

KREATIVITÁS – KUTATÁS – KÖZÖSSÉG

VÁLOGATÁS A TDK KONFERENCIÁN DÍJAZOTT HALLGATÓK MŰVEIBŐL
TANULMÁNYKÖTET

BUDAPESTI GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

BGE

KREATIVITÁS – KUTATÁS – KÖZÖSSÉG

Válogatás a BGE TDK konferencián
díjazott hallgatók munkáiból

Tanulmánykötet

BUDAPESTI GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

BUDAPEST, 2025

Felelős kiadó: Prof. Dr. Andor György

Főszerkesztő: Dr. Kovács Ildikó PhD

Szerkesztők: Hukné Dr. Kiss Szilvia PhD, Zarándné Dr. Vámosi Kornélia PhD

Szakmai lektorok: Prof. Em. Dr. habil. Nádasdi Ferenc és

Dr. Malaczkov Szilvia PhD

Nyelvi lektor: Vas Júlia

Borítótervet készítette: Charalambous Anasztázia

Borítófotót készítette: Huk Balázs

KIADJA A BUDAPESTI GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

ISBN 978-615-6886-20-0 (pdf)

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	1
FOREWORD	2
Hukné Kiss Szilvia – Kovács Ildikó – Zarándné Vámosi Kornélia: A Külkereskedelmi Kar Tudományos Diákköri Tanácsa által elnyert pályázatok megvalósulása 2019 és 2025 között	4
ÁGAZATI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG	13
Sztyehlik Endre: Közterület-megújítás Budapesten: Nemzetközi és hazai (kis- és közép vállalkozásokat elősegítő) közterületmegújítási módszertan budapesti alkalmazásának fejlesztése	14
FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ÉS FOGYASZTÁS, VÁLLALATI GYAKORLAT	27
Horváth Boglárka: A vízgazdaságosság kereskedelmi relevanciája és Magyarország vízpolitikai perspektívái	28
Penaflorida Ma Susana Selená: A Comparative Study On Consumer Data Privacy And Protection Under The European Union's Digital Transactions Act In E-Commerce	40
GAZDASÁGPSZICHOLÓGIA –GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA	55
Vannavong Manilath: Attitudes Toward Saving and Investing Among Young Adults Aged 18-26 in Vientiane Capital	56
MARKETING – FOGYASZTÓI MAGATARTÁS – REKLÁM	71
Pintér Kathrin: Húshelyettesítő termékekre való nyitottság és azok fogyasztói szokásai a magyarországi hobbifutók körében	72
NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK – NEMZETKÖZI INTÉZMÉNYEK	88
Boda Kristóf: Georgia: Úton az Európai Unióba?	89
Hermona Benyam Erdachew: Ethiopian Diplomacy in its Post-Occupation and African Anti-Colonial Period	100
Horvát Lilla: Kül- és biztonságpolitikai agenda az Európai Unióban: A globális szerepvállalás stratégiai dilemmái és lehetőségei	112
Laura Eduarda Nonemacher Tilvitz: Counter-Narratives in Indigenous Media: Negotiating Identity	124
PÉNZÜGYEK	139
Pham Mai Linh: Bridging The Gap: How Fintech Is Revolutionizing Financial Inclusion In Vietnam And India	140
VEZETÉS ÉS SZERVEZÉS	148
Németh Katalin: Nemi esélyegyenlőséget támogató intézkedések a magyar vállalatoknál	149
VILÁGGAZDASÁG	162
Biborka Kiss: The Effects of the Russia-Ukraine War on the Eurasian Economic Union	163
A KÖTET SZERZŐI	176

ELŐSZÓ

A kiválóság nem örökletes. A minőség nem veled született. Csak akkor lehetsz a legjobb, ha a legjobbakkal veszed fel a versenyt.

Gundel Károly

A megújuló Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem (BGE) jogelődjén (Budapesti Gazdasági Egyetem) 2024. november 28-án megrendezett Tudományos Diákköri (TDK) konferencia különleges helyet foglal el az egész az egyetem, benne a Külkereskedelmi Kar (KKK) Tudományos Diákköri Tanácsának (TDT) és életében, mivel ebben a stuktúrában ez az utolsó, amely megrendezésre került. A BGE-n folyamatban levő nagyívű átalakulás. strukturális váltás és megújulás minden bizonnyal új lendületet hoz a leendő karokon a tudományos diákköri közösségben is. A kreatív, kiváló, kutatni vágyó hallgatók támogatása azonban változatlan törekvés marad a jövőben is.

A BGE KKK Tudományos Diákköri Tanácsa a 2024-ben is indult a Nemzeti Tehetség Program és a Kulturális és Innovációs Minisztérium által kiírt NTP-HHTDK-24 kódú pályázaton, a „**Tehetségstart: Szárnyalj a kutatás világában!**” elnevezésű pályaművével. A pályamű pozitív elbírálást kapott, így ennek részeként az idén immár harmadszor jelenhet meg egy tanulmánykötet is, amely a BGE TDK 2024-es konferencián helyezett, különdíjas és OTDK-ra javasolt Külkereskedelmi Karon tanuló hallgatók munkáiból nyújt válogatást. A kötet elején a 2019-2024 között a BGE KKK TDT által benyújtott pályázatok áttekintését és eredményeit összefoglaló tanulmány szerepel.

A kötetben szereplő tanulmányok a hallgatók nyertes TDK munkáira épülnek, de nem tartalmazzák a dolgozatokat teljes terjedelmükben. A rövidített változatokat tartalmi változtatás nélkül jelentjük meg.

KKK TDT – Közösséget építünk!

Dr. Kovács Ildikó

Hukné Dr. Kiss Szilvia

Zarándné Dr. Vámosi Kornélia

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

Nemzeti Tehetség
Program

FOREWORD

"Excellence is not inherited. Quality is not innate.
You can only become the best by competing with the best."

Károly Gundel

The Student Research Conference (TDK), held on 28 November 2024 at the renewed Budapest University of Economics and Business (BUEB), being the successor of Budapest Business University (BBU), holds a particularly special place in the life of the university as a whole, and within it, in the operation of the Association for Student Research (TDT) of the Faculty of International Management and Business (FIMB), as it was the last conference to take place within the previous institutional structure. BUEB is undergoing a sweeping transformation, characterized by structural changes and a remarkable renewal, which is expected to bring new momentum to student research communities across the future faculties. Nonetheless, supporting creative, outstanding, and research-driven students will remain a major objective in the future as well.

In 2024, the TDT of the Faculty of International Management and Business once again submitted an application for funding under the call for proposals No. NTP-HHTDK-24 announced by the National Talent Program and the Ministry of Culture and Innovation. The title of the submitted project was *"Talent Start: Soar in the World of Research!"* The application received a favourable evaluation, allowing for the publication, now for the third time, of a scholarly volume presenting a selection of works by FIMB students who received awards, special recognition, or nominations for participation in the National Student Research Conference (OTDK) at the 2024 BUEB TDK event. This volume opens with a study summarizing the projects and results achieved between 2019 and 2024 through grant applications submitted by the TDT of the Faculty of International Management and Business at BUEB.

The essays included in this publication are based on the students' award-winning TDK research papers. However, the full texts of the original submissions are not included. Instead, shortened versions of the works are presented, without any modifications to their content.

TDT FIMB — We build community!

KKK TDT - Building a Community!

Dr. Ildikó Kovács

Szilvia Hukné Dr. Kiss

Kornélia Zarádné Dr. Vámosi

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

Nemzeti Tehetség
Program

Hukné Kiss Szilvia – Kovács Ildikó – Zarándné Vámosi Kornélia

**A Külkereskedelmi Kar Tudományos Diákköri Tanácsa által elnyert
pályázatok megvalósulása 2019 és 2025 között**

Bevezető

Magyarország gazdasági kibontakozásában a tudás- és képességigényes ágazatok fejlesztése kulcsfontosságú, így kiemelt jelentősége van a tehetségek azonosításának, tehetségük kibontakozásának támogatásának, a munkaerőpiaci tehetséghasznosulás adekvát formáinak meghatározásának, és azon stratégiák kidolgozásának, hogy ezáltal hogyan lesz képes az ország megtartani a legkiválóbb tehetségeit (NTP, 2008 idézi: Sándor-Kovács et al., 2024).

Az egyetemi hallgatók esetében feltételezhetjük, hogy a tanulni vágyó fiatalok az egyetem falai között nem csupán a számukra kötelező képzéseken és kurzusokon vesznek részt, hanem egyéb fejlődési utakat is keresnek és nyitottak az önálló kutatási lehetőségekre is. Ezzel szemben azonban megállapítható, hogy a mai felsőoktatási rendszerben a hallgatók és az oktatók kisebb hányada vesz csak részt a tudományos diákköri tevékenységekben (továbbiakban TDK), míg a hallgatók jelentős része távol marad az önálló kutatómunkától az egyetemi tanulmányai alatt (Bán et al., 2023).

A 2019 és 2025 közötti időszak mozgalmasnak tekinthető a Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem (BGE), illetve jogelődje a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kara Tudományos Diákköri Tanácsának életében. A 2019-ben megvalósult tisztségviselőváltással elindult egy olyan szemlélet, amely a fokozott tájékoztatásra, információcserére és mindenekelőtt összhangban az egyetemi és az Országos Diákköri Tanács törekvéseivel- a közösségépítésre helyezte a hangsúlyt. (Hukné et. al., 2023) A KKK TDT megújuló szemléletét is kifejezi az újonnan választott jelmondat: *„KKK TDT – Közösséget építünk!”*. A jelmondat égisze alatt a tárgyalt időszakban a KKK TDT fő törekvése az volt, hogy olyan hallgatói (virtuális) közösséget hozzon létre, amely magáénak érzi a tudományos diákköri mozgalmat és a tanulmányokon túl is végez tudományos munkát, valamint szívesen bekapcsolódik az ezzel kapcsolatos programokba.

A kari Tudományos Diákköri Tanácsok elsődleges feladata a TDK tevékenység irányítása és népszerűsítése, a hallgatók és oktatók megfelelő tájékoztatása, a hallgatók támogatása és motiválása az intézményi és országos konferenciákon való részvételre. Emellett a TDT feladata rotációs rendszerben az intézményi konferencia megszervezése, a BGE többi kara által szervezett konferencia támogatása, a megfelelő dokumentációk, igazolások, beszámolók elkészítése. A vizsgált időszakban a BGE-n hat intézményi konferencia került megrendezésre, melyek közül kettő (2020 és 2023) a KKK rendezésében online illetve jelenléti formában. Emellett hallgatóink négy országos konferencián vehettek részt jellemzően a Közgazdaságtudományi és a Társadalomtudományi Szekciókban, de 2025-ben első alkalommal a Had- és Rendészettudományi Szekcióban is. (2019: Gödöllő és Pécs; 2021: Budapest és Sopron online;

2023: Debrecen és Komarno, 2025 Budapest és Miskolc) A KKK TDT a tárgyalt időszakban kiemelten fontosnak tartotta a tudományos diákköri folyamatok kutatását és elemzését is, ezért 2019 és 2023 között a Külkereskedelmi Karon végzett szakmai munkáról több cikk is született (Hukné et al, 2023; Zarándné et al, 2022a; Zarándné et al, 2022b; Zarándné et al, 2023; Zarándné et al, 2024).

A tehetséggondozást és a közösségépítést hivatottak szolgálni a tudományos diákköri tevékenységhez köthető kiegészítő programok, amelyek száma a vizsgált időszakban növekedett, és kiszélesedett az érdeklődő hallgatók számára nyújtott programtípusok köre is. Jelen tanulmányunk tárgya annak bemutatása, hogy 2019 és 2025 között a TDT nyertes pályázatainak következtében milyen szakmai programok valósultak meg, és azok hány hallgatót értek el.

A Tudományos diákköri tevékenység támogatása a Budapesti Gazdaságtudományi Egyetemen

A Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem tehetséggondozási céljai közé tartozik a hallgatók tudományos és kutatási képességeinek fejlesztése, valamint az egyetemi közösség értékteremtő tevékenységeinek elősegítése. A BGE kiemelten fontosnak tartja, hogy támogassa a hallgatókat a kutatási projektekből való részvételre és az önálló tudományos munkák elkészítésére. Ennek keretében a TDK (Tudományos Diákköri Konferencia) jelentős szerepet kap, mivel lehetőséget biztosít a hallgatóknak, hogy kutatásaikat szakmai fórumokon bemutassák. A TDK nemcsak a tudományos munka iránti elkötelezettséget erősíti, hanem hozzájárul a hallgatók szakmai fejlődéséhez és karrierépítéséhez is. A BGE ezen keresztül biztosítja, hogy a hallgatók gyakorlati tapasztalatokat szerezzenek a tudományos kutatás világában. A TDK-n való részvétel segíti a hallgatókat abban, hogy aktívan részt vegyenek az egyetem tudományos életében.

A Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem tehetséggondozó tevékenységei között kiemelt szerepet kapnak a minden évben megújuló TDK pályázatok, amelyek mindhárom karon, a Kereskedelem és vendéglátóipari, a Külkereskedelmi és a Pénzügyi és számviteli karon is megjelennek. A pályázati elemek célja a minél szélesebb körű hallgatói bevonás a kutatási kompetenciafejlesztésbe, kutatási témák megjelenítése, illetve szakmai programok biztosítása. A TDK témák évről évre való frissítése, valamint a vállalati TDK témák meghirdetése biztosítani tudja, hogy a hallgatók aktuális és releváns kutatási területeken dolgozhassanak. A TDK felkészítés és a kutatási készségek fejlesztése érdekében a BGE mindhárom karán különböző kurzusokat és nyári táborokat is kínál, mint például a Kutatási Szolgáltató Iroda kurzusai, és a TDK felkészítő nyári tábor. Ezen kívül rendszeresen szervez TDK népszerűsítő előadásokat annak érdekében, hogy a hallgatók megismerkedhessenek a tudományos kutatások világával és minél többen bekapcsolódjanak akár részvevőként, akár látogatóként az évente megrendezésre kerülő BGE TDK konferencián. A kutatási készségek fejlesztésére kisebb létszámra tervezve tudományos módszertani workshopokat is szervez, amelyek segítik a hallgatók felkészülését a tudományos munkákra. Ezen programok hozzájárulnak a hallgatók tudományos érdeklődésének és későbbi karrierjük előmozdításához. A BGE célja, hogy támogassa a hallgatókat a kutatás és a tudományos pályák iránti elköteleződésükben.

Az egyetem hallgatói széles kutatási területeken mutatnak be az országos tudományos diákköri konferencián pályaműveket, 2025-ben öt szekcióba, a Közgazdaságtudományi,

Társadalomtudományi, Tanulás- és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai, Pedagógiai, Pszichológiai, Andragógiai és Könyvtartudományi, valamint a Had- és Rendészettudományi Szekcióba is jelentkeztek hallgatók.

Az egyetem mindhárom karán változatos szakmai és módszertani kurzusok állnak az érdeklődő hallgatók rendelkezésére a TDK kutatási témák kapcsán.

Nemzeti Tehetség Program (NTP) és a Kulturális és Innovációs Minisztérium

A NTP 16 éve működik és támogatja a hazai és határon túli magyar tehetségeket. Ezalatt az idő alatt a támogatott projektek száma 20613. (NTP, 2025 „A megújult Program legfontosabb célkitűzése, hogy a lehető legtöbb tehetséget megtalálja, mindenki számára látható és hozzáférhető támogatási rendszert biztosítson és a fiatalokat összekösse a leendő támogatókkal, munkáltatókkal.”(NTP, 2025) A NTP a kezdetektől támogatja az az Országos Tudományos Diákköri Konferenciát, valamint a határon túli Tudományos Diákköri műhelyeket is.

A jelentős hagyományokkal rendelkező, szakmai elismertségnek örvendő tanulmányi, művészeti és sportversenyek támogatása a Nemzeti Tehetség Program kiemelt területei közé sorolható.

A Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő a Kulturális és Innovációs Minisztérium megbízásából a Nemzeti Tehetség Program keretében évről évre nyílt pályázatokat hirdet. A pályázat célja egyrészt a hazai tudományos diákköri műhelyek és programjaik, másrészt az Országos Tudományos Diákköri Konferencián és annak tudományos műhelyeiben való részvétel, valamint a lebonyolítási feladatok támogatása.

A támogatható tevékenységek közé a pályázat „A” és „B” komponense tartozik. Az „A” komponens kötelezően megvalósítandó részeként 20 órás felkészítő kurzus szervezhető kiemelkedő képességű hallgatók számára, mely kurzus órái segítenek TDK kutatásuk és dolgozatuk elkészítésében. Emellett kari/intézményi TDK Konferencia szervezésének támogatására is van lehetőség pályázni. A kötelezően megvalósítandó programok mellett kötelezően választandó egyéb kiegészítő tevékenységek megszervezése is a pályázat része, mely blokkból legalább egy megvalósítandó. TDK dolgozatot készítő hallgatók számára egyéb fejlesztő kurzusok szervezése, hazai vagy nemzetközi konferencián részvételük támogatása, publikációs tevékenységük elősegítése, rendezvények szervezése számukra, illetve kötetlen beszélgetés szervezése Pro Scientia Aranyérmes, és/vagy OTDK helyezett hallgatókkal lehetőségek szerepelnek a választható programok között. A „B” komponens pedig a középiskolásokat bevonó programokat tartalmazza, ez a komponens önmagában nem pályáztató, kizárólag az „A” komponenssel együtt (emet.gov.hu, 2024)

A vizsgált időszakban indított pályázatok

A KKK TDT a törekszik arra, hogy külső források bevonásával lehetőséget biztosítson a hallgatók számára a tanulmányaikon túlmutató szakmai programokon való részvételre, hiszen ezek a programok a szakmai fejlődésen és tudásbővítésen túl nemcsak az adott tudományterületen jártas oktatók jobb megismerését, gyakorlati tapasztalatok szerzését, a tudományos diákköri munka népszerűsítését szolgálják. Ugyanilyen fontos, hogy a hallgatók a

TDK folyamatok iránt érdeklődő társaikkal is találkozhatnak, bátoríthatják egymást, és módjuk van a más intézményi vagy országos konferencián sikeresen részt vett diákokkal is találkozni.

A KKK TDT a vizsgált időszakban négy nyertes pályaművet tudhat magáénak, amelyek keretet és anyagi lehetőséget is teremtettek a tudományos diákköri tevékenység elősegítésére és támogatására szolgáló eseményeknek. A Kulturális és Innovációs Minisztérium és a Nemzeti Tehetség Program által kiírt pályázatra benyújtott és támogatás nyert pályaművek a következők:

2019: Meglátni és felkarolni, fiatal tehetségek nyomában

2021: Kutass, fejlődj és szerezz életre szóló élményeket

2022: Hozz ki a legtöbbet az egyetemi éveidből

2023: Tudás-Élmény-Közösség

2024: Tehetségstart. Szárnyalj a kutatás világában! *(ez a pályázat a cikk írásakor még megvalósítás alatt van)*

A benyújtott pályázatok az utóbbi években sikerrel szerepeltek és támogatásban részesültek. Az első pályázatot 2019-ben nyújtottuk be, majd egy év kihagyás után következett a 2021-es sikeres pályázat. Ezt követően a 2022-es, a 2023-as és a 2024-es évben is nyertes pályaműnek örvendhetett a BGE KKK tudományos diákköri közössége.

A pályázatok megvalósulása általában egy esetleg két szemeszter alatt történt, kivétel képez ez alól a 2019-es nyertes pályázat, amely a jelenléti programok pandémia okozta veszélyessége miatt elhúzódott és három félév alatt valósulhatott meg. Mivel a pályázat elnyerésének tényéről általában november/decemberben értesültünk, a megvalósítás jó része a tavaszi szemeszterre maradt.

Az első táblázatban (1. táblázat) látható a 2019 és 2025 május 30. között megvalósult programok száma és látogatottsága.

1. táblázat: A KKK TDT által megvalósított szakmai programok száma és a bevont hallgatók száma

Pályázat	Megvalósult programok száma	A résztvevő hallgatók száma
2019: Meglátni és felkarolni, fiatal tehetségek nyomában	13	n.a.
2021: Kutass, fejlődj és szerezz életre szóló élményeket	15	195
2022: Hozz ki a legtöbbet az egyetemi éveidből	18	492
2023: Tudás-Élmény-Közösség	14	217
2024: Tehetségstart. Szárnyalj a kutatás világában! *	10*	113

*2025. május 30-igmegvalósult programok.

Forrás: Saját szerkesztés

Az első táblázatból látszik, hogy a TDT igyekszik évről évre nagyszámú TDK-hoz köthető programot szervezni, amelyek nem csak a később TDK dolgozatot bemutató hallgatókat vonzzák, hanem annál nagyobb számú hallgatói közösséget is.

A 2. táblázatban a 2019 és 2025 között megrendezésre került programtípusok láthatóak.

2. táblázat: A KKK TDT által 2019 és 2024 között pályázati úton megvalósított szakmai programok típusa és száma

A megvalósult programok típusa	2019 (pályázat éve)	2021 (pályázat éve)	2022 (pályázat éve)	2023 (pályázat éve)	2024 (pályázat éve)**	ÖSSZESEN
Szakmai előadás/workshop	9	9	10	6	6	40
Egyéb szakmai workshop (6 órás minikurzus/prezentációs workshop)			1	1	1	3
Tudományos előadás vendégelőadóval		1	1	1	1	4
Tanulmányút	2	1	1	1	1	6
TDK tájékoztató	1	1	1	1	1	5
Egyéb toborzórendezvény		1	1	1		3
Tapasztalatcsere, kötetlen beszélgetés		1	1	1		3
Zárórendezvény	1	1	1	1		4
TDK Plakátkiállítás			1	1		2
Összesen:	13	15	18	14	10	70

**2025. május 30-ig megvalósult programok.

Forrás: Saját szerkesztés

A fenti táblázatból (2. táblázat) kiderül, hogy a szakmai előadások és workshopok, készségfejlesztő alkalmak képezik a tudományos diákköri tevékenység keretében meghirdetett programok legfontosabb részét, ezek minden pályázati évben megvalósultak.

A szakmai készségeket továbbfejlesztő kurzusok előadói évről-évre a Kar kiemelkedő elméleti és gyakorlattal rendelkező szakemberei közül kerülnek felkérésre. A kurzusok programjainak kialakításakor figyelembe vesszük, hogy a Karon elérhető képzések képviselői tartsanak színes és izgalmas előadásokat a különböző tudományterületekről.

2019-ben 10 oktató kolléga bevonásával került megszervezésre a továbbképző kurzus, az oktatók által a hallgatók betekintést nyerhettek a kvantitatív módszerek alkalmazásának világába, tapasztalatokat szerezhettek a médiapiac helyzetéről, közelebbről megtapasztalhatták a logisztika világát, betekintést nyerhettek a marketing világába és megismerhették a helyes szakirodalmazás és hivatkozáskezelés formáit is. 9 oktató tartott a 2021-es évben előadásokat a fejlesztő

kurzusban. Ebben az évben már a nemzetközi diplomácia alapjait is megismerhették a hallgatók, fejleszthették prezentációs készségeiket, előadást hallhattak az Európai Unióról és az online platformok jogi szabályozásáról, mindemellett bepillanthattak a kutatási adatgyűjtések sikertényezőibe is. 2022-ben izgalmas előadásokat hallhattak hallgatóink a nemzetközi kapcsolatok világából, emellett megismerkedhettek a fogyasztói magatartás elméleti és gyakorlati oldalával, a kutatómunka szekunder és primer eszközeivel, a megfelelő hipotézisalkotás folyamatával és angol nyelvű előadás keretében a CSR területével is, ebben az évben is 9 oktató vett részt a TDK kurzus megvalósításában. 2023-ban 6 oktató bevonásával került megszervezésre a hallgatók készségeit fejlesztő kurzusunk. A világgazdaság kérdései mellett fontosnak tartottuk a hallgatók szakirodalmazási és prezentációs készségeinek további fejlesztését is, így több oktató is tartott előadást ezekben a témakörökben. Ebben az évben 3 előadás is angol nyelven került megtartásra figyelembe véve a nemzetközi hallgatók részvételének emelkedését és fokozódó érdeklődését szem előtt tartva. 2024-ben is 6 oktatót kértünk fel a TDK kurzus előadásainak megtartására. Az előadások tematikájának összeállításakor szem előtt tartottuk, hogy 2025 tavaszán hallgatóink több OTDK szekcióban is érintettek, így a kurzus előadói főként az OTDK felkészítésre fókuszálnak a hazai és a külföldi hallgatóink esetében.

Ám ezeken túl olyan izgalmas, érdekes és nem utolsó sorban közösségépítő programoknak is részesei lehetnek az érdeklődők, mint a hallgatói művekből készült TDK plakátkiállítások, neves vendégelőadók eseményei vagy a gyárlátogatások (Mercedes-Benz Manufacturing Kecskemét, Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt., Mediátor Group Kft. reklámügynökség, Márka Üdítőgyártó Kft., Bosch Labor, Bolyhos és Fia Kft.). Ezek az események is több érdeklődő hallgatót vonzottak indirekt módon közelebb a TDK tevékenységhez. Kiemelendő az 2022. decemberében online megtartott tudományos előadás, amelyet a BGE összes hallgatójának meghirdetésre került, és amely 205 főt vonzott, az előadás címe: *Sikeres munkavállalás a VUCA világában avagy hogyan legyél minden HR-esek kedvenc jelöltje az interjúkon?* volt.

1. kép: Mercedes-Benz Manufacturing Kecskemét

Forrás: saját fotó

2. kép: Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt.

Forrás: saját fotó

Mivel egyre inkább jellemző, hogy a hallgatók az egyetem másik karáról választanak konzulent, vagy a dolgozat értékelési folyamatában egy másik kar szakembere kapcsolódik be bírálóként, a karokon meghirdetett programok egy része is elérhető az egyetem minden hallgatója számára, biztosítva ezzel az átjárhatóságot a szakterületek és oktatók között.

A TDK pályázatokban megvalósításra kerülő programokat számos kommunikációs csatornán népszerűsítjük hallgatóink és az oktató kollégák felé. Fontosnak tartjuk, hogy a hallgatókkal közvetlenül is tartsuk a kapcsolatot, így évente több alkalommal tartunk számukra TDK tájékoztatót, illetve Kérdezz-felelek eseményeket, melyek alkalmával az információk átadása mellett kérdéseiket is fel tudják tenni, illetve megoszthatják a TDK Konferencián vagy az OTDK-n szerzett tapasztalataikat egymással.

A tájékoztató események mellett rendszeresen küldünk nekik felhívó és tájékoztató anyagokat a Neptunban aktuális programjainkról. A kari honlap TDK felületét és a Facebookot is rendszeresen bevonjuk a kommunikációnkba. A Külkereskedelmi Kar épületének kiemelt és igen forgalmas helyén pedig TDK információs falat alakítottunk ki, melyen folyamatosan frissülő anyagok kapnak helyet.

A hallgatók irányába történő figyelemfelkeltés mellett a kollégák felé is rendszeresen szolgáltatunk információkat. A tanszéki értekezletek látogatása alkalmával a kollégák részére

aktuális információk és felhívások mellett a TDK folyamatainak fejlesztése is teret nyer a beszélgetések során, javaslataik alapján. A tanszéki megbeszéléseken kívül fontos hangsúlyt fektetünk az emailben történő kommunikációra is, illetve szerveztünk már TDK tájékoztatót kollégák részére is (Kovács et al., 2023).

Összegzés, kitekintés

A jövőben a TDK és a szakmai készségfejlesztés továbbra is kulcsszerepet kapnak a hallgatók fejlődésének támogatásában. A különböző témájú workshopok és előadások révén a hallgatók számára biztosítjuk a folyamatos szakmai és készségfejlesztést, amely segíti őket a későbbi munkaerőpiaci érvényesülésükben. Az angol nyelvű programok és előadások iránti igény növekedése nyitott lehetőséget biztosít a nemzetközi hallgatók bevonására, ezáltal tovább erősítve az egyetem nemzetközi kapcsolatépítő szerepét. A jövőben még nagyobb hangsúlyt helyezünk a hallgatói kompetenciák fejlesztésére, különösen az angol nyelvű tudományos munkák és prezentációk terén. A jövő évi kurzusok a hazai és nemzetközi szintű felkészítésekkel tovább építik a hallgatók tudományos és szakmai készségeit, segítve őket az OTDK-ra való felkészülésben. Ezen kívül az interdiszciplináris együttműködések még inkább előtérbe kerülnek, biztosítva a különböző karok közötti átjárhatóságot és a hallgatók szélesebb körű tudományos tapasztalatszerzését. Továbbra is fontos célunk a közösségi programok, mint például a plakátkiállítások és a gyárlátogatások megszervezése, melyek egyaránt hozzájárulnak a hallgatók tudományos és társadalmi kapcsolati hálójának bővítéséhez. A TDK tájékoztató események és online fórumok rendszeres megszervezésével biztosítjuk a hallgatók számára a folyamatos információcserét és a kérdéseik megválaszolását. A jövőben a TDK kommunikációját is dinamikusan fejlesztjük, a honlap, a közösségi média és az információs falak segítségével, hogy minden érdeklődő hallgató könnyen hozzáférjen az aktuális programokhoz és eseményekhez. A kollégák felé irányuló információk és visszajelzések integrálása lehetőséget ad a programok folyamatos finomhangolására és a hallgatói igényeknek megfelelő fejlesztések megvalósítására. A TDK tevékenysége így továbbra is segíti hallgatóink kompetenciáinak fejlődését és felkészíti őket a jövő tudományos és szakmai kihívásaira.

Irodalomjegyzék

Bán E. – Molnár, E. I. – Jármái, E. M. – Vágány, J. B. (2023): Tehetséggondozás a magyar gazdasági felsőoktatásban: Fókuszban a Tudományos Diákköri Konferencia és a Közgazdaságtudományi Szekció. Vezetéstudomány/Budapest Management Review, 54(7-8), pp. 105-120., 15p.

emet.gov.hu (2024): Az Országos Tudományos Diákköri Konferencián, valamint tudományos műhelyein való részvétel és a lebonyolítási feladatok ellátása – A pályázat kódja: NTP-HHTDK-24, Pályázati kiírás, NTP-HHTDK-24

Hukné Kiss Sz. – Zarándné Vámosi K. – Kovács I. (2023): Egyetemi hallgatók motiválhatósága Tudományos Diákköri tevékenységre. In: Dobozi R., Mihalkó J., Pappné Dr. Sziládi K. (szerk.): Műszaki, technológiai és gazdasági kihívások a 21. században nemzetközi magyar nyelvű tudományos konferencia előadások és poszterek összefoglalói. Szeged, Magyarország: Szegedi Tudományegyetem Mérnöki Kar (2023) pp. 231-245., 15 p.

Kovács I. – Zarándné Vámosi K. – Hukné Kiss Sz. – Harsányi D. (2023): “Oly távol vagy tőlem, és mégis közel” - avagy milyen kommunikációs csatornákon érhetők el az egyetemi hallgatók? In: Kovács I. – Hukné Kiss Sz. – Zarándné Vámosi K. (szerk.): TEHETSÉG – DIÁKKÖR – KUTATÁS. Válogatás a BGE TDK konferencián helyezett hallgatók munkáiból. Budapest, Budapesti Gazdasági Egyetem (2023). ISBN 978-615 6342-59-1 (Print), ISBN 978-615-6342-60-7 (Online) pp. 15-22., 7 p.

Nemzeti Tehetség Program. Nemzeti Tehetség Program

Letöltés dátuma: 2025. 01. 14.

Sándor-Kovács D. K. – Kovács M. és Vargáné Orgován V. (2024): A szakértelemtől a kiválóságig – tehetségstratégia a felsőoktatásban. In: Bodnár, G. – Mező, F. (Szerk.). Tehetseggondozás a felsőoktatásban. Magyar Tehetseggondozó Társaság. E BOOK Tehetseggondozas a felsooktatasban 2024.pdf

Letöltés dátuma: 2024. 01. 15.

Zarándné Vámosi K. – Hukné Kiss Sz. – Kovács I. (2022a): TDK és KKK. Hallgatói aktivitás a Tudományos Diákkörben. In: Hukné Kiss Sz. – Zarándné Vámosi K. (szerk.) TDK Körkép: Fiatal kutatók legújabb eredményei. Budapest

Zarándné Vámosi K. – Kovács I. – Harsányi D. – Hukné Kiss Sz., (2022b): Kutatásra fel! Oktatói-hallgatói tudományos közösség: Beszámoló a 2022-23-as tanévben folytatott tevékenységről. In: Kovács I. – Hukné Kiss Sz. – Zarándné Vámosi K. (szerk.): TEHETSÉG – DIÁKKÖR – KUTATÁS. Válogatás a BGE TDK konferencián helyezett hallgatók munkáiból. Budapest, Budapesti Gazdasági Egyetem (2023). ISBN 978-615 6342-59-1 (Print), ISBN 978-615-6342-60-7 (Online) pp. 7-14., 8 p.

Zarándné Vámosi K. – Kovács I. – Hukné Kiss Sz. (2023): Tudományos diákköri folyamatok a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Karán 2017-2023 között. Recesszió vs. Konjunktúra 2023 – Kereskedelem-Marketing Szakmai és Tudományos Konferencia. Budapest, 2023. március 30.

Zarándné Vámosi K. – Kovács I. – Harsányi D. – Hukné Kiss Sz., (2024): Tehetség és Tudomány találkozása – Tudományos Diákkör a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Karán 2013-2023 között. In: Kovács I. – Hukné Kiss Sz. – Zarándné Vámosi K. (szerk.): SOKSZÍNŰ TUDOMÁNY – SOKSZÍNŰ TEHETSÉG Válogatás a BGE TDK konferencián helyezett hallgatók munkáiból. Budapest, Budapesti Gazdasági Egyetem (2024). ISBN 978-615-6886-09-5 (print) ISBN 978-615-6886-10-1 (pdf) pp. 2-14., 12 p.

ÁGAZATI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Sztyehlik Endre

Közterület-megújítás Budapesten:

Nemzetközi és hazai (kis- és középvállalkozásokat elősegítő) közterületmegújítási módszertan budapesti alkalmazásának fejlesztése

BGE TDK 2024 1. helyezés

TDK konzulens: Dr. Antalóczy Katalin CSc

Bevezetés

A fenntartható közgazdaságtan napjainkban egyre többet kutatott szegmense a településfejlesztés, különösen a közterület-megújítás, ami az elmúlt évtizedekben jelentős átalakuláson ment keresztül. E paradigmaváltást elsősorban az egészségesebb életkörülmények létrehozása vezérelte. Ezzel összefüggésben a fenntartható városfejlesztés az elmúlt időszakban több nemzetközi kutatás középpontjába került, amelyek példaként szolgálhatnak a Budapest fejlődéséért felelős döntéshozók számára.

A budapesti városfejlesztést elősegítendő fogalmazódott meg az alábbiakban taglalt értekezés. Annak érdekében, hogy szemléltethető legyen a kutatásban kidolgozott, nemzetközi és hazai közterület-megújítási példákra alapozott városfejlesztési elmélet, példaként a dolgozatban Budapest egyik fő Kelet-Nyugat irányú összeköttetését biztosító útvonal, a Kossuth Lajos utca és a Rákóczi út (továbbiakban Kossuth-Rákóczi tengely) fog szerepelni. Ez a választás azzal indokolható, hogy jelenleg a Kossuth-Rákóczi tengely Budapest egyik méltatlanul alábecsült, ennek ellenére óriási potenciálokat hordozó területe.

A dolgozat célja bemutatni a közterületmegújítási tendenciákat az olvasó számára nemzetközi példákon keresztül, és feltárni ezek potenciális budapesti alkalmazhatóságát, valamint a lehetséges fejlesztések városgazdasági szempontból való indokoltságát.

A kutatás során azon kérdés megválaszolása került a középpontba, hogy **egy jelenleg erősen szennyezett, nem prosperáló útvonal hogyan tehető fenntarthatóbbá, környezetbarátabbá és ez hogyan segítheti elő a kis- és középvállalkozások felvirágoztatását**. Ezen komplex kérdéskör megválaszolása érdekében három alkérdést határoztam meg:

- Milyen nemzetközi és hazai jogyakorlatok és példaértékű fejlesztések ismerhetők a városok közterület-megújítása területén?
- Milyen hatással van a közterületek zöld, fenntartható, gyalogos- és kerékpárosbarát fejlesztése egy város gazdaságára? (Budapest városon keresztül kerül bemutatásra)
- Milyen változtatásokat célszerű végrehajtani a Kossuth-Rákóczi tengelyen annak érdekében, hogy egy prosperáló útvonal jöjjön létre?

A kutatás módszertana illeszkedik a dolgozat témájához. Szekunder kutatásként szakirodalmi és esettanulmány elemzést végeztem, hogy átfogó képet kapjak a közterület-megújítási tendenciákról. A primer kutatás során szakértőkkel konzultáltam (pl. Budapesti Közlekedési Központ, Fővárosi Önkormányzat), akik tájékoztattak a városfejlesztés aktuális helyzetéről és kihívásairól. A gyűjtött információk birtokában helyspecifikus primer felmérést végeztem a Kossuth-Rákóczi tengelyen. A kapcsolódó helyszíni bejárások során állapotfelmérést és adatgyűjtést végeztem, ami alapján típustérképeket és táblázatokat készítettem.

Az értekezésem a Kulturális és Innovációs Minisztérium 2024-2.1.1-EKÖP kódszámú Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Szakirodalmi áttekintés

Az urbanizáció és az autós közlekedést előtérbe helyező várostervezés miatt a városok élhetősége a múlt században romlott, de számos nagyváros időben felismerte a problémát, és emberközpontú megoldásokat dolgozott ki. Budapest, hasonlóan számos más nagyvároshoz későn ismerte fel a szemléletváltás szükségességét. Bár az elmúlt évtizedekben tapasztalható volt némi javulás, Budapestnek még számos megoldatlan problémával kell szembenéznie, hogy elérje Bécs vagy Koppenhága szintjét. A külföldi bevált gyakorlatok átvétele segíthetné a fejlődést és a nemzetközi elismerést (Sztyehlik, 2024).

Makrogazdasági szinten a város gazdasági stabilitásának fenntartása és a nemzetközi joggyakorlatok figyelembevétele fontos. Ebben a kontextusban, a közterületek kialakítása kulcsfontosságú, hiszen a közterületek a városi gazdaság és a turizmus szempontjából is jelentős szerepet játszanak. Ezek a területek nemcsak a városi arculatot alakítják, hanem a gazdasági tevékenységek színteréül is szolgálnak. A közterületek megfelelő kialakítása, amely magában foglalja a biztonságos és akadálymentes közlekedést, az árnyékot adó növényzetet, és az általános esztétikai megjelenést, pozitív hatást gyakorolhat a lakosok életminőségére és a terület gazdasági vonzerejére (Munkácsy & Jászberényi, 2022).

Mikrogazdasági szinten a városi területek felosztásának kérdései között kiemelt figyelmet érdemel a szabad területek méretének optimalizálása, mivel a városi terület korlátozott erőforrás. A közterületek átjárhatósága, hozzáférhetősége és élhetősége alapvetően befolyásolja az ingatlanpiacot, a helyi üzletek és vendéglátóhelyek működését, valamint a közlekedési balesetek és a légszennyezés mértékét. A gyalogos- és kerékpárosbarát fejlesztések gazdasági hatásai széleskörűek, beleértve a helyi gazdaság ösztönzését, a városi területek megújulását és a főváros vonzerejének javítását. Ezek a fejlesztések hozzájárulhatnak a fenntartási költségek csökkentéséhez is, például a jobb infrastruktúra kialakítása révén (Munkácsy & Jászberényi, 2022).

Nemzetközi példák

A következőkben három nemzetközi példa kerül bemutatásra. Mindhárom példa más-más megközelítést alkalmaz az adott fejlesztések indokolásához.

A londoni Healthy Streets kezdeményezés az emberi egészséget helyezi az útfejlesztések középpontjába, egy kifejezetten erre a célra kialakított pontozási rendszer segítségével. Ez a megközelítés az egészséget egy gazdasági értéként kezeli, amelyből közvetlenül és közvetve gazdasági előnyök származnak. Az egészség előtérbe helyezése révén a projekt célja az, hogy elősegítse az aktív közlekedést, csökkentse a légszennyezés szintjét, és javítsa az urbanisztikai környezet minőségét. Ezen túlmenően, a Healthy Streets kezdeményezés hozzájárul a közösségi jólét növeléséhez és a városi területek élhetőségének javításához. A gazdasági haszon ebben az összefüggésben nem csak a közvetlen egészségügyi költségmegtakarításban mutatkozik meg, hanem a jobb közérzetből adódóan növekvő munkaerő-termelékenységben, és az élhetőbb városi környezet által vonzott turizmusban is (Transport For London, 2017).

A hollandiai kutatás egy közlekedésgazdasági perspektívát vesz alapul, célja pedig annak elemzése, hogy a különböző közlekedési módokat preferáló személyek milyen mértékben járulnak hozzá a vizsgált városok helyi gazdaságainak működéséhez. Ezen reprezentatív felmérés eredményei alapján megállapítható, hogy a holland társadalomban a kerékpárosok és a gyalogosok támogatják a legnagyobb mértékben a helyi kereskedelmi tevékenységeket és így azok gazdasági prosperitását. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy ezek a közlekedési módok nem csak környezetbarát és egészséges alternatívák, hanem fontos fogyasztói tényezők is, amelyek elősegítik a városi területeken található kis- és közép vállalkozások virágzását, így közvetett módon hozzájárulva a szélesebb lokális gazdaság fejlődéséhez (Platform Binnenstadsmanagement; BRO; Movares, 2024).

A Csehországban készült tanulmány bemutatja a hőterképek (mint városfejlesztési eszköz) alkalmazásának lehetőségét egy adott városfejlesztési projekt példáján keresztül. A kutatás eredménye – amely a kezdetben alacsony támogatottságot élvező közterület-megújítás sikeres megvalósulását jelzi – arra világít rá, hogy a környezeti tényezők alapos elemzése és vizualizálása képes befolyásolni a közvéleményt. Az eredmények szerint a zöldfelületek hiányából eredő negatív hatások szemléltetése hozzájárulhat a közterület-megújítások közösségi támogatottságának növeléséhez és a városmegújítási projektek sikeres végrehajtásához (Kher Kaw, et al., 2020).

Végül, de nem utolsósorban, a melbourne-i esettanulmány bemutat egy környezetvédelmet előtérbe helyező fejlesztési megközelítést. Az itt vázolt kezdeményezések fő célja a biodiverzitás – különös tekintettel a növény- és állatvilág sokféleségére – megőrzése, valamint a levegőminőség javítása azáltal, hogy megfelelő minőségű és mennyiségű zöldterületeket hoznak létre a városi utcák mentén. Ez a stratégia nem csak a természetes környezet védelmére és fenntartására összpontosít, hanem hozzájárul a városi területek életminőségének növeléséhez is, elősegítve ezzel a lakosok jólétét és egészségét (Mata, et al., 2023).

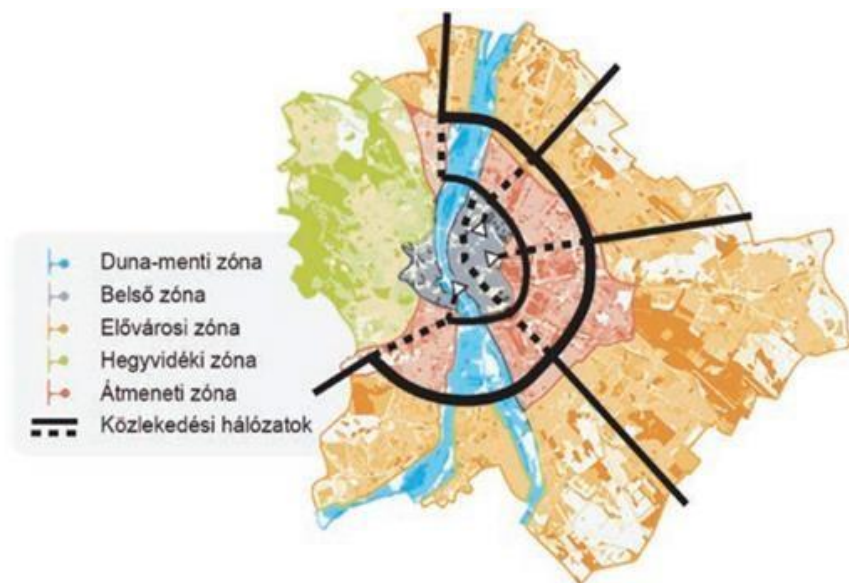
Hazai példák

Hazai példaként érdemes megemlíteni a budapesti Bartók-negyed és a Margit-negyed kerületi fejlesztéseit. Ezen példák bemutatják, hogy a nemzetközi gyakorlatban ismert szemlélet már

Budapesten is megvalósulóban van, és a szakemberek folyamatosan dolgoznak a város élhetőbbé tételén. Mindkét példa bizonyítja, hogy a helyi közösség bevonása, a szakértők és az önkormányzat együttműködése eredményes városfejlesztést eredményezhet. A Bartók-negyed és a Margit-negyed projektjei egyaránt rávilágítanak arra, hogy egy hosszútávú, stabil és fenntartható városfejlesztési terv csak a helyi lakosok aktív részvételével és az önkormányzat elkötelezettségével valósítható meg. Az ilyen típusú projektek nemcsak a közterületek megújulását, hanem a közösség és kultúra erősödését is eredményezi, amely hozzájárul a városrészek vonzerejének és élhetőségének növeléséhez (Sztyehlik, 2024).

1. ábra: Budapest zónázása

A budapesti keretrendszer

Forrás : (Hajnal, et al., 2023)

A legfontosabb szempont a Budapesti Mobilitási Tervhez (BMT) való alkalmazkodás, mivel a fő irányelveket ezen dokumentum határozza meg. A BMT-ben foglalt Budapest 2030 hosszútávú városfejlesztési koncepcióban és a fővárosi rendezési szabályzatban definiált fővárosi zónákban (Lásd: 1. ábra: Budapest zónázása) azok funkciójának megfelelően kell alakítani a közlekedési feltételeket. A belső zónákra vonatkozó célok magukba foglalják a gyalogos-, kerékpár-, és közösségi közlekedésnek előtérbe helyezését. Ezzel összefüggésben előtérbe kerül a személygépjármű közlekedés visszaszorítása, valamint olyan típusú átmenő forgalom korlátozása, amelyet más irányban is meg lehet valósítani (Hajnal, et al., 2023).

A BMT-ből levezethető és ahhoz szorosan kapcsolódik a Kerékpárforgalmi Főhálózati Terv (KFHT), melyben a kerékpárosok kiszolgálása jelenti a kiinduló pontot a jövőbeli átalakítások felvázolása során. Ha a KFHT-t tanulmányozzuk, akkor információt kapunk a prognosztizált kerékpáros-, személygépkocsi forgalomról, valamint a prioritási sorrendbe állított

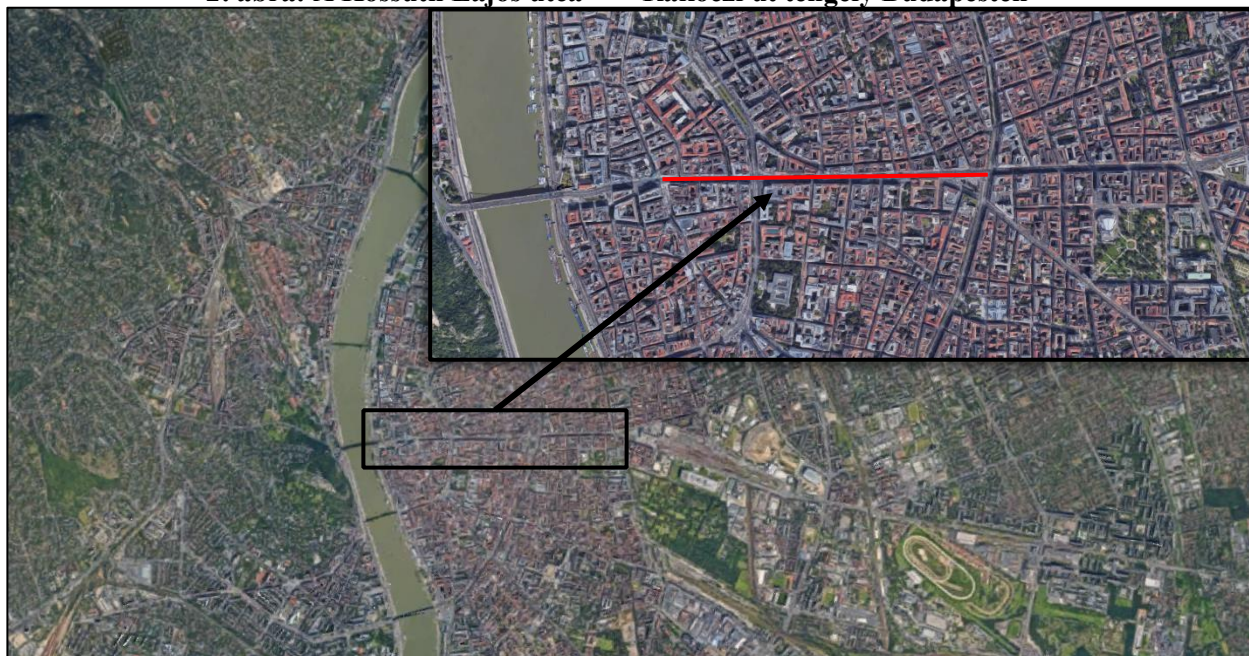
kerékpárhálózat megújítási tervekről. Ezen adatok alapján egy keretrendszert kapunk, amelybe be kell illeszteni a felújításokat célzó projekteket.

A fő kihívások közé tartozik a személygépkocsi forgalom csökkentése, amely a BMT által meghatározott célokkal szoros összhangban áll. Ezen cél eléréséhez holisztikus változtatások végrehajtása szükséges. Azonban fontos megjegyezni, hogy a BMT és a kapcsolódó városfejlesztési dokumentumok nagyrészt közlekedési szempontból közelítik meg a tervezett fejlesztéseket. Mindemellett érdemes figyelembe venni egyéb (gazdasági, társadalmi) szempontokat is egy felújítási terv készítése során. Ilyen például a városrehabilitáció, ezen belül a helyi vállalkozások fellendítése. Ennek közgazdasági vizsgálata létfontosságú ahhoz, hogy ne csak a közlekedés szempontjából, hanem a lakosok mindennapi életében is minőségi változást lehessen megvalósítani. Ha ezt a komplex kiindulási pontot vesszük alapul, akkor több új tényező bevonása is szükséges. Ilyen például az utcák zöldítése, pihenőhelyek telepítése, valamint a közterek átalakítása a környező épületek jellegének, funkcióinak megfelelően (Sztyehlik, 2024).

Elemzés

A városi célkitűzések meghatározása mellett azok gyakorlati megvalósításának részletes bemutatásához egy konkrét, problémákkal terhelt budapesti útvonal, a Kossuth Lajos utca és a Rákóczi út által alkotott tengely (továbbiakban Kossuth-Rákóczi tengely) (Lásd: 2. ábra) szolgál majd példaként a továbbiakban. A választás indokoltságát az adja, hogy az útszakasz felújítása több szempontból is fontos eleme lenne Budapest városfejlesztésének.

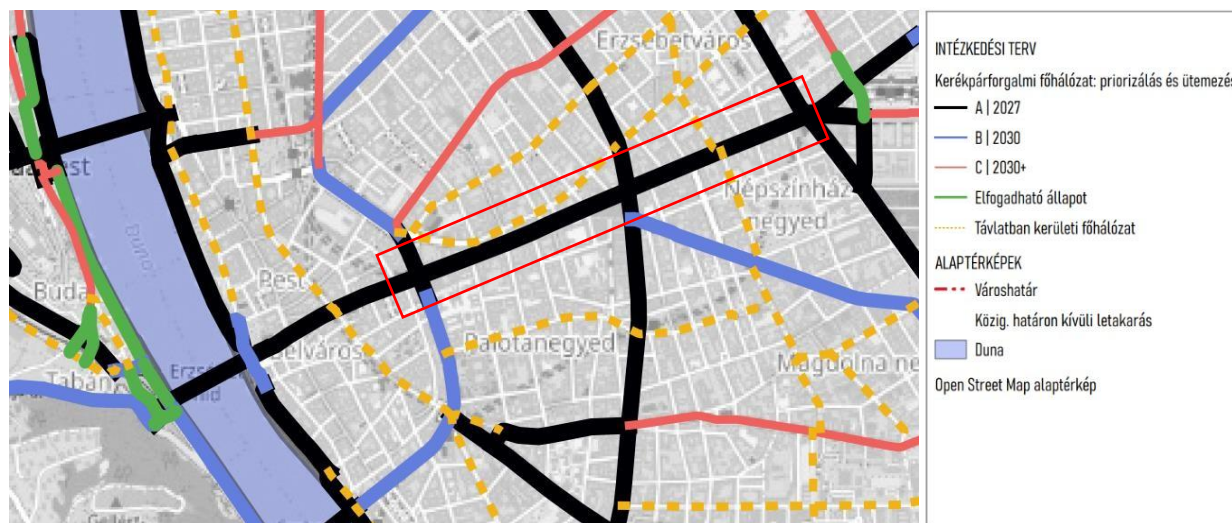
2. ábra: A Kossuth Lajos utca - Rákóczi út tengely Budapesten

Forrás: (Saját szerkesztés, 2024)

Ha a BMT által meghatározott keretrendszert vesszük figyelembe, akkor megállapítható, hogy a hosszútávú városfejlesztési koncepció által definiált zónák közül a Rákóczi út a belső zónába tartozik, ami magával vonzza a zónára meghatározott jövőbeli fejlesztéseket (Hajnal, et al., 2023). A KFHT adatai alapján az elvárt forgalomcsökkenés 2030-ig ötezer személygépkocsi/nap mennyiségben van meghatározva, amit elősegít azon tendencia, hogy a közlekedési módok kiválasztása során egyre többen döntenek a kerékpáros közlekedés mellett, egyéb közlekedési módokkal szemben. A prognosztizált adatok alapján a teljes szakaszon várható kerékpáros forgalom 2030-ra elérheti a napi 2000-10000 utazás/nap mennyiséget. Ilyen mennyiségű forgalomnövekedést jelenlegi állapotban a Kossuth-Rákóczi tengely nem bír el. Az előre jelzett forgalom elvezetésének érdekében a közterület komplex átrendezésére van szükség, hogy a kerékpáros közlekedés tere és megfelelő komfortszintje is megteremthető legyen. Ezzel összefüggésben az útvonal a KFHT prioritási térképén (Lásd: 3. ábra) is kiemelkedő helyezést kapott. Az elvárt gyalogos-, kerékpár- és közösségi közlekedés előmozdítására prioritizált megújítást 2027-ig kellene elérnie Budapestnek (Kovács, et al., 2023).

3. ábra: KFHT prioritálási térképe

Forrás : (Budapesti Közlekedési Központ, 2022)

3.

Állapotfelmérés saját megfigyelések alapján

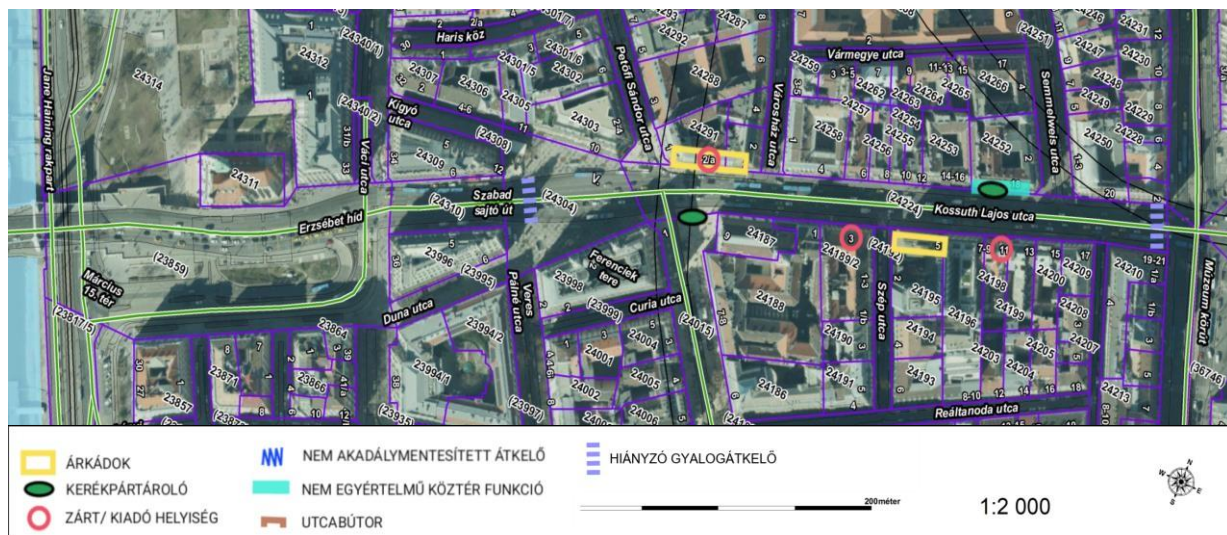
Primer kutatásként az útszakasz bejárását végeztem el annak érdekében, hogy a forgalomról, az útszakasz általános állapotáról és az üzlethelyiségek működéséről ismereteket szerezzek. A megfigyelést szakaszonként végeztem, a BKK által az útszakaszt érintő eddigi tervezések során használt tagolásnak megfelelően, ami a következő: Ferenciek tere-Astoria; Astoria-Nyár utca; Blaha Lujza tér (Nyár utca - Osvát utca), Osvát utca-Rottenbiller utca (Sztyehlik, 2024).

Ferenciek tere - Astoria szakasz

A Puskin mozi előtti közterület jellegéből nem lehet következtetni a helyszín kulturális jelentőségére. Pihenőhely nincs kialakítva, kerékpártároló csak a mellékutcában található, ami azonban telített volt a helyszínbejárás idején. A mikromobilitási pontok telítettsége, mind a Ferenciek terén, mind az Astorián, arra utal, hogy szükség van a jelenlegi kapacitások bővítésére vagy új pontok létrehozására (Sztyehlik, 2024).

A tengelyen való átjárhatóságot illetően megfigyelhető, hogy több gyalogátkelőhely is hiányzik (Lásd: 4. ábra), leginkább a Váci utca és a Károly körút közötti útszakaszon, amelyek létrehozása javítaná a különböző városrészek közötti összeköttetést és átjárhatóságot, ezáltal elősegítve a területek közötti interakciók fokozódását és a helyi gazdasági aktivitás élénkülését.

4. ábra: Problématérkép: Ferenciek tere - Astoria szakasz

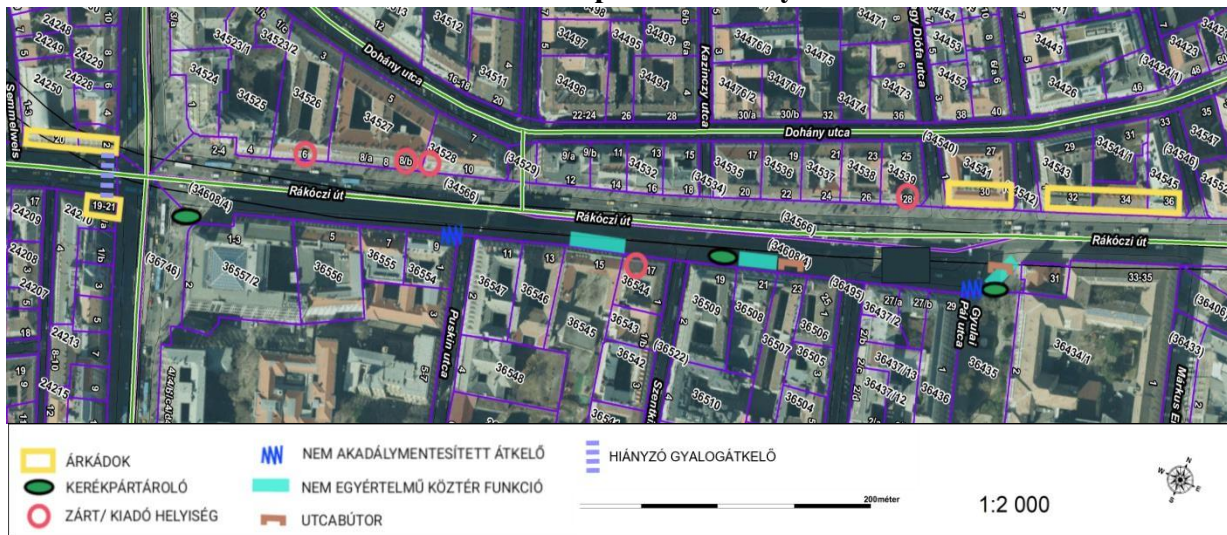
Forrás: (saját szerkesztés , 2024)

Astoria - Nyár utca szakasz

A vendéglátóhelyek és üzlethelyiségek kínálata ezen a szakaszon kifejezetten színes (üzlethelyiségek, vendéglátó egységek, mozi, kulturális pont, kápolna stb.), ennek ellenére sem tapasztalható aktív köztérhasználat és ezzel összefüggésben a gazdasági egységeket sem látogatják sokan. Az úttest mindkét oldalán található bezárt és/vagy kiadó üzlethelyiség. A gyér forgalmat magas akciókkal próbálják kompenzálni, azonban forgalom generálására a jelek szerint ez a próbálkozás nem kínál megfelelő megoldást. A járda megfelelően széles, a jelenlegi gyalogos forgalomnál intenzívebb forgalom fogadására is kiválóan alkalmas (Sztyehlik, 2024).

Zöldfelületek favermek formájában az úttest mindkét oldalán megjelennek, azonban állapotuk a környezeti hatások miatt leromlott, egyéb zöldfelület nem jelenik meg. Az Uránia filmszínház előtti közterület kihasználatlan, jellege nem igazodik az épület kínálta egyedi, reprezentatív megjelenéshez. A gyalogos forgalom jelen van, azonban számukra pihenési lehetőséget biztosító utcabútorok nincsenek elhelyezve. Ebből adódóan a várakozás az Uránia előtt nem megfelelően biztosított, így a moziba látogató emberek nem töltenek a szükségesnél több időt a közterületen. Emellett a környező gyalogátkelőhelyek a legtöbb esetben nincsenek akadálymentesítve (Lásd: 5. ábra), ezzel nehezítve a köztérhasználatot. A Szent Rókus kápolna előtti tér szintén kihasználatlan, a gyalogátkelőhely ebben az esetben sem akadálymentesített.

5. ábra: Problématérkép: Astoria - Nyár utca szakasz

Forrás: (saját szerkesztés, 2024)

Blaha Lujza tér (Nyár utca - Osvát utca szakasz)

A Blaha Lujza tér - Osvát utca szakaszán elszórtan találunk fákat, amelyeket dézsákban telepítettek a járdára, amely a közterület használati élményét nagyban javítja. Azonban a fák életképessége az adott körülmények között megkérdőjelezhető. Egyéb zöldfelület alkalmasszerűen megtalálható a felújított Blaha Lujza téren, a régi és az újonnan telepített talajkapcsolatos fák mellett.

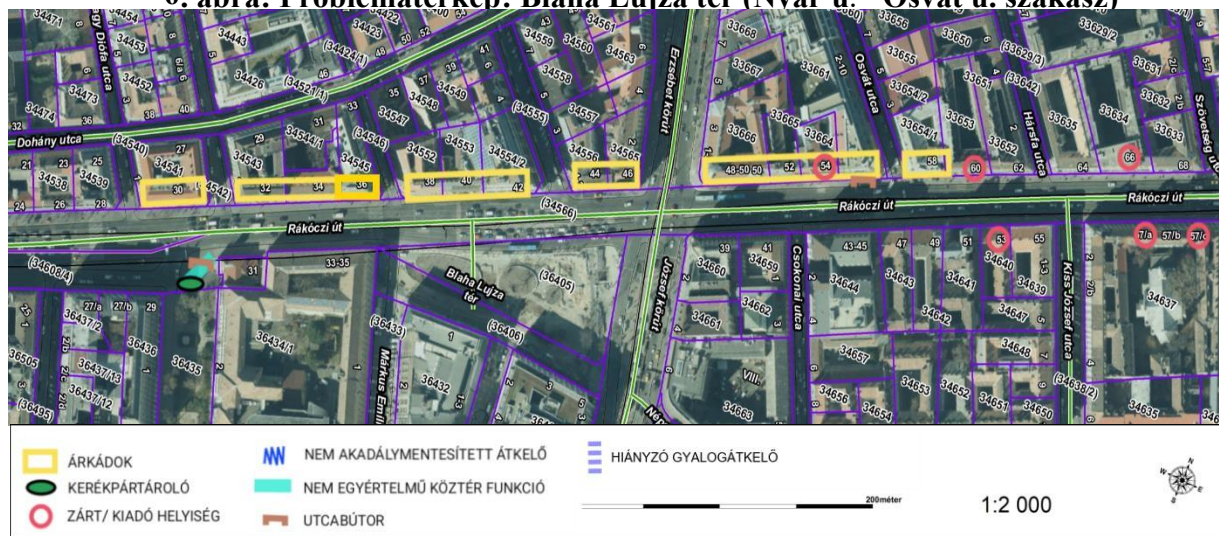
A járdaszélesség csökken és a zajszint következetesen állandó, ami negatívan hat a gyalogos és a kerékpáros közlekedésre. Ebből az következtethető, hogy az ideiglenes köztérátalakítás (mint a dézsákban telepített növények) a forgalomcsillapítás eszközei nélkül nem változtat a közlekedési szokásokon, ezáltal az üzletek/vendéglátó egységek látogatási számán sem.

Azzal, hogy a Blaha Lujza teret felújítják, a gyalogos- és a kerékpáros forgalmat a helyszínen felélénkítik. Ez a téren működő gazdasági életre is élénkítő hatást gyakorol (Gehl, 2014). **Azonban a központi lokációval nem rendelkező, ezért az utasforgalom által át nem öblített**

területek továbbra is a kereslet hiányát tapasztalják, ennek következtében az itt található üzlethelyiségek nem adhatók bérbe rentábilisan.

A problématerképek jelölik az árkádokat, amelyek ezen a szakaszon a Nagy Diófa utcától az Osváth utcáig teljes egészében fedett járdafelületet biztosítanak (Lásd: 6. ábra). A fedett közterületek megfelelő alapot nyújthatnak a környezeti hatásoktól védett pihenőhelyek kialakításához, azonban ezen a szakaszon (a tengely többi árkádosított területéhez hasonlóan) az ilyen típusú potenciálok kiaknázatlanok.

6. ábra: Problématerkép: Blaha Lujza tér (Nvár u. - Osvát u. szakasz)

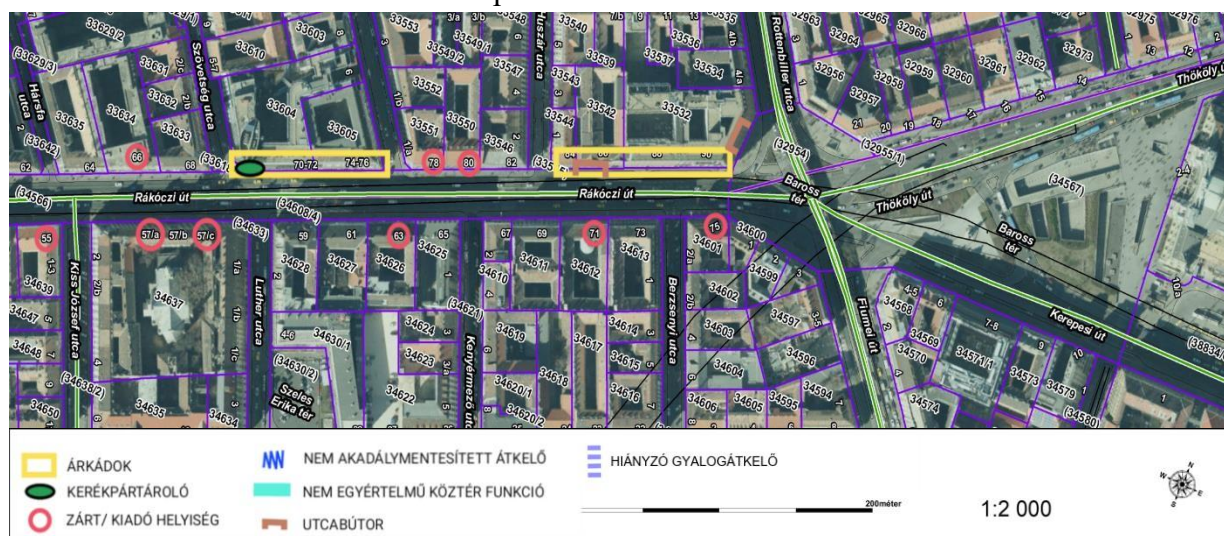
Forrás: (saját szerkesztés, 2024)

Osvát utca - Rottenbiller utca szakasz

Az útszakaszon jelenlévő gazdasági egységek többsége nem tud fenntartható módon működni. Legalább tíz olyan üzlethelyiség található ezen a szakaszon, amelyek bezártak vagy kiadók (Lásd: 7. ábra), ez az összes szolgáltatás nyújtására alkalmas helyiségek megközelítőleg egyharmadát teszi ki ezen a szakaszon. Ezen helyiségek elhelyezkedése szétszór, tehát a lokációjuk nem az elsődleges problémaforrás. Az egész tengelyt vizsgálva a bezárt üzlethelyiségek aránya ezen a szakaszon a legrosszabb.

A járdák mentén fellelhető épületek nagy részénél megfigyelhető árkádok jelenléte. A fedett területek arculata egységes képet nem mutat, kihasználtsága elhanyagolható mértékben jelenik meg.

7. ábra: Problématérkép: Osvát utca - Rottenbiller utca szakasz

Forrás: (saját szerkesztés, 2024)

Következtetések

Következtetésképpen a következő állításokat lehet megfogalmazni a kutatási kérdésekkel kapcsolatosan:

Milyen nemzetközi és hazai joggyakorlatok és példaértékű fejlesztések ismerhetők a városok közterület-megújítása területén?

Az európai tendencia a városfejlesztésben egyre inkább a környezettudatosság és egészségtudatosság irányába mozdul el, aminek számos pozitív hatást tulajdoníthatunk. Különböző jogszabályi környezetben más-más megoldást használnak a városvezetés területén a megfelelő eredmények elérése érdekében. Mivel Magyarország nem csatlakozott az elsők között a fenntarthatóság felé vezető úthoz, ezért sürgősebb drasztikus lépéseket megtenni annak érdekében, hogy a célokat mihamarabb elérjék a hazai városok. Azonban az a pozitív vonzat is megállapítható, hogy emiatt kész példákat vizsgálva tudjuk kialakítani saját stratégiáinkat a legmegfelelőbb fejlődési forma kiválasztásának érdekében. Ebből következik, hogy az egyik legfontosabb feladat az, hogy a nemzetközi példákat kielemezzük, majd a megfelelő megoldásokat hazai keretek között implementáljuk. Ehhez szolgálnak remek ötletekkel a londoni Healthy Streets tanulmány, a hollandiai közlekedést vizsgáló kutatás és a melbourne-i zöldterületeket érintő esettanulmány.

A jelen dolgozatban felvázolt joggyakorlatok további kutatási munkát igényelnek, annak érdekében, hogy érdemi változást tudjanak elősegíteni, elsősorban Budapest városában. Ha ilyen közterületek létesülnek, Budapest is képes lehet olyan városrészek létrehozására, amelyek egyszerre szolgálják a helyi közösség igényeit és a város hosszútávú fejlődését.

Milyen hatással van a közterületek zöld, fenntartható, gyalogos- és kerékpáros-barát fejlesztése egy város gazdaságára?

A közterületek kialakítása kapcsán a szakirodalmi és nemzetközi tapasztalatok egyértelműen azt mutatják, hogy a gyalogosok és kerékpárosok igényeinek elsődlegessé tétele nem csak a lokális gazdasági érdekek szempontjából előnyös, hanem a környezetvédelmi szempontokat figyelembe véve is a legmegfelelőbb megközelítést kínálja. A brit, holland és osztrák városfejlesztési tendenciák, valamint a Dániában, Svájcban és Franciaországban végzett kutatások alapján a gyalogos és kerékpáros közlekedés előtérbe helyezése hozzájárul a városi területek gazdasági fellendüléséhez, az üzletek bevételének növekedéséhez és a helyi gazdaságok élénkítéséhez. Ezen túlmenően, ezek a fejlesztések elősegítik a környezettudatos közlekedési módok népszerűsítését, ami jelentősen csökkentheti a környezeti terhelést, növelheti a városi területek élhetőségét, és javíthatja az urbanisztikai környezet minőségét.

A fent említett nemzetközi példák és kutatási eredmények mellett a BKK által végzett kutatások is rámutatnak a közterületek gyalogos- és kerékpárosbarát átalakításának számos előnyére. Az ilyen típusú fejlesztések nem csak a közlekedésbiztonság javításához járulnak hozzá, de az emberközpontú városfejlesztés alapköveiként is szolgálnak, támogatva ezzel a fenntartható városi életvitelt és a zöld infrastruktúra fejlődését. A BMT és a KFHT is kiemeli a gyalogos és kerékpáros közlekedési infrastruktúra fejlesztésének fontosságát, amelyek elősegíthetik a városi mobilitás átalakulását, a közlekedési módok közötti egyensúly megteremtését, és hozzájárulhatnak a városi területek gazdasági és környezeti fenntarthatóságához.

Ezért a közterületek kialakításánál fontos szempont a multifunkcionalitás, azaz olyan térkialakítás megvalósítása, amely elősegíti a különböző közlekedési módok harmonikus együttélését. A budapesti kutatások, valamint a nemzetközi példák és tapasztalatok egyaránt alátámasztják, hogy a gyalogosok és kerékpárosok igényeinek figyelembevétele, a zöldfelületek növelése és a környezetbarát közlekedési módok támogatása kulcsfontosságú elemei a modern városfejlesztésnek, amelyek hozzájárulnak a városi életminőség javításához és a fenntartható városi gazdaságok kialakításához.

Milyen változtatásokat célszerű végrehajtani a Kossuth-Rákóczi tengelyen annak érdekében, hogy egy prosperáló útvonal jöjjön létre?

Az elemzés rámutatott, hogy a terület számos kihívással néz szembe, amelyek megoldása érdekében egy átfogó és hosszú távú megközelítést célszerű alkalmazni. Ezen kihívások közé tartozik a magas forgalmi terhelés, a gyalogos és kerékpáros infrastruktúra elégtelensége, valamint a zöldterületek hiánya és rossz állapota.

A forgalomcsökkentés és a kerékpáros közlekedés támogatása kulcsfontosságú lépések a terület élhetőségének javítása felé. Az elemzés kiemeli, hogy a forgalom átszervezése, a kerékpáros infrastruktúra fejlesztése nemcsak a biztonságot és a közlekedési környezetet javítaná, hanem a területet vonzóbbá is tenné a helyiek számára.

Ezen túlmenően, a közterületek, mint az árkádok és a pihenőhelyek funkcionális átalakítása jelentős lehetőségeket rejt magában a helyi gazdaság élénkítésére és a közösségi élet minőségének javítására. Ezek a változtatások elősegíthetik a városi térszínnek esztétikai és funkcionális értékének növelését. A zöldfelületek bővítése és integrálása a városi környezetbe további fontos aspektusa a revitalizációnak. Az elemzés szerint ezek a lépések javíthatják a lakosok életminőségét, csökkenthetik a légszennyezést, növelhetik a biodiverzitást, és hozzájárulhatnak a városi hősziget hatás enyhítéséhez. Végül, de nem utolsósorban, a helyi közösségek aktív bevonása a tervezési és döntéshozatali folyamatokba elengedhetetlen a sikeres revitalizációhoz.

Összefoglalva, arra a kérdésre, hogy **egy jelenleg erősen szennyezett, nem prosperáló útvonal hogyan tehető fenntarthatóbbá, környezetbarátabbá és ez hogyan segítheti elő a kis- és középvállalkozások felvirágoztatását** a válasz a következő: egy revitalizációs projekt integrált megközelítést igényel, amely magában foglalja a fenntartható közlekedés előmozdítását, a közterületi infrastruktúra javítását, a zöldfelületek növelését, a közterületek funkcionális átalakítását, valamint a közösség bevonását. Ezek az intézkedések együttesen képesek fenntarthatóbbá, élhetőbbé és gazdaságilag prosperálóvá tenni az adott útvonalat, elősegítve a helyi kis- és középvállalkozások fejlődését.

Irodalomjegyzék

Ez a tanulmány az alábbi TDK dolgozat rövidített változata: Sztyehlik Endre. (2024): Közterület-megújítás Budapesten: Nemzetközi és hazai (kis- és középvállalkozásokat elősegítő) közterület-megújítási módszertan budapesti alkalmazásának fejlesztése. TDK Konferencia, Bp., 2024. november 28. BGE KVIK

Budapesti Közlekedési Központ (2022): *BKK*. [Online] Available at: <https://bkk.hu/rolunk/strategiank/kerekparforgalmi-fohalozati-terv/>

Letöltés dátuma: 2024. 05. 08.

Gehl J. (2014): *Élhető városok*. Hungarian edition szerk. Budapest: TERC kereskedelmi és szolgáltató Kft..

Hajnal T. és mtsai. (2023): *Budapesti Mobilitási Terv*. Budapest: BKK Budapesti Közlekedési Központ Zrt..

Kher Kaw, J. – Hyunji, L. – Wahba, S. (2020): *THE HIDDEN WEALTH OF CITIES*. 1818 H Street NW, Washington, DC 20433: World Bank Group.

Kovács V. – Bereczky Á. – Tőkés B. – Molnár B. (2023): *KERÉKPÁRFORGALMI FŐHÁLÓZATI TERV*. Budapest: BKK Budapesti Közlekedési Központ Zrt..

Mata, L. és mtsai., (2023): Large positive ecological changes of small urban greening actions. *Ecological Solutions and Evidence*, 4(3).

Munkácsy A. – Jászberényi, M. (2022): *Fenntarthatóság és reziliencia a mobilitásban*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Platform Binnenstadsmanagement; BRO; Movares, (2024): *Relatie bestedingen en modaliteit*, Bosscheweg: Platform Binnenstadsmanagement.

Sztyehlik, E. (2024): Közterület-megújítás Budapesten: nemzetközi és hazai (kis- és középvállalkozásokat elősegítő) közterület-megújítási módszertan budapesti alkalmazásának fejlesztése. Budapest, Budapesti Gazdasági Egyetem.

Transport For London, 2017. *Healthy Streets for London*, London: Transport For London.

Rövidítések jegyzéke:

BKK – Budapesti Közlekedési Központ

BMT – Budapesti Mobilitási Terv

BVK – Budapesti Vállalkozásfejlesztési Közalapítvány

KFHT – Kerékpárforgalmi Főhálózati Terv

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ÉS FOGYASZTÁS, VÁLLALATI GYAKORLAT

Horváth Boglárka

A vízgazdaságosság kereskedelmi relevanciája és Magyarország vízpolitikai perspektívái

BGE TDK 2024 CESIBUS **Különdíj**
TDK konzulens: Dr. Czelleng Ádám

Bevezetés

A víz az életet meghatározó jelenség. Determinálja a környezetünkben megjelenő létformákat, mindazonáltal fenntartja létünk folytonosságát. A víz mindemellett gazdaságunk mozgatórugója, ami nélkül a körforgás nem működne, a folytonosság megszakadna, vagy határozottan nehézkessé válna.

Témaválasztásom oka, hogy a víznek – számos különböző formáját említhetném, de szinte mindre egyöntetűen igaz – az idő múlásával egyre inkább híján lesz az emberiség. A jelenség Magyarországon a hatalmas aszály képében figyelhető meg leginkább. Ennek azonban gazdasági következményei lesznek és vannak, elsősorban az agráriumban, de ha ez folytatódik, az ipar is kárát fogja látni.

Kutatási kérdésem arra fókuszál, hogy lehet-e átható relevanciája a vízgazdaságosságunknak nemzetközi kereskedelmi szempontból, avagy érdemes-e az exportált és importált áruk vízigényére alakítani gazdaságunkat? Mindemellett a munkám során hazánk vonatkozásában a vízpolitika jelene és jövőképe is elemzésre kerül, amely a helyzet komplex értelmezéséhez elengedhetetlen.

A globális felmelegedés és a vízhiány problémája nemzetközi és hazai szinten

A megnövekedett talajromlásnak számos következménye lehet, mint a talajerózió, a talaj kicserépedése és a szikesedés. (Makra, n.d.) A talajdegradáció olyan folyamat, amely „*a talaj termékenységének csökkentése szerkezeti, összetételi romlásának eredményeként*”. (Idegen szavak szótára, n.d.) Ez a jelenség a megművelhető területek zsugorodását idézheti elő a jövőben olyan helyeken is, ahol eddig ez nem volt jellemző. Mindezek alapján látható, hogy egyre megnövekedett szükséglet van jelen a hazai szakpolitikák és nemzetközi szervezetek fókuszára, amelynek középpontjában a vízpolitika és a vízgazdaságosság kell álljon a jövőben.

Globális környezeti kihívásaink megoldására számos nemzetközi szervezet igyekszik hathatós megoldást találni. Nemzetközi szervezeteink közül az Egyesült Nemzetek Szervezetét és az Európai Uniót szeretném kiemelni. Az ENSZ 17 fenntartható fejlődési céljai között több pillérben is szerepet kap a víz és a vízgazdaságosság. Ezen szervezet számos egyezményrel igyekezett az emberiség javát szolgálni a második világháború lezárását követő megalapítása óta. Az SDG-k, azaz a Sustainable Development Goals 2015 óta vannak jelen az ENSZ berkein belül, és a 193 ország közössége ezáltal igyekszik felszámolni a szegénységet és védeni a bolygónkat. (United Nations Information Service [UNIS], n.d.) Jelenleg ezen szervezet által létrehozott „*Az Egyesült*

Nemzetek egyezménye a sivatagosodás elleni küzdelemről a súlyos aszálytal súlytott országokban” az egyetlen olyan jogi kötőerővel rendelkező nemzetközi jogi dokumentum, amely összekapcsolja a környezetvédelmet és a földgazdálkodást. (Eur-Lex, n.d.) Habár az egyezmény főleg az afrikai térségre vonatkozik, a közösség többi tagja is fontos irányelveket és tanulságokat vonhat le a kár méltányos mérséklésére, és a problémák hathatós megelőzésére, amit saját földeiken tudnak hasznosítani.

Az Európai Unió globális szinten megkerülhetetlen szereplő, mivel a világ árukereskedelmének mintegy 14%-át bonyolítja. Mindemellett a nemzetközi kereskedelem volumenét figyelembe véve az Amerikai Egyesült Államok, Kína és az Európai Unió jelenti az első három szereplőt világszinten. (European Union, n.d.) Az EU-ban az is egyre égetőbb problémát jelentenek az aszályok és a csapadék hiánya, amelyet a bőrünkön érezhetünk Unió polgároként. Rendelkezésre álló adataink szerint az Unió nem kezelte megfelelően a fennálló problémát, ami jelen esetben az elsivatagosodás veszélye. Ennek legfőképp Olaszország, Görögország, Spanyolország, Portugália, Ciprus, Bulgária és Románia van kitéve. De itt fontos leszögeznünk, hogy Magyarország bizonyos területei is félsivatagos állapotban vannak évek óta. Az államok közös célja, hogy a talajromlás 2030-ra megszűnjön az EU-n belül, ám ehhez mindannyiunk közös elhatározására van szükség (European Court of Auditors [ECA], 2018).

Magyarország nemzeti vízstratégiája a Kvassay Jenő terv. Eszerint: *„Mára elengedhetetlenné vált a hazai kérdésekre hatékony választ adó vízpolitika megalkotása, amely világos jövőképet vázol fel. A víz a nemzet vagyona, annak mennyiségi és minőségi megőrzése megköveteli a vízzel való fenntartható gazdálkodást. Mindeközben meg kell felelni korunk globális kihívásainak, különös tekintettel az éghajlatváltozás következményeire, nem kevésbé, hogy a vízzel való gazdálkodás olyan kereteket teremtsen, hogy a vizet, mint erőforrást a gazdaság hatékonyan használhassa.”* (Reich, n.d.). Ez alapján elmondható, hogy hazánknak hatalmas szüksége van a vízpolitika lelkiismeretes kezelésére, mivel a víz egész létünk alapját képezi. A Kvassay Jenő terv létfontosságú, jelentősége megkerülhetetlen.

Virtuális víz, vízlábnyom

A virtuális víz fogalmát először John Anthony Allan fogalmazta meg 1993-ban, tehát egy relatív új definíciónak számít. Allan meghatározása szerint az úgynevezett virtuális víz megmutatja, mekkora mennyiségű víz felhasználásra van szükség egy adott termék előállításához szükséges mindazon munkafázishoz, mire a fogyasztóhoz kerül. (Magyar Nemzet, 2008) A fogalom megfelelő alternatívát kínál arra, hogy gazdasági eszközünk legyen arra, hogy a víz globális eloszlását vizsgálhassuk kereskedelmi szempontból, és úgy mond egy megfoghatatlan, nem látható vízmennyiséget takar (fogalmaz Marjainé Szerényi Zsuzsanna és Kocsis Tamás).

A vízlábnyom azonban némileg eltérő fogalmat rejt, mint a virtuális víz, azonban számottevő kapcsolat van köztük. A vízlábnyom összetevőit három csoportba sorolhatjuk: zöld, kék és szürke. A zöld komponens a csapadékból és talajnedvességből és a növényzetben is megtalálható vízmennyiséget jelzi, a kék a felhasznált talaj- és felszíni vizeket jelöli, valamint a szürke a

szennyvíz, amely a termékek és szolgáltatások (Leal Filho, 2019) során keletkezik (Bujdos, 2017).

“A virtuális víz egyenleg valójában egy ország teljes vízlábnyomát fejezi ki, amely tartalmazza az ország területén, a különböző termékek előállításához felhasznált virtuális vízmennyiséget, az export útján az ország területéről távozó, valamint az import során az adott országba behozott virtuális vízmennyiséget is. Egy adott országhoz köthető (belső) vízlábnyom ezek szerint két komponensből áll, a saját területen történt termelésben felhasznált, valamint a termékekben importált vizet egyaránt tartalmazza. Ehhez hasonlóan, egy nemzet külső vízlábnyomát (virtuális vízexport) a termékek exportálásával kivitt, valamint a korábban importált, aztán tovább exportált termékek virtuális víztartalmával fejezhetjük ki.” (Marjainé Szerényi & Kocsis, n.d.).

Egy állam vízkészleteinek vizsgálatához fontos tisztában lennünk azzal, miből áll össze az, amit “vízkészletnek” nevezünk. A vízkészlet *“általában m^3 -ben kifejezett vízmennyiség, amely a vizsgált időpontban meghatározott területen található.”* (Agraroldal, n.d.). A fogalom két komponensből áll össze, a statikus (passzív) és dinamikus (aktív) vízmennyiségből. *“Hasznosítás szempontjából a dinamikus vízmennyiség a mérvadó, amely a hidrológiai körforgásban létrejövő párolgás, lefolyás, elszívargása valamint a megújulás, pótlás folyamatait is figyelembe veszi. Így a dinamikus vízmennyiség alatt bizonyos víztartó terület természetes utánpótlásának $m^3/év$, vagy m^3/s mértéket értik.”* (Agraroldal, n.d.).

Kármán István egyik vonatkozó tanulmányában kifejti, hogy az egyre bonyolódó nemzetközi kereskedelem és az egyre vízhiányosabb környezet fokozódó kihívást jelent mindenki számára. Valamint leírja, hogy a vízrajzi adottságok megfelelő használatára megoldást kínál a vízlábnyom és a virtuális vízkereskedelem koncepció. A tanulmány mindemellett nyilvánvalóvá teszi, hogy ha a nemzetközi szereplők megvizsgálják a vízkészleteik által biztosított specifikus adottságaikat, akkor a vízkészleteik optimális kihasználása, és azok védelme érhető el, ugyanis a túlzott vízexport elkerülhető lenne a koncepció alkalmazásával.

Néhány kutatás azonban ennél jóval messzemenőbb következtetést is levont azon következtetéssel, miszerint ezen kereskedelmi modellel nemzeti szintű vízmegtakarítás, ezáltal tágabb spektrumot alapul véve globális szintű vízmegtakarítás érhető el hosszútávon (Kármán, 2015).

Más tanulmányok a víz alternatív forrásaként említik a virtuális vizet, ami által elérhető a vízbiztonság olyan helyen is, ahol az veszélyeztetve van. Ezen megállapítás összefügg a komparatív és relatív előnyök elméletével, ami leírja, hogy minden szereplőnek olyan terméket érdemes importálnia, amelyik számára abszolút, vagy relatív előnyökkel jár. Ezáltal elkerülhető az erőforrások túlzott kihasználása, és hosszútávon gazdasági előnyök generálhatóak a globális vízhasználat effektív használatával. Mindemellett a tanulmány hangsúlyozza a mesterséges

víztározók használatának szükségességét, amelyeknek használatával a vízmegtartási kapacitás növelhető, ezáltal az hatéktívitás is.

A vonatkozó fogalmak tisztázása után látható számunkra, hogyan áll össze egy állam vízkészlete, ami nélkül a virtuális víz és a vízlábnyom nem is létezne. Mindemellett egyértelmű lehet, hogy nem minden ország rendelkezik egyenlő forrásokkal. Vannak amik bővelkednek a különböző felszíni vizekben, mondjuk számos folyó folyik át a területein, vagy rengeteg csapadék esik, amely nagymértékben gazdagítja a vízállományt. Ilyenek például Brazília, USA, Kína és Kanada. Azonban számos állam nem ilyen szerencsés, és mondhatni alig-alig fedezhetők vízügyi szükségleteik saját forrásaikból, ezek a vízben szegény országok. Ide soroljuk az afrikai vagy közel-keleti államokat, mint Kuvait, Izrael, Jordánia és Líbia.

Kínában számos virtuális vizet alapul vevő koncepciót alkalmaznak az egyébként megfelelő adottságokkal rendelkező állam vonatkozó politikáinak kialakítása során. Egy ide szorosán kapcsolódó tanulmány például a Jangce-folyó vízgyűjtő területének vízkészlet korlátaival foglalkozik. Az elemzés során megállapításra kerültek olyan irányvonalak, amelyek a folyó vízkészletének optimális használatára vonatkoztak. Az első elért eredmény például a teljes virtuális vízfogyasztás 8,4%-nak nettó beáramlása volt. Ezt úgy érték el, hogy a folyó háromszintű körforgása révén enyhítették a vízhiányt, ami egyértelmű előnyökkel járhat a jövőben. Másrészt a tanulmány megfogalmazott olyan fejlesztési javaslatokat, amelyek alkalmazásával a folyó fenntartató fejlődése lesz megvalósítható. A konklúzió szerint a kínai döntéshozatalnak a virtuális víz irányaira és a kulcsfontosságú gazdasági szektorokra kell fókuszálnia. Ez alapvetően az ipari szerkezetváltással valósulhat meg, ami a régió vízkészlet-korlátainak figyelembevételével jöhet létre (Yang, 2024).

A vízben szegény államok közül kiemelendő Izrael és Jordánia, mert kereskedelempolitikájuk a vízigenyes termékek exportjának minimalizálására törekszik, amely nagymértékben alapoz azon tézisre, hogy a vízben szegény államoknak vízimportra, a vízben gazdagoknak vízexportra van szükségük készleteik optimális (Lelegzet, 2007) használatára (Vizautomata.blog.hu, 2015).

Egy tanulmány Izraelt élelmiszerfogyasztással kapcsolatosan vizsgálta a virtuális víz jellegzetességeinek tükrében. A kutatás rávilágított, hogy az élelmiszerfogyasztással relációban lévő virtuális vízimport túlzott függőséget alakított ki Izrael részéről. Ez alapján megállapíthatjuk, hogy a virtuális vízre alakított gazdaság, és a vízimportot nagyléptékben alkalmazó országok kifejezetten szenzitívek a külső hatásokra, és kapcsolataik az exportáló országokkal némiképp asszimétrikusak, és sérülékenyek (Myburgh, 2024).

Ettől eltekintve továbbra is úgy gondolom, hogy az államoknak vízügyi adottságaikat sokkalta jobban szem előtt kellene tartaniuk kereskedelmi kapcsolataik alakításakor, és a nagy vízmennyiség birtokában lévő államoknak kell vízhiányos területekre exportálniuk.

Ezen következtetésemet arra alapozom, hogy a függőségi kapcsolatok kialakításakor az asszimetria kerülendő, de a kölcsönös függőség produktivitásra ösztönző hatással lehet a részes államokra.

Virtuális víz jelentősége nemzetgazdasági aspektusból, hazánk vízügyi adottságai

Magyarország vizeire gondolva mindenkinek a Duna és a Tisza jut eszébe először. Az országunk vízügyileg azonban ennél sokkalta nagyobb jelentőségű, és igen összetett rendszer.

Magyarországon több víz folyik keresztül, mint amennyi az ország területére érkezik, ezáltal érdemes lenne megvizsgálni a víztározás és a mellékágak víztározásának szerepét, amely nemcsak gazdasági célok végrehajtásának teremthetnének megfelelőbb alapot, hanem a mezőgazdaságban is szignifikáns változások lehetnének elérhetőek (Hoekstra, 2003). Az igazsághoz természetesen hozzátartozik, hogy a víz megtartása és tározása számos tényezőtől függ, és csupán az országba érkező vízmennyiség és az innen távozó adatok alapján nem vonható le hosszútávú következtetés, de hiba lenne azt állítani, hogy kihasználunk minden rendelkezésre álló lehetőséget, hogy az átfolyó vízből profitálhassunk.

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság által közölt adatok alapján jól leírható a hazai vízügy jelenképe. Eszerint Európa szinten hazánk egyike azon országoknak, amely kifejezetten kedvezőtlen vízügyi adottságokkal rendelkezik, mivel a hazánkban képződött helyi vízkészlet mennyisége a lakosság és terület nagyságához képest kevés. Mindemellett fontos ismét megemlíteni az országba be- és innen kiáramló víz mennyiségét, amelynek eloszlása a honlapon közöltek szerint egyenlőtlen, ami megnehezíti a víz iránti kereslet ezen forrásokból történő fedezését az aszályosabb nyári hónapokban.

„A víz nemzetgazdasági, természetvédelmi és társadalmi jelentőségére tekintettel a vízgazdálkodási ráfordításoknak nem lehet olyan magas összege, amely utóbb ne térülne meg bőségesen, és nincs az az aktivitás e kérdés kapcsán, amelyet ne hálálna meg az utókor.” (Horváth, 2016). Magyarországon három kiemelten aszálytal súlytott területet határolhatunk el, amelyek különböző környezetvédelmi programok célkeresztjében szerepelnek. Ezeken a területeken a talajvízkészleteink fokozottan veszélyeztetettek, amelynek nehézségei főleg a mezőgazdasági termelésben és a gyenge terméshozamokban realizálódnak. Név szerint a Duna-Tisza közí hátságon, a Nyírségben és Hajdúháton összpontosulnak ezek a fokozottan veszélyeztetett területek (Láng, 2023). Hozzáam személy szerint a Duna-Tisza közí igen közél áll, és a szívemen viselem a térség sorsának alakulását.

A magyar kormány a korábban említett területekre öntözörendszerek kialakítását helyezte kilátásba, ám ezen programok, konkrétan a homokhátság vízpótlása projekt jelenleg nem szerepel a prioritások között, ugyanis igen nagy volumenű beruházásról beszélünk, amelyre jelenleg nincs pénzügyi keret. Habár a probléma jelentős, és a megoldás kidolgozott, de a projekt elindításához még időre van szükség (Szlavkovits, 2024).

Virtuális víz hatalmas jelentőséggel bír nemzetgazdasági szempontból. A legnagyobb mennyiségben virtuális vizet importáló államok Japán és Mexikó mellett Európában és Észak-Afrikában találhatóak (Corvinusonline.blog.hu, 2021). A növekvő vízhiány további okai közé tartozik az egyre növekvő népesség, ami egyre nagyobb környezetterhelést eredményez. Ez fokozott problémát jelent a szűkös vízkészletekkel rendelkező országok számára, amely a felsoroltak közül elsősorban Afrikára igaz.

Szilágyi János Ede 2018-as írásában (Szilágyi, 2018) említést tesz arról, hogy megszokott vízmérleg méréseken túl érdemes lenne egy külön mérési metódust is létrehozni, amely a virtuális vízmérleget venné alapul. Ezzel elérhető távolságba kerülne a vízszemléletű kormányzás, és könnyebben mérhetőek lennének a víz különböző formái más közpolitikai kérdések rendezésekor is.

A virtuális vízkereskedelemben az államok termékek előállításánál vesznek részt. A árukat tehát adják és veszik egymás közt (Szilágyi, 2018). A témában való kutatásom során felmerült egy innovatív ötlet, miszerint a virtuális vízmennyiség termékeken való pontos feltüntetésével a hazai termékek és hazai termelők előnyben részesítése lenne elérhető. Ezt úgy képzelem el, hogy a jól ismert energiafelhasználás által besorolt skála mintájára egy vízbesorolási skála megalkotása, és használatba implementálása nagyobb környezeti tudatosságot eredményezne a felhasználók, vagyis a vásárlók részéről is, aminek következtében hosszútávú lokális, majd globális vízgazdaságosság, és tudatosság lenne elérhető. Mindezen megállapításomat arra alapozom, hogy a termékek transzportálása adott országból vagy adott helyszínről a másikkra is indirekt módon vizet igényel, – gondoljunk arra, hogy a kamionok üzemanyaggal működnek, amely üzemanyag felszínre hozásától számítva a kamionba való tankolásig ismételt felemészt bizonyos virtuális vízmennyiséget – aminek optimalizálásával további környezeti előnyök érhetőek el. A példa amivel a legjobban szemléltethető a folyamat, a magyar fűszerpaprika és a Kínából vagy Spanyolországból importált fűszerpaprika esete. Egy 2023-as cikk szerint az előző évben mintegy 3300 tonna őrölt fűszerpaprikát importáltunk főleg az imént említett két országból, mivel a hazánkban megtermelt paprikamennyiség nem volt elegendő igényeink kielégítésére (Kovács, 2023). De mindezen tények tükrében érdemes megvizsgálnunk a probléma okait. Miért nem tudunk megtermelni itthon olyan termékeket, amik ráadásul hungarikumnak és unikumnak is számítanak, ha az ember Magyarországra jön. Az okok nem rejlenek olyan mélyen. Az elmúlt néhány évben a termelők tömegesen panaszkodtak a termelés nehézségeire, és a várt hozamok elmaradására. Ennek természetesen olyan okai is vannak, amit a vízmérleg, a virtuális vízmennyiségre való odafigyelés, és a vízlábnyom nem fog visszafordítani, de akkor is fokozottan érdemes lenne mindezen koncepcióknak a széleskörű alkalmazása és szem előtt tartása, mivel hosszútávú pozitív változás csak energiabefektetéssel és odafigyeléssel érhető el.

Ezen koncepció habár nem jelentene konkrét megszorításokat egy-egy vonatkozó termékre nézve, és ezzel talán nem is lenne olymértékben effektív, mintha az árba építetten fizetnénk meg az ökoszisztémára gyakorolt hatást, akkor is érdemes lenne a skála megalkotása, mivel olyan hosszútávú célokról beszélünk, amelyekhez való közeledés az emberiség közös érdeke.

A termékek árába foglalt környezetterhelés járulékának ötletét Szilágyi János Ede fogalmazta meg 2018-as „*Vízszemléletű kormányzás – vízpolitika – vízjog: kitekintéssel a vízgazdálkodásra és a víztudományra*” című könyvében. Ebben az írásban tulajdonképpen nem is csak a vízhasználat, hanem az ökoszisztémára gyakorolt hatás a fő koncepció, amire a járulék termékek árába történő belefoglalását javasolja. Az ötlet igen megragadó, hiszen olyan korlátozást jelentene ez bizonyos termékek tekintetében, amelyeket nagy környezetterheléssel állítanak elő, vagy kedvezőtlen kondíciókkal, és ez valószínűsíthetőleg rontaná ezen áruk piaci versenyképességét - vagy még távolabbra menve - esetleg bizonyos termékek létjogosultsága elveszne (Szilágyi, 2018).

Indikátorok és együttthatók a kölcsönhatások és vízhasználat mérésére

A gazdaságban megjelenő kölcsönhatásokat, fejlődéseket és változásokat a legjobban indikátorok és együttthatók használatával tudjuk mérhetővé tenni.

Az együttthatók megmutatják számunkra milyen mértékben gyakorolnak hatást bizonyos változások különböző ágazatokra. Megkülönböztethetünk szenzitív, és relatív stabil ágazatokat, amelyekre jobban, vagy adott esetben kevésbé vannak hatással a technológiai változások. Összességében elmondható, hogy a termelő ágazatokat alapul véve a víztermelés, -kezelés, -elosztás nem számít a technológiai változásokra érzékeny ágazatnak a többi csoportot alapul véve. Ez véleményem szerint azzal indokolható, hogy a víztermelés, -kezelés, -elosztás forrásai olyan elemek javarészt, amelyekre közvetlen befolyással nem rendelkezünk, gondoljunk csak az ország területén keletkező és elszivárgó vizekre, valamint a területünkre érkező és innen tovahaladó folyóvizekre. Ezek más ágazatoktól nem függenek, nem írhatóak le ilyen szempontból szenzitívnek. Ez korántsem mondható el más olyan termelő ágazatokról, amelyek viszont a víztermelés, -kezelés, -elosztástól nagymértékben függenek (KSH, 2005).

Jelenleg a vízhasználat mérésére a nemzetközi szintet tekintve az államok és bizonyos termékek átlagos vízlábnyoma, és az országok vízmérlege a legjobban elterjedt mutatószám. A virtuális víz ezzel szemben nem olyan széleskörűen alkalmazott mérőszám, mint az előbb említett két másik. Ahogyan az a korábbi említéseimből levonható, a virtuális víz leegyszerűsítve azt a vízmennyiséget mutatja, ami a teljes előállításához felhasznált vizet jelöli, és az összes olyan vízmennyiséget addig, amíg az eljut a fogyasztóig. Habár a termék és márkaszpecifikus virtuális vízkálára már ajánlást tettem, lenne egy másik fontos aspektusa is a témának, ami még nem megoldott a rendelkezésre álló adatok, valamint a már kidolgozott, de széleskörűen még nem alkalmazott módszer alapján.

Ami a jelenlegi helyzetet tükrözi, hogy egyelőre nem rendelkezünk a pontos méréshez rendelkezésre álló kidolgozott rendszerrel, amivel nem csak a termékek víztartalmát, hanem a kereskedelmet is mérni lehetne. Tudjuk mik a virtuális víz kiszámításához szükséges adatok, ismerjük mihez szeretnénk hasznosítani, de a szisztéma ezen a szinten nem alkalmazható. A mérhetővé tétel legfontosabb feladata az univerzalitás lenne. Ezáltal bármely ország tekintetében

felállítható volna egy olyan virtuális vízhasználati mérleg, amely megmutatja azt az állam által ténylegesen felhasznált és elfogyasztott, vagy a területén áthaladt vízmennyiséget.

Dolgozatomhoz való kutatásom során felmerült tehát egy olyan kompozit mutató kidolgozásának igénye, amely a virtuális víz koncepcióra alapozva kereskedelmi szempontból vonna mérleget az államok által egyénileg felhasznált jóságok alapján. Ez részben Szilágyi János Ede virtuális vízmérleg nevű mutató felvetésén alapul, amelyet a GDP számítására alapozva tettem számíthatóvá. Mint azt tudjuk, a GDP-t a következő formulával számítjuk ki:

GDP = háztartások fogyasztása + kormányzati fogyasztás + beruházás + nettó export

A virtuális víz mérlegét hasonló módon kellene számítani, hogy ne csak a már meglévő mérhető felhasználás lehessen látható (vízlábnyom), és ne csak külön a termékeké (virtuális víz), hanem az ezzel szorosan kapcsolódó nettó export is jelen legyen a mérésben, és az ország területén keletkezett és elszívárgott vízmennyiség (vízmérleg) is.

Virtuális vízmérleg = vízmérleg + vízlábnyom + nettó virtuális vízexport (import-export)¹

A mutató tesztelését egyelőre nehezíti azon tény, miszerint legelőször a virtuális víz indikátorát lenne szükséges teljes részletességgel, és minden termékre egyénileg meghatározhatóvá tenni. Úgy gondolom, ha ez megoldódna, akkor a virtuális vízmérleg teljes mértékben alkalmazható lenne. Ezen mutató sokkal több, mint egy összehasonlítási alap. Ezzel átformálhatóak az elavult vízügyi koncepciók, amik az egész világot a vízügyi konfliktusok szélére, vagy épp beletaszították. A mutató alapvetően sokkal több adatot összesít, mint más ehhez hasonló indikátorok, ezáltal sokkal komplexebb képet kaphatunk az állami vízfogyasztásról a kereskedelem és egyéb vízügyi kapacitások tükrében.

A vízpolitikai stratégiák mellett olyan kereskedelmi irányvonalak is kialakíthatóak lennének a használatával, amellyel az államok az optimális vízkészlethasználat felé orientálódhatnak. Mindemellett olyan államok, amelyek területén a víz bőségesen rendelkezésre áll, azok jobban előnyükre fordíthatnák kapacitásaikat. Habár ezek az országok nem feltétlen képesek olyan infrastrukturális kereteket biztosítani, amely a vízkészleteik ilyen jellegű, nagyobb kapacitású felhasználását lehetővé tenné, mégis úgy gondolom, hogy ha a nemzetközi közösség együttes erővel a saját javára szeretné forgatni a jövő gyümölcsöző kerekét, a keretek közös kialakítása elengedhetetlen.

Konklúzió

Dolgozatom kiindulópontja a hozzávetőlegesen ipari forradalommal megkezdődött és az elmúlt 150 évben csak súlyosbodott környezeti változások és globális felmelegedés volt. Szándékom volt ezen események okán előhozakodni azon erősen megfontolandó lehetőséggel, miszerint minden egyénnek, termelőegységnek, államnak és a nemzetközi közösség egészének a

¹ Nettó virtuális vízexport = virtuális vízimport – virtuális vízexport

vízkészleteink megtartására és azok minőségének megőrzésére kell fókuszálnia a jövőben. A vízügy és vízkészletek fontosságát különböző aspektusokból is bemutattam. Elemzésre kerültek különböző alkalmazott politikák más nemzetek és szervezetek, valamint Magyarország részéről is, amelyek a víz kérdéskörére és a fenntarthatóságra koncentrálnak. Következtetésképp levonható, hogy a világon már minden szinten megjelentek olyan kezdeményezések, amelyek a közös értékeink megtartására, és a környezetre gyakorolt negatív hatások minimalizálására koncentrálnak.

Magyarország vonatkozásában összefoglalásra kerültek azon kérdéskörök, amelyekre a vízpótlásunk jelenleg fókuszál, és amelyeknek támogatására a kormány fókuszálni fog. Kiemelésre került a homokhátság problémája, amely projekt közeljövőben meg nem valósuló tervei nagyban megnehezítik a dél- és közép-magyarországi mezőgazdasági termelést és állattenyésztést. A projekt realizálása jelenleg nem szerepel a beütemezett tervek között, de a jövőben meg fog valósulni, amelynek eredményéből nem csak a térség, de egész Magyarország és Közép-Európa profitálhat.

Írásom fókuszában két innovatív egyénileg kidolgozott ötlet is állt, amelyek megvalósításával megalapozott véleményem alapján magasabb fokú víztudatosság és hosszútávú vízmegtakarítás lenne elérhető. Az egyik szemléltetett ötlet a virtuális vízskála termékeken való szerepeltetése volt, ami a vásárlói tudatosságot helyezné új alapokra. Ami az elképzelés kereskedelmi relevanciáját tükrözi, hogy a vízskála alkalmazásával a hazai termékek jobban eladhatóvá válnának. Habár ennek következtében az import volumene valószínűleg csökkenne, a vízpótlási projektek megvalósulásával és a ipari és mezőgazdasági technológiák újításával sokkal több termék előállítására lennénk képesek, ezáltal az import és export volumene változna, de a mérleg kiegyenlített maradna.

A másik ötlet egy indikátor kidolgozása volt, aminek használatával az állami döntéshozatal egyszerűsödne, és kerülne új megvilágításba, valamint az államok valóságos vízhasználata is mérhetővé válna. Az úgynevezett virtuális vízmérleg koncepció alkalmazása lehetőséget adna az államok vízhasználatának komplex mérésére, amely által átfogó és releváns képet kaphatnánk mint az importált és exportált virtuális víz különbségéről, a vízmérleg és vízlábnyom összefüggésében.

Kutatási kérdésem arra vonatkozott, hogy lehet-e átható relevanciája a vízgazdaságosságunknak nemzetközi kereskedelmi szempontból, avagy érdemes-e az exportált és importált áruk vízigényére alakítani gazdaságunkat? Megállapításaim szerint a virtuális víz koncepciójának alkalmazásával a hazai, illetve a kis földrajzi távolságból érkező termékek előnyben részesítése válik elérhetővé, amely változást alapul véve a hazai gazdaság fellendülése, és egészségesebb, helyben megtermelt élelmiszerhez való hozzáférés lenne garantált. A koncepció alkalmazásával kiküszöbölhető lenne a helyben előállítandó túlságosan vízigényes termékek mellőzése, ezáltal a vízkészletek megőrzése és az erőforrásaink optimális használata lenne megvalósítható.

Úgy vélem a víztakarékosság minél alaposabb figyelembevételét nem kerülhetjük el, sőt mi több, muszáj meglépnünk. Nem tarthatjuk elsődleges pontként szem előtt a változtatások pénzügyi megtérülését, hanem azt kell látnunk, hogy a rendszer amiben élünk nem fenntartható. A későbbiekben mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy ne történhessen ennél nagyobb környezeti katasztrófa (mint például a félsivatagos területek kialakulása Magyarországon, amely problémát közös erővel kell orvosolnunk), mert ha továbbra is ezen az úton haladunk, a vízfelhasználás tekintetében, akkor előrelátható módon nem csak Nyugat-Ázsia és egyéb valóban nagyon vízhiányos területeken lesznek vízkészleteket érintő konfliktusok, hanem szerte a világon. Tehát a negatív hatások minimalizálása egy olyan cél, amelyet az emberiségnek közösen kell elérnie, hogy hosszútávon fenntartható életet élhessünk.

Irodalomjegyzék

Ez a tanulmány az alábbi TDK dolgozat rövidített változata: Horváth Boglárka (2024): A vízgazdaságosság kereskedelmi relevanciája és Magyarország vízpolitikai perspektívái. TDK Konferencia, Bp., 2024. november 28. BGE KVIK

A virtuális víz valósága és a modern víztakarékosság. Corvinusonline.blog.hu:
https://corvinusonline.blog.hu/2021/02/17/a_virtualis_viz_valosaga_es_a_modern_viztakar_ekossag

Letöltés dátuma: 2024. október 25.

Az ágazati kapcsolatok mérlegének matematikai feldolgoása, 2000. Budapest, 2005.
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/akmmf2000.pdf>

Letöltés dátuma: 2024. november 1.

Az Egyesült Nemzetek egyezménye a sivatagosodás elleni küzdelemről a súlyos aszályal súlytott országokban. Eur-lex.europa.eu: <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/united-nations-convention-to-combat-desertification-in-countries-seriously-affected-by-drought.html> (Letöltés ideje: 2024. augusztus 19. 10:05)

Az elsivatagosodás elleni küzdelem az Európai Unióban: a növekvő fenyegetés határozottabb fellépést követel meg. Op.europa.eu: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/desertification-33-2018/hu/index.html>

Letöltés dátuma: 2024. szeptember 4.

Bujdos Á. (2017): The Analysis of the Rules on Transboundary Water Pollution 2017
<https://www.proquest.com/docview/3132868236?sourcetype=Dissertations%20&%20Theses>

Letöltés dátuma: 2025. április 28.

Hoekstra, A. (2003): *Virtual Water Trade.*
<https://www.waterfootprint.org/resources/Report12.pdf>

Letöltés dátuma: 2024. október 01.

Horváth B. (2024) A vízgazdaságosság kereskedelmi relevanciája és Magyarország vízpolitikai perspektívái. TDK Konferencia, Bp., 2024. november 28. BGE KVIK

- Horváth G. (2016): „Azért a víz az úr!”. Szakcikkadatbázis.hu: <https://szakcikkadatbázis.hu/doc/6565125>
Letöltés dátuma: 2024. október 25.
- Kármán I.: *A virtuális vízkereskedelem szerepe a hazai mezőgazdaságban.* https://epa.oszk.hu/03300/03353/00009/pdf/EPA03353_rendvedelem_2015_1_029-045.pdf
Letöltés dátuma: 2024. szeptember
- Key facts and figures.* Europa.eu: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_hu
Letöltés dátuma: 2024. augusztus 19.
- Kitüntetés a virtuális víz elméletért.* Magyar Nemzet.hu: <https://magyarnemzet.hu/archivum-magyarnemzet/2008/03/kituntetes-a-virtualis-viz-elmeleteert>
Letöltés dátuma: 2024. szeptember 17.
- Kovács N. (2023): *Ömlik az import fűszerpaprika Magyarországra.* <https://www.agrarszektor.hu/elelmiszer/20230925/omlik-az-import-fuszerpaprika-magyarorszagra-45262>
Letöltés dátuma: 2024. október 31.
- Leal Filho, W. (2019): *Encyclopedia of Sustainability in Higher Education 2019* <https://link.springer.com/referencework/10.1007/978-3-030-11352-0> (
Letöltés dátuma: 2025. április 28.
- Láng I. (2023): *Nagytavaink legégetőbb vízgazdálkodásai kihívásai.* https://www.blki.hun-ren.hu/sites/default/files/Lang_Istvan_eloadasa.pdf
Letöltés dátuma: 2024. szeptember 3.
- Makra L. (n.a.): *Elsivatagosodás.* <https://www2.sci.u-szeged.hu/eghajlattan/pdf/7%20Elsivatagosodas.pdf>
Letöltés dátuma: 2024. augusztus 17.
- Marjainé Szerényi Zs., Kocsis T.: *Vizlábnyom: A fenntarthatóság új mérőszáma?* https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/959/1/fenn2012_Marjaine_Szerenyi_Zsuzsanna-Kocsis_Tamas.pdf
Letöltés dátuma: 2024. szeptember 17.
- Myburgh, S. (2024): *An integrated biophysical-ecological assessment of embedded virtual water flows linked to Israel's consumption of agricultural crops.* <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969724073522#ab0015>
Letöltés dátuma: 2024. szeptember 30.
- Reich GY.: *Nemzeti Vízstratégia (Kavassay Jenő terv).* <https://nkerepo.unike.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/13535/Nemzeti%20Vizstrategia.pdf>
Letöltés dátuma: 2024. szeptember 4.
- Statinfo.ksh.hu: <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/index.jsp>
Letöltés dátuma: 2024. november 1.
- Sustainable development goals.* Unis-unnvienna.org: https://unis.unvienna.org/unis/hu/topics/sustainable_development_goals.html
Letöltés dátuma: 2024. augusztus 19.

- Szilágyi J. E. (2018.): *Vízszemléletű kormányzás – vízpolitika – vízjog*. 101-103. pp.
https://real.mtak.hu/80278/1/Vizjog_elektronikus_valtozat_u.pdf
 Letöltés dátuma: 2024. október 25.
- Szlavkovits R. (2024): *Elengedhette a kormány a lassan sivataggá váló Homokhátság vízpótlását*.
<https://szeged.hu/cikk/elengedhette-a-kormany-a-lassan-sivatagga-valo-homokhatsag-vizpotlasat>
 Letöltés dátuma: 2024. szeptember 3.
- Talajdegradáció.* Idegen szavak szótára: <https://idegen-szavak-szotara.hu/talajdegrad%C3%A1ci%C3%B3-jelent%C3%A9se>
 Letöltés dátuma: 2024. augusztus 17.
- Virtuális vízkereskedelem.* Lelegzet.hu: <http://www.lelegzet.hu/archivum/2007/02/3509.hpp.html>
 Letöltés dátuma: 2024. szeptember 30.
- Vízkeszlet.* Agraroldal.hu: <https://www.agraroldal.hu/vizkeszlet-kifejezes.html>
 Letöltés dátuma: 2024. szeptember 30.
- Víznyagyhatalmak – mely országok számíthatnak a legjobban?* Vizautomata.blog.hu:
https://vizautomata.blog.hu/2015/06/17/viznyagyhatalmak_mely_orzagok_szamitanak_a_le_gjobban
 Letöltés dátuma: 2024. szeptember 30.
- Yang, H. (2024): *Re-examining virtual water transfer in the Yellow River Basin, China*.
<https://www.scimencedirect.com/science/article/pii/S2214581824003203#sec0075>
 Letöltés dátuma: 2024. szeptember 04.

Rövidítések jegyzéke:

ENSZ: Egyesült Nemzetek Szervezete

EU: Európai Unió

GDP: Gross Domestic Products (Bruttó hazai termék)

SDG: Sustainable Development Goals (Fenntartható fejlődési célok)

Penaflorida Ma Susana Selena
A Comparative Study On Consumer Data Privacy And
Protection Under The European Union's Digital
Services Act And The Philippines' Internet
Transactions Act In E-Commerce

BGE TDK 2024: **Különdíj**

TDK konzulens: Dr. Malaczkov Szilvia Anna

Introduction

E-commerce has transformed global trade, with 2023 sales reaching \$5.8 trillion and expected to exceed \$8 trillion by 2027 (Statista, 2024). This growth highlights the need for strict consumer protection laws to address risks like fraud, disinformation, and data breaches. Such laws build trust and encourage safe online transactions across diverse platforms, including online marketplaces (e.g., Amazon, Lazada), digital services (e.g., Upwork, Fiverr), social commerce (e.g., Facebook Marketplace), and niche sites (e.g., Etsy, StockX) (Filson, 2004; Le-Hoang, 2020; Otoo et al., 2017; Maity et al., 2016; Ventre & Mollá-Descals and Frassetto, 2021; Ngo, 2023; Soava et al., 2022). Clear guidelines on returns, refunds, and dispute resolution are crucial for addressing challenges like AI and cybersecurity. To safeguard consumers, the European Union introduced the Digital Services Act (DSA) to enhance online safety and prohibit manipulative practices like "dark patterns" (European Commission, 2020a). Similarly, the Philippines enacted the Internet Transactions Act of 2023 to protect e-commerce consumers. However, due to its novelty, challenges persist in enforcement capacity and public awareness in Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) countries, underscoring efforts to ensure fair and transparent online transactions.

Research Problem

The increasing reliance on e-commerce has raised concerns regarding consumer data privacy and protection across different jurisdictions. The European Union (under the Digital Services Act) and the Philippines (via the Internet Transactions Act) have enacted legislation to protect consumers in the digital economy. However, the regulatory frameworks in these two regions are shaped by distinct cultural, economic, and technological factors, potentially leading to differing levels of protection for consumers engaging in e-commerce. This study seeks to investigate and compare these laws' applications to ensure consumer data's privacy and protection while identifying potential gaps or challenges within each framework. By examining these legal frameworks, this research aims to identify the strengths and weaknesses of each framework, the regulatory mechanisms they apply, and the implications of their approaches for consumer rights in E-commerce transactions.

Scope of the Study

This comparative study places a particular focus on consumer data privacy and protection within the context of e-commerce. It looks at the regulatory frameworks created by the European Union which is the Digital Services Act (DSA) and the Philippines which is the Internet Transactions Act (ITA). The regulatory frameworks of the EU and Philippines are investigated on the subject of their provisions which is mainly related to data privacy and consumer protection. This includes how each law regulates data handling practices, user rights, and platform responsibilities in e-commerce transactions. A particular focus will be placed on the definition of terms, their coverages, council supervisors, and the obligations of all the parties involved. Challenges and enforcement are an additional aspect of this research. The study will highlight the issues associated with enforcing these laws, particularly those involving cross-border transactions and the regulation of multinational platforms that may not be entirely compatible with domestic laws. Furthermore, the global scope of these legislations and their limits in safeguarding consumers in international e-commerce transactions will be examined.

As the study examines the mentioned topics, it aims to provide a framework for understanding the correlations, discrepancies and practicalities of the DSA and ITA in conserving the privacy and security of consumer data in e-commerce. Despite the fact that the study's objective is to compare the two legislative acts comprehensively, it faces numerous limitations. Firstly, the research will be limited because data and resources relating to the subject matter of the study are scarce. Especially with regards to enforcement and consumer experience in both jurisdictions. Both the DSA and the ITA was implemented relatively recently, and e-commerce regulation evolves every single day, and therefore extensive data observations may not exist. Secondly, the study will be based on the legislative texts and existing legal frameworks that in a sense is not able to capture the essential details of real-world application and consumers' experiences under such laws. This also suggests a likelihood that the investigation results may be affected by diverging interpretations and the implementation practices of member states in the EU or in the different regions of the Philippines.

Review of Related Literature: Digital Services Act

The rise of digital platforms, particularly in e-commerce, prompted the EU to introduce the DSA, replacing the e-Commerce Directive (2000), which had shortcomings in addressing privacy, misinformation, and consumer protection (European Commission, 2016). Developed after extensive consultations in 2020, the DSA imposes stricter requirements on large platforms (European Commission, 2020b). However, critics highlight inconsistent enforcement across EU member states, challenges for smaller platforms to meet compliance and unequal regulation, as smaller platforms are less monitored compared to VLOPs (Sullivan, 2023; Leiser, 2023).

Cross-border transactions pose further challenges. The DSA's protections are limited when data is processed outside the EU, particularly in regions with weaker privacy laws, exposing consumers to risks inconsistent with EU standards. Disparities in global data protection, such as

delays in GDPR implementation in Italy and skepticism in the Netherlands, exacerbate these issues (Papadopoulos, 2020; Strycharz et al., 2020).

Additionally, the DSA relies heavily on platform compliance and self-regulation for content moderation and data handling. This approach, especially for platforms outside the EU, leaves room for enforcement gaps and limited oversight in cross-border data transactions, leaving consumers vulnerable despite GDPR's partial mitigation (European Commission, 2016; Ness & Riley, 2023; Sirur et al., 2018).

Review of Related Literature: Internet Transactions Act

The Internet Transactions Act of 2023 (Republic Act 11967) was enacted to protect online consumers and merchants while promoting data privacy. Despite its broad scope, issues like limited enforcement capacity, especially for international transactions, and inadequate resources within agencies like the DTI, have raised concerns about its effectiveness (PwC, 2024; Philippine News Agency, 2023). Critics argue that low consumer awareness and strict compliance requirements for micro-entrepreneurs on social media platforms may hinder the ITA's efficacy (Calimon et al., 2024).

Gaps remain due to limited real-world data on the ITA's impact, making comparisons to the established DSA challenging. Evolving e-commerce technologies, such as AI, pose future privacy risks that neither the DSA nor ITA fully address. Moreover, economic disparities between the EU and the Philippines influence consumer education and the practical implementation of rights, potentially affecting the ITA's overall success compared to the DSA.

Research Methodology

A qualitative research methodology was adopted in the context of the study. As a method approach, the study applied a comparative legal analysis coupled with document analysis. This methodology consists of comparing the legal frameworks, policies and regulations of the two jurisdictions, to discover similarities, differences and potential gaps.

With the growth of e-commerce, all governments around the world have created and designed legal systems to protect their citizens who are consumers in the e-commerce industry and bring aspects of online transactions under process. Each of these initiatives can be found in the work of the European Union's Digital Services Act (DSA) and Philippines' Internet Transactions Act (ITA) mirroring the needs of their respective scopes. Focusing on their approach to e-commerce, consumer rights protection, and data privacy, this qualitative comparative legal study investigates these two legislative frameworks.

Research Results

The two legislations being investigated in the study contain some notable differences and slight similarities in their provisions. A comparative analysis on the legislations of the Digital Services Act of the European Union and the Internet Transactions Act 2023 of the Philippines is shown in

Table 1. This will serve as a point of discussion and a more in-depth view of both acts mentioned in the study. The criteria to take into consideration are contents, effectivity, rights and obligations of consumers, rights and obligations of business entities, definition of consumer, scope & coverage, definition of supplier, organizational council, and government department. These were laid out as components of the criteria as they can be observed in both texts but in varying ways.

Table 1. Content Analysis of the Digital Services Act and the Internet Transactions Act

Criteria	DSA of the European Union	ITA 2023 of the Philippines
Contents	5 Chapters, 93 Articles	5 Chapters, 38 Sections
Effectivity	1. “This Regulation shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the Official Journal of the European Union.” 2. “This Regulation shall apply from 17 February 2024. However, Article 24(2), (3) and (6), Article 33(3) to (6), Article 37(7), Article 40(13), Article 43 and Sections 4, 5 and 6 of Chapter IV shall apply from 16 November 2022.”	“This Act shall take effect after fifteen (15) days following the completion of its publication in the Official Gazette or in a newspaper of general circulation.”
Rights and obligations of consumers	“Right to complain to the platform, seek out-of-court settlements, complain to their national authority in their own language, or seek compensation for breaches of the rules. Now, representative organizations are able to defend user rights for large scale breaches of the law.”	“The online consumer shall exercise ordinary diligence in any internet transaction.”
Rights and obligations of business entities	1. “Providers of intermediary services shall designate a single point of contact to enable them to communicate directly, by electronic means,	“E-market places shall ensure that the internet transactions on their platform”: 1 “Are clearly identifiable as

	with Member States' authorities, the Commission and the Board referred to in Article 61 for the application of this Regulation.” 2. “Providers of intermediary services shall make public the information necessary to easily identify and communicate with their single points of contact. That information shall be easily accessible and shall be kept up to date.” 3. “Providers of intermediary services shall specify in the information referred to in paragraph 2 the official language or languages of the Member States which, in addition to a language broadly understood by the largest possible number of Union citizens, can be used to communicate with their points of contact, and which shall include at least one of the official languages of the Member State in which the provider of intermediary services has its main establishment or where its legal representative resides or is established.”	an e-commerce transaction.” 2 “Identify the person or persons on whose behalf the e-commerce transaction is made; and” 3 “Identify any promotional offer including any discount, premium, or gift, and that conditions required to qualify for it are accessible, clear, and unambiguous.”
Definition of Consumer	“Means any natural person who is acting for purposes which are outside his or her trade, business, craft, or	“Refers to a natural or juridical person who purchases, leases, receives, or subscribes to goods or

	profession”	services over the internet for a fee.”
Scope and coverage	“This Regulation shall apply to intermediary services offered to recipients of the service that have their place of establishment or are located in the Union, irrespective of where the providers of those intermediary services have their place of establishment.”	“This Act shall apply to all business-to-business and business-to-consumer internet transactions within the mandate of the Department of Trade and Industry (DTI), where one (1) of the parties is situated in the Philippines or where the digital platform, e-retailer, or online merchant is availing of the Philippine market and has minimum contacts therein: Provided, That online media content, and consumer-to-consumer (C2C) transactions shall not be covered under this Act.”
Definition of supplier, manufacturer, business and trade	“means any natural person, or any legal person irrespective of whether it is privately or publicly owned, who is acting, including through any person acting in his or her name or on his or her behalf, for purposes relating to his or her trade, business, craft or profession”	“Online Merchant refers to a person selling non-financial goods or services to online consumers through an e-marketplace or third-party digital platform. An e-retailer shall also be considered an online merchant if it offers the same goods or services outside its own website through a third-party digital platform and the online consumer purchases, leases, subscribes to, or obtains the service of the e-retailer through the said third-party platform.”
Organizational Council	European Board for Digital Services (Article 61)	E-commerce Bureau (Chapter II)
Government Department	European Commission and national regulators	Department of Trade and Industry (DTI), Department Of Information And Communications Technology

		(DICT)
--	--	--------

Source: Adapted from Primary Sources

Research Discussion

The purpose of this study was to conduct a comparative analysis of the Digital Services Act (DSA) of the European Union and the Internet Transactions Act (ITA) of the Philippines, with a particular emphasis on their ability in controlling consumer protection in the e-commerce sector. In particular, the objective of this research was to determine the regulatory mechanisms, strengths, and shortcomings of each framework, as well as the implications of their approaches for consumer rights in digital transactions (Smith, 2021).

Both acts differ greatly in terms of their **content**, as this shows how they are presented in their regions. As can be seen, the EU's Digital Services Act contains 93 articles compared to the Philippines' Internet Transactions Act that contains 38 sections. The content of the DSA is quite extensive and verbose whilst the ITA specified their terms and yet it is rather ambiguous. The ITA provided rigid regulations but does not take into consideration the fluctuating behaviour of the internet and its constant evolution. This helps us understand how diverse their regulatory landscapes are, how developed or undeveloped their policy improvements are, and again how they are applied in their regions.

Knowing the date when legislation comes into force, or its **effectivity** helps assess its current relevance and its alignment with recent technological developments and market conditions. The DSA was applied from the 17th of February 2024 and the TSA was effective on the 20th of December, fifteen (15) days following the completion of its publication. Given its effectivity date, the TSA has not been fully enacted and reflects disparity in terms of sources for this investigation. While the DSA even though it was very recent as well has displayed a variety of sources to course through. The DSA has provided wide-ranging bases for examination, which is completely opposite to the TSA, greatly overlooking transparency.

Comparing **consumer rights and obligations** clarifies how each law prioritizes and protects consumers, which can vary significantly across these jurisdictions. The DSA has only recently provided rights for consumers giving them "Right to complain to the platform, seek out-of-court settlements, complain to their national authority in their own language, or seek compensation for breaches of the rules." In contrast, the ITA has stated that an online consumer "shall exercise ordinary diligence in any internet transaction". This comparison helps identify whether the ITA or DSA provide sufficient consumer empowerment, protections, and access to recourse. In the case of the ITA, they barely give any support towards the consumer as they only assert that the consumer must perform due diligence which means that they are simply expected to be reasonably careful and cautious when making purchases or other transactions over the internet. With DSA, they are far more considerate of consumers and their rights with specifications and stipulations.

Business obligations outline what the companies within these two jurisdictions must do to comply with each law. The DSA expresses business entities as providers of intermediary services which is already another major difference in the two jurisdictions as the ITA expresses it as E-marketplaces. Comparing these responsibilities side by side highlights the regulatory burden on businesses and the varying degrees of accountability and operational standards on different legislations. The DSA specifies that the providers must designate a single point of contact and make public the information with their points of contact. The ITA specifies that the E-marketplaces must perform internet transactions that are: clearly identifiable, on whose behalf, and identify any promotional offers. The DSA requires a facilitation of external accountability while the ITA is more focused enhancing transparency through individual transactions within E-marketplaces.

The **definition of consumers** in these two legislations vary as well. This helps understand the inclusivity and intended reach of the legislation, identifying who qualifies for protection and any gaps in their sectors. The DSA refers to consumers as a natural person meaning that it is only meant for individuals and does not take into account corporations and legal entities while the ITA says otherwise meaning they take into account both individuals and corporations, it is also more specifically for transactions online (ITA). Moreover, the definition of a "consumer" under the ITA sets specific criteria that could exclude certain individuals from protection. For example, transactions that occur offline or do not involve a fee do not meet the act's requirements, leaving a segment of the population vulnerable, particularly those who rely on free online services. This raises critical questions about inclusivity and the extent to which the legislation can adapt to the realities of modern consumer behaviours. It also explicitly applies to business-to-business (B2B) and business-to-consumer (B2C) transactions but does not cover consumer-to-consumer (C2C) transactions or online media content (Huld, 2024). This limitation is not merely a gap; it reflects the complexity of regulating diverse transaction types within the digital space. By narrowing its focus, the ITA may inadvertently leave significant areas of the online marketplace unregulated, potentially exposing consumers to risks associated with peer-to-peer transactions.

Analyzing their **scope and coverage** allows this study to have a comprehensive understanding of the types of transactions, platforms, and actors governed by these laws. The DSA applies to all those located within Union regardless of where the providers have their place of establishment. The ITA applies to both business-to-business (B2B) and business-to-consumer (B2C) transactions conducted online in the condition that one of the parties is in the Philippines and/or they engage in the Philippine market. Online media content, and consumer-to-consumer (C2C) transactions ought not to be considered within the ITA's scope. It is not considered a gap but rather a limitation within their jurisdiction.

The **definition of suppliers** usually varies across laws and with these two laws too as this fact can affect liability, responsibility, and compliance expectations for entities that provide products and services. The difference or similarities in these definitions would aid in assessing the legal framework's fairness and its impact on supply chain participants. The DSA defines suppliers as

any entity performing for commercial purposes and this is regardless of whether they are private or public. The ITA states suppliers as online merchants and defines them in a narrower and more specific manner especially in terms of the platform (digital). So, a clear difference can be observed in this section.

Both laws have also established an immediate **organizational council** with the European Union assigning the European Board for Digital Services and the Philippines forming the E-commerce Bureau. The DSA's council ensures the implementation of the act itself and upholds all the value within its provisions. The ITA's council is responsible for governing the E-commerce market and this includes drafting policies, plans and programs enforcing and ensuring compliance to the provisions of the act. In this sense, the two acts correspond.

We also compare **government departments** who have established the act. It is as though it was the same as the organizational council, but it is different in the idea that the organizational councils are under the government departments. The councils speak specifically for the act and the government departments enact the legislation and many more. The government departments in both acts oversee the implementation of legal issues—issuing compliance orders, penalties and even blacklisting.

Discussion: Underlying Causes of their Differences

Between the Internet Transactions Act (ITA) 2023 of the Philippines and the Digital Services Act (DSA) of the European Union, there exists cultural, economic and technological factors that explain their differences. These factors shape the structure, focus, and enforcement mechanisms of each act which can be seen in Table 3.

Table 2. Underlying Causes of the Acts' differences

Causes	Digital Services Act	Internet Transactions Act
Economic Context	Single Market Scope	Developing Market
	Mature Digital Economy	Emerging Digital Economy
	Focus on Dominant Tech Companies	Focus on Local Businesses
Cultural Context	Higher Institutional Trust	Balanced View of Regulation
	Privacy as a Core Value	Prioritization of Convenience
	Higher Digital Literacy	Developing Digital Literacy
Technological Context	Advanced Digital Infrastructure	Evolving Digital Infrastructure
	VLOP Accountability	Basic Consumer Protection

Source: Results of the author's own research

A massive difference can be observed as we talk about the economic environment of where both the Acts were established. Given that their capacities are so different, it makes sense that the DSA is majorly detailed (with 27 members in the Union as its inclusive boundary) and has a rather greater range than that of the ITA. As a mature digital economy operating under a single market, it is necessary for the DSA's regulatory scope to govern over large tech platforms, transparency, content moderation and fair competition. On the other hand, the Philippines, with emerging potential of its own digital market, seeks to use the ITA to cultivate and essentially grow e-commerce and protect consumer rights. The ITA handles basic issues of fraud and trust that are important towards the development of the country's digital economy. The DSA is focused on the bigger, dominant global tech companies while the ITA targets smaller platforms, and medium-sized local businesses that are critical to the Philippines economy. Moreover, their regulatory capacity is a key factor considering their economies. The EU has robust regulatory institutions to enforce complex digital rules; meanwhile the Philippines writes its ITA in a manner that accommodates its meager capacity, focusing on basic consumer safeguards and supporting market growth.

As for the cultural context, there are several differences in the two. The first one is the way the citizens of the respective regions trust in the institutions. In the EU, citizens generally have

greater confidence in government oversight, which shapes the DSA's strong regulatory stance on large tech platforms and their accountability (Groupe d'études géopolitiques, 2022). On the one hand, the Philippines has a more balanced view on regulation; ITA is focused on consumer protection as opposed to platform supervision, and it reflects a cultural preference for pushing market growth with regulation. Divergences also appear over attitudes toward privacy. Privacy is central to life in Europe, but the DSA extends those protections to the extent that it acts like the GDPR, ensuring that platforms respect user data and are transparent. However, Filipino consumers are biased towards convenience and accessibility, so ITA considers fraud prevention and transaction security more important than complicated privacy rules. Apart from these, digital literacy also influences these laws. This fact explains why the DSA focuses on content moderation and algorithmic transparency, which are usually the focus of Europeans on this matter. As digital literacy grows in the Philippines, where the ITA is based, the ITA is more focused on keeping consumers safe from scams. It also pushes to create a trustworthy e-commerce system for all Filipino citizens because even with a digital market that is ever-growing.

In order to understand how each framework could successfully protect consumers in an increasingly complex digital marketplace, a number of technological factors need to be assessed. The DSA was established to deal with the rapid growth of digital services and the looming threats to the current digital society resulting from the evolution of digital platforms. This includes and is not limited to hate speech, misinformation and even data privacy violation. It puts great expectations on very large online platforms (VLOPs) and intermediaries to ensure that the internet becomes a safer place (European Commission, 2016). In 2023, however, it was the ITA, which signified a greater level of knowledge about the need for consumer protection in an economy that is rapidly digitizing. Unlike more established frameworks like the DSA, its usability may be restricted by operating in an environment where digital infrastructure covers a wide array of services and regions (Gleig, 2023; Ministry of Transport and Communications Finland, 2020).

Summary

This comparative analysis highlights the value of consumer protection legislation in today's digital world. While both the DSA and ITA enhance consumer rights, transparency and regulatory accountability, they differ in scope, enforcement and challenges due to distinct legal traditions, economic settings, technological frameworks, and cultural perspectives in the Philippines and the EU.

The ITA could improve by requiring platforms to clearly outline consumer rights, conducting promotional campaigns to educate users, and mandating audits for compliance with consumer protection and data privacy regulations. Additionally, it should address emerging technologies like cryptocurrency, blockchain, and AI in e-commerce and increase transparency to better identify its challenges and opportunities. Similarly, the DSA should address gaps in AI and blockchain by creating guidelines for their ethical use in e-commerce. The European Commission

could standardize enforcement guidelines or provide additional support to member states to address the uneven enforcement of DSA rules across the EU. Centralized enforcement or harmonization of standards could ensure uniform application of EU law.

1. Appendix

A. Table of Comparative Framework of Malaysia and Indonesia

Consumer Protection Legislation (Aziz et al., 2011)

Int. Business Manage., 5 (5): 266-278, 2011

Table 2: A comparative analysis of the two legislations

Criteria	Consumer Protection Act 1999 (Malaysia)	Law on Consumer Protection 1999 (Indonesia)
Contents	14 Parts and 150 sections	15 Chapters and 65 Articles
Rights and obligations of consumers	No equivalent part	Chapter III
Rights and obligations of business entities	No specific part	Chapter III
Interpretation provision	Section 3	Article 1
Definition of consumer	Section 3 A person who; acquires or uses goods or services of a kind ordinarily acquired for personal, domestic or household purpose, use or consumption and does not acquire or use goods or services or hold himself out as acquiring or using the goods or services, primarily for the purpose of; resupplying them in trade; consuming them in the course of a manufacturing process or in the case of goods, repairing or treating, in trade other goods or fixtures on land	Article 1 Anybody using goods and/or services which are available in the community both for his own purpose for the purpose of his family and other people as well as other living creatures and which are not to be traded
Definition of consumer protection	No equivalent section	Article 1 All efforts ensuring legal certainty to provide protection to consumers
Definition of goods	Section 3 Primarily purchased, used or consumed for personal, domestic or household purposes and includes; a) goods attached to or incorporated in, any real or personal property; b) animals including fish; c) vessels and vehicles; d) utilities and e) trees, plants and crops whether on under or attached to land or not but does not include choses in action including negotiable instruments, shares, debentures and money	Article 1 Any object either tangible or intangible either movable or immovable, consumable or not consumable, tradable which can be used, utilized or exploited for consumers' use
Definition of supplier, manufacturer, business and trade	Section 3-each term is defined	Article 1 contains the definition for business enactor
Misleading and deceptive conduct, false representation and unfair practice	Part II sections 8-18	No specific chapter. Some elements could be found in Articles 7-13 and 17
Safety of goods and services	Part III sections 19-29	No specific chapter. Some elements could be found in Articles 8, 9 and 11
Offences in relation to misleading and deceptive conduct, false representation and unfair practice and safety of goods and services	Part IV section 25-criminal offence-fine/imprisonment	Chapter VI Article 19-civil sanction-indemnity; Chapter XIII Part I: Administrative sanction; Part II: Criminal sanction
Guarantees in respect of supply of goods	Part V sections 30-38	Articles 7, 8 and 9
Remedies against suppliers in respect of supply of goods	Part VI sections 39-49-civil sanction	Part VI-civil sanction; Chapter XIII Part II criminal sanction
Rights against manufacturers in respect of guarantees in the supply of goods	Part VII sections 50-52	Articles 7, 8 and 9; Article 19-civil sanction; chapter XIII Part II criminal sanction
Guarantees in respect of services	Part VIII sections 53-56	Articles 7-12, 16 and 26
Rights agst suppliers in respect of guarantees in the supply of services	Part XI	Part VI-civil sanction; Chapter XIII Part II criminal sanction
Unfair terms	Section 6; Part IIIA	Article 18
Product liability	Part X	No specific section. Some elements could be found in Chapters IV and VI
Provision on product/service information	No equivalent section	Articles 4, 7
National Consumer Advisory Council	Part XI-National Consumer Advisory Council	Chapter VIII National Consumer Protection Board
Consumer protection agencies	No equivalent section	Part IX
Redress mechanism	Part XII	Chapter XI

Bibliography

This essay is a shortened version of the following: Penaflorida, Ma. (2024): A Comparative Study On Consumer Data Privacy And Protection Under The European Union's Digital Services Act And The Philippines' Internet Transactions Act In E-Commerce. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th November 2024. BBS FIMB

Primary Legal Sources:

Digital Services Act of The European Union. (2022). *European Commission*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2022:277:FULL>

Republic Act No. 11967 or the Internet Transactions Act of 2023 | DTI ECommerce (no date). <https://ecommerce.dti.gov.ph/internet-transactions-act-of-2023/>.

Secondary Source Book:

Calimon, Marquez III, Ilas-Panganiban, Dominguez, Jose, Gatmaitan, Agas III, Imbat, & Tan, 2024. *Philippines: Implementing Rules of the Internet Transactions Act*.

Secondary Source Internet:

European Commission: Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance) (2016). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

European Commission. (2020a). The Digital Services Act Package. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/digital-strategy/our-policies/digital-services-act-package>

European Commission, (2020b) Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC. In Eur-lex Europa (No. 52020PC0825). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0825>

Gleig, K. (2023) The Digital Services Act: A New Era of Accountability for Online Platforms - TechKnowledge. <https://b2btechknowledge.com/latest-news/the-digital-services-act-a-new-era-of-accountability-for-online-platforms/>.

Groupe d'études géopolitiques. (2022, July 13). *The Scale of Trust: Local, Regional, National and European Politics in Perspective - Groupe d'études géopolitiques*. Groupe D'études Géopolitiques. <https://geopolitique.eu/en/2022/07/13/the-scale-of-trust-local-regional-national-and-european-politics-in-perspective/>

Huld, A. (2024) Philippines enacts new E-Commerce regulation. <https://www.aseanbriefing.com/news/philippines-enacts-new-e-commerce-regulation/>.

Ministry of Transport and Communications (2023) Progress in implementation of the Digital Services Act: Government proposes an act on the supervision of online intermediary services - Ministry of Transport and Communications. <https://lvm.fi/en/-/progress-in-implementation-of-the-digital-services-act-government-proposes-an-act-on-the-supervision-of-online-intermediary-services>.

Ness, & Riley. (2023, September 10). *Digital governance over online safety is at risk of fragmenting. A multistakeholder approach could prevent that*. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/stories/2023/09/its-time-for-global-alignment-on-digital-governance/>

Ngo, L., 2023. Challenges and opportunities of e-commerce in rural areas in Vietnam. LAB University of Applied Sciences.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/790464/Ngo_Lam.pdf?sequence=2&isAllowed=y

- Papadopoulos. (2020). The implementation of the General Data Protection Regulation (GDPR) in the EU and Greece: procedures, risks, challenges and impacts in the context of good governance. *University of Macedonia*.
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/24326/4/PapadopoulosAthanasiosMsc2020.pdf>
- Philippine News Agency. (2023). "DTI Prepares for Implementation of Internet Transactions Act." PNA. Retrieved from <https://www.pna.gov.ph>
- PwC. (2024). Checking out the Internet Transactions Act. Retrieved from PwC
<https://www.pwc.com/ph/en/tax/tax-publications/taxwise-or-otherwise/2024/checking-out-the-Internet-transactions-act.html>
- Statista (2024): Retail E-commerce Sales Worldwide From 2022 to 2028.
<https://www.statista.com/statistics/379046/worldwide-retail-e-commerce-sales/>
- Sullivan, D. (2023): Unpacking “systemic risk” under the EU’s digital service act.
<https://techpolicy.press/unpacking-systemic-risk-under-the-eus-digital-service-act/>.
Accessed 15 Mar 2024

Journal:

- Aziz A. - Shaik A. Y., S. - Ismail, Rahmah - Suhor, S. - Razman, M. & Khalid, K. (2011). A Comparative Study on the Consumer Protection Legislations of Malaysia and Indonesia. *International Business Management*. 5. 266-278. 10.3923/ibm.2011.266.278.
- Filson, D., 2004. The impact of E-commerce strategies on firm value: lessons from Amazon.com and its early competitors. *The Journal of Business*, 77(S2), pp.S135-S154.
- Leiser, M. (2023): Reimagining digital governance: the EU’s Digital Services Act and the fight against disinformation. SSRN (2023). <https://doi.org/10.2139/ssrn.4427493>.
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4427493>
- Le-Hoang, P.V., 2020. Factors affecting online purchase intention: the case of e-commerce on lazada. *Independent Journal of Management & Production*, 11(3), pp.1018-1033.
- Maity, S.K., Jha, C.B., Kumar, A., Sengupta, A., Modi, M. and Mukherjee, A., 2016. A Large-scale Analysis of the Marketplace Characteristics in Fiverr. *arXiv preprint arXiv:1609.06004*.
- Otoo, A.A.A., Li, Z., Antwi, H.A., Acheampong, P. and Otoo, C.O.A., 2017. Acceptance and adoption of e-commerce payments and implications for international trade. *European Journal of Contemporary Research*, 6(1).
- Penaflores, Ma. (2024): A Comparative Study On Consumer Data Privacy And Protection Under The European Union’s Digital Services Act And The Philippines’ Internet Transactions Act In E-Commerce. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th November 2024. BBS FIMB
- Sirur, S., Nurse, J. R. C., & Webb, H. (2018). *Are We There Yet? Proceedings of the 2nd International Workshop on Multimedia Privacy and Security - MPS '18*. doi:10.1145/3267357.3267368

- Soava, G., Mehedintu, A. and Sterpu, M. (2022) 'Analysis and forecast of the use of E-Commerce in enterprises of the European Union States,' *Sustainability*, 14(14), p. 8943. <https://doi.org/10.3390/su14148943>.
- Smith, T. (2021a) Impact of OECD International Tax Reform Plan | Travers Smith. <https://www.traverssmith.com/knowledge/knowledge-container/impact-of-oecd-international-tax-reform-plan/>.
- Strycharz, J., Ausloos, J., & Helberger, N. (2020). Data protection or data frustration? Individual perceptions and attitudes towards the GDPR. *European Data Protection Law Review*, 6(3), 407–421. <https://doi.org/10.21552/edpl/2020/3/10>.
- Ventre, I., Mollá-Descals, A. and Frasset, M., (2021). Drivers of social commerce usage: a multi-group analysis comparing Facebook and Instagram. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 34(1), pp.570-589.

List of abbreviations:

EU – European Union
 DSA – Digital Services Act
 ITA – Internet Transactions Act
 VLOPs – Very Large Online Platforms
 B2B – Business to Business
 B2C – Business to Consumer
 C2C – Consumer to Consumer
 GDPR - General Data Protection Regulation
 DTI – Department of Trade and Industry
 ASEAN - Association of Southeast Asian Nations

GAZDASÁGPSZICHOLÓGIA – GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA

Vannavong Manilath

Attitudes Toward Saving and Investing Among Young Adults Aged 18-26 in Vientiane Capital

BGE TDK 2024: **I. helyezett**

Konzulens: Dr. Vallyon Andrea Júlia

Introduction

Achieving long-term financial goals and guaranteeing personal financial stability depend on both saving and investing. Several studies have found a positive correlation between households' economic well-being and their savings and investment habits. (Oquaye, Owusu & Bokpin, 2020; Mandell & Klein, 2009; Prawitz et al., 2006). They improve financial independence and stability (Loibl, Kraybill, & Demay, 2011). Consistent saving habits are the only approach to reaching financial freedom and stability, according to Loibl, Kraybill, & DeMay (2011). Besides personal advantages, savings and investments are essential for promoting national economic development. Vientiane, the capital of Laos, shows growing numbers of young adults between 18 and 26. Starting the workforce and making major financial decisions, this group is growing in relevance for the future economy of the whole nation. Emphasizing the need of knowing young adults' financial attitudes, Lao PDR is one of the Southeast Asian nation with the youngest population, with an average of 24.1 years old (UNDP, 2022; Statista, 2024).

This research paper aims to fill a gap by examining their attitudes toward saving and investing by focusing specifically on young adults in Vientiane. Guided by the main research question, "What are young adults' attitudes toward saving and investing in Laos?" and three sub-questions on importance, influencing factors, and barriers that they face when start saving and investing. The study seeks to provide insights that can inform the development of effective financial education programs and support policy interventions. A better understanding of this demographic's financial behavior is essential for building an environment that promotes saving and investing, which is crucial for both individual financial security and broader economic development in Laos.

LITERATURE REVIEW

Definitions of Key Concepts

Saving

In general, the concept of 'saving' refers to a precautionary strategy of allocating current financial resources to handle future monetary obligations arising from uncertain cash inflows (Lugilde et al., 2018). Saving serves as a financial safeguard for individuals, particularly in a weak economic situation of irregular income, and it remains an essential approach for achieving long-term objectives in life. According to Gersovitz (1988), the concept of "saving" is defined as the

deliberate decision to forgo immediate consumption in favor of accumulating capital, with the expectation that this capital will generate future returns.

There are different ways of saving money, each good for a different reason. For instance, precautionary saving primarily serves to have additional funds for unplanned costs like medical emergencies or losing your job (Lugilde et al., 2018). When the economy is uncertain, people tend to save more to protect themselves from possible financial risks. According to Lugilde et al (2018), it happens when people are unaware of how much money they will make in the future. This makes them spend less now and save more to protect themselves from future financial instability (Lugilde et al., 2018).

Investing

Investing is distributing these funds to several assets meant to yield returns over time (Picardo, 2024). Investment is meant to increase wealth through possible capital appreciation, dividends, or interest (Molina and Wilestari, 2023), unlike saving, which mostly seeks to preserve wealth. The main difference between the two is the risk-return trade-off: while saving usually carries a lower risk than investing, both provide the possibility for rather large rewards. Stocks, bonds, real estate, and commodities are among the most common of the several investment kinds classified into different asset classes. Every asset type presents different expected risks and returns. For example, although they offer more possible returns, stocks or equities expose one to more market volatility. Moreover, bonds, especially government bonds, offer reduced but more consistent returns, which are generally considered as a safer investment than stocks and hence a better choice for risk-averse investors. Real estate and commodities also offer chances for notable returns, but they can be influenced by economic cycles, interest rates, and market swings (Mankiw, 2021).

Importance of Financial Literacy and Behavior

A rapidly globalizing world has led to the increasing recognition of financial literacy as a critical element of responsible financial behavior. Financially savvy people are better adapted to handle their resources, plan future budgets, negotiate difficult financial products including loans, investments, and retirement funds. A basic component of financial literacy is not only knowledge of financial concepts but also the ability to apply this knowledge in making informed decisions that favorably influence one's financial well-being (Andarsari & Ningtyas, 2019).

Globally, the level of financial literacy greatly influences the economic behavior of young people. Various studies have indicated that it enables young people to properly save, budget, invest, and control their expenses. Better financial literacy produces better financial results including more active participation in the financial market, lower debt, and higher savings (Zubairu, Mac-Charley & Amanquah, 2024.). Studies on financial literacy have also shown that among young people in Spain (Mancebón et al., 2018), Turkey (Aydin and Selcuk, 2019), and Cyprus (Andreou and Philip, 2018), financial literacy improves financial behavior among these

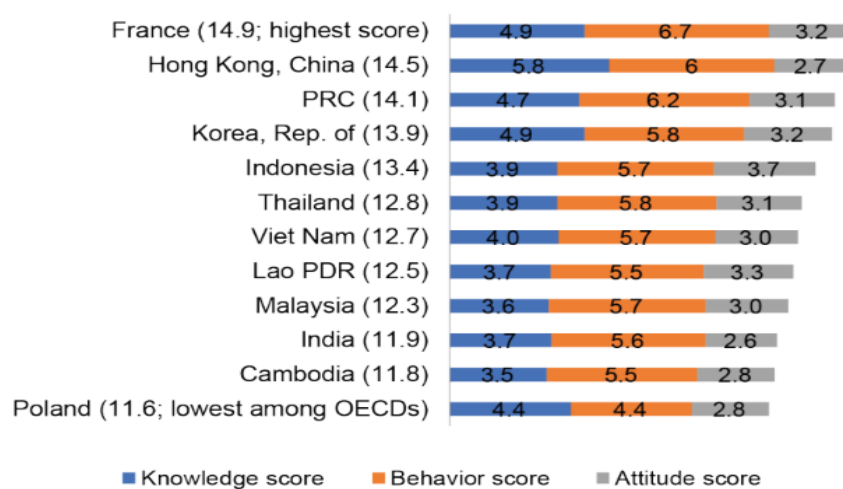
different countries. In weak economic times, the future economic environment is erratic; hence, the relationship between financial literacy and behavior becomes more important since financially literate people are more resistant to financial shocks including personal financial crises or recessions (Dwiastanti, 2015).

On the other hand, many developing and undeveloped countries have a noticeable lack of financial literacy. People living in these regions often need more knowledge to make wise financial decisions, which makes it challenging for individuals to participate in an efficient financial system (Dwiastanti 2015). Lower rates of savings, less options for investments, and more dependence on unofficial financial services follow from this disparity. Studies reveal low rates of financial literacy in countries including Indonesia and other parts of Southeast Asia; many people either lack access to official financial services or enough knowledge of financial products. Effective financial management becomes more challenging in these circumstances, which sometimes leads to bad financial practices including inadequate savings or too great reliance on debt (Dwiastanti 2015). Moreover, young people make a rather vulnerable group regarding financial behavior. Usually without the guidance or direction of their parents or financial advisers, they are at a turning point in life and have to start making significant financial decisions. Studies reveal that young people lacking financial knowledge make poor financial choices including too much debt and inadequate future savings (Park, 2021; Yasman, 2024). Young people's financial autonomy and long-standing stability thus depend on their degree of financial education.

Financial Literacy, Saving, and Investing Behaviors in Laos

The differences in financial literacy are more evident. Many people from lower-income demographics, especially in developing countries, are deprived of basic financial knowledge. Lack of financial literacy leads to less-than-ideal financial decisions, such inadequate involvement in investment possibilities or savings. (Park, 2021). Developing an individual's financial education not only benefits them personally but also advances the overall economic growth of the country by facilitating financial inclusion and enhancing access to financial services.

Figure 1: Financial Literacy Scores

Source: (OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies, 2016) and (Morgan, P. J. and L. Q. Trinh. 2019b.)

Table 2: Financial Literacy and Financial Inclusion Scores in the Lao PDR

	All	Urban Residents	Rural Residents	Women	Men	Aged Under 30	Aged from 30–60
Lao PDR							
Financial knowledge	3.68	3.82	3.63	3.58	3.79	3.67	3.70
Knowledgeable people (%)	29.8%	34.2%	28.2%	27.9%	32.1%	29.2%	30.3%
Financially "savvy" behavior	5.55	5.67	5.51	5.58	5.50	5.33	5.75
Financial attitude	3.26	3.34	3.24	3.25	3.28	3.38	3.26
Financial literacy	12.49	12.83	12.37	12.42	12.57	12.38	12.71
Financial inclusion	2.59	2.97	2.46	2.56	2.63	2.48	2.66
Formal savings (last 2 years)	24.0%	33.1%	20.8%	24.1%	23.9%	24.7%	22.0%
	Aged Over 60	People with Some Education	People with Some Secondary Education	People with Some Primary Education and Lower		Below Median	Above Median
Lao PDR							
Financial knowledge	3.58	4.20	3.90	3.45		3.46	3.96
Knowledgeable people (%)	28.9%	43.6%	33.6%	25.0%		25.0%	35.9%
Financially "savvy" behavior	5.07	5.94	5.69	5.41		5.32	5.84
Financial attitude	3.04	3.53	3.31	3.18		3.17	3.39
Financial literacy	11.69	13.67	12.90	12.04		11.94	13.19
Financial inclusion	2.52	3.35	2.89	2.28		2.25	3.04
Formal savings (last 2 years)	32.0%	41.8%	31.5%	16.2%		15.5%	35.0%

Source: (Morgan, P. J. and L. Q. Trinh. 2019a.)

The financial literacy landscape in Laos offers both prospects and obstacles, especially for young adults facing an unpredictable economy. According to a survey conducted by the OECD in 2016, along with the compilation of survey data by Morgan, P. J., and L. Q. Trinh (2019b), it shows that the Lao PDR's average financial literacy score is 12.5 out of a total of 21 points, as illustrated in (Figure 1). Compared to other countries in the region, Laos shows a rather poor rating in

financial education at 3.7 scores, financial behavior at 5.5 scores, and financial attitudes at 3.3 scores. These statistics indicate a knowledge gap that constrains wise financial decisions, especially regarding saving and investing. On the other hand, countries like the Republic of Korea and Indonesia show higher scores in both financial behavior and knowledge, indicating substantial potential for enhancement in Laos.

Based on financial literacy and inclusion scores for respondent traits from Morgan, P. J. and L. Q. Trinh (2019a). The results of (Table 1) highlight the variations in financial literacy among several demographic groups in Laos even more. For instance, although urbanites have a somewhat higher financial knowledge score 3.82 than rural people 3.63 both groups show rather similar saving and investing habits. This suggests that the knowledge gap is common in many different geographical areas, even if limited access to financial services may cause extra difficulties for rural people. Though their investment patterns remain limited, young people in Laos do engage in saving activities, despite barriers in financial literacy. Table 1 shows that around 24.7% of those under thirty say they have formally saved money over the past two years. Financial inclusion is still weak, though, with young adults scoring 2.63 suggesting many still rely on unofficial savings tools instead of official banking products. Furthermore, the 3.3 attitude score from (Figure 1) indicates that young people are risk-averse and would rather save in low-risk, easily accessible accounts than invest in higher-risk, higher-return possibilities such as stocks or bonds. Social and cultural norms support this cautious attitude to money since saving is considered as a safer and more acceptable behavior than investing.

Gaps in Literature

Though the literature on financial literacy and behavior in undeveloped and developing countries is increasing, there are several gaps in the research, especially concerning young people in the Vientiane Capital or even in Lao PDR. Most studies on financial literacy and behavior in developing countries tend to concentrate on broad age groups or specific demographics, such as women or whole populations in the country (Morgan and Trinh, 2020), thereby limiting the attention paid to young adults in Vientiane Capital. Particularly targeted research aimed at young population between the ages of 18 and 26 is lacking, a vital population negotiating the complexity of a changing economy like that of Vientiane, Laos. Understanding the viewpoints and behaviors of this group is crucial since they will be future contributors to the economy who will affect the financial stability and expansion of the nation. While some studies note how social norms and cultural expectations affect financial behavior, there is little research, especially looking at how these elements affect saving and investing activities among young people in Laos (Lusardi, 2019). Given Laos's strong collectivist culture, in which family and community expectations have a major influence, understanding how these social factors affect financial decisions is crucial. Without these facts, initiatives to increase financial literacy could not fit the socio-cultural reality that young people in Laos live with.

Methodology

This study uses a quantitative research design to investigate young people between the ages of 18 and 26 in Vientiane Capital's attitudes toward investing and saving. The study used quantitative research because it helps the collection of standardized data from a large sample, which allows for the measurement and statistical analysis of variables such as financial literacy, attitudes toward saving and investing, and the influence of social and cultural norms (Rahi, 2017). The study will aim to collect data from a representative sample of **250** participants.

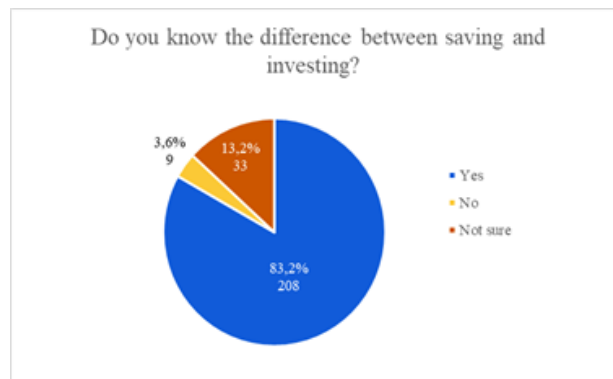
This study's main data came from a self-administered survey designed to gather quantitative information on the financial literacy, savings, and investment habits of young people aged 18 to 26 in Vientiane Capital. The online survey consists of closed questions, such as multiple choice and Likert scale questions, sent via several channels to ensure broad participation and help gather data on the respondents' financial attitudes and behaviors.

Results

Attitudes Toward Saving and Investing

When examining the understanding of the difference between saving and investing, a strong majority of 83.2% of respondents indicated a clear understanding of the difference between saving and investing, reflecting a relatively strong awareness among the respondents. However, 13.2% admitted they did not understand the difference, and 3.6% were unsure. Targeted financial education programs help to close this knowledge gap since achieving long-term financial goals and reducing financial risks depend on a clear knowledge of saving and investing (Figure 2).

Figure 2: Awareness of the Difference Between Saving and Investing

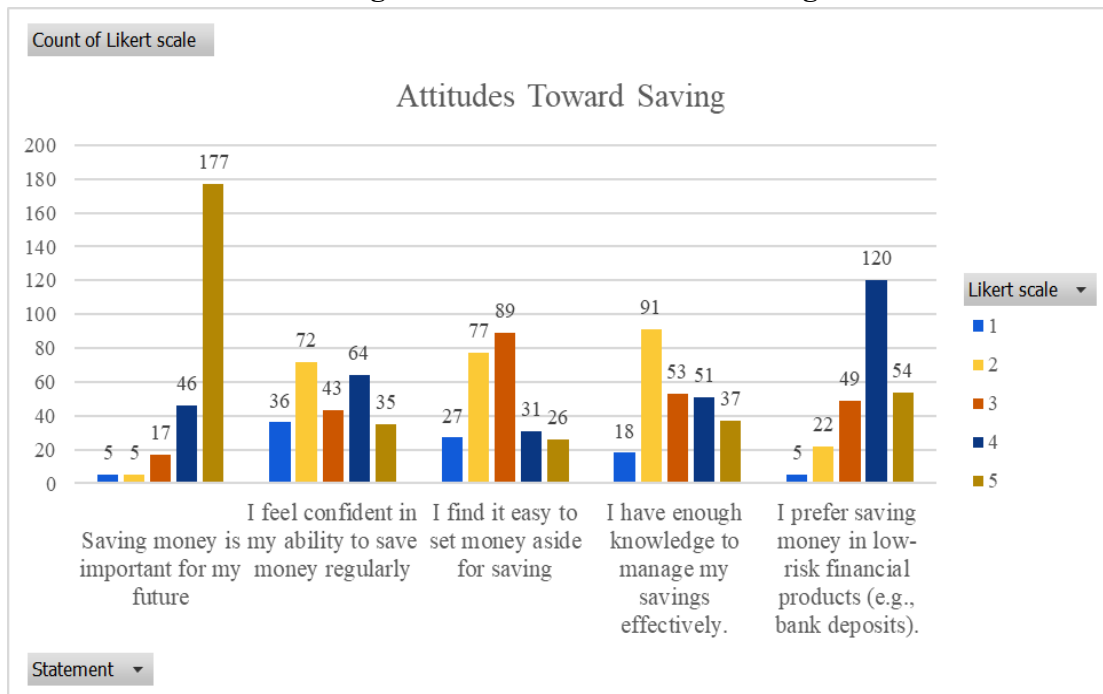
Source: Own questionnaire data

Attitudes Toward Saving (Figure 3)

The first set of questions focuses on the respondents' attitudes toward saving money, measured on a 5-point Likert scale. The responses are summarized as follows:

1. Saving money is important for my future: 177 respondents strongly agreed with this statement, emphasizing the critical role that saving plays in ensuring their financial stability and future well-being.
2. I feel confident in my ability to save money regularly: Confidence in the ability to save regularly shows a more divided response. While 35 respondents strongly agreed, a significant portion (72 respondents) rated themselves low in confidence. This suggests that many individuals face challenges in consistently setting aside money for saving.
3. I find it easy to set money aside for saving: many respondents (77) found it difficult to set aside money regularly, while only 26 felt strongly that saving was easy for them, indicating a potential need for improved financial management skills and tools.
4. I have enough knowledge to manage my savings effectively: This statement saw mixed responses, with 91 respondents indicating low confidence in their knowledge and only 37 strongly agree that they feel knowledgeable about managing savings. This suggests a knowledge gap in financial literacy, particularly regarding saving and investment strategies.
5. I prefer saving money on low-risk financial products (e.g., bank deposits): A large number of respondents (120) leaned toward preferring low-risk financial products. This indicates a cautious approach to saving and investment, potentially influenced by factors such as risk aversion and a lack of financial literacy.

Figure 3: Attitudes Toward Saving

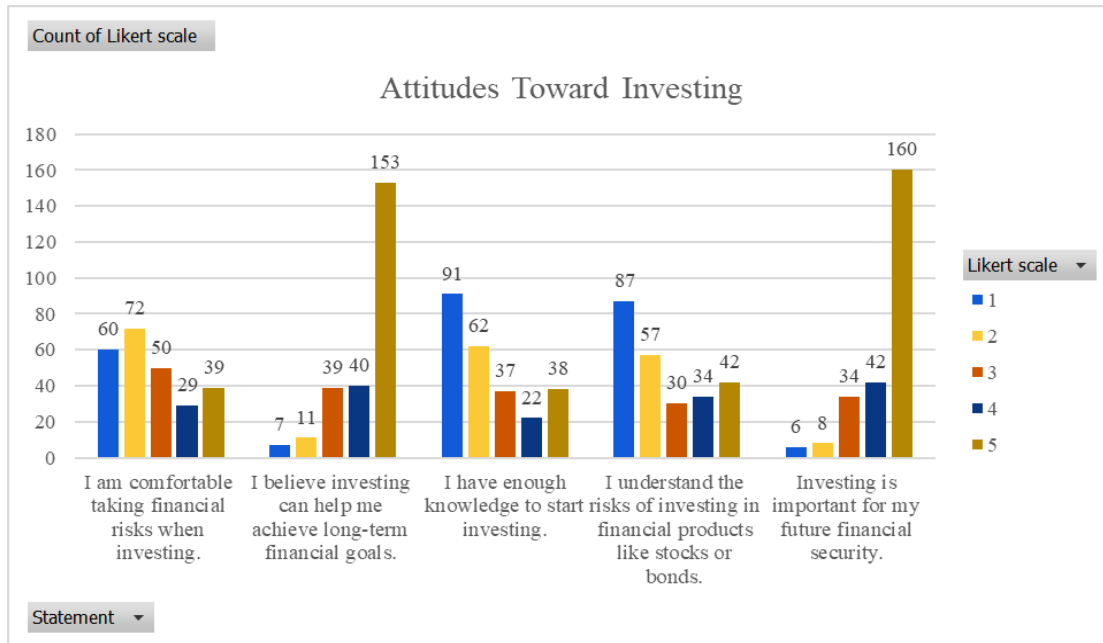
Source: Own questionnaire data

Attitudes Toward Investing (*Figure 4*)

The second set of questions focuses on the respondents' attitudes toward investing:

1. I am comfortable taking financial risks when investing: There is a notable lack of comfort with taking financial risks when investing, with 60 respondents strongly disagreeing and 72 disagreeing. This risk aversion may hinder individuals from exploring potentially higher-return investment opportunities.
2. I believe investing can help me achieve long-term financial goals: Despite the challenges mentioned above, 153 respondents strongly believed that investing could help them achieve their long-term financial goals. This positive outlook can be leveraged to encourage more individuals to consider investing.
3. I have enough knowledge to start investing: Many respondents (91) strongly disagreed that they had enough knowledge to start investing, and only 38 respondents strongly agreed. This highlights a significant knowledge gap in financial literacy, particularly regarding investment concepts and strategies.
4. I understand the risks of investing in financial products like stocks or bonds: Similarly to the previous statement, a large portion of respondents (87) strongly disagreed with their understanding of investment risks, and only 42 respondents strongly agreed. This lack of understanding can lead to poor investment decisions and potential financial losses.
5. Investing is important for my future financial security: A huge portion of respondents (160) strongly agreed that investing is essential for future financial security. This positive attitude towards investing can be used to encourage more individuals to start investing early and consistently.

Figure 4: Attitudes Toward Investing

Source: Own questionnaire data

Results in Factors Influencing Financial Decisions

Key Influencers of Laotians young people in financial decision making:

- Family and personal motivations are the most significant influences on saving and investing decisions, with 56% and 52% of respondents citing them, respectively. This highlights the importance of familial values, financial education within families, and personal goals in shaping financial behaviors.
- Social media has emerged as a major influence, with 39.2% of respondents citing it as a source of information and inspiration. This underscores the power of social media platforms in shaping financial opinions and behaviors.
- While less influential than social media, educational content and financial advisors still play a role in influencing financial decisions, with 16% and 6% of respondents selecting it as a source, respectively. This indicates a need for accessible and engaging financial education to empower individuals.
- Peer influence, while less dominant than family and social media, still plays a role, with 11.2% of respondents citing friends as an influence. This suggests that social circles can impact financial decisions, particularly among younger individuals.

In addition, the significant reliance on social media (82.4%) as a source of financial knowledge is a notable trend. While social media can be a valuable tool for accessing information, it is

essential to critically evaluate the credibility of sources and be aware of potential biases. Despite the rise of digital platforms, traditional sources like educational institutions (52.4%) and families (23.6%) continue to shape financial literacy. Academic institutions can provide structured learning experiences, while families can instill valuable financial values and habits. Websites and blogs (66.4%) offer diverse financial information, from personal finance tips to investment strategies. However, the quality and accuracy of information can vary widely, so it is important to be discerning when consuming content from these sources.

Results in Barriers to Saving and Investing

Regarding the barriers to saving, the most frequently cited barrier to saving was low income, selected by 38% of respondents, high expenses were identified as the second-largest barrier, affecting 28% of participants. These factors are interconnected, as low income can limit disposable income, and high expenses can reduce the amount available for saving. A lack of financial discipline, cited by 17.6% of respondents, can hinder saving efforts. This may involve impulsive spending, poor budgeting habits, or a failure to prioritize savings, while a smaller proportion (8.8%) identified a lack of financial knowledge as a barrier, it is still a significant issue. Financial education can empower individuals to make informed decisions about saving and investing. In addition, some respondents (7.6%) indicated that they already save money and face no obstacles.

According to the survey results of barriers to investing, no access to financial products was the most significant challenge to investing, with 31.2% of respondents selecting this option, this could be due to various factors, such as limited access to banks or financial institutions, high fees, or complex investment products. With 29% of respondents identifying this as a barrier, financial education is crucial. A lack of understanding of investment concepts, risk tolerance, and portfolio diversification can hinder individuals from making informed investment decisions. For 20.4% of respondents, a lack of disposable income is a significant barrier to investing. This suggests that prioritizing saving and budgeting can be essential for accumulating investment capital. In addition, fear of losing money was a barrier for 12% of participants, and 7.6% said that nothing prevents them from investing.

In summary, this study delved into the financial behaviors, attitudes, and knowledge of young adults in Vientiane Capital, Laos. Key findings include: The sample primarily consisted of young adults aged 18-26, with a sizable portion being students and part-time workers. While many respondents understood the basic concepts of saving and investing, there was a significant lack of knowledge regarding specific investment strategies and risk management. Furthermore, respondents recognized the importance of saving for future financial security but faced challenges in consistently saving and investing. Additionally, family and social media were identified as major influences on financial behavior. However, a lack of formal financial education and limited access to financial products were significant barriers.

Discussion

Attitudes Toward Saving and Investing

Over 80% of respondents understood the difference between saving and investing, indicating a reasonable understanding of the basics. However, regarding more complex aspects, such as the concept of compound interest, only 30.8% of respondents showed a clear understanding, while over 52% were unsure. This significant knowledge gap emphasizes the need for improved financial education, particularly about concepts fundamental to long-term financial planning and development.

Young adults in Vientiane place significant importance on saving and investing for their future financial security. For example, 89% agreed or strongly agreed that saving money is important for their future, and 40% expressed confidence in saving regularly. In contrast, attitudes toward investing were more varied, with 77.2% believing that investing is important for their future financial security. Additionally, more than half of the respondents (52.8%) did not feel comfortable taking financial risks, and 61.2% reported lacking sufficient knowledge to start investing. This suggests that even though many people agree that saving is essential for their future, investing is seen with more cause because of the knowledge limitation and risk perception.

Factors Influencing Financial Decisions

For young people in Vientiane, family determines their financial decisions most importantly. According to the questionnaire, 56% of participants said family had the main influence on their decisions on savings or investments. This great impact reflects the deep-rooted cultural relevance of family in Laos, where values and expectations usually direct financial decisions. In this regard, family is quite important in determining young adults' financial habits, pushing a careful attitude to financial planning, and stressing stability above risk.

Another significant influence is social media, with 39.2% of respondents indicating that platforms like Facebook, Instagram, and YouTube played a huge role in their financial decisions. Social media is a vital source of information, especially for younger generations who are more technologically connected. This raises questions about the accuracy and quality of online financial information even while it gives an opportunity to promote financial literacy by means of social media. Incorrect data or too risky advice on social media can mislead young people and draw attention to the need for consistent, honest financial advice in these surroundings.

Barriers to Saving and Investing

The main reasons preventing them from being saved are low income and high expenses, with 38% and 28% of respondents, respectively. In developing countries, low and inconsistent incomes often make it challenging for individuals to allocate budgets for savings, just as in Laos, low and unstable incomes often make it difficult for young adults to set aside money for savings.

This trend is evident in the income distribution of respondents in this study: 37.6% reported earning less than 1,500,000 LAK per month, 24.8% earned between 1,500,000 and 3,000,000 LAK, 16.8% earned between 3,000,000 and 5,000,000 LAK, and only 20.8% earned more than 5,000,000 LAK. These low-income levels limit disposable income and affect the ability to build financial reserves. Additionally, high expenses relative to income further challenge saving efforts, a common issue in low- and middle-income countries where inflation and limited financial safety nets contribute to financial instability.

Regarding investing, access to financial products is a common barrier, with 31.2% of respondents citing it as a significant challenge. Lack of banking services and investment associations among many young people limits their capacity to engage in financial markets. In financial inclusion, this is a typical issue since low poverty rates depend on the encouragement of economic development by utilizing financial products. With 29%, the lack of financial knowledge is another major obstacle to investments. Young people in Vientiane discovered that their limited engagement in the financial market resulted from knowledge of the available investment options or risks and the return connected with financial products. Lack of knowledge makes wise decision-making challenging and could support the inclination toward saving above investment. Finally, one of the main obstacles mentioned by 12% of respondents as related to investments is their fear of losing money. Lack of knowledge and experience in financial matters can be the cause of this anxiety; often this results in cognitive risk aversion. Often referred to as loss aversion, this inclination to concentrate more on possible losses than gains can deter young people from investigating investment possibilities that might improve their financial future. By helping young people have confidence to make wise investment decisions that guarantee long-term financial well-being, better financial education could help to reduce their worries.

Conclusion

This research paper investigated the attitudes toward saving and investing among young adults between 18 and 26 in Vientiane, the capital of Lao PDR. The findings show that saving is widely valued as important for financial stability, despite investing being viewed with caution due to limited financial knowledge and perceived risks. Family is the strongest influence factor in financial decision-making; social media is also rather important. Moreover, low income, high expenses, and lack of access to financial knowledge and products are the biggest barriers that limit the financial participation of young people. These insights highlight the role of enhancing the financial education system and accessible investment options to motivate them to make informed financial choices. Filling these gaps not only benefits individual financial security but also contributes to the economic stability and development of Laos. This study offers insightful information for legislators and financial institutions developing plans to raise financial literacy and accessibility to satisfy changing needs of young people in Laos.

Bibliography

This essay is a shortened version of the following: Vannavong, Manilath (2024): Attitudes Toward Saving and Investing Among Young Adults Aged 18–26 in Vientiane Capital. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th November 2024. BBS FIMB.

Website:

A once-in-a-generation opportunity for LAO PDR: focusing on youth as drivers for sustainable development (2022). UNDP. Available at: <https://www.undp.org/laopdr/press-releases/once-generation-opportunity-lao-pdr-focusing-youth-drivers-sustainable-development>.

Accessed: November 1, 2024

Jornal article:

Andarsari, P.R. and Ningtyas, M.N. (2019) 'The role of financial literacy on financial behavior,' JABE (Journal of Accounting and Business Education), 4(1), p. 24. <https://doi.org/10.26675/jabe.v4i1.8524>.

Andreou, P.C. and Philip, D. (2018) 'Financial knowledge among university students and implications for personal debt and fraudulent investments,' SSRN Electronic Journal [Preprint]. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3250850>.

Aydin, A.E. and Selcuk, E.A. (2019) 'An investigation of financial literacy, money ethics and time preferences among college students,' International Journal of Bank Marketing, 37(3), pp. 880–900. <https://doi.org/10.1108/ijbm-05-2018-0120>.

Dwiastanti, A. (2015) 'Financial literacy as the foundation for individual financial behavior,' Journal of Education and Practice, 6(33), pp. 99–105. Available at: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1083664.pdf>.

Accessed: November 1, 2024

Loibl, C., Kraybill, D.S. and DeMay, S.W. (2011) 'Accounting for the role of habit in regular saving,' Journal of Economic Psychology, 32(4), pp. 581–592. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2011.04.004>.

Lugilde, A., Bande, R., & Riveiro, D. (2018). PRECAUTIONARY SAVING: A REVIEW OF THE EMPIRICAL LITERATURE. Journal of Economic Surveys, 33(2), 481–515. <https://doi.org/10.1111/joes.12284>

Lusardi, A. (2019) 'Financial literacy and the need for financial education: evidence and implications,' Zeitschrift Für Schweizerische Statistik Und Volkswirtschaft/Schweizerische Zeitschrift Für Volkswirtschaft Und Statistik/Swiss Journal of Economics and Statistics, 155(1). <https://doi.org/10.1186/s41937-019-0027-5>.

Mancebón, M. et al. (2018) 'Factors that influence the financial literacy of young Spanish consumers,' International Journal of Consumer Studies, 43(2), pp. 227–235. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12502>.

Mandell, L. and Klein, L.S. (2009) 'The impact of financial literacy education on subsequent financial behavior,' Journal of Financial Counseling and Planning, 20(1), pp. 15–24. Available at:

http://6aa7f5c4a9901a3e1a1682793cd11f5a6b732d29.gripelements.com/pdf/lewis_mandell_linda_schmid_klein.pdf.

Accessed: November 1, 2024

- Molina, M. and Wilestari, M. (2023) 'Examining Financial Strategy Management: Understanding Financial Performance, Investment Decisions, and Strategic Approaches through Qualitative Description and Literature Review,' *ATESTASI Jurnal Ilmiah Akuntansi*, 6(1), pp. 406–419. <https://doi.org/10.57178/atestasi.v6i1.814>.
- Morgan, P. and Trinh, L.Q. (2019a) 'Determinants and Impacts of Financial Literacy in the LAO PDR,' *SSRN Electronic Journal [Preprint]*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3374793>.
- Morgan, P. and Trinh, L.Q. (2019b) 'Fintech and Financial Literacy in the LAO PDR,' *SSRN Electronic Journal [Preprint]*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3398235>.
- Morgan, P.J. and Long, T.Q. (2020) 'Financial literacy, financial inclusion, and savings behavior in Laos,' *Journal of Asian Economics*, 68, p. 101197. <https://doi.org/10.1016/j.asieco.2020.101197>.
- Oquaye, M., Owusu, G.M.Y. and Bokpin, G.A. (2020) 'The antecedents and consequence of financial well-being: a survey of parliamentarians in Ghana,' *Review of Behavioral Finance*, 14(1), pp. 68–90. <https://doi.org/10.1108/rbf-12-2019-0169>.
- Park, H. (2021) 'Financial behavior among young adult consumers: the influence of self-determination and financial psychology,' *Young Consumers Insight and Ideas for Responsible Marketers*, 22(4), pp. 597–613. <https://doi.org/10.1108/yc-12-2020-1263>.
- Rahi, S. (2017) 'Research Design and Methods: A systematic review of research paradigms, sampling issues and instruments development,' *International Journal of Economics & Management Sciences*, 06(02). <https://doi.org/10.4172/2162-6359.1000403>.
- Vannavong, Manilath (2024): Attitudes Toward Saving and Investing Among Young Adults Aged 18–26 in Vientiane Capital. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th November 2024. BBS FIMB.
- Yasman, N., (2024). Financial Savvy for Life: The Long-Term Impact of Financial Literacy Programs on Personal Finance. DOI: 10.13140/RG.2.2.25722.50887/1.
- Zubairu, I., Mac-Charway, B. and Amanquah, B. (2024) 'DIGITAL FINANCIAL LITERACY: AN ASSESSMENT OF THE CURRENT BEHAVIOUR OF SAVINGS, SPENDING AND THEIR FUTURE FORESIGHTS IN GHANA,' *Journal of International Finance and Economics*, 24(3), pp. 84–115. <https://doi.org/10.18374/jife-24-3.6>.

Webpage:

Picardo, E. (2024) Investing explained: Types of investments and how to get started. <https://www.investopedia.com/terms/i/investing.asp>.

Accessed: November 1, 2024

Statista (2024) Population share of ASEAN region 2022, by age. Available at: <https://www.statista.com/statistics/1026696/asean-population-by-age/>

Accessed: November 1, 2024

Book chapter:

Gersovitz, M. (1988) 'Chapter 10 Saving and development,' in Handbook of development economics, pp. 381–424. [https://doi.org/10.1016/s1573-4471\(88\)01013-7](https://doi.org/10.1016/s1573-4471(88)01013-7).

Mankiw, N.G. (2021) 'Chapter 26 Saving, Investment, and the Financial System,' in Principles of Economics. 9th ed. CENGAGE Learning Custom Publishing.

Book:

OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies (2016). <https://doi.org/10.1787/28b3a9c1-en>.

Dataset:

Prawitz, A.D. et al. (2006) 'InCharge Financial Distress/Financial Well-Being scale,' PsycTESTS Dataset. <https://doi.org/10.1037/t60365-000>.

List of abbreviations:

TPB – Theory of Planned Behavior

Lao PDR – The Lao People's Democratic Republic

OECD – Organization for Economic Co-operation and Development

**MARKETING –
FOGYASZTÓI MAGATARTÁS –
REKLÁM**

Pintér Kathrin

Húshelyettesítő termékekre való nyitottság és azok fogyasztói szokásai a magyarországi hobbifutók körében

BGE TDK 2024: **2. helyezés**

TDK konzulens: Szabó Edit

Bevezetés

Az örök élet iránti vágy egyidős az emberiséggel (Tóth-Ugyonka, 2020) és bár ma már hosszabb a születéskor várható élettartam Magyarországon, mint akár csak két évtizeddel ezelőtt, ez érdekes kérdéseket vet fel a társadalom jövőjére nézve. 22 év alatt a férfiak kilátásai a COVID járvány ellenére több, mint 5 évvel, míg a nők kilátásai több, mint 3 évvel nőttek, ami elég biztató a jövőre nézve és kérdés, hogy hol érjük el a maximumot (KSH, 2024). A Harvard orvoskutatója, Sinclair (2019) úgy gondolja, hogy nincs ilyen határ és hogy ezzel a véleményével nincs egyedül.

Az sem mindegy, hogy az ember életének utolsó éveit milyen egészségi állapotban tölti. Dan Buettner és kutatókból álló csapata kutatja a kék zónákban élők titkait, ahol az emberek az átlagosnál hosszabb ideig élnek. Közös jellemző az itt élők életmódjában a visszafogott növényi alapú étrend minimális hússal, a rendszeres testmozgás, valamint a közösségi összetartás (Buettner, 2021).

A WHO hetente 150 perc mérsékelt intenzitású vagy 75 perc erőteljes intenzitású testmozgást javasol egészséges felnőttek (18-64 éves korosztály) számára, amit további egészségügyi előnyök érdekében 300, illetve 150 percre ajánlatos növelni. 65 éven felülieknek ugyanezt, de minimum képességeiknek és állapotuknak megfelelő testmozgást javasol (WHO, 2010). Étrendre vonatkozóan a FAO és a WHO (2019) közös publikációjában változatos, feldolgozatlan vagy minimálisan feldolgozott ételekből álló étrendet javasol, amely bőségesen tartalmaz zöldséget, gyümölcsöt, teljes kiőrlésű gabonát, hüvelyeset és dióféléket. Az egészséges étrend tartalmazhat mérsékelt mennyiségű tojást, tejtermékeket, baromfit és halat, valamint kis mennyiségű vörös húst, de a feldolgozott húsipari termékek nem szerepelnek ezekben az iránymutatásokban.

Miért érdekes mindez? A civilizációs betegségek terjedése megállíthatatlannak tűnik többek között a mozgásszegény, stresszes életmód és a nem megfelelő táplálkozás következtében (WHO, 2023a).

Az ételmisszerhez kapcsolódó fogyasztói magatartás

A nap folyamán többször is megéhezünk, megannyiszor döntenünk kell arról, hogy mit eszünk, mit veszünk. A vásárlói döntésekre több tényező is hatással van, ami lehet kulturális (például a valláshoz kapcsolódó étkezési szokások), értékeken alapuló (például fontos, hogy lebomló legyen a csomagolása), mit engedhetünk meg magunknak, milyen reklámokkal találkoztunk (észlelés) és

ezekhez milyen érzések fűződtek. Maga a vásárlói döntés egy fekete doboz a kutatók számára, amiről nem áll rendelkezésre minden információ, továbbá minden fogyasztó döntési struktúrája egyedi és akár következetlen is (Hofmeister-Tóth, 2003).

Az életstílus testesíti meg a valahová tartozás (integráció) és az egyediség (differenciálódás) iránti igények összességét, “amelyben kifejeződnek az adott egyén számára fontos értékek, tevékenységek, a dolgokhoz való beállítódásai, az, hogy miként áll kapcsolatban a környezetével” (Törőcsik, 2011 313. oldal). A LOHAS életmódcsoport a túlfogyasztás ellenében, a környezetre és a saját egészségre való odafigyelés mint új értékekből eredeztethető és több megatrend erősödésének és kölcsönhatásának köszönhető. A zöld gondolkodású, aszketikus életstílusú, egyszerűséget kereső és felvilágosult fogyasztó a LOHAS megjelenése előtt is létezett, azonban az új csoport nem mond le a hedonizmusról, miközben kerüli a felesleges felhalmozást és az életminőségre helyezi a hangsúlyt (Törőcsik, 2007).

Szakály (2017) szerint a LOHAS életstílus öt értékkategória körül szerveződik: az autentikus, az egészségtudatos, etikus, individualista és környezettudatos értékek. Az egészségtudatos érték jellemzője a tudatos, kiegyensúlyozott táplálkozás, a preventív egészségmagatartás és a rendszeres fizikai aktivitás. Szakály et al. (2015) szerint a LOHAS fogyasztói csoport a magyar lakosság 8,7%-át tette ki, míg Rácz (2013) 8%-ra taksálta ezt. 2020-ban az Impetus Research képviseletében Bacher János 16%-ra becsülte a csoport teljes lakosságon belüli arányát a Zöld marketing konferencián. Az adatok alapján vélelmezhető, hogy a LOHAS fogyasztói csoport növekvő arányú Magyarországon. A LOHAS szegmensnek jelentős hatása van az élelmiszeriparra, ezen belül is népszerűek körükben a funkcionális és a bioélelmiszerek fogyasztása (Szakály, 2017).

A fogyasztó általában azt az élelmiszert választja, amit kedvel, de ettől eltéríthetik az érzékszervi jellemzők (például szín, szag), a várható következmények (például betegség, elhízás), vagy az élelmiszerekkel kapcsolatos imázs (például a svájci csokoládé finom) (Szakály, 2017). A GfK Hungária felmérése alapján a magyar lakosság 50%-a a hagyományos táplálkozás híve, míg 40%-uk csak olyan élelmiszereket fogyaszt, amelyek ízlenek neki. A tudatos táplálkozásra mindössze a lakosság 10%-a figyelt a 2016-os felmérés alapján (Szakály – Szilágyi, 2022).

Szakály és munkatársai (2011, idézi: Szakály, 2017) megvizsgálták, hogy a hazai fogyasztók az egyes élelmiszerekre vonatkozóan milyen egészségimázssal rendelkeznek. A kutatásban részt vevőknek egy 1 és 5 közötti skálán kellett értékelniük az egyes élelmiszereket úgy, hogy az 5-ös érték jelentette azt, hogy az adott kategória nagyon egészséges, míg az 1-es érték esetében nagyon egészségtelen. Ez alapján megállapítható, hogy a gyümölcsöket (4,86) és a zöldségeket (4,82) tartják a legegészségesebbnek a fogyasztók, míg a húsfajták közül a halhúst tartották a legegészségesebbnek (4,61), ezt követi a baromfihús (4,01), a marhahús (3,43) és a sertéshús (2,78). A sertéssírt tartották a legegészségtelenebb ételnek (1,89).

Magyarországon a 15 évesnél idősebb lakoságnak csak 45%-a fogyaszt minden nap zöldséget és gyümölcsöt, míg a WHO ajánlás szerinti 5 vagy annál több adag zöldséget és gyümölcsöt csupán

a lakosság 8%-a fogyasztja el (OECD, 2023). Összevetve a Szakály 2011-es kutatásával, az emberek bár tudják, hogy a zöldség és gyümölcs a legegészségesebb élelmiszerek, fogyasztási struktúrájukban mégsem kapnak akkora hangsúlyt.

A Picodi.com (2023) közzétett egy országokból álló rangsort, amelyben azt vizsgálták, hogy a lakosság összes fogyasztási kiadásának hány százalékát teszik ki az élelmiszerek és az alkoholmentes italok az egyes országokban. A 105 országból álló rangsor 35. helyén foglalt helyet Magyarország a 18%-os értékkel, havonta átlagosan 120 EUR-t költ a magyar fogyasztó élelmiszerekre. Engel már 1857-ben publikálta azt a megállapítását, hogy minél szegényebb egy család, a jövedelmük annál nagyobb hányadát költik élelmiszerre. Az alacsonyabb rendű (más néven inferior) termékek olyan alapvető élelmiszerek, amelyek olcsók és kalóriadúsak, például a tészta vagy burgonya, ilyenek fogyasztása kerül az alacsony diszkrecionális jövedelem esetén előtérbe. A jövedelmek növekedésével a fogyasztók fokozatosan elhagyják az inferior termékeket, hogy azokat drágább, magasabb színvonalon feldolgozott termékekkel váltsák ki (Lehota, 2001).

Egészségügyi mutatók Magyarországon

2023-ban a KSH felmérésében a magyar férfiak 69,1%-a, míg a nők 61,8%-a nyilatkozott úgy, hogy egészségi állapotuk jó vagy nagyon jó. Kielégítőnek a férfiak 22,8%-a, a nők 27,9%-a tartotta egészségi állapotát, míg rossznak vagy nagyon rossznak a férfiak 8,1%-a és a nők 10,3%-a (KSH, 2024d). Ugyanebben az időszakban a férfiak 30,9%-a és a nők 38,3%-a nyilatkozott úgy, hogy krónikus betegségben szenvednek. A krónikus betegségek olyan egészségi problémák, amelyek legalább fél éve fennállnak, vagy előreláthatólag legalább fél évig fognak tartani (KSH, 2024e). Magyarországon a legjellemzőbb krónikus betegségek a szív- és érrendszeri, a daganatos betegségek, a cukorbetegség, az anyagcserezavarok és a mozgásszervi problémák. Ezen betegségek leggyakoribb okozói a magas vérnyomás, a túlzott alkoholfogyasztás, a magas koleszterinszint, valamint az elhízás (Szakály – Szilágyi, 2022).

Az Országos Táplálkozási és Tápláltsági Állapot Vizsgálat (Erdei et al., 2014) egy reprezentatív kutatás volt a magyarországi felnőtt lakosság körében, amelyet 2014-ben végeztek el. Az eredmények alapján megállapították, hogy a rossz egészségügyi állapot a mozgásszegény életmód és az egészségtelen táplálkozás számlájára írható (Chemnitz – Becheva, 2022).

A jóléti társadalmakban az elhízás és túlsúly számos egészségügyi problémáért felel, több krónikus betegség is megelőzhető vagy elkerülhető lenne a BMI normál tartományban való tartásával (WHO, 1995). A magyar lakosságról elmondható, hogy a férfiak közel kétharmada, míg a nők több, mint felének súlya egészségügyi szempontból nem ideális (KSH, 2024g).

Étrendek

A gazdasági fejlődésnek köszönhetően megváltoztak a hagyományos étkezési szabályok és szokások, ami teret engedett alternatív étkezési ideológiák terjedésének, ide sorolható például a bioélelmiszerek előnyben részesítése vagy a vegetáriánus étrend (Lehota, 2001).

Meg kell azonban különböztetni az étrendet a diétától: míg diétát általában valamilyen cél érdekében tartanak és valamilyen ételmisszer korlátozásával vagy előnyben részesítésével jár, addig egy étrend az általános táplálkozási szokásainkat írja le. A diéta mint kifejezés valójában a görög „diaita” szóból származik, ami „életmódot” jelent, de a mai értelemben ennek már inkább az étrend felel meg. A diéta a kívánt cél elérésével leállítható vagy megváltoztatható, míg étrendet ritkábban szoktunk változtatni, a cél, hogy életünk végéig kitartson (Riverview.org, 2015).

A WHO szerint egy étrend akkor minősül egészségesnek, ha mind az alultápláltság, mind a túltápláltság ellen védelmet nyújt. Fontos a változatos, kiegyensúlyozott tápanyagfelvétel, a bevezetőben már ismertetett ajánlás alapján összeállított étrend. Az ételintoleranciák és allergiák, valamint egyes egészségügyi állapotok speciális diétákat tehetnek szükségessé az emberek egészségének megőrzése érdekében (Melini –Melini, 2019). Az utóbbi időben nőtt a táplálékallergiában szenvedők aránya, aminek az oka az iparosodás, a növekvő környezetszennyezés, a növényvédő- és tartósítószeres fokozott használata (Szakály, 2017).

Az Ipsos 2021-es magyarországi kutatása alapján a valamitől mentes, illetve speciális étrend követését alacsonyra mérték: a laktózkerülők aránya 3,2%, a gluténkerülőké 1,5%, míg a vegetáriánusok aránya 1,2% volt a felnőtt lakosság körében 800 fős, nem reprezentatív minta alapján (Kovács, 2021).

Hasonló értékeket mutatott a KSH (2019a) által publikált Európai lakossági egészségfelmérés során, amelyből kiderül, hogy a lakosság 19%-a követ valamilyen speciális étrendet, 14%-uk egyfélét, míg 4,3%-uk többfélét is egyszerre. A leggyakoribb speciális étrend a diabetikus (6,4%), ezt követi a laktózmentes (4,3%) és a sószegény (2,8%). Energiaszegény étrendet a magyar lakosság 2,5%-a tart, míg gluténmentest 1,8%-uk. Tejfehérjementesen étkezik 1,4%-uk és vegetáriánusnak 1,1% vallotta magát.

Szakály és Szilágyi (2022) 2020-ban végzett reprezentatív felmérése során a teljes lakosságra vetítve 2,8% vegetáriánus és 0,6% vegán populációt mutatott ki, ami enyhén magasabb arányt jelent az Ipsos és KSH adatokhoz képest. Ugyanebben a kutatásban a flexitariánusok aránya 1,7%.

Az ételmisszeres elfogadásának és elutasításának pszichológiája alapján érzékszervi okok, várt következmények és fogalmi okok játszanak szerepet abban, hogy egy ételmisszert megvásárlunk-e vagy sem. Érzékszervi ok lehet az íz (kellemes vagy kellemetlen), várt következmények a veszélyek (betegség) és előnyök (karcsú alak), míg fogalmi okok az alkalmatlanság vagy megfeleléség (ehető vagy sem). Az undor mindhárom okra hatással lehet, például rovarok esetében: a fogyasztó rossz ízt, kellemetlen következményt és ehetetlenséget társíthat hozzá (Szakály, 2017). A táplálékaverzió azt jelenti, hogy a fogyasztó bizonyos táplálékokat vagy összetevőket elutasít. Ezek visszavezethetőek pszichológiai okokra, például a vallási étkezési hagyományokra vagy érzelmi okokra, például az állatok sajnálata miatt választott húsmentes étrend (Lehota, 2001).

Húshelyettesítő alternatívák

A hús fogyasztása az emberiség történetében hosszú múltra tekint vissza, ugyanis az állati fehérje, az esszenciális aminosavak, az energia, a zsírsavak, azon belül is leginkább az omega-3 zsírsavak fontos szerepet játszottak a Homo Sapiens agyának fejlődésében. A hús ma is az egyik alapvető élelmiszer (Szendrő – Tóth – Nagy, 2021). Több tényező miatt is szükség lehet azonban húshelyettesítő alternatívákra: a túlnépesedési és élelmezési probléma makroszinten, míg mikroszinten a fogyasztók növekvő egészség- és környezettudatossága. A húsfogyasztás csökkentése többféleképpen is kivitelezhető: adagsökkentéssel, mennyiség helyett minőség bevitelével, hús elhagyása pótlással vagy pótlás nélkül. A hús helyettesíthető más fehérjeforrással, ami lehet állati vagy növényi eredetű egyaránt.

Onwezen és munkatársai öt fő alternatív fehérjetípust határoztak meg, amelyeket az emberek a hagyományos hús helyett fogyaszthatnak: hüvelyesek (azaz bab és lencse), algák, rovarok, növényi alapú húshelyettesítők és a laborhús. Ezek elfogadottsága viszonylag alacsony a húshoz képest: a rovaroké a legalacsonyabb, ezt követi a laborhúsé. A hüvelyesek és a növényi alapú alternatív fehérjék elfogadottsága a legmagasabb (Onwezen et al., 2021).

A növényi alapú húshelyettesítők

A növényi alapú húshelyettesítők változatos alapanyagokból készülhetnek: hüvelyesek (például szója-tofu/tempeh vagy csicseriborsó/falafel), zöldségek (például répa vagy cukkini), gabonák (például szejtán vagy gabonakolbász), algafélék és a határesetnek, sem húsnak, sem növénynek nem tekinthető gombafélék. Ezen élelmiszerek pozitívuma, hogy a legtöbb ilyen húshelyettesítő termék jó élelmirost-forrás és míg húshoz hasonló vasmennyiséggel rendelkezik, alacsonyabb a kalória-, telített zsír- és koleszterintartalma, mint a húsé. Negatív vonásuk, hogy kevesebb fehérjét és vasat tartalmaznak, mint a húsok, természetes B12-vitamint pedig egyáltalán nem, ezért ez pótlásra szorul. A termékek nagy többsége az ultrafeldolgozott élelmiszerek kategóriájába tartozik, ami általánosságban kerülendő (Sadig – Wu, 2024). A hús tulajdonságainak utánzása számos adalékanyag használatával jár, ezért a növényi húshelyettesítők csomagolása gyakran ismeretlen összetevők hosszú listáját tartalmazza, ami a fogyasztókban a feldolgozott és egészségtelen élelmiszer érzetét keltheti (Andreani et al., 2023). A flexitáriánusok képezik a fő célcsoportját ennek a termékkategóriának, ezen termékek segítségével könnyebben gyakorolhatják csökkentett húsfogyasztású étkezési stílusukat (Andreani et al., 2023).

Szakály és Szilágyi (2022) 2020-ban végzett 500 fős országos reprezentatív kutatás során úgy találta, hogy a magyar lakosság egyharmada már kipróbálta a növényi alapú húshelyettesítő termékeket és ezekre jellemzően a nők, a fiatalabbak és a magasabban képzettek voltak nyitottak. A válaszadók közel 70%-a a jövőben sem tervezi kipróbálni a növényi alapú termékeket, így egyelőre rés piacnak minősítették a növényi alapú húshelyettesítők piacát.

Laborhús

A laborhús hasonlít leginkább a hagyományos húshoz, előállításához élő állatból vesznek sejtmintát, amit laboratóriumi körülmények között növesztenek meg különféle tápanyagok segítségével. A laborhús nem annyira sokszínű, mint a hagyományos hús, mivel szinte lehetetlen annyiféle állatból és testrészből álló választékot előállítani, mint ami a hagyományos állattenyésztés során a polcokra kerül. Más húshelyettesítő termékekkel való összehasonlításban azonban a laborhús hasonlít leginkább a hagyományos húshoz, külsőre ugyanúgy nézhet ki és elkészítési módjuk is azonos (Sghaier – Hocquette, 2020).

Általánosságban a laborhús előállítását környezetbarátabbnak állítják be, mint hagyományos hústenyésztést, mivel állítólag kevesebb üvegházhatású gázt termel (ez még azonban vitatott kérdés a rendkívüli energiaigénye miatt), kevesebb vizet fogyaszt és kevesebb földet használ. Élelmiszerbiztonsági szempontokat figyelembe véve a laborhúsnál nem szükséges olyan mértékű védőoltás- és antibiotikumhasználat, mint a zárt térben nevelt állatok esetében, továbbá vágáskor nem érintkezik az állat emésztőrendszerével, ami kizárja például a szalmonella vagy az E. coli baktériumokkal való fertőződést. Tápanyagtartalma a laboratóriumi körülmények között szabályozható, különösen a zsírtartalom (Sghaier – Hocquette, 2020). Még fejlesztés alatt van azonban az a módszer, hogy a laborhús olyan létfontosságú mikrotápanyagokat, mint a vas és B12 vitamin is tartalmazzon (Chemnitz – Becheva, 2022).

Az előállítási költség is meglehetősen magas még és bár van olyan kutatás, mely szerint a fogyasztók hajlandóak lennének felárat fizetni a laborhúsért, a rezervációs ár még távolinak tűnik a bekerülési költségekhez képest. Létezik olyan vélemény is, miszerint a laborhús már most elavult, mivel a növényi alapú húshelyettesítők már előrébb járnak termékfejlesztésben és fogyasztói elfogadásban egyaránt (Sghaier – Hocquette, 2020, Seres, 2023).

A fogyasztói elfogadottságot számos tényező befolyásolja, és úgy tűnik, hogy a fogyasztók nem kedvelik a természetellenes élelmiszereket. Kutatások kimutatták, hogy a fogyasztók kezdeti reakciói az undor és a természetellenesség voltak (Sghaier – Hocquette, 2020, Rosenfeld – Tomiyama, 2023). Szakály és munkatársai (2024) reprezentatív kutatása alapján a laborhúst a magyar fogyasztók közül mindössze 4,2%-nyian próbálnák ki, míg azonos ár mellett a hagyományos húst mindössze 2,3%-nyian cserélnék le biztosan a laborhúsra.

A világon csupán három országban, Izraelben, Szingapúrban és az USA-ban kapható a laborhús. 2025. márciusban a magyar kormány törvényjavaslatot nyújtott be „A műhús előállításának és forgalomba hozatalának tilalmáról” címmel, amelynek tárgyalása a kézirat lezártaig nem kezdődött meg (Miniszterelnökség, 2025, Szakály et al., 2024)

Rovaralapú élelmiszer

A rovarokat hagyományosan közel 2 milliárd ember fogyasztja élelemforrásként elsősorban Közép- és Nyugat-Afrikában, Délkelet-Ázsiában és Közép- és Dél-Amerika országaiban, ahol beleépültek a helyiek étrendjébe. A mintegy 2000-féle ehető rovar tápanyagtartalma miatt

egészséges és fenntartható alternatívaként szolgálhat a húsok helyettesítésére (Nowakowski et al., 2021, Thavamani – Sferra – Sankararaman, 2020, Szendrő – Tóth – Nagy, 2021). Az ehető rovarok magas B12-vitamin-, vas-, cink-, rost-, esszenciális aminosav-, omega-3 és omega-6 zsírsav- és antioxidáns-tartalmuknak köszönhetően segíthetik a krónikus betegségek, például a cukorbetegség, a rák és a szív- és érrendszeri betegségek megelőzését és kezelését, valamint az immunrendszer fokozott működését. A kitin, amely számos rovar külső csontvázában található, jó rostforrás, amely erősítheti az immunrendszert. Figyelembe kell azonban venni, hogy egyes rovarok fogyasztásakor fennállhat az allergiás reakció veszélye (Nowakowski et al., 2021).

Hasonlóan a laborhúshoz, a rovarok is környezetbarát alternatívát jelentenek a hagyományos húsokhoz képest, ugyanis fogyasztásával csökkenthető az üvegházhatású gázok kibocsátása, a föld és az ivóvíz használata (Nowakowski et al., 2021). Állatjóléti szempontból kiemelő, hogy a rovarokat nem levágják, hanem lehűtik, így természetes nyugalmi állapotba kerülnek, ami azt jelenti, hogy fájdalom vagy stressz nélkül pusztulnak el, szemben a vágóhídi gyakorlattal (Chemnitz – Becheva, 2022).

A rovarokból készült élelmiszerek fogyasztói elfogadottsága a nyugati országokban általában alacsony, és alacsony hajlandóságot mutattak a rovarok húspótlóként való fogyasztására. A rovaralapú élelmiszerekhez gyakran félelemmel és ellenszenvvel viszonyulnak. A rovaralapú élelmiszerekkel kapcsolatos korábbi pozitív tapasztalatok, mint például egy ázsiai utazás során megkóstolt helyi specialitás, javíthatják a fogyasztók hajlandóságát az ehető rovarok fogyasztása iránt (Nowakowski et al., 2021, Thavamani – Sferra – Sankararaman, 2020).

Nagy István agrárminiszter kihangsúlyozta, hogy a NÉBIH reprezentatív kutatása alapján 2016 óta 2,4%-kal emelkedett a rovarfogyasztástól elzárkózók aránya Magyarországon: a fogyasztók kevesebb, mint 5%-a fogyasztana szívesen rovarokból készült ételt, több mint 70%-uk pedig határozottan elzárkózik a lehetőségtől (NAK, 2023).

A sport

A tudatos étrend mellett az egészséges életmód másik lába a rendszeres testmozgás. A WHO ajánlás szerinti heti 150 perc testmozgást csak a magyarok 31%-a teljesíti (OECD, 2023). A KSH 2009/2010-es időmérés elemzése alapján a 10-84 éves magyar lakosság mindössze 7,6%-a fordított időt sportra és testedzésre, a férfiak 10,9%-a, míg a nők 4,6%-a. Ők átlagosan napi 88 percet töltöttek e tevékenységgel, a férfiak esetében ez napi 94 percet jelentett, míg a nők esetében napi 76 percet. Ha a teljes vizsgált célcsoportot vesszük szemügyre, akkor a nők átlagosan napi 3, a férfiak napi 10 percet töltenek testedzéssel, a teljes lakosság pedig átlagosan 7 percet.

Az Eurobarometer 2022-es felmérése a sporttevékenységhez kapcsolódó motivációkat is vizsgálta: a válaszadók 40%-a egészsége megőrzése miatt, 38%-uk a kondíciójuk javítása érdekében, 34-34%-uk a kikapcsolódás és a teljesítménynövelés miatt mozgott. A külső megjelenést 25%-uk jelölte meg, mint motivációs faktor, míg a súlykontrollt 15%-uk, 10%-uk pedig szórakozásból sportol (European Commission, 2022).

Kocsis Árpád, a Budapest Sportiroda vezetője úgy vélekedik, hogy a 70-es évek óta divattá vált a futás Magyarországon, 'trendi', divatos, 'cool' dolog lett futni. Úgy becsüli, hogy ha a rendszeres mozgást végzők aránya 12% körül van és ezeknek az embereknek a döntő hányada fut, akkor a sok százezren (akár 1 millióan) is futhatnak. „A futás a városi emberek mozgalma. Nemcsak Magyarországon van ez így, hanem mindenhol a világon. Nálunk is tipikusan és döntően (persze kivételek szép számmal akadnak) a városi, értelmiségi munkakörökben dolgozó emberek választják a futást” – tette hozzá Kocsis (Mozgásgyógyász, 2014).

Primer kutatás

A primer kutatás célja a heti legalább egy alkalommal futók megismerése demográfiai jellemzők alapján, továbbá kíváncsi voltam a futással kapcsolatos motivációikra, továbbá az étkezéssel kapcsolatos preferenciáikra, hangsúlyosan a speciális étrendekre és húshelyettesítő alternatívákra vonatkozóan. A saját szerkesztésű online kérdőívem 2024. október 19-29. között volt elérhető a Google Forms platformon. Ebben az időintervallumban 895 kitöltés érkezett, azonban a két szűrőkérdésen 19-en nem jutottak tovább, mivel vagy nem futottak egyáltalán vagy heti 1 alkalomnál ritkábban végezték ezt a mozgásformát és ezért ebben a témában az ő véleményük nem volt releváns, így a minta 876 fős.

A minta összetétele

A demográfiai adatokból megállapítható, hogy a hetente legalább egyszer futó kitöltők (N=876) 69,3%-a nő, 30,7%-a férfi volt. Ezen csoport 0,5%-a volt 18 év alatti, míg 18-27 év között 5,5%-uk, így összesen a válaszadók 6%-a tartozott a Z generációba. 28-43 éves kor közötti, azaz Y generációs kitöltők a válaszadók 32,7%-át tették ki, míg a legszámosabb generáció a 44-59 év közötti X képviselők voltak 58,6%-kal. A 60-78 év közötti boomer generáció tette ki a válaszadók 2,6%-át, míg egy fő csendes generációs kitöltő is részt vett a kutatásban (0,1%).

A hetente legalább egyszer futó kitöltők (N=876) mintegy harmada, 34% lakik a fővárosban, majdnem felük, 49% megyeszékhelyen vagy más vidéki városokban, míg 17%-uk ennél kisebb településen: faluban, községben vagy tanyán. A legmagasabb iskolai végzettség esetében az általános iskolát végzettek adták ki a kitöltők 0,9%-át, a 8 főből 4-en még nem töltötték be a 18. életévüket, vélelmezhetően folyamatban vannak középiskolai tanulmányaik. Szakmai végzettséggel rendelkezik a válaszadók 5,1%-a, érettségivel 26,2%-uk, míg a diplomások aránya rendkívül magas: 67,8%, azaz a kitöltők kétharmada rendelkezett legalább bachelor végzettséggel. Anyagi lehetőségeiket tekintve a válaszadók 4,2%-a nyilatkozott úgy, hogy szűkösen él, harmaduk, 33,6%, hogy jól él, de alig tud félretenni, míg több mint felük, 50,6%-uk úgy nyilatkozott, hogy jól él és félretenni is tud. A téma érzékenysége miatt felkínáltam a nem tudom / nem akarok válaszolni opciót is, ezt a választ 11,6%-uk jelölte be.

Bár a kutatás nem reprezentatív a teljes lakosságra vagy a hobbifutók közösségére, a kapott adatok alapján vélelmezhető, hogy ez a fajta szabadidősport a középkorú, városi, jól képzett és jó anyagi körülmények között élő magyar lakosok körében népszerű leginkább, ami összecseng Kocsis Árpád előző fejezetben található nyilatkozatával.

Hipotézisvizsgálat

A témához kapcsolódóan 5 hipotézist fogalmaztam meg, amiből a kapott eredmények alapján csupán egyet tudtam elfogadni, négyet el kellett utasítanom.

H1. A rendszeresen futók körében a legnépszerűbb étrend a mindenevő, míg a legnépszerűbb speciális étrend a vegetáriánus.

A kérdőív kiértékelése során megállapítható, hogy valóban a mindenevő étrend a legnépszerűbb a rendszeresen futók körében, 74,8%-uk étkezik így. Vegetáriánus étrendet 6,4%-uk folytat, ennek a népszerűségét megelőzi a laktózmentes diéta 11,8%-os részesedéssel, míg időszakos böjtöt 10,9%-uk tart. Így ezt a hipotézist elutasítom.

H2. A rendszeresen futók legalább fele legalább kétféle növényi húshelyettesítő terméket legalább alkalmanként fogyasztanak.

A válaszadók 46%-a fogyaszt legalább kétféle növényi húshelyettesítő terméket legalább alkalmanként, míg 54%-uk semennyi, vagy csak 1 terméket. Így ezt a hipotézist is el kell utasítani.

Saját tapasztalatom alapján és a szekunder kutatás alapján úgy véltem, hogy magasabb lesz a hobbifutók körében a vegetáriánusok aránya, ami miatt azt vártam, hogy a húshelyettesítő termékek fogyasztása is jelentős lesz. A 46% nem marad el jelentősen a hipotézisben szereplő 50%-tól, így a húshelyettesítő termékek kínálatának szélesítésével elképzelhető, hogy egy későbbi időpontban megismételt kutatás esetében már az 50% feletti arány mutatkozik meg.

H3. Azok, akik alkalmanként vagy rendszeresen fogyasztanak növényi húshelyettesítő terméket, legalább kétharmada úgy nyilatkozott, hogy ezzel jól tesz az egészségének.

Azok, akik legalább egyféle növényi húshelyettesítő terméket fogyasztottak legalább alkalmanként (N=537), azok 40%-a nyilatkozott úgy, hogy ezzel a választásával jól tesz az egészségének. Így ezt a hipotézist is el kell utasítani. Ez is meglepő volt számomra, ugyanis azt gondoltam, hogy a növényi húshelyettesítő termékek leggyakoribb fogyasztási motívuma az egészség támogatása lesz, ami be is bizonyosodott, de a mértékét nem tudtam pontosan előre jelezni.

H4. A húst tartalmazó étrendet követők nyitottabbak a laborhús és a rovarral készült élelmiszerek kipróbálására, mint a húsmentes étrendet követők.

A húst tartalmazó étrendet (mindenevő, flexitáriánus, peszketáriánus, paleo, ketogén, Atkins, csak speciális diétát jelölt, N=795) követők 28,05%-a próbálná ki a laborhúst, míg 34,97%-uk a rovarral készült élelmiszereket. Ugyanez a húst nem tartalmazó étrendeket (vegán, vegetáriánus, téné) követőknél 13,58% értéket vett fel a laborhúsnál (N=81), míg a rovarral készült élelmiszereknél 20%-ot (N=80).

Az étrend és az alternatív fehérjeforrások kipróbálási hajlandósága közötti kapcsolatot vizsgálatahoz Pearson-féle khi-négyzet próbát alkalmaztam. A laborhús esetében a khi-négyzet értéke $\chi^2 = 7,862$ ($p = 0,005$), a rovarhús esetében $\chi^2 = 7,300$ ($p = 0,007$) lett. Mindkét esetben 5%-os szignifikanciaszint mellett statisztikailag szignifikáns kapcsolat mutatható ki az étrend és a kipróbálási hajlandóság között.

A kapcsolat szorosságát jelző Cramér-féle V értéke a laborhús esetében 0,095 ($p = 0,005$), a rovarhús esetében 0,091 ($p = 0,007$) volt, ami az értelmezési irányelvek szerint nagyon gyenge asszociációs kapcsolatot jelent. Ez alapján az étrend típusa statisztikailag kimutatható, de mérsékelt hatással bír mind a laboratóriumi, mind a rovaralapú élelmiszerek kipróbálására. A kapott eredmények alapján ezt a hipotézist elfogadom.

H5. A laborhúst és a rovarral készült élelmiszereket inkább a férfiak, inkább a 28 évesnél fiatalabbak, inkább a fővárosiak, inkább a diplomások és inkább a magasabb anyagi jóléttel rendelkezők próbálnák ki.

A laborhús és rovaralapú élelmiszerek kipróbálási hajlandóságát befolyásoló demográfiai tényezők vizsgálatához Pearson-féle khi-négyzet próbát, a kapcsolat szorosságának értékeléséhez Cramér-féle V mutatót, az irányított eltérések azonosításához pedig korrigált standardizált reziduumokat alkalmaztam. A statisztikai szignifikanciaszint 5% volt.

Nem: A nemek és a kipróbálási hajlandóság között szignifikáns kapcsolat mutatkozott (laborhús: $\chi^2 = 32,517$, $p < 0,001$; $V = 0,193$ / rovarhús: $\chi^2 = 24,613$, $p < 0,001$; $V = 0,168$). A férfiak reziduumértékei mindkét termék esetén meghaladták a +5-öt a „kipróbálná” válasz esetében, míg a nők a „nem próbálná ki” válasznál +5 körüli értéket vett fel, tehát a nemi különbség erőteljesen irányított és szignifikáns volt.

Korosztály: A laborhús ($\chi^2 = 3,779$; $p = 0,437$) és a rovarhús ($\chi^2 = 1,542$; $p = 0,819$) esetén sem volt szignifikáns kapcsolat a kipróbálási hajlandósággal. Egyetlen korcsoportban sem haladták meg a reziduumok a ± 2 határértéket; a 18 év alattiak arányos nyitottsága sem volt statisztikailag értékelhető az alacsony mintaelemszám miatt ($N = 4$).

Lakóhely: Mindkét kategória esetében szignifikáns kapcsolat mutatkozott a kipróbálási hajlandóság és a lakhely között (laborhús: $\chi^2 = 16,031$; $p < 0,001$; $V = 0,135$ / rovarhús: $\chi^2 = 10,844$; $p = 0,004$; $V = 0,111$). A fővárosiak szignifikánsan nyitottabbnak bizonyultak (reziduumok: laborhús +3,7; rovarhús +2,9), míg a falusi válaszadók szignifikánsan elutasítóbbak voltak (reziduumok: laborhús -2,6; rovarhús -2,5).

Végzettség: Szintén szignifikáns eltérés mutatkozott a végzettség és a kipróbálási hajlandóság között (laborhús: $\chi^2 = 10,379$; $p = 0,016$; $V = 0,109$ / rovarhús: $\chi^2 = 15,804$; $p = 0,001$; $V = 0,134$). A diplomások reziduumai +3 körüli értékeket vettek fel a „kipróbálná” válasz esetén, míg az érettségizettek a „nem” válaszban mutattak szignifikáns elutasítást -2,5 körüli értékkel.

Anyagi helyzet: A laborhús ($\chi^2 = 4,996$; $p = 0,172$; $V = 0,076$) és rovarhús ($\chi^2 = 2,785$; $p = 0,426$; $V = 0,056$) esetében nem mutatkozott szignifikáns kapcsolat a kipróbálási hajlandósággal. A „jól

él és megtakarítása is van” kategóriában megfigyelhető enyhén magasabb kipróbálási arány nem érte el a szignifikancia határát (reziduumok +1,4 – +1,9 között).

Összefoglalva a férfiak, fővárosiak és diplomások valóban nagyobb nyitottságot mutattak a labor- és rovaralapú élelmiszerek iránt, míg a nők, falvakban élők és középfokú végzettségűek körében szignifikánsan nagyobb volt az elutasítás aránya. Így a hipotézis csak részben igazolható: három tényezőnél (nem, lakóhely, végzettség) megerősítést nyert, kettőnél nem (korosztály, anyagi helyzet), így ezt a hipotézist is elutasítom.

Összefoglalás

A Föld népességének és az általános jólét növekedésével a húsfogyasztás világszinten növekvő trendet mutat. Bár egyre többen csökkentik a nyugati világban a húsfogyasztást és sok országban még mindig luxuscikknek számít, ez nem ellensúlyozza a népességnövekedést által diktált fogyasztásnövekedést. Emellett járványszerűen terjednek a civilizációs betegségek, amelyek jelentős számú korai halált okoznak és részben megelőzhetőek lettek volna a WHO táplálkozásra és mozgásra vonatkozó ajánlásainak betartásával.

Globális trend a LOHAS életstílus csoport megjelenése, amelynek aránya a 2013 és 2020 években végzett kutatások alapján 8-16% közé volt tehető Magyarországon. E szegmens számára az egészséges életmód és a fenntarthatóság jelent értéket. Az egészséges életmód részeként fontosnak tartják a rendszeres testmozgást és a tudatos táplálkozást, ami összhangban van a WHO ajánlásaival.

A tudatos táplálkozás következtében különféle alternatív étrendek jelentek meg, amelyek a tisztább, kevésbé feldolgozott élelmiszerek fogyasztását, a hús bevitelének csökkentését vagy teljes elhagyását szorgalmazzák. Ezek elterjedése azonban Magyarországon még marginális, például vegetáriánusnak mindössze 1,1-2,8% közötti válaszadó vallotta magát.

Létrejött egy új élelmiszerkategória, amely a húsok helyettesítését szolgálja, jellemzően a növényi alapú húshelyettesítők, a laborhús és a rovarral készült élelmiszerek tartoznak ide. A növényi alapú húshelyettesítők a legelfogadottabbak ezek közül és mind a kereskedelemben, mind a vendéglátásban nagy kínálatban elérhetőek már. A magyar lakosság körében a kipróbálás szintje mégis alacsony szintű, ez a rétegpiacon elsősorban a nőket, a fiatalabbakat és a magasabban képzeteket szólítja meg. A laborhús ezzel szemben csak Izraelben, Szingapúrban és az USA-ban érhető el és elsősorban a vendéglátás szektorban. Tömegtermelése a nagy bekerülési költsége miatt még nem indult el és a fogyasztói elfogadottság sem rózsás: egyelőre az undor és a természetellenesség jut eszébe a fogyasztónak a laborhúsról. Ezzel szemben a rovarral készült élelmiszerek széles körben elfogadottak a világ számos részén, de nem a nyugati világban, ahol fogyasztásuk az étkezési szokásoktól idegen.

Primer kutatásomban a rendszeres testmozgást végző hobbifutók körében megvizsgáltam a választott étrendet és a húshelyettesítők ismertségét és az azok iránti nyitottságot. A felmérésből kiderült, hogy a hobbifutók jellemzően mindenevők, több mint tizedük tart laktózmentes diétát és

időszakos böjtöt, míg vegetáriánusnak 6,4%-uk vallotta magát, ami jelentősebb arány, mint a fenti teljes lakosságra reprezentatív kutatások. A rendszeresen futók közel fele legalább kétféle növényi húshelyettesítő terméket legalább alkalmanként fogyaszt, 40%-uk nyilatkozott úgy, hogy ezzel a választásával jól tesz az egészségének.

A húst tartalmazó étrendeket követők nyitottabbnak mutatkoztak a laborhús és a rovarral készült élelmiszerek fogyasztására, mint a húsmentes étrendeket követők. Mind a laborhús, mind a rovarral készült élelmiszerek esetében inkább a férfiak, inkább a magas képzettségűek és a fővárosiak voltak nyitottabbak a kipróbálásra. A korosztály és az anyagi körülmények esetében nem találtam kapcsolatot a kipróbálási hajlandósággal.

Konklúzióm szerint a futás mint tevékenység jól illeszkedik a LOHAS életmódhoz, és a hobbifutók nyitottabbak az egészséges életmódra, a húsmentes étrendre és az alternatív húsfélék kipróbálására.

Irodalomjegyzék

Ez a tanulmány az alábbi TDK dolgozat rövidített változata: Pintér Kathrin (2024): Húshelyettesítő termékekre való nyitottság és azok fogyasztói szokásai a magyarországi hobbifutók körében. TDK Konferencia, Bp., 2024. november 28. BGE KVIK

Andreani, G. – Sogari, G. – Marti, A. – Frolidi, F. – Dagevos, H. – Martini, D. (2023): Plant-Based Meat Alternatives: Technological, Nutritional, Environmental, Market, and Social Challenges and Opportunities. *Nutrients* 15(2) <https://www.mdpi.com/2072-6643/15/2/452>
Letöltés dátuma: 2024.10.27.

Bacher J. (2020): LOHAS fogyasztók. Zöld marketing konferencia, 2020. január 30.
https://markamonitor.hu/wp-content/uploads/2020/02/Z%C3%B6ld_Marketing_Konferencia_20200130_Bacher_Janos_LOHAS.pdf
Letöltés dátuma: 2025.04.09.

Buettner, D. (2012 vagy 2021): A hosszú élet titkai. Budapest, Open Books
Chemnitz, Ch. – Becheva, S. (szerk.) (2022): Húsatlasz
https://cz.boell.org/sites/default/files/2023-03/husatlasz_2022.pdf
Letöltés dátuma: 2024.11.02.

Erdei G. – Kovács V. A. – Bakacs M. – Martos É. (2014): Országos Táplálkozás és Tápláltsági Állapot Vizsgálat 2014. <https://real.mtak.hu/51376/1/650.2017.30700.pdf>
Letöltés dátuma: 2025. június 11.

European Commission (2022): Special Eurobarometer 525 Sport and physical activity
<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2668>
Letöltés dátuma: 2024.11.02.

FAO and WHO (2019): Sustainable healthy diets – Guiding principles.
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/329409/9789241516648-eng.pdf?sequence=1>
Letöltés dátuma: 2024.10.18.

- Hofmeister-Tóth, Á. (2003): Fogyasztói magatartás. Budapest, Aula Kiadó
- Kovács B. (2021): Kultúra, egészségvédelem és környezeti megfontolások. STORE Insider 3(11)
<https://storeinsider.hu/uploads/files/20220912/phpo53cMp.pdf>
 Letöltés dátuma: 2024.10.29.
- KSH (2019a): Tehetünk az egészségünkért
https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/elef/te_2019/index.html#egszsgvdelemegszsgtu_dato
 Letöltés dátuma: 2024.11.01.
- KSH (2024): Születéskor várható átlagos élettartam, átlagéletkor nem, vármegye és régió szerint
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0039.html
 Letöltés dátuma: 2024.10.17.
- KSH (2024d): Véltség nem és korcsoport szerint.
https://www.ksh.hu/stadat_files/eg/hu/eg0034.html
 Letöltés dátuma: 2024.10.27.
- KSH (2024e): Krónikus betegség nem és korcsoport szerint.
https://www.ksh.hu/stadat_files/eg/hu/eg0035.html
 Letöltés dátuma: 2024.10.27.
- KSH (2024g): A népesség megoszlása tápláltság szerint a testtömeg-index (BMI) alapján.
https://www.ksh.hu/stadat_files/eg/hu/eg0039.html
 Letöltés dátuma: 2024.10.27.
- Lehota J. (2001): Élelmiszergazdasági marketing. Budapest, Műszaki Könyvkiadó
- Melini, V. – Melini, F. (2019): Gluten-Free Diet: Gaps and Needs for a Healthier Diet
<https://www.mdpi.com/2072-6643/11/1/170>
 Letöltés dátuma: 2024.10.29.
- Mozgásgyógyász (2014): Fókuszban: a futás
https://mozgasgyogyszer.hu/hu/hirek/hazai_hirek_esemenyek/fokuszbzan_a_futas.html
 Letöltés dátuma: 2024.10.29.
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (2023): Életbe lépett a rovarfehérjékkel kapcsolatos új szabályozás <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgaltatas/elelmiszer-feldolgozas/105584-eletbe-lepett-a-rovarfeherjekkel-kapcsolatos-uj-szabalyozas>
 Letöltés dátuma: 2024.10.27.
- Nowakowski, A. C. – Miller, A. C. – Miller, M. E. – Xiao, H. – Wu, X. (2021): Potential health benefits of edible insects. Critical Reviews in Food Science and Nutrition <https://sci-hub.se/downloads/2021-05-18/f1/nowakowski2021.pdf?download=true>
 Letöltés dátuma: 2024.10.27.
- OECD (2023): Health at a Glance 2023: OECD Indicators, OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/7a7afb35-en>
 Letöltés dátuma: 2024.10.20.
- Onwezen, M. C. – Bouwman, E. P. – Reinders, M. J. – Dagevos, H. (2021): A systematic review on consumer acceptance of alternative proteins: Pulses, algae, insects, plant-based meat alternatives, and cultured meat. Appetite 159
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0195666320316809?via%3Dihub>
 Letöltés dátuma: 2024.10.27.

https://real.mtak.hu/153084/1/Gazdalkodas_2022_03_Szakaly_Szilagy_i_215_238.pdf

Letöltés dátuma: 2024.11.02.

Szakály Z., Szűcs R. S., Földi K. és Kiss M. (2024): A laborhús iránti fogyasztói preferenciák vizsgálata magyar fogyasztók körében. *Gazdalkodás*, 68(5), pp. 445–461.

Letöltés dátuma: 2025.05.06.

Szendró K. – Tóth K. – Nagy M. Z. (2021): Magyarok véleménye az ehető rovarok fogyasztásáról

https://tab.mta.hu/files/7516/1537/0985/Hollo_Gabriella_Eghajlatvaltozas_az_agrariumban_kihivasok_es_megoldasok.pdf

Letöltés dátuma: 2024.10.27.

Thavamani, A. – Sferra, T. J. – Sankararaman, S. (2020): Meet the Meat Alternatives: The Value of Alternative Protein Sources. <https://sci-hub.se/downloads/2020-11-07/27/10.1007@s13668-020-00341-1.pdf?download=true>

Letöltés dátuma: 2024.10.27.

Tóth-Ugyonka K. (2020): Az örök élet pszichológiája

<https://mindsetpszichologia.hu/az-orok-elet-pszichologiaja>

Letöltés dátuma: 2024.10.17.

Törőcsik M. (2007): A tudatos fogyasztást és az egészséget preferáló új fogyasztói trendcsoport, a LOHAS csoport megjelenése Magyarországon. *Élelmiszer, táplálkozás és marketing IV.* évf. 1/2007 <https://journal.uni-mate.hu/index.php/etm/article/view/44/820>

Letöltés dátuma: 2024.10.24.

Törőcsik M. (2011): Fogyasztói magatartás. Budapest, Akadémiai Kiadó

WHO (1995): Malnutrition in women <https://www.who.int/data/nutrition/nlis/info/malnutrition-in-women#:~:text=BMI%2018.5%2D24.9%3A%20normal%20weight,BMI%20%E2%89%A525.0%3A%20overweight>

Letöltés dátuma: 2024.10.27.

WHO (2010): Global Recommendations on Physical Activity for Health.

https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/44399/9789241599979_eng.pdf?sequence=1

Letöltés dátuma: 2024.10.18.

WHO (2023a): Noncommunicable diseases. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases>

Letöltés dátuma: 2024.10.20.

Rövidítések jegyzéke

BMI – body mass index (testtömegindex)

COVID - coronavirus disease (koronavírus-betegség)

FAO - Food and Agriculture Organization (Élelmiszeri és Mezőgazdasági Szervezet)

GfK - Gesellschaft für Konsumforschung (Fogyasztókutató Társaság)

KSH – Központi Statisztikai Hivatal

LOHAS - Lifestyle of Health and Sustainability (egészséges és fenntartható életmód)

NAK – Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

NÉBIH - Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet)

OTÁP - Országos Táplálkozási és Tápláltsági Állapot Vizsgálat

WHO - World Health Organization (Egészségügyi Világszervezet)

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK – NEMZETKÖZI INTÉZMÉNYEK

Boda Kristóf

Georgia²: Úton az Európai Unióba?

BGE TDK 2024 **2.helyezés**
TDK konzulens: Dr. Ferkelt Balázs

Bevezetés

A Kaukázus térsége a XXI. században jelentős változásokon megy keresztül, köszönhetően a gyors gazdasági növekedésnek és a kialakult politikai helyzetnek. Georgia ebből a szempontból kiemelkedő ország, mivel makrogazdasági mutatói fokozatosan a nyugat-európai színvonal felé közelednek. A kormányzati rendszer bizonyos döntésekben a kelet-európai normák szerint funkcionál, ezzel is kételyt támasztva az európai integrációban, hogy a térség valaha is Európai Unió részévé válhat.

Georgia kapcsolata már függetlenné válásakor, 1991-ben elkezdődött az akkor éppen átalakulás előtt álló Európai Gazdasági Közösséggel (később Európai Unió). A rendszerváltás utáni időkben, a keleti nyitás az egyik legfőbb célja volt az integrációnak. Az 1990-es években a Georgiával való szorosabb kapcsolat felvételt gátolta az országban zajló véres polgárháború. A 2003-as rózsás forradalom után a Szaakasvili-kormány fellendítette, szorosabbra fűzte kapcsolatát az Európai Unióval, gazdasági és külkereskedelmi téren.

Napjainkban egy sokkal bonyolultabb helyzet állt elő. 2024. július 9-én az Európai Unió kijelentette, felfüggeszti a csatlakozási tárgyalásokat a kaukázusi állammal, befagyasztva a 30 millió eurós segélycsomagot is. Erre válaszul 2024. decemberében a grúz kormányzat kijelentette, hogy 2028-ig nem hajlandóak tárgyalásokba bocsátkozni. Ez a válasz a mai napig tartó zavargásokat okozott annak a népnek a körében, amely teljes mértékben támogatja a csatlakozást.

Kutatásom célja, hogy átfogóan elemezzem azokat a politikai és gazdasági kritériumokat, amelyek szükségesek a teljes körű integrációhoz. Ezen belül a visegrádi államok álláspontját is szeretném megemlíteni, amelyek átérzik Georgia helyzetét, mivel mindannyian a Szovjetunió részei voltak. Történelmükben ez a közös esemény indokot ad arra, hogy támogassák a grúz állam csatlakozását és megvalósulását a következő bővítési körben.

Georgia földrajza és társadalmi viszonyai

A grúz állam a Rioni- völgyben található a Kaukázus déli részén. Országhatárai természetes képződmények, mivel nyugatról a Fekete-tenger, északról a Kaukázus határolja. Keleti határa a

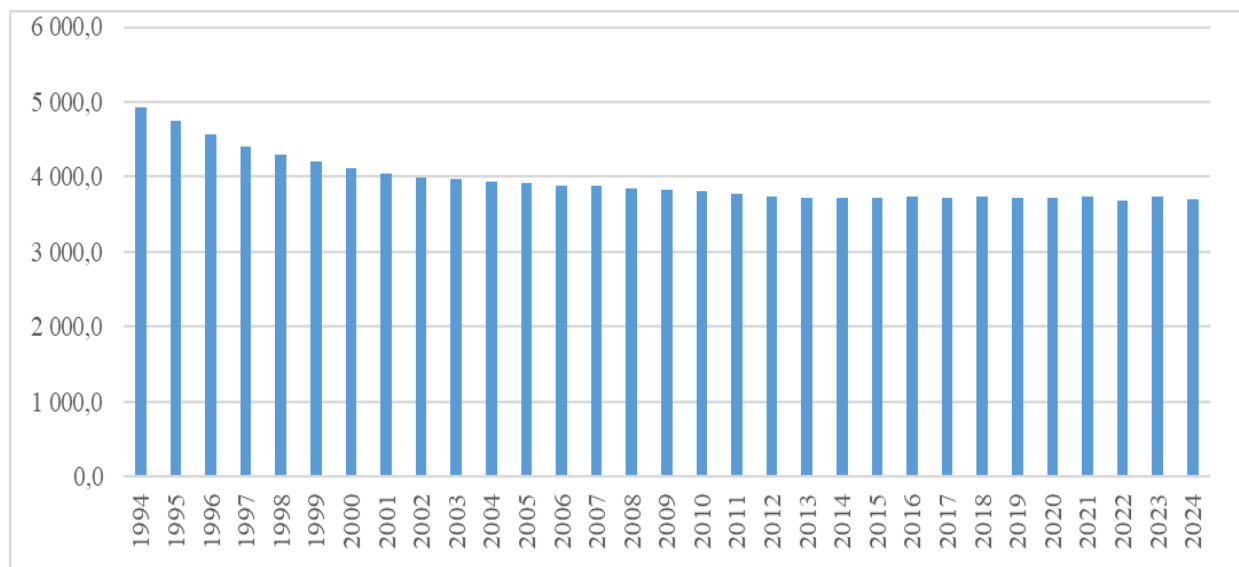
² Georgia vagy Grúzia?- ez a kérdés a 2008-as orosz-grúz háború után merült fel nemzetközi szinten is. Magyarországon mindkettő elfogadott, a Magyar Földrajzinév Bizottság engedélyezi a Grúzia elnevezést, míg a diplomáciai körökben inkább a Georgiát használják. Tanulmányomban a Georgia elnevezést fogom használni.

Meskhelt és Liskh- hegység, „amely összeköti a Nagy- és Kis-Kaukázust, és kijelöli a vízválasztót a Fekete- és a Kaszpi-tenger medencéi között” (Dijbladze, Suny, 2024). Délről az ország földrajzilag nyitott, amelynek hatására több idegen hatalom is ebből az irányból szállta meg (médek, perzsák, rómaiak). Az ország területe 69700 km², ebbe beleszámítandó az a 12000 km² terület, amely szakadár államokként van elismerve. Délen Adzsária területe, amely 1993 után jelentette ki elszakadási szándékát. 2004-ben, Miheil Szaakasvili a nacionalizmus jegyében megtörte a térség ellenállást, így elálltak az elszakadási szándéktól. Abházia és Dél – Oszétia helyzete másabb. Mindkét terület függetlenségét Oroszország támogatja és 2008-ban hajlandó volt háborút is indítani Grúzia ellen. A konfliktus után Dél- Oszétiában napjainkig orosz csapatok állomásoznak. Ezzel szemben Abháziában az elmúlt hónapban zavargások voltak, az oroszbarát kormányzattal szemben.

Grúzia lakossága az utóbbi évtizedekben folyamatos csökkenést mutat. Jelenleg a népesség 4.900.961 fő. A lakosságon belül a nők aránya nagyobb, ez azzal magyarázható, hogy a nők várható élettartalma magasabb, a kivándorlók többsége munkaképes középkorú férfi (CIA: World Factbook, 2024). A lakosság számba szerepelnek Abházia és Dél – Oszétia adatai is, ahol természetes szaporulat figyelhető meg. Abháziában a lakosság 250 ezer fő, még Dél – Oszétiában 60 ezer fő (CIA: World Factbook, 2024).

A bevándorlás aránya a 2022-es Orosz – Ukrán háború óta folyamatosan növekszik. Elsősorban orosz állampolgárok fektették be a pénzeiket grúz bankokba, vásároltak ingatlant Georgia területén. Rajtuk kívül ukránok ,törökök, azeriek, örmények, irániak is vándorolnak be az országba. A kivándorlók többsége Nyugat- Európába, Oroszországba és az Egyesült Államokba települ át ahol szoros közösségekben élnek. A be- és kivándorlással az ország etnikai és vallási adatai nem változnak. Több évtizede megfigyelhető, hogy a lakosság 85%- a grúz nemzetiségű, így az ország homogén állapotú. A rendszerváltás után megfigyelhető volt nagyobb be- és kivándorlás, azóta a mutatók nem nagyon változtak.

1. ábra: Georgia lakossága 1994-2024 között (ezer fő)

Forrás: National Statistics Office of Georgia, 2025 alapján saját szerkesztés

Politikai kritériumok

A politikai kritériumok megvalósulása több tényezőt foglal magába. Ezek olyan feltételek, amelyek 1958 óta folyamatosan alakultak ki. A ma használatos kritériumokat 1993-ban Koppenhágában fogadták el. A Lisszaboni Szerződésben átfogalmazva az Európai Unióról Szóló Szerződés (EUSZ) a következőket írja róla: Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul” (Európai Unió Hivatalos Lapja, 2012). Az Európai Bizottság 2020 óta a jelentéseiben nagyobb hangsúlyt fektet a jogállamiság, a demokratikus intézmények vizsgálatába.

Georgiában, 1991-es függetlenedése után egy félelnöki rendszer alakult ki, ahol Eduard Sevardnadze tekintélyelvűen irányította országát. A mai államforma a 2003-as rózsás forradalomkor alakult ki, mivel napjainkban egy parlamentáris köztársaság van elfogadva, ahol a miniszterelnök a végrehajtói hatalom vezetője. 2012 óta a Grúz Álm irányítja az országot, Irakli Kobakhidze vezetésével. A törvényhozást a 150 fős parlament felügyeli. A 2024 októberében tartott választásokon a kormányzópárt ismét kétharmados többséget szerzett, bár ennek legalitása megkérdőjelezhető. A kormányzópárt befolyása a törvényhozásra aggasztja az Európai Uniót. 2024 decemberétől közvetett módon a parlamentben választanak államfőt, amely szintén sok kérdést von maga után.

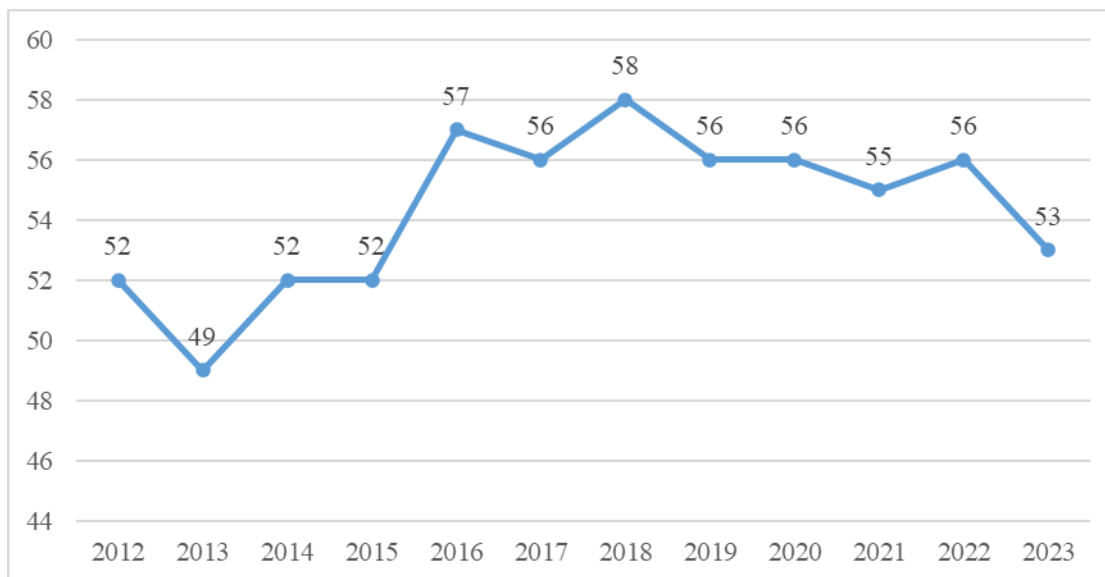
Az igazságszolgáltatásban pozitív előre lépések történtek az elmúlt évtizedben. A bíróságok száma folyamatosan növekszik, az elsőfokú ítéletekben a döntéshozatal hossza a felére csökkent. A reformokat a Velencei Bizottság határozatai alapján vezetik be. Az utóbbi években történtek antidemokratikus lépések ebben a hatalmi ágba. Az első ilyen elem 2019-ben, amikor a 28 tagú

Legfelső Bíróság 14 tagját élethosszig nevezték ki. Aggodalomra adhat okot a bírók és ügyészek száma az országban, mivel a statisztikák szerint „329 bíró és 414 ügyész van, ami kevés az EU átlaghoz képest (100 ezer lakosra 12 ügyész és 9 bíró)” (Európai Bizottság, 2022). A kormányzat jelentős támogatásokat ad a bírói rendszer fejlesztésére, mivel „az igazságszolgáltatás költségvetése 2020-ban 32,4 millió euró” volt (Európai Bizottság, 2022). Nemzetközi szinten is elismerik Georgia törekvését, köztük azzal, hogy Davit Asatianit a grúz Ügyvédi Kamara elnöke 2024-től az Európai Jogászszövetség elnöke is.

Az illegális bűnözés elleni fellépés szintén a kormányzat prioritásai közé tartozik. Földrajzilag a térség az embercsempészet és illegális bevándorlás fontos színhelye. 2024-ben a World Population Review eredményei szerint az Összesített bűnözési pontszám (Goci) 3,6, míg a Bűnügyi index (Numbeo) 30% körül van. (World Population Review, 2024). 2016-ban az ország a CEPOL-vel kötött megállapodást, amely továbbképzéseket és közös projekteket valósítanak meg. A Keleti Partnerség jegyében a TOPCOP projekt tagja, amely a keletről érkező csempészetet hivatott megállítani. Emellett az EMCDDA tagjaként a kábítószer áramlást és fogyasztást elleni harcot is segíti a grúz kormányzat.

A korrupció megakadályozása minden ország számára eléggé nehéz feladat, ez Georgiában sincs másként. Csökkentés érdekében a rendőrség az utóbbi években több magas beosztású vezetőt, államtitkárt is letartóztatott ezzel a váddal. A Transparency International foglalkozik a korrupciós indexek megállapításával, amelyben Georgia az európai átlag alatt szerepel, a világ 49. legkorruptabb állama.

2.ábra: A korrupciós index eredményei Georgiában 2012-2023 között (pont)

Forrás: Transparency International, 2024 alapján saját szerkesztés

Az alapvető emberi jogok szintén az Európai Unió számára nélkülözhetetlen elem, ha egy ország csatlakozni szeretne. Ebbe a csoportba tartozik a kisebbséggel való bánásmód, melyet a georgiai ombudsman (PDO) felügyel. Az egyetlen kifogásolható pont a kisebbség körében, hogy nincsenek nemzetiségi nyelvű televízió és rádió adások. Ezek többsége állami kézben van, kis számban léteznek ellenzéki adások, köztük a Rustavi-2, amely a leghíresebb. Több kritika érte a kormányzatot azzal kapcsolatban, hogy rendőrség eljárást folytatnak ellenzéki csatornák vezetőivel szemben, illetve amiatt, hogy 2017-ben leállították az ellenzéki talk-show-k sugárzását.

A nemek közötti különbség, elsősorban a fizetések terén tapasztalható, emellett sajnós a családon belüli erőszak száma is jelentős. A kormányzat próbál ezen a rendszeren változtatni, többkevesebb sikerrel. Az LMBTQ-jogok tekintetében konzervatív a kormányzat, tiltja a homoszexuálisok közötti házasságot, nem fogadhatnak örökbe gyermeket sem. Az ellentét tetőpontja 2021. június 26-a volt, amikor is a Pride felvonulást tüntetők zavarták meg, aktivistákat, újságírókat támadtak meg, viszont a kormányzat nem volt hajlandó megfelelő számú rendőri védelmet biztosítani. Ennek hatása globális volt, az Egyesült Államok szankciókat is vezetett be grúz magánszemélyek ellen.

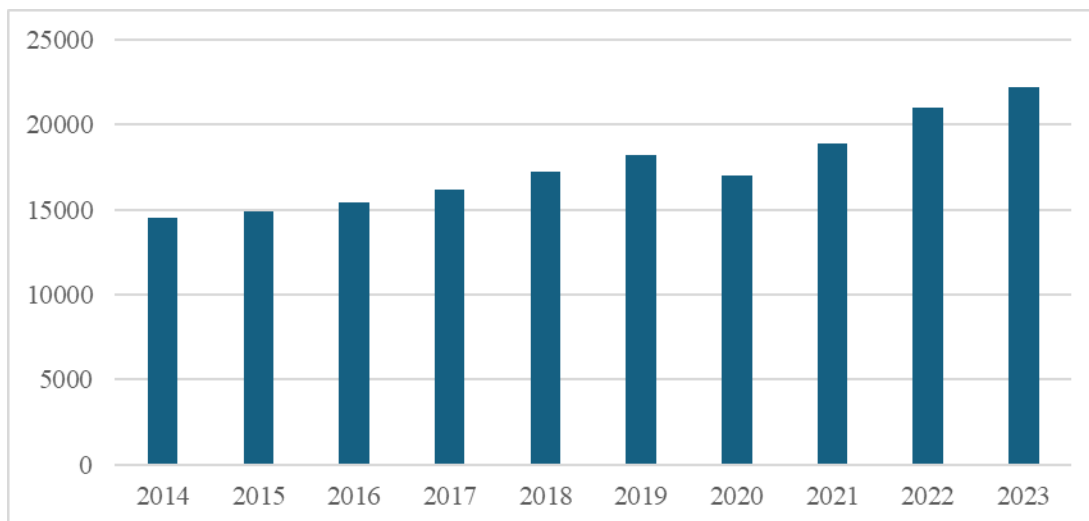
Georgia és az Európai Unió kapcsolatában a 2024 júniusában elfogadott külföldi ügynöktörvény jelentette a töréspontot. 2024 márciusában vetette fel a parlament ezt a törvényjavaslatot, amely szerint ha egy NGO finanszírozásának több mint 20%-a külföldről érkezik, akkor a cég külföldi

érdekeket képviselő szervként kell beregisztrálni. A parlament megszavazta első körben, azonban Salome Zourabichvili államfő 2024 májusában megvétózta, amelyet 2024 júniusában kétharmados parlamenti szavazás írt felül. Ez a törvény volt, amely megváltoztatta az Európai Unió véleményét Georgiáról, ez vezetett a júliusi csatlakozási leállításhoz és segélyek befagyasztásához. A két fél viszonyának megváltozása sok dologtól függ, de elsősorban a grúz kormányzat nyitottságától és a külföldi és LMBTQ törvények visszavonásától.

Gazdasági kritériumok

Georgia gazdasága 1991-es függetlenedése óta folyamatos fejlődési pályán van. A piacgazdaság megvalósítása elkezdődött, amelynek fontos eszköze a tervgazdaságos rendszer eltörlése, a magánvállalkozások és multinacionális cégek megjelenése és a privatizáció. Ennek köszönhetően folyamatosan javult az ország GDP mutatója, köszönhető az akkori kormányzás döntéseinek is. Az 1997-es privatizációs törvénnyel a fontosabb szektorok (nyersanyag, kikötők, vasutak) állami kézben maradtak. Az 1990-es évek végén a GDP növekedés pozitívan hatott az egy főre jutó GDP-re is, amely körülbelül 22 ezer dollár, ez az érték még messze elmaradt az európai uniós számtól.

3.ábra: Az egy főre jutó GDP a vásárlóerő paritás alapján (USD)

Forrás: Trading Economics 2024 alapján saját szerkesztés

A növekvő GDP jólétet vonz maga után, amely makrogazdasági mutatókban is meglátszik. Az HDI mutató jelenleg 0,842, amellyel Bulgáriát is megelőzi. Pozitív az államadósság szintje is. Az európai uniós szabályok szerint ez a GDP 60% lehet, míg Georgia számára a GDP 40%-a. Emellett stabil gazdaságpolitika szükséges.

A fiskális politikát a Grúz Nemzeti Bank irányítja. Az államadósság mérséklése és a költségvetés megtervezése mellett az adórendszer kiigazítása nélkülözhetetlen elem. Az adózást a grúz

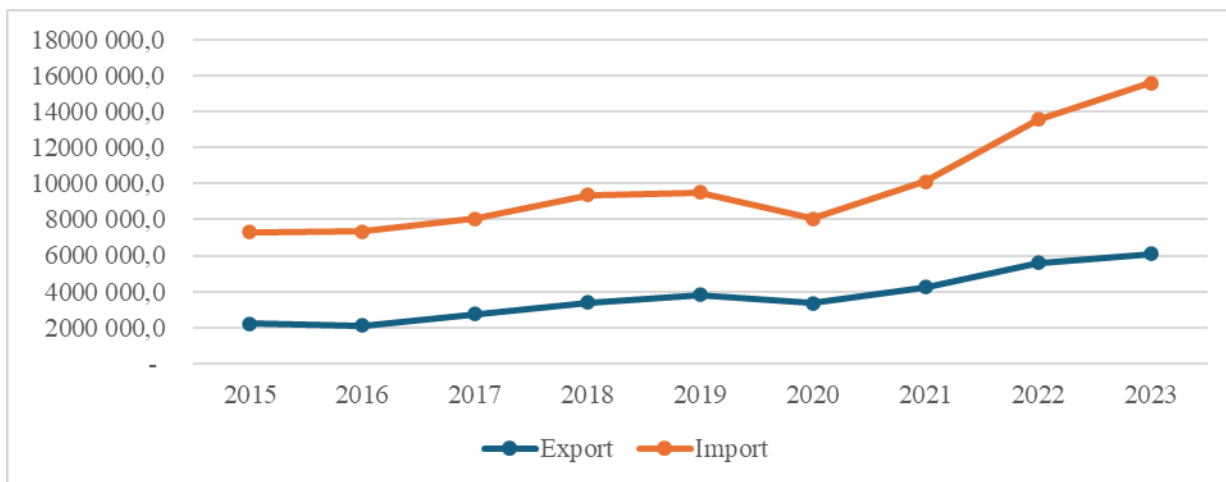
Adóhivatal felügyeli. A személyi jövedelemadó (PIT) értéke eltér az európai átlagtól, mivel Georgiában 20%, máshol több is lehet. Emellett a VAT értéke, amely náluk 18%-on van, míg az Európai Unióban 15 és 27% között mozog. 2020-ban a vállalkozások adófizetésével kapcsolatban is rendelkezett a kormányzat, ennek fejében Georgiában a vállalkozásalapítás sokkal könnyebben zajlik, mint az európai uniós országokban.

A monetáris politikát a Pénzügyminisztérium irányítja. Az ország hivatalos pénzneme a grúz lari (GEL). A lari NBG lebegő árfolyammal rendelkezik, ami szerint a gazdaság, a kereslet-kínálat mértéke határozza meg az árfolyam alakulását (National Bank of Georgia, 2024b). A lari folyamatosan erősödik az euróval szemben. A pénzvilág részeként 1992 óta IMF tagsággal rendelkezik. Jelenleg nincs tartozása a szervezet felé, mert korábban készenléti kölcsönt vett fel. A kvóta (SDR) értéke 210,4 millió, amellyel nincs olyan nagy mértékű beleszólása, mert ez a szám egy fejlődő dél-amerikai állam mutatójával felel meg. A Világbank részeként környezetvédelmi és humánfejlesztési kiadásokban kap segítséget.

A kis-és középvállalkozások (kkv) szerepe a 2000-es évek óta folyamatosan erősödik. Ilyen a 2020-as csődtörvény, amellyel a vállalkozás felszámolást tették könnyebbé, illetve az előbb említett vállalkozás alapításról szóló törvény. Az Európai Unió határozottabb törvények elfogadását várja el az országtól, mivel az erős kkv a csatlakozás fő kritériuma. Ennek oka, hogy az európai uniós tagsággal sok multicég számára nyílik meg a grúz piac, ezzel letarolva a hazai termelést. A kínálat fokozatosan bővül és új kereskedelmi kapcsolatok alakulnak ki.

A kereskedelmi kapcsolatokban a külkereskedelem fontos részt képez. Georgiában az import mértéke több az exporténál, így az ország deficitel küzd. Exportált termékei bor, tea, élő állatok, nemesfémek. Piaca elsősorban Ázsia felé irányul, az európai partnerek száma évről-évre növekszik. A Fekete-tenger partjai miatt a tengerikereskedelem fontos eszköze, amelyet más országok is tapasztalnak. Az utóbbi hónapokban több megállapodás született Georgia és Szaúd-Arábia között, de Kína még jobban befolyást kíván szerezni a térségben, mivel az OBOR projekt egyik útvonala a Fekete-tenger és a Kaukázus térsége. Az export piac elsősorban Közép-Ázsiába, Oroszországba irányul, de Bulgáriával is szoros kapcsolatai vannak, elsősorban a tengeri útvonalak miatt. Az import Törökországból, Oroszországból érkezik, kis részét teszik ki a német és lengyel szállítmányok.

4.ábra: Az export és import értékének alakulása (ezer USD)

Források: National Statistics Office of Georgia, 2024 alapján saját szerkesztés

Georgia csatlakozását több elemző az energiaimport miatt sürgeti. Több kőolajvezeték van kiépülve az ország területén, amelyek a Kaszpi-tengerből kibányászott energiaforrást szállítják. A földgáz bányászat a Sah Deniz mezőn folyik, amely a világ készletének 3%-át adja. A szállítási útvonalak közül a BTC (Baku-Tbiliszi-Ceyhan) kőolajvezeték, amely a dél-törökországi kikötőkbe szállítja a szénhidrogéneket, onnan tovább a Közel-Kelet és Afrika felé. A Baku-Supsa vonal (Western Route Pipeline), amely a Fekete-tenger alatt közlekedik, az európai szénhidrogén szükséglet kis részét fedezve. A harmadik vonal tervét a 2000-es években dolgozták ki, amely Bakutól Ausztriáig szállított vonal nyersanyagot, ez lett volna a Nabucco-vezeték. Ennek a tervét 2011-ben megszüntették, elsősorban a magas kiadások miatt.

A gazdasági kritériumok sokféle irányt jelentenek, melynek megvalósításában az utóbbi évtizedekben az ország sokat tett, jelentős fejlődést elérve mikro-és makrogazdasági szinten egyaránt. Fokozatosan, egyes területeken el is érte az európai uniós minimum szinteket, és véleményem szerint 2030-ra gazdaságilag megfelelne Georgia a koppenhágai kritériumoknak. Ezt bizonyítja a GDP 5-7% közötti éves növekedése, az élénkebb gazdasági kapcsolatok és a stabil államháztartás egyaránt.

A Visegrádi országok és Georgia kapcsolata

A Visegrádi együttműködés a legnagyobb Közép- európai regionális szövetség az Európai Unión belül, amely 1991-ben jött létre. Elsődleges célja a nyugati integrációhoz való teljes csatlakozás volt, ennek megvalósulása után közös érdekekért való fellépés jellemzi őket. A négy ország támogatja Georgia csatlakozását, elsősorban amiatt, mivel egy posztszovjet állam, amelynek piacával közelebb lehetne jutni az orosz-határokhoz, amely geopolitikailag és katonailag is előnyös lépés lenne.

A csatlakozás a 2008-as orosz-grúz háború után lett sürgetőbb probléma, amelyben az Európai Unió humanitárius segílyt nyújtott. Azóta mind a négy országgal megnövekedett a külkereskedelmi kapcsolata, diplomáciailag is szorosabban működnek együtt.

Robert Fico szlovák kormányfő támogatja a grúz térség teljes körű integrálását. Ennek eleme a 2008 óta folyó SlovakAid program. A segélycsomag elsősorban humántőkét és eszközöket biztosít az innováció végrehajtása végett. Csehország szintén elindította 2008-ban a Kétoldalú Fejlesztési Együttműködés Programot, amelyben üzleti, pénzügyi, gazdasági, és környezetvédelmi segítséget nyújt. A csehek számára autóiparuk számára is piacot jelentene a grúz piac. Sok grúz diákot fogadnak be országukba, emellett a Prágai Egyetemen grúz tanszék is működik.

Lengyelország elsősorban az orosz befolyás gyengítése miatt támogatja Georgia csatlakozását. A Lengyel Segélyprogram elindítása mellett, intenzívebb kereskedelmi kapcsolatot folytat Georgiával, mint a többi Visegrádi tag. Magyarország elsősorban politikailag ápol jó kapcsolatokat az országgal. Orbán Viktor magyar kormányfő többször is hangsúlyozza Georgia szerepét az európai uniós versenypiac növelésében, a kereszténység védelmében és a fekete-tengeri útvonalak biztosításában. 2024 tavaszán Irakli Kobakhidze grúz kormányfő ellátogatott Magyarországra, amelyet Orbán Viktor a 2024 októberi grúz választások után viszonzott. Az energiapótlás miatt is fontos Magyarország számára a térség, emellett akár egy jövőbeni terv, az azeri zöldfolyosó egyik országa Georgia lenne. Az oktatás terén lehetőség van grúz egyetemistáknak Magyarországon tanulni. Az infrastrukturális beruházások is növekednek, mivel kiépült a közvetlen légijárat Budapest és Tbiliszi között.

Összegzés, következtetések

A XXI. század a globalizáció évszázada. Ezekben az évtizedekben felértékelődik több térség gazdasági és geopolitikai szerepe. A Kaukázus és Georgia jelentőségét több nagyhatalom és regionális hatalom is kezdi felismerni. Természeti kincsei és földrajzi adottságai miatt több ország is beruházásokat hajtana végre a térségben. Véleményem szerint az Európai Uniónak több figyelmet kellene fordítania a jelenleg kialakult politikai helyzetre az országban. A jelenlegi eseményeknek több következménye lehet az ország belpolitikai, nemzetközi megítélésére egyaránt. Az Európai Uniónak tárgyalásokat kellene folytatni az állításokról a választások kapcsán és kompromisszumot keresnie, mivel a Kaukázus elvesztése és az orosz befolyás erősödése a Közel-Keletre, Törökországra nézve is veszélyes lehet.

Irodalomjegyzék

Ez a tanulmány az alábbi TDK dolgozat rövidített változata: Boda Kristóf (2024): Georgia - Úton az Európai Unióba? TDK Konferencia, Bp., 2024. november 28. BGE KVIK

- Boda K. (2024): Georgia - Úton az Európai Unióba? TDK Konferencia, Bp., 2024. november 28.
BGE KVIK
- CIA- World Factbook (2024): Georgia. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/georgia/#geography>
Letöltés dátuma: 2025.01.21.
- Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council.: a95905d5-9783-4a1b-aef2-1740a79eda49_en (europa.eu)
Letöltés dátuma: 2025.01.22.
- Európai Unió Hivatalos Lapja (2012): Az Európai Unióról Szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bfl40bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0007.02/DOC_1&format=PDF
Letöltés dátuma: 2025.01.22.
- National Bank of Georgia (2024): Money Market. https://nbg.gov.ge/en/page/money_market
Letöltés dátuma: 2025.01.22.)
- National Statistics Office of Georgia (2025): Population by regions and self-governed units, as of 1 January **1.ábra** saját szerkesztés <https://www.geostat.ge/en/modules/categories/41/population>
Letöltés dátuma: 2025.01.21.
- National Statistics Office of Georgia (2024): Export and Import. **4. ábra** saját szerkesztés <https://www.geostat.ge/en/modules/categories/765/external-merchandise-trade>
Letöltés dátuma: 2025.01.22.
- Transparency International (2024): Our work in Georgia. **2.ábra** saját szerkesztés <https://www.transparency.org/en/countries/georgia>
Letöltés dátuma: 2025.01.22.
- Trading Economics (2024): Georgia GDP per capita PPP. **3.ábra** saját szerkesztés <https://tradingeconomics.com/georgia/gdp-per-capita-ppp>
Letöltés dátuma: 2025.01.22.
- World Population Review (2024): Crime Rate by country 2024 <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/crime-rate-by-country>
Letöltés dátuma: 2025.01.22.

Rövidítések jegyzéke:

CEPOL: Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége
EMCDDA: Európai Unió Kábítószer Ügynöksége
EUSZ: Európai Unióról Szóló Szerződés
GDP: Bruttó Hazai Termék (Gross Domestic Product)
GEL: Georgia hivatalos pénzneme
KKV: Kis-és közép vállalkozások
OBOR: Új Selyemút (One Belt, One Road)
PIT: Személyi jövedelemadó (Personal IncomeTax)

PDO: Georgiai ombudsman

SDR: Az IMF lehívási joga

TOPCOP: A Szervezett Bűnözés Elleni Képzési és Operatív Partnerség (The Training and Operational Partnership Against Organised Crime

VAT: Általános forgalmi adó (Value- added tax)

Ethiopian Diplomacy in its Post-Occupation and African Anti-Colonial Period

BGE TDK 2024: **Különdíj**

TDK Konzulens: Dr Nyusztay László

Introduction

The diplomatic history of Ethiopia during its post-occupation period is crucial for understanding both the country's national resilience and its contributions to Africa's anti-colonial struggle. Its successful resistance to Italian occupation (1936–1941) positioned it as a symbol of African independence and unity. This research explores Ethiopia's post-liberation diplomacy, highlighting its influence in Pan-Africanism and its leadership in African unity. As an Ethiopian, this topic holds deep personal significance. My motivation comes from a desire to examine how Ethiopia's diplomatic strategies impacted both its own development and the broader African struggle for decolonization.

Ethiopia's historical trajectory has been analyzed by several scholars who provide critical insights into its political and diplomatic evolution. Fasil Solomon critiques the nation's dependence on British support following liberation, arguing that this reliance compromised

Ethiopia's autonomy (Solomon, 2020). Bahru Zewde further emphasizes the limitations of Haile Selassie's postwar policies, noting that they prioritized foreign capitalist interests (Zewde, 1993). Finally, Erin Lee critiques the Organization of African Unity (OAU), characterizing it as a conservative institution reluctant to address human rights abuses on the continent (Lee, 2021). Together, these authors illuminate the complex interplay between foreign influence and domestic governance in shaping Ethiopia's historical narrative.

In terms of methodology, this paper will use a combination of historical analysis, cultural analysis, and document analysis. In the first chapter I will explore key historical backgrounds, and Ethiopia's foreign policy during and after its occupation. In the second chapter cultural diplomacy will be analyzed as a strategic tool the country used to further its influence on its post-occupation. The third chapter will be a case study of Ethiopia's role in the formation of the Organization of African Unity (OAU). Lastly, I will provide my findings and give recommendations. This study seeks to address several key research questions that explore the multifaceted nature of Ethiopia's post-occupation diplomacy and its role in the broader context of African anti-colonialism. First, how did Ethiopia's resistance to Italian occupation shape its post-occupation diplomatic strategies and influence on Pan-Africanism? Second, how, in the years after its liberation, did Ethiopia employ cultural diplomacy to further pan-Africanism? Third, how did Ethiopia's socialist policies under the Derg regime impact its post-occupation recovery and foreign relations? Finally, in the aftermath of the occupation, what impact did Ethiopia's diplomatic efforts have on the establishment and operation of important pan-African institutions like the Organization of African Unity (OAU)? My hypothesis is that Ethiopia became a leader in

Pan-Africanism through its post-occupation diplomacy and anti-colonial resistance, which shaped African anti-colonial movements and strengthened Ethiopia's own growth and sovereignty.

The Unique Position of Ethiopia and Ethiopian Diplomacy in Colonial Africa

Tewodros II: Defiance and Modernization

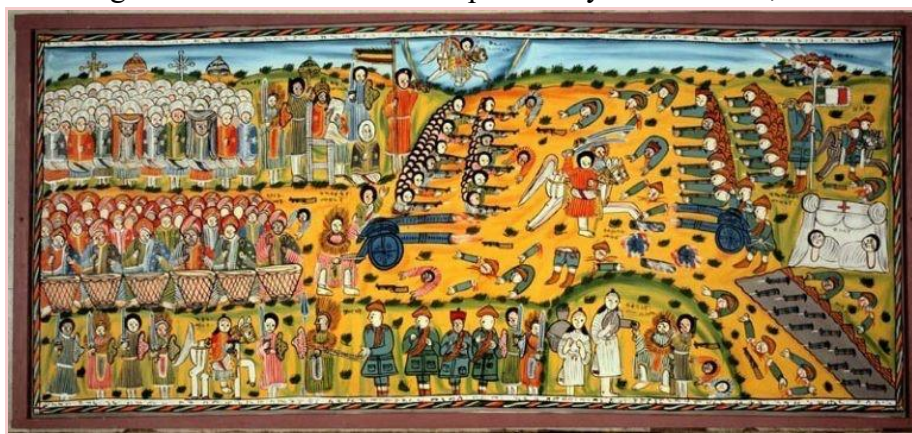
Through the efforts of visionary leaders like Emperor Tewodros II, Emperor Yohannes IV and Menelik II, Ethiopia worked toward national unity, modernization, and military strength.

Emperor Tewodros II (1855-1868) undertook the ambitious task of reuniting and developing Ethiopia, restoring centralized rule over its historic heartlands. He implemented significant policies to consolidate his power which helped him consolidate some degree of centralized power and collect tributes from the northern regions of Ethiopia (Hailu 2020). His reign was marked by administrative reforms and efforts to modernize Ethiopia, including fostering diplomatic ties with Europe, particularly Queen Victoria (Appleyard and Pankhurst 1987). However, frustrated by Europe's lack of support, he detained missionaries and British diplomats. This led to a British military expedition in 1868. After their victory and the looting of Magdala, Tewodros chose suicide over capture (Adejumobi, 2007). But despite his tragic end, his reforms set the stage for future leaders.

Menelik II: Fight for Sovereignty

Ras Kassa was crowned as Emperor Yohannes IV after Tewodros' fall in 1872. Under Yohannes (1871-1889), Ethiopia faced the growing pressures of colonial politics (Caulk, 1971). His reign became unstable, and he was eventually killed in a battle with the Mahdist forces (Hailu 2020). Following Yohannes' death, Menelik II ascended the throne as King of Kings of Ethiopia.

Figure 1. The Battle of Adwa painted by Shibru Nuru, 1975

Source: Library of Congress African and Middle Eastern Division, Ethiopian Collection

The Italians had been a threat to Yohannes and remained a concern during Menelik's reign.

However, Menelik successfully united Ethiopians. His leadership showed out in the historic Battle of Adwa in 1896, where Ethiopian forces decisively defeated the Italians. *Figure 1* above shows a painting of this battle. Menelik's diplomacy, in contrast to Tewodros', was highly skilled and demonstrated a sharp awareness of the colonial rivalries at play during the scramble for Africa (Clapham 2006). This victory not only secured Ethiopia's independence but also inspired colonized Africans and the African diaspora. In 1886, Addis Ababa was founded and it became Ethiopia's capital city five years after that (Adejumobi, 2007).

Haile Selassie: Resilience Against Colonialism

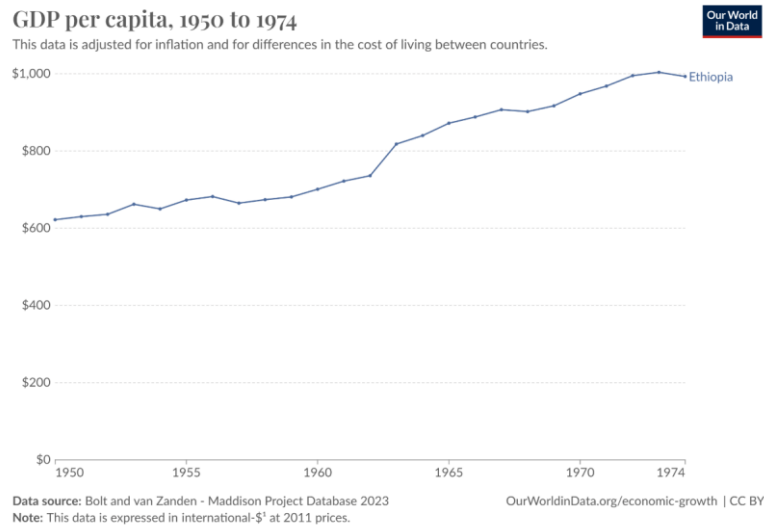
In 1930, Ras Tafari Makonnen became Emperor Haile Selassie and oversaw the consolidation of a modern, centralized Ethiopian state. In 1935, Italy once again attempted to assert colonial control in East Africa, invading and occupying Ethiopia from 1936 to 1941. Despite a five-year occupation, Ethiopia's patriots launched a successful resistance campaign, ultimately expelling the Italians. The diplomatic history of Ethiopia from 1936 to the 1960s underscores its resilience in defending sovereignty amid shifting global alliances and colonial pressures. Following Italy's 1936 invasion, Emperor Haile Selassie fled into exile but continued to mobilize internal resistance and international diplomacy, notably at the League of Nations. Upon his return, he redefined the country's foreign policy, emphasizing national defense, modernization, and strategic partnership.

Ethiopia's Foreign Policy (1936-1960s)

Haile Selassie's political survival throughout the events leading up to World War II was overly dependent on the League of Nations and European soldiers. The Emperor had sided with the Western Powers, but he also supported the Non-Aligned Movement in the subsequent Cold War era. Haile Selassie's diplomatic priority shifted to removing British influence, increasingly positioning the U.S. as Ethiopia's most favored power in international relations in the 1940s and 50s. Nearly 40% of its exports were imported by the United States, which also became its largest external trading partner at the end of World War II. Following this, Ethiopia contacted other nations after the United States broke a previous pledge to assist in building Egypt's Nile-fed Aswan Dam.

In 1958, Emperor Haile Selassie visited the former Czechoslovak Republic, resulting in a treaty to enhance bilateral relations by encouraging Czechoslovak investments in Ethiopia and fostering collaboration in science and technology (Muehlenbeck, 2016). His concurrent visit to Moscow demonstrated a strategic approach to Cold War politics, leveraging superpower rivalry to reduce pressure from either side. *Figure 2* below shows Ethiopia's GDP per capita from 1950 to 1974 in "international dollars.". It was adjusted to 2011 prices to account for inflation and differences in living costs across countries. By using 2011 international dollars, it is possible to compare income and living standards globally, as \$1 represents the same purchasing power everywhere. Although the growth was relatively slow, GDP per capita rose from about \$600 to nearly \$1,000 during this period (Our World in Data, 2023).

Figure 2. GDP per Capita, 1950 to 74

Source: Madison Project Database 2023, Our World in Data

Diplomatic Efforts and Post-Occupation Challenges

Relations With Hungary

Relations between Hungary and Ethiopia were marked by limited diplomatic engagement within a complex geopolitical context during the occupation. After World War II, Ethiopia and Hungary established official diplomatic relations in 1959, though embassies were not opened until 1964 in

Budapest and Addis Ababa. As a result of agreements, Ethiopian students began their studies at Hungarian universities and colleges. (Szélinger, 2012). Viktor Marsai, who is an expert in migration processes in Africa and the security policy implications of migration, argues that Hungary's determination to establish diplomatic relations with Ethiopia should not be underestimated. Haile Selassie's foreign policy diversification and socialist nationalism provided Hungary with a strategic advantage, enabling Moscow to establish a foothold in Addis Ababa, but its influence remained limited until 1974 (Marsai, 2022).

Cultural Diplomacy

Cultural expressions played a vital role in Ethiopian diplomacy, framing resistance as a call for justice and independence. Literature, music, art, and religious symbolism were mobilized to inspire national unity and garner international support for Ethiopian sovereignty. One example is Haile Selassie's Speech addressed to the League of Nations on June 30, 1936. Shown in *Figure 3* below, it highlighted the brutality of the occupation, and condemned the League's inaction. His words, "It is us today. It will be you tomorrow," warned of the rising threat of fascism, a prescient statement that resonated with an international audience facing the looming shadow of World War II (Kassa 2024). This speech galvanized support from anti-fascists worldwide, leading to demonstrations in Europe and the Americas.

Figure 3. Emperor Haile Selassie (top right), League of Nations, 1936

Source: Blackpast.org

British activist Sylvia Pankhurst advocated for Ethiopia during the Italian occupation, using cultural diplomacy to mobilize international support. She documented atrocities and raised awareness through her writings and newspaper, "New Times and Ethiopia News." (Srivastava 2021). Furthermore, as explored by S. Chojnacki in his article "The Iconography of St George in Ethiopia", visual art became a powerful medium of cultural diplomacy during the Italian invasion of Ethiopia. It represented the fight for justice and sovereignty. Saint George who is revered in Ethiopian Orthodox Christianity, embodied the triumph of good over evil (Chojnacki, 1974). The country's flag's colors, red for blood shed in the fight for freedom, yellow for Africa's resources, and green for fertile land, inspired other African nations to incorporate these colors into their flags (Karakaya and Eliades, 2015).

Internal and External Challenges

After the Italian occupation from 1936 to 1941, Ethiopia faced significant internal challenges in its efforts to rebuild. Its political structure was in a weakened state, though there was a strong opportunity for consolidating imperial authority. During the Emperor's exile, regional leaders gained considerable autonomy as Italian rule weakened centralized governance. Moreover, Eritrea, which had been under Italian rule since the late 19th century, began pushing for independence. Ethiopia also faced a range of economic, administrative, and social challenges internally. Socially, the occupation caused widespread displacement and trauma.

Administratively, Haile Selassie needed to modernize and expand the bureaucracy from the ground up, while also rebuilding a weakened military to secure national sovereignty (Adejumobi, 2007).

Critiques of Ethiopia's Post-Occupation Diplomacy

Ethiopia's diplomatic efforts after the Italian occupation were marked by both accomplishments and significant critiques, particularly as the country sought to redefine its foreign relations and secure its independence. One major point of contention was Ethiopia's reliance on British support immediately after liberation. This dependency raised concerns among Ethiopian leaders and citizens who feared it compromised Ethiopia's autonomy in foreign policy (Adejumobi 2007). The British presence was viewed with skepticism, as many Ethiopians were wary of repeating colonial patterns that had previously subjected them to foreign control. This duality created a complex landscape where the Ethiopian government had to navigate the delicate balance between benefiting from British support and asserting its sovereignty. Additionally, the dynamics of Cold War politics influenced Ethiopia's foreign policy choices.

The Role of Socialism

After the fall of Emperor Haile Selassie and the monarchy, Ethiopia underwent a dramatic transformation with the rise of the Derg regime under President Mengistu Haile Mariam (1974-1991). This regime was a military junta that implemented socialist policies aimed at restructuring the nation's political, economic, and social framework. The regime nationalized industries, redistributed land, and implemented social welfare programs. It transformed the country's economic structure. It aimed to improve access to education, healthcare, and reduce poverty through state control (Markakis, 1981). Its international diplomacy, particularly its alignment with the Soviet Union, drew criticism for its reliance on external support. It also faced criticism for its political repression, centralized authority, and resistance to traditional practices.

This led to agricultural decline, food shortages, and famines in the 1980s.

Case Study: Organization of African Unity (OAU)

Ethiopia's Leadership and Vision

Ethiopia's 1963 role in establishing the Organization of African Unity (OAU) was significant due to its unique moral authority and its role in resisting colonization. Emperor Haile Selassie recognized the need for African nations to unite against colonialism and advocated for self-determination and independence. Ethiopia became a symbol of resistance and

Pan-Africanism, emphasizing unity for political stability and economic development. Hosting the OAU's founding conference further solidified its commitment to collaboration. *Figure 4* below shows a picture of Emperor Haile Selassie and other founding fathers of the OAU (See Appendix I).

Thirty-two sovereign African nations convened at the first summit in Addis Ababa to talk about shared goals and issues (Omitalo and Jiboku 2009). In his vision, the emperor urged African nations to stand together. The OAU's founding principles, influenced by Ethiopia's leadership, prioritize territorial integrity and non-interference in domestic matters. They address post-colonial Africa's challenges such as political instability and economic underdevelopment. Its

headquarters in Addis Ababa symbolized African unity, supporting liberation movements in colonial-ruled nations. Its establishment in 1964 reflects its strategic development.

Figure 4. Emperor Haile Selassie and other founding fathers of OAU, 1963.

Source: African Union official website

Diplomatic Engagements

Diplomatic engagements and initiatives within the framework of the Organization of African Unity (OAU) have been instrumental in promoting continental cooperation. Mohammed Faal in his research called “*The OAU and Conflict Management in Africa*”, explored the organization’s engagements post cold war. He claimed, “With the end of the Cold War, the African states were 'orphaned' and therefore they found in the OAU a moral comfort.” (Faal 2001:112) One example he talked about was the dispute between Ethiopia and Eritrea. He argues that it skillfully managed this. Working closely with the UN, it mediated a peace agreement between the two nations, and on the basis of these discussions, a peace agreement was ultimately signed in Algeria on December 12, 2000. The OAU swiftly implemented its preventive diplomacy plan, aiming to address regional stability. However, it was seen as a temporary solution, lacking local involvement. The OAU's emphasis on action-backed diplomacy was seen as a significant milestone in conflict management, but it did not address the long-term issues of regional ties. (Faal, 2001).

Challenges and Critiques

The Organization of African Unity (OAU) received criticism for its ineffectiveness in building African unity and development, despite its ambitious goals. Its non-interference stance in member states' domestic affairs was one of the main points of concern. It was additionally criticized for its development and economic objectives. Despite its support of economic integration and cooperation, several member states persisted in significantly depending on foreign investment

and aid, which impeded efforts to achieve sustainable development and self-sufficiency (Ramos 2010). Erin Lee criticizes the Organization of African Unity (OAU) for being conservative, anti-

secessionist, and anti-interventionist, selectively affirming state decisions and using state sovereignty as a shield. She argues that the OAU's structure hinders its ability to address African challenges and support human rights efforts. (Lee 2021). This organization provided a platform for African leaders to address the continent's challenges, reflecting. However, its legacy is mixed, with successes like mediating the Ethiopia-Eritrea conflict and challenges in promoting sustainable development and regional integration.

Summary and Implications for the Future

Summary and Findings

Ethiopia's victory in the Battle of Adwa influenced its post-occupation diplomatic strategies. Emperor Haile Selassie promoted unity, independence, and self-determination, while cultural diplomacy gained international support for an anti-colonial stance. Following World War II, Ethiopia expanded its diplomatic reach, aligning with African states and building alliances with the US. It led the establishment of the Organization of African Unity in 1963, focusing on territorial integrity and non-interference. Moreover, the Derg regime's socialist policies hindered Ethiopia's progress, while Cold War tensions complicated foreign relations. Despite this, Ethiopia emerged as a leader in the Pan-African movement and influenced Africa's journey towards sovereignty, unity, and resilience. Its legacy reflects both achievements and challenges in African diplomacy.

My hypothesis was that Ethiopia's post-occupation diplomacy and anti-colonial stance positioned it as a leader in Pan-Africanism. And that this in turn influenced the continent's anti-colonial efforts and contributed to the formation of institutions like the Organization of African Unity (OAU). I believe my research has partially proved this to be true. On one hand, its diplomatic advocacy for African unity played a significant role in shaping the Pan-African movement. However, I found that the hypothesis is only partly substantiated because Ethiopia's internal challenges and external dependencies sometimes undermined its diplomatic goals. Its post-liberation diplomacy was influenced by foreign support and authoritarian policies. It faced challenges in achieving autonomy, internal governance issues, and Cold War politics which highlights its achievements and limitations.

Future Outlook

Ethiopia, the only African country to resist colonization, can lead in resolving disputes and promoting collaboration within the African Union. Its experiences after colonization and focus on sovereignty can guide other countries. Ethiopia's economic reforms and socialist policies can shape development strategies, supporting modernization while maintaining independence. Its rich cultural history can build relationships and boost its influence globally. Ethiopia's diplomatic work during the Cold War can guide its current efforts. As global dynamics shift, Ethiopia can focus on national interests.

What is probable for the future is that Ethiopia's political reconciliation is essential. Tackling long-standing issues especially from the post-occupation period, will be key to building stability and unity across its diverse political landscape. Including voices from all regions in national

discussions might also improve governance and create a fairer society. At the same time, diversifying the economy is crucial to lessen reliance on foreign support, helping Ethiopia to develop local industries and sustainable practices for greater self-sufficiency. Pan-African institutions like the Organization of African Unity (OAU) may need to rethink some of their founding principles. Today's challenges show that the traditional focus on non-interference and state sovereignty can sometimes limit the effectiveness of organizations like the African Union (AU). A more active approach could better protect human rights and support democracy across member states. Additionally, involving local communities more in conflict resolution is crucial, as it respects historical connections and helps address deep-rooted issues necessary for lasting peace.

Recommendations

To keep Ethiopia as an important player in African unity and independence, it's essential to support Pan-African initiatives that focus on self-sufficiency and shared values. If I was in the position to advise the Ethiopian government, I would advise it to push for policies that lessen its reliance on foreign aid. Improving conflict resolution methods within the African Union is also important. Cultural diplomacy is an important way for Ethiopia to use its rich heritage as a form of soft power. Strengthening diplomatic institutions and investing in healthcare and education are crucial for Ethiopia's success in reducing poverty and creating a skilled workforce. The Ethiopian

Ministry of Education reports that only 5.4 percent of Grade 12 students scored above 50% (Addis Standard, 2024). I suppose these results are concerning. Promoting economic justice through sustainable practices and focusing on human rights and democratic governance can improve the African Union's ability to work together. I believe that further research is required to completely comprehend Ethiopia's diplomatic tactics throughout the occupation, and how the lessons from its past might guide it in tackling today's problems in Africa, especially when talking about issues after colonization.

In closing, while this research has provided valuable insights into Ethiopia's post-occupation diplomacy and its role in Pan-Africanism, I acknowledge that it has limitations. Due to time constraints, I was unable to incorporate primary sources to the extent I had hoped, nor could I conduct interviews with key officials, which would have enriched my findings. However, I see this as the beginning of a broader inquiry into Ethiopia's diplomatic evolution, and I intend to build on this work in my master's thesis. By expanding on this foundation, I hope to offer more groundbreaking results that delve deeper into Ethiopia's influence on African diplomacy. I am eager to continue exploring these themes and contributing to the field.

Bibliography

This essay is a shortened version of the following: Erdachew, H.B. (2024): Ethiopian Diplomacy in its Post-Occupation, and African Anti-Colonial Period. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th november 2024. BBS FICHT

Adejumobi, S.A.(2007) *The History of Ethiopia*. Westport, CT: Greenwood Press.

- Appleyard, D and Pankhurst, R. (1987) 'The Last Two Letters of Emperor Tewodros II of Ethiopia (April 11 and 12 1868)'. *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, 119(1). pp. 23-42.
- Blackpast 'Emperor Haile Selassie (top right), League of Nations, 1936'. Available at: <https://www.blackpast.org/global-african-history/1936-emperor-haile-selassie-ethiopia-appeal-league-nations/>
Accessed 20 October 2024
- Caulk, R.A., (1971) Yohannes IV, the Mahdists, and the Colonial Partition of North-East Africa. *Transafrican Journal of History*, 1, pp.23–42
- Chojnacki, S. (1974) 'The Iconography of St George in Ethiopia: Part III: ST GEORGE THE MARTYR.' *Journal of Ethiopian Studies*, 12(1), pp.71-132.
- Clapham, C. (2006). 'Ethiopian development: The Politics of Emulation.', *Commonwealth & Comparative Politics*, 44(1). pp. 108-118.
- Erdachew, H.B. (2024): Ethiopian Diplomacy in its Post-Occupation, and African Anti-Colonial Period. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th november 2024. BBS FICHT
- Faal, M. (2001) '*The OAU and Conflict Management in Africa: The Post-Cold War Era.*' Doctor of Philosophy: University of Southampton.
- Founding Fathers. Available at: <https://oau60.au.int/en/founding-fathers>. (Accessed 25 October 2024)
- Hailu, Y.K.(2020) 'Did Ethiopia Survive Coloniality?', *Journal of Decolonising Disciplines*, 2(2), pp.1-23.
- Karakaya, E., Eliades, M, (2015) 'The Representations of Histories: Flags as Connecting and Distinguishing Representations.' pp.1-9.
- Kassa, T.K. (2024) 'Haile Selassie's selected global visits: Personal, national and regional implications of his diplomacy, 1916-1974' *African Journal of Political Science and International Relations*, 18(3), pp.96-106.
- Lee, E. (2021) 'A Critique of the Organization of African Unity (OAU): A Comparison of Attempted Interventions by the OAU and the African Union' *The Internationalist*, 5(2), pp. 62-66.
- Library of Congress African and Middle Eastern Division, Ethiopian Collection 1975, 'The Battle of Adwa painted by Shibru Nuru'. Available at: <https://blogs.loc.gov/international-collections/2020/03/emperor-menelik-ii-of-ethiopia-and-the-battle-of-adwa-a-pictorial-history/>
Accessed 20 October 2024
- Markakis, J. (1981) 'The Military State and Ethiopia's Path to 'Socialism' *Review of African Political Economy*, 21, pp.7-25.
- Marsai, V. (2022) 'Go South!-The Establishment of Hungarian-Ethiopian Diplomatic Relations in 1959-1960' *Human Affairs*, 32(3), pp.334-347.
- Muehlenbeck, P. (2016). *Czechoslovakia in Africa, 1945-1968*. New York, NY: Palgrave Macmillan.

- News: Only 5.4% of students pass Grade 12 exam; Addis Abeba leads in pass rate.* (2024) Addis Standard. Available at: <https://addisstandard.com/5-4-of-students-pass-grade-12-exam-addis-abeba-tops-in-pass-rate/> (Accessed: 31 October 2024).
- Omitola, B and Jiboku, P. (2009) 'Regional integration: Challenges and Prospects of African Union' *NIJA*, 35(2), pp. 49-71.
- Our World in Data. (2023) *GDP per capita, 1950 to 1974*. Available at: <https://ourworldindata.org/economic-growth> Accessed: 31 October 2024
- Ramos, M. (2010). *The Emperor of Ethiopia in Lusoland: Haile Selassie's state visit to Portugal in 1959 and the Birth of the OAU*. 2nd Edition. Lisbon:CEA.
- Srivastava, N. (2021) 'The intellectual as partisan: Sylvia Pankhurst and the Italian invasion of Ethiopia, *Postcolonial Studies*, 24(4), pp. 448-463.
- Solomon, F. (2020). 'Foreign Policy and Diplomacy of Ethiopia'. Lecture notes. College of Social Sciences and Humanities, Department of Civics and Ethical Studies.
- Szélinger, B. (2012). A short history of the Ethiopian-Hungarian relations. In *Les relations entre l'Éthiopie et les nations étrangères. Histoire humaine et diplomatique (des origins à nos jours)*. pp. 287–300.
- Zewde, Bahru. (1993) 'The Ethiopian Intelligentsia and the Italo-Ethiopian War, 1935-1941.' *The International Journal of African Historical Studies*. 26(2), pp.271–295.

List of Abbreviations

OAU - Organization of African Unity
 USA - United States of America
 UN - United Nations
 AU- African Union

Appendix

Appendix I

Emperor Haile Selassie and Kwame Nkrumah

Kwame Nkrumah was the first President and then the Prime Minister of Ghana, from 1957 until 1966. Nkrumah was also a founding member of the Organization of African Unity (OAU).

Horvát Lilla

Kül- és biztonságpolitikai agenda az Európai Unióban: A globális szerepvállalás stratégiai dilemmái és lehetőségei

BGE TDK 2024: **I. helyezés**
TDK konzulens: Dr. Nyusztay László

Bevezetés

Az Európai Unió (EU) globális szerepvállalásának stratégiai dilemmái és lehetőségei szorosan összefonódnak az EU kül- és biztonságpolitikájának általános kereteivel és prioritásaival. Az EU-nak egy egységes és koherens diplomáciai stratégiát kell kidolgoznia, amely figyelembe veszi a belső divergenciákat és az EU külpolitikai prioritásait, miközben reagál a változásokra és kihívásokra. Ebben az összefüggésben az EU-nak számos kulcsfontosságú és aktuális kihívással kell szembenéznie, miközben igyekszik meghatározni és erősíteni globális pozícióját a folyamatosan formálódó és átrendeződő világrend erőterében. Az Európai Unió globális szerepvállalásának stratégiai dilemmái között nemcsak az egyensúly megtalálása és a saját érdek- és értékközösségének védelme szerepel, hanem a nemzetközi kapcsolatokban való effektív és jelentőségteljes részvétel is kiemelkedően fontos szerepet játszik. A kihívás tehát adott: az EU diplomáciai agendájának alapos és átfogó elemzése elengedhetetlen annak érdekében, hogy megértsük, miként képes befolyással lenni a folyamatosan formálódó és átrendeződő világrend aktuális kihívásaira és főbb irányvonalaira.

Kutatásomhoz három fő kutatási kérdést fogalmaztam meg, amelyek pedig a következők:

- Milyen kihívásokkal szembesül az EU közös kül- és biztonságpolitikája a 21. században, a növekvő geopolitikai feszültségek közepette?
- Milyen hatással van az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikája a tagállamok nemzeti szuverenitására?
- Milyen szerepet játszik az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikája a globális konfliktusok kezelésében és a békefenntartásban?

A kérdések középpontjában álló témák, mint például a nemzeti szuverenitás, a globális biztonsági környezet, valamint a regionális stabilitás, mind olyan kulcsfontosságú tényezők, amelyek meghatározzák az Európai Unió hatékonyságát és relevanciáját a nemzetközi szinten.

A kutatás során primer és szekunder kutatási forrásokat, szakirodalmat is felhasználtam, különös tekintettel nemcsak a hazai, hanem a külföldi - főként EU-s - forrásokra. Elsősorban európai uniós intézmények (pl. Európai Bizottság) szakanyagai, dokumentumai és statisztikai intézmények (pl. Eurostat) adatbázisai állnak rendelkezésemre szakirodalmi forrásként, ezeket még az Európai Unió gazdasági integrációjáról, illetve kül-, biztonság-, és védelempolitikájáról

szóló irodalommal, forrásokkal egészítettem ki. A nemzetközi szakirodalomban az EU-t, mint globális szereplőt elemző munkák különösen az utóbbi évtizedekben kaptak nagyobb figyelmet, amikor az unió nemzetközi befolyása és stratégiai autonómiája kérdésessé vált a változó geopolitikai környezetben. A kutatások főként a külpolitikai kihívásokra, az EU válságkezelési képességeire és a globális gazdasági rendszerben betöltött szerepére fókuszálnak, miközben a stratégiai autonómia és a transzatlanti kapcsolatok helyzete is gyakran kerül a középpontba. A hazai szakirodalom ugyancsak követi ezeket a trendeket, de a magyar kontextusban kiemelt figyelmet kapnak az EU bővítési politikájával és a regionális szereplők integrációjával kapcsolatos kérdések. A kutatás során igyekeztem egyensúlyban tartani a primer és szekunder forrásokat, illetve a kvalitatív és kvantitatív kutatási módszereket, hogy a tanulmány végére minél pontosabb, aktuálisabb és kiegyensúlyozottabb képet, illetve válaszokat kapjak a feltett kutatási kérdésekre, valamint hipotézisekre.

Az Európai Unió fennállásának 30 éve alatt jelentős fejlődést ért el, amely túlmutat a kezdeti gazdasági integráció céljain. Az EU eredetileg egy szoros gazdasági együttműködésre épült, azonban az idők során sokkal komplexebb és átfogóbb gazdasági és monetáris unióvá fejlődött. A gazdasági integrációs folyamat mellett, amely elősegítette a belső piac létrejöttét és az euró, mint közös valuta bevezetését, az EU fokozatosan bővítette politikai és társadalmi szerepvállalását. Így hát az Európai Unió globális szerepvállalásának stratégiai dilemmái és lehetőségei különösen aktuálisak napjainkban, mivel az EU a nemzetközi politika egyre összetettebb kihívásaival néz szembe. A globális rend átrendeződése arra készteti az EU-t, hogy újragondolja külpolitikai stratégiáit és nemzetközi szerepvállalását. Az EU-nak szembe kell néznie azzal a kihívással is, hogy önállóan képes-e hatékonyan cselekedni a globális szinten, különösen, ha a transzatlanti kapcsolatok meggyengülnek vagy a globális multilaterális rendszerek meginognak. Az EU globális szerepvállalásának sikeressége esetén az egyik meghatározó szereplője lehet a jövőbeli világrendnek, elősegítve ezzel az európai kontinens stabilitását, valamint a nemzetközi partnerségek és értékek védelmét. Az Európai Unió esetében fontos különbséget tenni a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP), valamint a közös biztonság- és védelempolitika (KBVP) között, hiszen az eltérés a kettő között elsősorban a funkcióikban és céljaikban rejlik. A KKBP a tagállamok közötti együttműködés alapja a külpolitikai kérdésekben, és a közös diplomáciai, politikai fellépéseket foglalja magában a nemzetközi szinten. Ide tartozik a béketeremtés, a konfliktusmegelőzés, a nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatok alakítása, valamint a globális kérdésekben, például az emberi jogok védelmében való egységes fellépés. A kutatás fő fókusza emiatt a közös kül- és biztonságpolitikára lett helyezve, ezzel szemben a KBVP – amely szorosan kapcsolódik a KKBP-hez, de kifejezetten a katonai és védelmi dimenziókra összpontosít – csak érintőlegesen fog előkerülni.

A témához kapcsolódó személyes motivációm alapját az szolgáltatja, hogy most már hatodik éve tevékenykedem aktívan az Európai Parlament ifjúsági nagyköveteiként. Ezért is választottam a gazdaságdiplomácia specializációt nemzetközi gazdálkodás szakosként, hiszen nem titkolt célom, hogy a jövőben a nemzetközi kapcsolatok, különösen a diplomácia területén szeretnék elhelyezkedni, karriert építeni. Ezenkívül a jelen kutatás megvalósulása kiválóan meg tudná

alapozni a jövőbeli mester- és doktori képzés részét képező felkészülés során tervezett tevékenységemet. Összességében tehát az Európai Uniónak meg kell találnia az egyensúlyt az önálló, effektív cselekvés és a kialakított partnerségi kapcsolatok között, hogy fenntarthassa globális befolyását és autonómiáját egyaránt. Az EU szakdiplomáciai tevékenységei, kapcsolatrendszere és külső politikája hatással van mind az európai, mind a világszintű stabilitásra és fejlődésre egyaránt, éppen ezért az Európai Uniónak figyelembe kell vennie a tagállamok divergens érdekeit és azok egyéni prioritásait. Ennek eredményeképp nyer értelmet az Unión belül megvalósuló partneri kapcsolatrendszer az országok között, tehát az EU hatékonyan kezelni tudja a globális kihívásokat és kiaknázza a hétköznapiakban rejlő egyedi lehetőségeket.

Közös kül- és biztonságpolitika kialakítása az Európai Unióban

Az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikája (KKBP) 1993-ban alakult ki hivatalosan, amikor a Maastrichti Szerződés hatályba lépésével az EU második alappillérévé vált. Ez a döntés több szempontból is egy új dimenziót nyitott meg az uniós integráció előtt, hiszen a nemzetközi szintén történő, egységes fellépés hatékonyabb diplomáciai és biztonságpolitikai eszközökkel bír. Azonban az ezt megelőző időszakban, tehát a nyolcvanas évek végén és a kilencvenes évek elején már több olyan világpolitikai szituáció és kihívás ütötte fel a fejét, amely megalapozta a közös külső érdekérvényesítés igényét (Kende, 2015).

A Maastrichti Szerződés hatályba lépése után eltelt bő 15 év, és a nemzetközi szintén folyamatosan fejlődése és szerkezeti átalakulása miatt egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy az Európai Unió külső tevékenységei is komolyabb reformálásra szorulnak, hogy a tagállamok egységesen és effektíven tudjanak fellépni a nemzetközi szintén. A 2009-ben hatályba lépő Lisszaboni Szerződés jelentősebb hangsúlyt fektetett az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájára. Intézményi keretrendszerrel szolgált az EU külső fellépéseihez és tevékenységeihez, mindeközben pedig megszüntette az addigra már jól ismert pillérszerkezetet, amely arra utalt, hogy az együttműködés egyes területei eltérő döntéshozatali - jogforrási rendszerbe – azaz pillérbe – tartoznak. Habár említésre méltó, hogy a közös kül- és biztonságpolitika napjainkban is sok tekintetben megőrizte önállóságát, döntési szabadságát (Papp - Várnay, 2010).

Az Európai Unió egyre nagyobb nemzetközi szerepvállalásával és nemzetközi térnyerésével egyre több misszió vált szükségessé mind polgári, mind katonai területen, hiszen a közös kül- és biztonságpolitika keretein belül a tagállamok kiemelt figyelmet szentelnek az emberi jogok védelmére. A legfontosabb célkitűzések között a nemzetközi béke megőrzése, a nemzetközi biztonság megerősítése szerepel, valamint az aktív hozzájárulás ahhoz a nemzetközi együttműködéshez, amely megerősíti a demokráciát és a jogállamiságot, mindeközben tiszteletben tartja az emberek alapvető jogait és szabadságát (EUR-Lex, 2024). Polgári tekintetben fontos szerepet játszik a rendőri erők biztosítása, amely a polgári eszközökkel végzendő válságkezelést, válságmegelőzést, illetve a polgárvédelmet szolgálja. Erre kiváló példa a 2000-es belga soros elnökség alatt felállított, 5000 főből álló, polgárvédelemre azonnal bevethető rendőri erő (Környei, 2018). Katonai területen a nemzetközi béke és biztonság

fenntartásának célja az ENSZ Alapokmányával összhangban történik, különös tekintettel a fegyveres konfliktusok megelőzésére és a béke hosszú távú fenntartására. Biztonságpolitikai aspektusa magában foglalja a belső és külső biztonság garantálását, ideértve a terrorizmus elleni küzdelmet, a fegyverkereskedelem visszaszorítását, és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozását (Európai Tanács, 2022).

Az Európai Unió egyik legjelentősebb elért sikere az elmúlt 30 évből, hogy már nem csak egy gazdasági integrációról beszélhetünk. Az EU közös kül- és biztonságpolitikája az elmúlt 30 évben jelentős előrelépéseket ért el a globális stabilitás, konfliktuskezelés és válságkezelés területén, számos konkrét gyakorlati eredménnyel. Ezen sikerek megmutatják az EU fokozatosan erősödő szerepét a világpolitikában, noha a tagállamok eltérő érdekei miatt az egységes fellépés mindig is kihívást jelentett. A békemissziók, válságkezelő beavatkozások, humanitárius segítségnyújtás, valamint a diplomáciai sikerek mind-mind azt mutatják, hogy az EU egyre inkább aktív szereplővé válik a nemzetközi politikai porondon. Ezek az eredmények ugyanakkor folyamatos kihívásokkal is járnak, mivel az Uniónak egyszerre kell megküzdenie a belső egység fenntartásával és a globális politikai és biztonsági kérdések kezelésével. Az Európai Unió 30 éves fennállása óta számos olyan probléma is felütötte a fejét, amely a tagállamok sajátos divergenciáiból adódott, akadályozva ezáltal a közös kül- és biztonságpolitika effektív működését. Az EU tagállamai eltérő történelmi tapasztalatokkal, geopolitikai helyzettel és külpolitikai prioritásokkal rendelkeznek, ez gyakran megnehezíti a közös álláspont kialakítását külpolitikai kérdésekben.

A dolgozatom hipotéziseinek kialakítása során az egyik fontos szempont az volt, hogy a közös stratégiai autonómia kérdéskörét aktívan szem előtt tartsam. A közös stratégiai autonómia kialakításának kérdése szintúgy hosszú ideje húzódik, és szinte állandó jelleggel szerepel mind az Európai Tanács, mind az Európai Unió Tanácsának napirendi pontjai között. Az EU közös ügyei közül főként gazdasági területen a közelmúltban több konszenzus is született az irányított együttműködést illetően, érdemlegesen említhető itt például egy 2024 márciusában született megállapodás az Európai Tanács részéről: „A Tanács a mai napon elfogadta a kritikus fontosságú nyersanyagok biztonságos és fenntartható ellátását biztosító keret létrehozásáról szóló rendeletet, ismertebb nevén: a kritikus fontosságú nyersanyagokról szóló jogszabályt. Ez az utolsó lépés a döntéshozatali folyamatban.” (Az Európai Unió Tanácsa, 2024b).

Az egyik legnagyobb probléma, amely felmerül a közös autonómiai stratégia kialakítása során, a tagállamok eltérő geopolitikai érdekeiből fakad. Mivel az EU 27 különböző nemzetállamból áll, mindegyik ország saját történelmi, földrajzi, politikai és gazdasági érdekei alapján alakítja külpolitikai prioritásait. A másik fő döntő kérdés ebben az esetben az Amerikai Egyesült Államokhoz és a NATO-hoz fűződő kapcsolat. A NATO jelenleg az európai biztonság és védelem alapját képezi, és az EU számos tagállama, különösen Közép- és Kelet-Európában, elsődlegesen a NATO-tól várja a biztonsági garanciákat. Az Egyesült Államok katonai és hírszerzési képességei továbbra is nélkülözhetetlenek Európa számára, különösen a globális fenyegetések, például a terrorizmus, a kiberbiztonság és a hagyományos katonai fenyegetések

kezelésében. Az EU stratégiai autonómiájának egyik alapfeltétele a megfelelő védelmi képességek és források megléte. Az európai országok védelmi kiadásai azonban messze elmaradnak az Egyesült Államok vagy más globális nagyhatalmak kiadásaitól. Bár az EU célja, hogy a GDP 2%-át fordítsa védelmi kiadásokra, számos tagállam nem éri el ezt a szintet. A védelmi költségvetés alacsony szintje és az európai országok közötti védelmi ipari széttagoltság is komoly akadályt jelent. Az EU-tagállamok gyakran nem koordinálják védelmi beszerzéseiket, ami ineffektív kiadásokhoz és párhuzamos fejlesztésekhez vezet. A stratégiai autonómia megvalósításához az EU-nak közös védelmi ipari politikát kellene kidolgoznia, hogy egységesebb és hatékonyabb katonai képességekkel rendelkezzen, és megerősítse az egységes védelmi piacot (Kengyel, 2020).

A közös európai hadsereg létrehozásának gondolata már évtizedek óta visszatérő téma az Európai Unión belül. Az elképzelés először az 1950-es években merült fel, amikor Franciaország és Németország javaslatot tett egy Európai Védelmi Közösség (angolul European Defence Community, röviden EDC) létrehozására, 1952-ben Párizsban alá is írták az erről szóló megállapodást. Ennek keretében egy közös európai haderőt képzeltek el, de az EDC tervét azonban a francia nemzetgyűlés 1954-es döntésével elutasította, mivel sokan attól tartottak, hogy egy ilyen lépés túlzott szuverenitásvesztést eredményezne a tagállamok számára. Ennek ellenére a közös európai védelmi együttműködés ötlete folyamatosan fel-felbukkant a politika színterén, különösen a hidegháború utáni időszakban, amikor a keleti blokk összeomlása új kihívásokat jelentett a kontinens számára (Borhegyi, 2022).

A közös kül- és biztonságpolitika jelenlegi helyzete és felmerülő kihívásai

A felmerülő megpróbáltatások közül talán az egyik legfontosabbnak a geopolitikai változások és nagyhatalmi versengés kiéleződése minősül, ezen belül is az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Unió viszonya. Kapcsolatuk hosszú múltra tekint vissza, és különösen a hidegháború után vált kulcsfontosságúvá az európai biztonság szempontjából. Az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti politikai párbeszéd a stratégiai kapcsolatok és a szoros külpolitikai együttműködés fontosságára nagy hangsúlyt fektet annak érdekében, hogy az olyan értékek, mint a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok védelme, valamint a gazdasági és politikai szabadság kellőképpen érvényesülni tudjanak – szól az Európai Parlament hivatalos állásfoglalása a transzatlanti kapcsolatokról. Mivel az USA (illetve egyébként Kanada is, de a tanulmány jelen helyzetben az EU és USA közötti kül- és biztonságpolitikai kapcsolatokat vizsgálja) és az Európai Unió azonos kül- és biztonságpolitikai kihívásokkal, olykor problémákkal és aggályokkal küzd, a két integráció közötti mély együttműködés több szakpolitikai területen is kiemelt fontossággal bír. Az EU stratégiai autonómia iránti törekvése abból a felismerésből ered, hogy Európának növelnie kell saját képességeit és függetlenségét a biztonság és védelem terén (Európai Parlament, 2024).

A külpolitikai befolyás és nemzetközi súly csökkenése szintén egy jelentős problémának nevezhető. Az Egyesült Királyság kiválása csökkentette az Unió globális diplomáciai befolyását, mivel az Egyesült Királyság számos nemzetközi szervezetben, például az ENSZ Biztonsági

Tanácsában, fontos szereplőként képviselte az európai érdekeket. Az EU-t gyakran az Egyesült Királyság és Franciaország közösen képviselte különböző globális fórumokon, így a brit kiválás gyengítette az EU befolyását és csökkentette az uniós érdekérvényesítés hatékonyságát a nemzetközi szinten. Így hát az Európai Uniónak új stratégia után kell nézni, hogy ezt a fajta diplomáciai hiányt pótolni tudja, amelyre megoldásként szolgálhat új diplomáciai partnerségek kialakítása, vagy a meglévő kapcsolatok magasabb szintre fejlesztése, például az Egyesült Államokkal vagy a NATO-val folytatott kapcsolatok révén (Varga, 2019).

Ha visszatekintünk a történelemre, az amerikaiak jelenléte Európában mindig valamilyen kül- és biztonságpolitikai vonatkozásban történt, hiszen a gazdasági érdekeken túl a két integrációnak fontos együttműködései voltak a külkapcsolatok, különösen a kül- és biztonságpolitika területén is. Az USA és az EU kapcsolatának kétségkívül az egyik legjelentősebb szereplője a NATO, amely biztonsági pillérként erőteljes hatást gyakorol a transzatlanti kapcsolatokra és a transzatlanti partnerségre egyaránt. Az Egyesült Államok szerepvállalása az orosz katonai fellépés elleni védelemben különösen 2014 óta, a Krím-félsziget orosz annektálását követően vált kiemelkedővé, majd a 2022-es ukrajnai invázió során az amerikai katonai és anyagi támogatás különösen jelentőssé vált az EU keleti szárnyán. Ez annak függvényében mindenképpen érdekes, hogy habár Ukrajna se nem EU, se nem NATO tagállam, a katonai és humanitárius segítség, amelyet az ország kapott a 2022-es katonai hadműveletet követően, jelentős mértékűnek mondható (Rada, 2022).

Ezek alapján elmondható, hogy az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikája nem egy statikus keret, hanem dinamikusan változó folyamat, amely a nemzetközi politikai és biztonsági környezet kihívásaihoz igazodik. Az EU-t folyamatosan új helyzetek és kihívások elé állítják a globális változások, amelyek befolyásolják az integráció külpolitikai döntéseit és biztonságpolitikai prioritásait.

Áttekintés az Európai Unió közelmúltban történt béketeremtő és békefenntartó misszióiról

Az Európai Unió béketeremtő és békefenntartó szerepvállalása szorosan összefügg a közös kül- és biztonságpolitikájával, amelynek célja, hogy az EU globális szinten is megjelenjen olyan önálló és koherens aktorként a nemzetközi szinten, amely elősegíti a nemzetközi béke és stabilitás megteremtését. A KKBP kialakítása óta az EU olyan stratégiai irányelveket és eszközöket hozott létre, amelyek lehetővé teszik számára, hogy diplomáciai, humanitárius és katonai eszközökkel is beavatkozzon konfliktusövezetekben. A béketeremtő és békefenntartó missziók az EU válasza a globális instabilitásra, így e műveletek létrehozásában központi szerepet játszanak a KKBP alapelvei: a demokrácia védelme, az emberi jogok tiszteletben tartása, valamint a jogállamiság kérdésének támogatása. Az Európai Unió a missziókat gyakran az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) irányításával szervezi meg, amely az unió közös külpolitikai apparátusaként működik, összehangolva a tagállamok erőfeszítéseit és biztosítva az intézkedések következetességét. Az Európai Külügyi Szolgálat az EU közös kül- és biztonságpolitikájának egyik alapvető szervezeti pillére, amely az Unió globális szerepvállalásának koordinálásában és hatékonyságának fokozásában játszik központi szerepet.

Az Európai Unió 2003-as első, macedóniai beavatkozása óta több mint 40 béketeremtő és békefenntartó műveletet indított világszerte, melyek célja a stabilitás és a béke biztosítása különböző geopolitikai térségekben, Európa közvetlen szomszédságában, illetve Afrika, a Közel-Kelet és Ázsia egyes részein. 2024-ben jelenleg 13 polgári, 10 katonai, valamint egy hibrid művelet van folyamatban (Valeske, 2024). Az alábbi alfejezetekben három főbb földrajzi régióra bontva, koncentráltan szeretnék bemutatni az EU múltbeli, főbb béketeremtő és békefenntartó missziói közül egyet-egyet, amelyek éves bontását az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra: Az Európai Unió aktív katonai misszióinak száma éves bontásban, 2003 és 2024 között

Forrás: saját szerkesztés; forrás: Valeske, 2024

Az Európai Unió béketeremtő és békefenntartó missziói az elmúlt évtizedekben számos kézzelfogható sikert értek el, amelyek az EU globális szerepének megerősítését célozták. Ezek a missziók hozzájárultak a helyi konfliktusok csökkentéséhez, a politikai stabilitás elősegítéséhez, és a demokratikus intézmények megerősítéséhez. Az egyik fő siker a nemzetközi közösség stabilitásának növelése, amely lehetővé tette, hogy a békemissziók hatékonyan reagáljanak a válságokra és konfliktusokra. Például az EUFOR Althea Bosznia-Hercegovinában sikeresen támogatta a helyi rendőrségi és igazságszolgáltatási reformokat, így elősegítve a jogállamiság és a biztonság közeg megteremtését (Európai Külügyi Szolgálat, 2020).

A missziók másik fontos eredménye a társadalmi-gazdasági fejlesztések támogatása, amely a konfliktus utáni újjáépítés szerves részét képezi. Az EU által végrehajtott programok, amelyek a női jogok védelmét, a gyerekek oktatását és a közszolgáltatások fejlesztését célozzák, hozzájárultak a helyi közösségek megerősítéséhez és integrálásához a társadalom szélesebb kereteibe. Ezenkívül az EU békefenntartó missziói gyakran ösztönzik a nemzetközi együttműködést és partnerségeket, lehetővé téve a többoldalú diplomáciát, amely elengedhetetlen

a tartós béke és stabilitás eléréséhez. Az EU aktív részvételével a nemzetközi közösség kollektív erőfeszítései hatékonyabbá válnak, aminek eredményeként az EU elismertebb szereplővé válik a globális politikai arénában. Összességében az EU békefenntartó missziói nemcsak a közvetlen konfliktuskezelésben, hanem a hosszú távú stabilitás elősegítésében is meghatározó szerepet játszanak, amely lehetővé teszi a közvetlen hatások és a helyi közösségek megerősítését. Az EU közös kül- és biztonságpolitikája így összhangban áll a globális béke és biztonság előmozdítására irányuló céljaival (Európai Parlament, 2019).

Az Európai Unió béketeremtő és békefenntartó misszióinak végrehajtása az elmúlt évtizedekben számos kihívással és nehézséggel járt, amelyek összetett tényezők hálójából erednek, mivel helyi, regionális és globális politikai dinamikákra egyaránt visszavezethetők. Ezek közül az egyik legfontosabb probléma a politikai akarat hiánya mind az Unióban, mind a helyi közösségekben, ahol a béketeremtő és/vagy békefenntartó csapatok tevékenykednek. A helyi politikai elit és közösségek közötti bizalmatlanság miatt nehézségek adódnak a reformok és stabilitás megteremtésében, mivel a jellemzően katonai csapatok nem mindig tudják megszerezni a szükséges társadalmi támogatást, ahogy ezt tapasztalhattuk akár a líbiai, akár az iraki missziók esetében (Európai Külügyi Szolgálat, 2023b).

Ezenkívül az EU-nak számos alkalommal kellett más nemzetközi szereplők ellentétes érdekeivel szembenéznie, amely politikai feszültségeket szült, és megnehezítette a missziók helyi elfogadását. Az állomásozó Európai Uniók erőinek a műveletek során gyakran instabil és veszélyes biztonsági környezetben kellett működniük a fegyveres konfliktusok és a helyi csoportok tevékenységei miatt, emellett a források korlátozott rendelkezésre állása és a finanszírozás bizonytalansága is jelentős akadályt jelentett, amelyet tovább súlyosbított az uniós tagállamok között gyakran eltérő politikai prioritások és együttműködési nehézségek. A missziók célkitűzéseinek meghatározása során gyakran ellentmondásba kerülnek a tagállamok, mivel különböző országok eltérő nemzeti érdekeik miatt más-más típusú fellépést preferálnak. Egyes országok például gazdasági érdekeik alapján egy stabil régiót szeretnének fenntartani, míg mások nagyobb katonai beavatkozást szorgalmaznak a stabilitás érdekében, ami konfliktusokhoz vezethet a közös döntéshozatal során (European Institute for International Law and International Relations, 2021). Összességében az EU békefenntartó missziói számos, egymással összefüggő kihívással néznek szembe, amelyek a politikai akarat, a helyi támogatás, a külső beavatkozások és a pénzügyi források hiányának bonyolult összjátékából fakadnak. Emellett jelentős szerepet játszik a tagállamok közötti egyet nem értés, hiszen a különböző nemzeti érdekek és prioritások befolyásolják az EU közös kül- és biztonságpolitikáját, emellett a pénzügyi hozzájárulások és költségmegosztás egyenlő mértékének hiánya is olyan fogyatékokról árulkodik, amelyek a jövőben mindenképpen fejlesztésre szorulnak a minél hatékonyabb tagállami együttműködés érdekében.

Következtetések és javaslatok, összefoglalás

Elsőként a három fő kutatási kérdésem megválaszolásával szeretném kezdeni a következtetések sorát, amelyekre a dolgozatom főbb irányvonalait is alapoztam.

Milyen kihívásokkal szembesül az EU kül- és biztonságpolitikája a 21. században, a növekvő geopolitikai feszültségek közepette?

Az EU közös kül- és biztonságpolitikájának számos aktuális kihívással kell felvennie a harcot a 21. században, melyeket a nemzetközi világrend átalakulása és a globális geopolitikai feszültségek tovább bonyolítanak. A felmerülő problémákat a belső divergenciából adódó nehézségek, valamint a külső környezeti változások egyaránt okozták. A belső kihívások közül talán a legjelentősebb a tagállamok közös és egységes külső fellépésének nehézsége, amely sokszor ahhoz vezetett, hogy az Európai Unió a világ többi vezető integrációjához és nagyhatalmához képest későn és nehézkesen reagált a globális szinten felmerülő krízisekre, esetleges biztonsági kockázatokra. A külső környezeti változások közül elsőként a modern, új típusú fenyegetéseket említeném, amelyekkel szemben nemcsak az EU-nak, de világ minden jelentős nagyhatalmának fel kell vennie a kesztyűt. A terrorizmus elleni küzdelem, valamint az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti hírszerzési együttműködés mind fontos komponensei annak, hogy az EU egységesen, minél hamarabban és a lehető leghatékonyabban tudjon fellépni a biztonsági kockázatot jelentő fenyegetésekkel szemben. Ezeken túl a szervezett kibertűnözés, valamint az illegális migráció is olyan potenciális veszélyforrásnak minősül, amelyek a 21. században nemcsak regionálisan, de globálisan is felmerülő problémák, védekezni ellenük pedig csak egy előre kialakított, jól működő irányvonal mentén lehet. Ez a stratégia véleményem szerint a jövőben még olyan átfogó strukturális fejlesztésekre szorul, mint például az EU-s döntési mechanizmus reformja, a stratégiai autonómia továbbfejlesztése, vagy a koordináció és koherencia növelése a tagállamok között.

Milyen hatással van az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikája a tagállamok nemzeti szuverenitására?

Az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikája jelentős hatással van a tagállamok nemzeti szuverenitására, mivel egy közös, integrált külpolitikai irányvonal követését igényli, ami gyakran korlátozza az egyes országok önálló döntési lehetőségeit. Mivel a KKBP célja, hogy az EU egységes fellépéssel válaszoljon a globális kihívásokra, javítva ezzel befolyását a nemzetközi szintén, a tagállamoknak számos esetben be kell áldozniuk nemzeti szuverenitásukat és önálló döntési jogukat a döntéshozatali mechanizmusok során. Az egységes kül- és biztonságpolitika azonban azt is jelenti, hogy a tagállamoknak kompromisszumokat kell kötniük nemzeti érdekeik és a közös célok között. Például, bizonyos biztonsági vagy külpolitikai kérdésekben – mint a szankciós politikák (például Oroszországgal szemben) vagy a katonai missziók elindítása – a tagállamok kötelesek az EU közös álláspontját képviselni, még akkor is, ha ez eltér a saját nemzeti prioritásaiktól vagy történelmi kapcsolataiktól. A közös külpolitika terén a „strukturált együttműködés” keretében az EU olyan döntéseket is hozhat, amelyek érinthetik a tagállamok

védelmi politikáját, például a közös haderőfejlesztési programok révén, ami viszont hosszú távon csökkentheti a tagállamok szuverenitását ezen a területen. A KKBP működése során a döntéshozatal általában egyhangúságot kíván, így a tagállamok formálisan megőrzik vétőjogukat, ugyanakkor a politikai nyomás gyakran arra ösztönzi a kisebb országokat, hogy alkalmazkodjanak a nagyobb tagállamok által képviselt álláspontokhoz. Így tehát összegezve arra jutottam, hogy az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikája jelentős hatást gyakorol a tagállamok nemzeti szuverenitására, gyakran gyengíti is azt.

Milyen szerepet játszik az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikája a globális konfliktusok kezelésében és a békefenntartásban?

Az EU közös kül- és biztonságpolitikája az elmúlt 30 évben jelentős előrelépéseket ért el a globális stabilitás, konfliktuskezelés és válságkezelés területén, számos konkrét gyakorlati eredménnyel. Ezen sikerek megmutatják az EU fokozatosan erősödő szerepét a világpolitikában, valamint a folyamatosan formálódó nemzetközi világrendben, noha a tagállamok eltérő érdekei miatt az egységes fellépés a mai napig kihívást jelent az Unió számára. Az Unió közös kül- és biztonságpolitikájának keretei között mind a béketeremtő, mind a békefenntartó missziók, műveletek fontos és jelentőségteljes szerepet játszanak a regionális és a globális konfliktusok kezelésében egyaránt.

Dolgozatomban az Európai Unió globális szerepvállalásának stratégiai dilemmáit és lehetőségeit vizsgáltam, amelyek szorosan összefonódnak az EU kül- és biztonságpolitikájának általános kereteivel és prioritásaival. Az Uniónak egy egységes és koherens diplomáciai stratégiát kell kidolgoznia, amely figyelembe veszi a belső divergenciákat és az EU külpolitikai prioritásait, miközben reagál a nemzetközi változásokra és kihívásokra. Ebben az összefüggésben az Uniónak számos kulcsfontosságú és aktuális kihívással kell szembenéznie.

Az Európai Unió fennállásának 30 éve alatt vitathatatlan és kézzelfogható fejlődést ért el rengeteg területen, amely túlmutat a kezdeti gazdasági integráció céljain. Az EU eredetileg egy szoros gazdasági együttműködésre épült, azonban az idők során sokkal komplexebb és átfogóbb gazdasági és monetáris unióvá fejlődött. A gazdasági integrációs folyamat mellett, amely elősegítette a belső piac létrejöttét és az euró, mint közös valuta bevezetését, az EU fokozatosan bővítette politikai és társadalmi szerepvállalását. Így hát az Európai Unió globális szerepvállalásának stratégiai dilemmái és lehetőségei különösen aktuálisak napjainkban, mivel az EU a nemzetközi politika egyre összetettebb kihívásaival néz szembe, miközben igyekszik meghatározni és erősíteni globális pozícióját a folyamatosan formálódó és átrendeződő világrend erőterében. Habár az EU-s tagállamok egységes és közös külső fellépésével jelentőségteljesebben tudnak véleményt nyilvánítani ezekben az elemi kérdésekben, bizonyos esetekben kénytelenek beáldozni önálló döntéshozatali jogukat, illetve nemzeti szuverenitásukat a döntéshozatali eljárások során, ezzel biztosítva az egyhangú külső kiállást a nemzetközi szinten. Az európai integráció a 21. századra a globális porond egyik megkerülhetetlen szereplőjévé vált, mivel az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának keretein belül aktívan reagál és egységes fellépést tanúsít az aktuálisan felmerülő globális kihívásokkal, biztonsági kockázatokkal és a

modern, új típusú fenyegetésekkel szemben, ezzel biztosítva a nemzetközi béke és biztonság állandóságát a globális szintérben.

Irodalomjegyzék

Ez a tanulmány az alábbi TDK dolgozat rövidített változata: Horvát Lilla (2024): Kül- és biztonságpolitikai agenda az Európai Unióban: A globális szerepvállalás stratégiai dilemmái és lehetőségei. TDK Konferencia, Budapest, 2024. november 28. BGE KVIK

Az Európai Unió Tanácsa (2024b): Sajtóközlemény 2024.03.18. - Stratégiai autonómia: a Tanács véglegesen jóváhagyta a kritikus fontosságú nyersanyagokról szóló jogszabályt. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/03/18/strategic-autonomy-council-gives-its-final-approval-on-the-critical-raw-materials-act/>

Letöltés dátuma: 2024. 10. 22.

Borhegyi P. (2022): Az Európai Védelmi Közösség egyezményének aláírása. <https://rubicon.hu/kalendarium/1952-majus-27-az-europai-vedelmi-kozosseg-egyezmenyenek-alairasa>

Letöltés dátuma: 2024. 10. 29.

EUR-Lex (2024): Közös kül- és biztonságpolitika (KKBP). <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/glossary/common-foreign-and-security-policy-cfsp.html>

Letöltés dátuma: 2024. 10. 17.

Európai Külügyi Szolgálat (2020): EUFOR Bosnia-Herzegovina Military Operation ALTHEA. https://www.eeas.europa.eu/eufor-althea/eufor-bosnia-herzegovina-military-operation-althea_und_en

Letöltés dátuma: 2024. 10. 10.

Európai Külügyi Szolgálat (2023b): Operation EUNAVFOR MED IRINI - May report. https://www.eeas.europa.eu/eeas/operation-eunavfor-med-irini-may-report_en

Letöltés dátuma: 2024. 10. 30.

Európai Parlament (2019): European Union Naval Force – Mediterranean Operation Sophia. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-eunavfor-med-operation-sophia>

Letöltés dátuma: 2024. 10. 16.)

Európai Parlament (2024): Sajtóközlemény - Parliament approves up to €35 billion loan to Ukraine backed by Russian assets. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20241017IPR24736/parliament-approves-up-to-EU35-billion-loan-to-ukraine-backed-by-russian-assets>

Letöltés dátuma: 2024. 10. 31.

Európai Tanács (2022): A terrorizmus elleni uniós válaszpénzüszkedések. <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/#priority>

Letöltés dátuma: 2024. 10. 21.

- European Institute for International Law and International Relations (2021): The Possibility of a European Army: Prospects and Oppositions. <https://www.eiir.eu/international-relations/europe/the-possibility-of-a-european-army-prospects-and-oppositions/>
 Letöltés dátuma: 2024. 10. 31.
- Horvát L. (2024): Kül- és biztonságpolitikai agenda az Európai Unióban: A globális szerepvállalás stratégiai dilemmái és lehetőségei. TDK Konferencia, Budapest, 2024. november 28. BGE KVIK
- Kende T. (szerk.) (2015): Bevezetés az Európai Unió politikáiba. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest.
- Kengyel Á. (szerk.) (2020): Európai Uniók politikák. Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest.
- Környei Á. (2018): Emberi jogok a nemzetközi kapcsolatokban. Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest.
- Papp M. – Várnay E. (2010): Az Európai Unió joga. Complex Kiadó Kft., Budapest.
- Rada P. (2022): A liberális világrend napirendalkotói: az Európai Unió és az Egyesült Államok kapcsolatai. Európai Tükör.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/eumirror/article/download/6498/5385/28357>
 Letöltés dátuma: 2024. 10. 26.
- Valeske, J. (2024): Under the radar – Twenty years of EU military missions. Transnational Institute, 2024, Amszterdam.
- Varga G. (2019): Az európai biztonság- és védelempolitikai kezdeményezések értékelése Magyarország szempontjából (1.). https://hija.hu/wp-content/uploads/2019/06/02_KKI-tanulmany_EU_Varga_201902.pdf
 Letöltés dátuma: 2024. 10. 28.

Rövidítések jegyzéke:

EKSZ: Európai Külügyi Szolgálat
 ENSZ: Egyesült Nemzetek Szervezete
 EU: Európai Unió
 EUFOR: European Union Force
 KKBP: közös kül- és biztonságpolitika
 KBVP: közös biztonság- és védelempolitika

Laura Eduarda Nonemacher Tilvitz

Counter-Narratives in Indigenous Media: Negotiating Identity

BGE TDK 2024: **3. helyezett**

TDK konzulens: Dr. habil Krasztev Péter

Introduction: The Power of Language from Dante to Current Media

“Whoever is so misguided as to think that the place of his birth is the most delightful spot under the sun may also believe that his own language—his mother tongue, that is—is pre-eminent among all others; and, as a result he may believe that his language was also Adam’s.” (Dante, 1986, p. 6). Since the writing of Dante’s *De Vulgari Eloquentia*, a long time has passed, but the issue of language dominance is still observable throughout history. Not only in the Appenin peninsula, but very evidently during colonial times in The Americas. As for instance, the *‘Indian’ Directory* elaborated by Sebastião José de Carvalho e Melo, even though it was sold as an attempt to integrate the indigenous peoples in Portuguese society and to extinguish the differences between them, it had one very clear objective: homogenizing the culture (Garcia, 2007, p. 24). The official publication goes as follows:

It has always been an unalterably practiced maxim in all nations, which conquered new domains, to immediately introduce their own language to the conquered peoples, as it is indisputable, that this is one of the most effective means of banishing the barbarity of their ancient customs from rustic peoples; [...] A truly abominable and diabolical invention [referring to a widely used indigenous language], so that, deprived the Indians of all those means that could civilize them, they would remain in the rustic and barbaric subjection in which they had remained until now. To eliminate this extremely pernicious abuse, it will be one of the directors' main concerns to establish the use of the Portuguese Language in their respective villages, not allowing in any way that the boys and girls who belong to the schools, and all those Indians who are capable of instruction in this matter, use the language of their nations... (ibid., p. 25³.)

The example above is only one of many attempts of establishing only one standard language at the expense of extinguishing others. In an interview, linguist and anthropologist Bruna Franchetto stated that the estimate is that 80% of the original languages vanished from the now Brazilian territory, not only in consequence of the progressive invasion of indigenous territories, but also due to the process of adopting the neighbors’ languages and mainly, as mentioned above, adopting the enforced dominant language (Iamarino, 2024, 21:01). Before the establishment of Portuguese Language as official, a variety of indigenous languages were used in the territory by the colonizers. This happened because, at first, it seemed the logical way to persuade the indigenous peoples into converting to the catholic religion (Garcia, 2007, p. 26). Later, however, it was recognized that enforcing the Portuguese language served as a tool of power—not only because establishing power relations is easier when controlling the dominant language, but also due to territorial disputes between Portugal and Spain, where linguistic differentiation was crucial

³ Original translated by the author. Where not indicated, all texts quoted in this paper are translated by the author.

(ibid., p. 27). It becomes clear that the aim was to establish a dynamic of dominance and influence, limiting the forms of communication to the colonizer's language exclusively. Together with this comes the concept of assimilation, which indicates the erasing of one's own group characteristics in order to replace them with the ones belonging to the dominant group, considering it is seen as superior (Funari and Piñon, 2016, p. 22). In this case, it was the gradual erasing of the diversified indigenous cultures and identities in exchange for the success of the enforced Portuguese homogenizing society.

It is clear that language offers much power to those who know how to use it. Pierre Bourdieu explored how language functions as a symbolic power, where symbolic power is the capacity of constructing reality (1991, p. 166). In this case, language is a resource that enables those who master it to wield influence within social structures, echoing a similar concept of power dynamics in communication (ibid., p. 166 – 170). On the same note, Michael Foucault argues that the property of discourse has always been confined to a particular group of individuals, suggesting that having control over language and discourse influences society's norms, values and perceptions, thereby holding power and establishing a relationship of authority (1972, p. 68). This becomes even more evident by taking the example of the constitutions of nation-states. According to Anderson, the rise of written language and, glancing at some period later, the popularity and profitability of print-languages - meaning books and the press media - set the base for national sentiment (2006, p. 60). This happened in different ways, but the most pertinent one was that it culminated in the establishment of certain languages as the standard for printed media (ibid., p. 61). This followed the same logic of language enforcement mentioned previously, - perhaps with a lighter approach - but within the circumstances of instituting a standard for producing and consuming media. Moreover, as Kamusella affirms, the later established as official/national languages of the states replaced other written languages traditionally used within the polity, whereas popular education and mass media contributed to leveling differences in speech, which meant the liquidation of these forms of oral language construed as dialects of the official/national language (2009, p. 9). Those were historical examples, but the relationship between language, media and power relations is far from being extinguished. That is due to the fact that the development of media progressed in extremely fast ways in the past decades, with advances in audiovisual production, different forms of journalism and the advent of the internet. According to Stuart Hall's cultural concept, whoever controls the meanings, controls the debate, which directly impacts the way a given culture writes policies, laws and elect politicians (Benshoff, 2016, p. 198 - 199). If this idea is applied to what is known to be media and to the ways it is widely used in the current world, it is possible to affirm that the impacts do not affect only policies and laws formation, but also the way elements of society are perceived, especially if they go against the dominant structure. As Benshoff argues, in a postmodern, hypermediated world, the portrayal of concepts - the image - may matter even more than "reality" itself. (ibid., p. 199).

Bringing this to the context of Brazil and connecting with the example of indigenous languages mentioned previously, a pattern in media representations can be noticed regarding indigenous communities, in which an ethnocentric vision still prevails. As Batista, Silva and Simas argue, "indigenous people are not valued, and the media has a tendency to strengthen prejudices against

native peoples, through the publication of distorted news or in which the indigenous voice does not appear to oppose the voice of the non-indigenous” (2015, p. 142). Considering that the image or representation may matter more than the facts, it seems that the popular image of indigenous people and the perception about their identities are disconnected from reality. However, if media is such an important and prevalent instrument in this day and age, it is more than reasonable that indigenous people propose a counter narrative against the ethnocentric media representations. Considering all of this, the question that rises and that this paper aims to answer is: *does media representation work as a tool for indigenous communities to renegotiate their identities?* Instead of giving more stage to the recurrent and constantly negative portrayals of indigenous peoples, the objective here is to observe and analyze the attempt of indigenous communities of taking control over their narratives. Referring back to Foucault’s idea of authority establishment through the means of controlling discourse, the lack of accurate media representations of indigenous people implicates on the social weakening of their cultures. If the dominant discourse keeps taking over the control of society’s perception, this can implicate on the loss of indigenous communities’ identities. Therefore, this paper aims to better understand the mechanisms of resistance and identity preservation of marginalized communities, analyzing the dynamics of media usage in order to give power to the enforced powerless.

Research Methodology

This paper takes an interdisciplinary approach in order to understand and interpret the dynamics of identity building through media representation in Brazil. The paper is framed with theories and concepts taken from linguistic anthropology, representation theory, and also uses arguments from sociology, semiotics, minority studies and relies on terms from critical theory.

The data collection for the research was made using two methods: case studies and interviews. The choice for case studies seemed the fairest to fulfill the need to examine how media devices are used to build the narratives and in which way it happens. In this sense the main tool to perform the examination was discourse analysis, where the context of each case was considered. The analysis was divided into three spheres. The first one had a more artistic tone to it, since the object of examination was the documentary *Martírio* (Martyrdom), produced by Vincent Carelli. The second analysis took a more practical approach and was focused on a media channel run by indigenous people, called *Mídia Indígena* (Indigenous Media). Finally, the third case was an insider’s perspective kind of approach, since it consisted of the analysis of Alice Pataxó’s Instagram profile, which she uses to represent indigenous people, as she is an influencer, communicator and activist. In addition, to give more credibility to the content analysis, two interviews were conducted, in which the questions were related to the discussed and analyzed topics in the case studies.

The first interview was conducted with Marcos Kaingang, indigenous of the *Kaingang* people, and leader of the Gyró village, located near the city of Pelotas, Brazil. The second interview counted on Karine Emerich, who graduated in journalism and social communication and has worked in the production of different documentaries connected to social causes, including in NGOs. Both of the interviews followed a conversational structure, in order to leave the

interviewees free to add any information they felt was important. Nevertheless, some questions were asked to guide the topics of the interview. In both interviews, the questions were related to: (1) the role of media content produced by indigenous people or that give them the space to represent themselves and its relation to identity (2) the matter of being represented using their original languages in media contents and its relation to identity (3) the matter of being represented realizing their rituals, chants, and being differentiated as having a different culture (4) the issue of how using different words in media reports can influence the perception of the media piece.

Negotiating Identity

There are many approaches to the concepts of identity, particularly from sociological viewpoints. This is an important idea to understand due to the fact that identity is a central issue to how individuals or groups of people interact with the context that surrounds them. Stets and Burke discussed the similarities and differences of the concept of identity regarding the Identity Theory and the Social Identity Theory (2000, p. 224 - 237). In relation to the former, McCall and Simmons' 1978 study (p. 65) defined it as *identification*, and in relation to the latter, it was called *self-categorization* (Turner et al. 1987, p. 2), and both referred to a process of self-classification in relation to existing social categories. Another perspective considered by Jürgen Habermas proposes the term “social identity”, which indicates that a society actively produces its own identity and cannot be seen as a trivial object to which it is possible to ascribe concepts (1974, p. 91). A recurring theme across the diverse meanings of identity is its function as a categorization within social roles or groups, where the associated meanings and expectations align with an individual's self-identification. This article adopts that perspective on identity, emphasizing the interconnectedness of the individual and social structures, where one influences the other. The relationship between social processes and identity is thus reciprocal, highlighting the dynamic interaction between personal and societal dimensions. (Stryker, 1980, p. 5). Other than that, the Symbolic Interactionism Theory, by George Herbert Mead also attests that society and identity are related, in the way that the meanings associated with people and objects are negotiated through social interaction, as Griffin discloses:

As human beings, we have the ability to name things. We can designate a specific object (person), identify an action (scream), or refer to an abstract idea (crazy). Occasionally a word sounds like the thing it describes (smack, thud, crash), but usually the names we use have no logical connection with the object at hand. Symbols are arbitrary signs. There's nothing inherently small, soft, or lovable in the word kitten. It's only by talking with others—symbolic interaction—that we come to ascribe that meaning and develop a universe of discourse. (2012, p. 56.)

Moreover, according to the theory, language is the tool that allows the generation of meaning. With language it is possible to create shared symbols, which are the lenses used by people to make sense of the world (ibid., p. 56). This can also mean that the shared symbols are created and understood within cultures, since the meanings depend on the system they were generated in. Since language is such a powerful tool and influences directly the way world and societal views are constructed, it seems undeniably necessary to conduct a more profound investigation into the relationship between language, culture and identity building.

Language and Identity Building

This article takes two main perspectives regarding the relationship between language and identity building. One is very much related to the cultural aspect of it, that is to say, the interconnection between language and culture, as explores the Linguistic Anthropology field. The other perspective takes a constructivist point of view, where language plays a role of negotiating the meanings, as argues George Mead's Symbolic Interactionism, the Semiotics field of study and the proposed theories by Stuart Hall, where the concept of representation will be related to media. The aim here is to show how interconnected these visions are. They complement each other, and are not opposites, and my attempt in the next subchapters will be to demonstrate that.

Language and Culture

There is an unquestionable relationship between language and culture as language is an essential tool and component of culture (Langacker 1999 p. 16). It is the instrument through which humans make sense of and, at once, structure their culture, and therefore, interpret the world. In the words of Palmer and Sharifan: "Language is a cultural activity and, at the same time, an instrument for organizing other cultural domains. Speakers take account of discourse situations, which are structured by culture." (2007, p.1). As complicated as it might sound, this basically means that language and culture are connected in a reciprocal relationship, one is embedded into the other. The approach of linguistic anthropology suggests that the speakers of a language are social actors, which means they are constantly creating meaning and articulating their existence inside their net which interconnects moral values, expectancies and beliefs (Duranti, 2000, p.21). Moreover, linguistic anthropology sees language as a collection of symbolic strategies which are part of the social web and of the individual representation of the world, where the linguistic signs are not neutral, but are constantly used as a form of building cultural differences and affinities (ibid., p. 22 - 24).

In his book *The Dawn of Language*, linguist Sverker Johansson states that "[...] it is the systems of symbols that create meaning that make culture relevant to language, language too is a system of symbols that create meaning" and that "the ability to handle symbols and networks of symbols [meaning culture] is therefore a prerequisite for language [...]" (2021, p. 305). This means that language is not only a system of symbols that creates shared meanings across cultures, but it is also a way of expressing the culture. This is especially true for indigenous peoples in Brazil. They preserve their culture through oral traditions, and the essential tool for culture preservation is their language. As confirms Dorvalino Refej Cardoso, an ethnic of the *Kaingang* People, in a news article for *Brasil de Fato*:

We are around 240 peoples that speak *Gê* languages [one of the existing indigenous linguistic families in Brazil] *Kaingang* that exist from the south to the center of the country. We suffer with the acculturation of our youth, because our culture is maintained through the oral form. That is why teaching the language is one of our main tasks, besides the dances and other religious rituals practiced by our ancestors (2021, para. 8).

Another factor that shows this crucial relationship, is the amount of initiatives to preserve indigenous languages, - due to the process of assimilation - as explored by many linguists, educators and anthropologists in Brazil, such as Barbosa (2011), Keim and Santos (2013), Franchetto et al. (2019), Guaratira and Costa (2020) and many others involved in the Indigenous Languages Revitalization Project by University of Campinas (Unicamp⁴, 2019), to cite a few. For instance, Vanderson Lourenço, indigenous of the *Guarani-Nhandewa* community, explained how religion and language are connected for them in the documentary Indigenous Language Revitalization:

If you want to talk about the revitalization of the language, there is no way to separate it from religion for us, *Nhandewa*. That is because the religion takes place in an ambience that we call *Oy Guatsu*, that would work like a school, a training space, because this is the place where the locals of the community will learn how to make medicine, how to read time, and how to understand the languages of the birds and the animals. This is where we always took our survival from, the knowledge always came from the *Oy Guatsu*, so we still carry these traits from the ancestral culture [...] we are reliving the ancestral memory. (Unicamp, 2019, 0:45).

In the documentary *Kaingang Knowledge*, indigenous leader João Carlos Kasu Kanheró states: “the *Kaingang* Language has a lot of value, the one that does not know how to speak the *Kaingang* Language has no value, that is what our ancestors used to say” (Flow and pH7⁵, 2015, 03:34). Still in the same documentary, another indigenous leader affirms “if you speak *Kaingang*, you are indigenous, even if you are wearing a suit” (ibid., 19:10). The previous statements highlight the role of language in identity. It serves not only as a tool for expressing and articulating the culture of a people, but also as an identification tool, which unifies the indigenous of the group, regardless of how assimilated they are to a non-indigenous context. Not only does language allow the symbols of the indigenous cultures to be constructed, but it also allows a net of identification and understanding - identity - that can only happen through their languages. Again, in the documentary Indigenous Language Revitalization it is stated that by reviving a language it is possible to get to know the history and culture that was erased through time and, therefore, to give continuity to a people’s identity (Unicamp, 2019, 0:34). Moreover, Professor Wilmar D’Angelis expresses that reviving the language “benefits the communities, that now have a new life with it, a new dynamic for their schools and for the daily life itself, because it is possible to see the language making people happy again, giving its important role for the identity (ibid., 08:55).

It is also affirmed by Claudécir Marcolino, indigenous of the *Guarani-Nhandewa* people, that for one to speak the language, it is necessary to have someone to talk to (ibid., 05:25). This highlights the importance of communication in the process of maintaining the culture alive, because the way that language and, therefore, culture remain living is by active interaction. This is where Mead's Symbolic Interactionism main premise enters the scene. According to Herbert Blumer, human beings use language and, therefore, social interaction to manage meanings and that the meanings are the basis of action in society (1969, p. 2). This is very similar to what was already discussed in relation to Linguistic Anthropology, because here, a cutout in Symbolic

⁴ In bibliography as Extensão, Esporte e Cultura – Unicamp (2019).

⁵ In bibliography as Flow Filmes & pH7 Filmes (2015).

Interactionism is made, in which we isolate the bit where language is seen to be generating meaning and apply that to observe indigenous languages and cultures. However, it is also possible to relate Symbolic Interactionism with media, since the concepts created to support meaning are not only represented in it but are also negotiated and renegotiated in it.

Media and Representation

Regarding the discussion in the previous subchapter, Stuart Hall also argues that meanings can only be accessed through the common ground of language (1997, p. 1). Moreover, he presents the theory of Representation, which says that without the 'signifying systems' - language being one of them - it would be impossible for one to take on identities and to sustain the common ground of culture (ibid., p. 5). Furthermore, other non-linguistic systems are also signifying systems, such as visual images, facial expressions, gestures, sounds... all of this can be considered languages. (ibid., p. 18 - 19). In other words, not only a language - as in English, or French - work as negotiating meaning, but other systems of representation also impact how a meaning is created and perceived in and across cultures. In semiotics terms, this means, for Hall, that understanding language as a system that crosses the border of linguistics offers a broader view concerning the power of signifying systems. (Benshoff, 2016, p.53).

This far, this paper has demonstrated that language plays a crucial role in the preservation of indigenous cultures. But even with the process of identity building through language and culture, these identities are still inserted in a society ruled by dominance. As mentioned in the introduction, the 'image' created through the systems of meaning matter a lot, especially in the current hypermediated society. The repetition of one single perspective, the mass perspective, can end up establishing a single version of a narrative. The more the same perceptions and narratives are reproduced, the more standardized they become. This process can come to the point in which standard concepts are created, called *default assumptions* by Hofstadter (Griffin, 2012, p. 57). In this case, the identity of indigenous people can be detached from the alignment between identification and the meanings and expectations and can instead become only what is expected of them based on the widespread stigmas that are endorsed by media.

This has been the case in indigenous populations' representation in Brazilian media for years, as attests the indigenous journalist Nankupé Tupinambá Fulkaxó. According to him, a great part of media channels continues to feed an ethnocentric and stigmatized discourse - originating in colonial times - about indigenous peoples, and the way the media interprets and portrays news about conflicts that involve them, affects the generated judgment and perception. (Fulkaxó, 2019, p. 93). As an example, we have a news article from G1 - one of the main news channels in Brazil - about an indigenous demonstration that happened this year, in which the negative consequences - mainly to big companies - were the focus. The reason and explanation for such demonstration were briefly mentioned and not detailed, and the way the text was constructed portrayed the situation as a wrongdoing to the country and did not seem to validate any of the motives which could have led to this occasion. One excerpt was:

The BR-230 highway was blocked this Wednesday at kilometer 27 by leaders of the *Arara*, *Juruna* and *Assurini* ethnic groups, who live in villages in the *Paquicamba* and *Koatinemo* Indigenous Lands. They used a truck, tires and pieces of wood to close the road. The passage was only opened for ambulances and police vehicles. Before long, a long traffic jam formed on both sides of the track. [...] For those who work with the transport of perishable cargo, the protest raised concerns about possible losses. A cart loaded with vegetables left São Paulo and was stopped at the roadblock. Delivery to Altamira, a neighboring municipality, had already passed the deadline. (G1, 2024, para. 5 - 9).

This is only one of many occurrences in Brazilian media that Fulkaxó (2019) confirmed to be true. But the focus here is different. The aim is to analyze if the proposed counter argumentation by indigenous people is able to bring a new meaning for their identities, through their own signifying systems.

As the aim of this research is to investigate the possibility of renegotiating identity of indigenous communities in Brazil through their own signifying systems, the following case studies will illustrate the strategies and means used to represent these communities and serve as contextual discourse analysis objects to examine whether the renegotiation is present or not.

Identity Communicated in Media

Case study one: documentary

The first case study is the documentary called *Martirio*⁶ (Martyrdom), idealized, directed and narrated by Vincent Carelli and premiered in 2017. Carelli is a French-Brazilian anthropologist, indigenist and filmmaker, who has produced many documentaries involving indigenous communities and has even created a project to train indigenous filmmakers (Embaúba Play, 2024). The reason I chose this documentary, even though Carelli is not an indigenous person is that he uses his instruments to give voice to the counter narratives proposed by indigenous communities and goes against the dominant stories. “His project stimulated the exchange of information and images between nations, which discussed together the way of presenting their reality to the rest of the world (ibid.).

The documentary shows the long-going attempt to retake indigenous territories. It regards specifically the *Guarani-Kaiowá* community that lives in the state of Mato Grosso do Sul in Brazil. Carelli had already produced some films about the same matter in the decade of 1980, when the movement started, but with the raise of law projects against indigenous rights and the recurrent reports of violence, he decided to go back to the same communities and investigate the origins of conflict, “the peaceful and obstinate insurgency of the dispossessed Guarani-Kaiowá against the powerful agribusiness apparatus.” (Vitrine Filmes, 2020). Although the focus of the documentary is a specific community, it is applicable to the whole indigenous scenario in Brazil. It is shown that the fight is constant and general, regarding all communities. All of them struggle with conflicts over land, especially against farmers and against agribusiness.

⁶ Since the documentary was made in Brazilian Portuguese, all citations made throughout the text were translated by the author.

All things considered, even though *Martírio* was not produced by indigenous people, it had a major representation of the communities, and that is the most important thing about it. The narrator, which is also the main director, speaks only at very specific moments, to give a historical background, or the context between a sequence of scenes. Most times, the narrative is taken over by the indigenous communities, which allows them to tell their own version of the story. In several moments, dialogues and speeches in the indigenous native languages are shown, together with chant, prayer and dance rituals, which make a statement about identity; they are still here and will continue to be. One widely used strategy is the interplay of opposite ideas. The film continuously shows the mass perspective of indigenous communities as aggressive and invaders, especially in the media, and then, proceeds to combat these ideas with an excerpt of indigenous speeches, or a historical overview about the situation. Not only is the documentary itself a way for indigenous peoples to speak for themselves, but it also serves as a testimony for indigenous history in Brazil for the last few decades, as well as it combats different misleading and dominant ideas throughout the course of it.

From an insider perspective, the kind of representation used in the documentary is extremely important to show reality as it is. According to the indigenous interviewee, Marcos Kaingang, having space for indigenous people to have their own voice brings visibility and strengthens resistance for the communities. This can be added to what Karine Emerich affirms:

Producing audiovisual content in indigenous languages is a small stone in the shoe of mainstream media. We as society, do not know all the languages that allow their [indigenous communities] resistance. [The media] denies the number of indigenous communities existing in Brazil. It is a small opening for the acknowledgement of the existence of the communities.

Moreover, she mentioned that when this kind of documentary is produced, it is customary that the script and the decisions about the content are made together with locals of the indigenous community in question, which gives autonomy for them to speak from their own perspective and be active participants in the process of building their own narratives. The importance of this kind of content is even more clear when Marcos Kaingang affirms: “if the media entered more in the communities and looked for this kind of knowledge from the original people, it would be a strong work for us”, agreeing with the idea that involving indigenous people in content producing about them, as obvious as it might seem, is essential for an accurate and aligned with reality representation of them. Regarding the language matter, Marcos Kaingang expressed that the very first worry when establishing a new community, or “village” is preserving the language, having an indigenous school so language does not get lost. For him, the indigenous language comes first - in his case, the *Kaingang* language - but they should learn Portuguese as well to be able to be in touch with the rest of the country. This can also be applied to documentary production. It was produced in the indigenous language in most of the times, but Portuguese was also needed to be able to spread the message to as many people as it could get to. All things considered, this documentary is an important piece of identity preservation and narrative building, and moreover, as Karine observes, this kind of work is important because it stays out. Those are alive memories, voices registered in the past, to be continuously heard, until this day and the ones to come.

Case study two: media channel

The second case study is a media channel called *Midia Indígena*⁷ (Indigenous Media). They are an internet-based indigenous communication collective and mostly use their Instagram profile - which has 216 thousand followers - for posting and publishing, so that is the focus of the analysis. Their mission is to promote communication made by indigenous people and for indigenous people, as well as showing their lives differently than the stigmatized perception of traditional media. In order to have a better idea of the channel, three different posts regarding different matters were examined.

All in all, it is noticeable that *Midia Indígena* uses different approaches to try and take control of the signifying systems, as discussed before in this paper. Taking only the analyzed examples; news reports, coverage of events and connecting indigenous culture with the everyday, there are already three of them, however other ones can be observed throughout their Instagram profile. Those include reporting conquests, - such as when lands are delimited, or when a university graduates their first indigenous woman - invitations to mobilize people to participate in demonstrations, divulging other contents produced by and about indigenous communities, articles about indigenous stories, and many more. This amount of approaches reveals that the process of building a counter narrative against the perspective proposed by mainstream media is multifactorial and consistent. Not only is the content of the posts important, but all the semiotic signifying systems proposed by Hall (1997, p. 18 – 19). The images, the videos and the language used in them are crucial to get the message across and represent the indigenous communities with their own perspective.

The idea of having media content produced by indigenous people themselves resonates a good impression between indigenous populations. Marcos Kaingang affirmed that this brings the key message of: “we can, we know”. This is because, according to him, society is used to picture indigenous people as incapable of using technology to produce their own things. So, indigenous communities representing themselves communicates a message of presence. They are here, they have learned and are ready to be the spokespeople of their own narratives. This is connected to what Karine said about mainstream media: “mass communication has a classist vision, a dominant discourse [...] so reporters end up producing a discourse which always put the *white man* as dominant.” This is exactly what Marcos Kaingang was referring to, as well as it is connected to what Hall’s representation theory attests about the control of the *meanings*; whoever has it, runs the debate. Karine also adds that due to the dominant discourse, indigenous populations and the problems regarding them are neglected; she states: “it is known that many are the tragic occurrences lived by indigenous people, it is known that the majority of indigenous lands are conflict areas, [...] the problems are serious and the space in the media for this is too small”. Which is where the importance of *Midia Indígena* channel comes in. Even though it is not the most popular media outlet, especially because it is Instagram-based, it is one of the few that does not try to alleviate the occurrences by using neutral terms; it has the purpose of making a statement in the name of the indigenous communities. As Marcos Kaingang mentions, a lot of the

⁷ As well as the documentary, any direct citations were translated by the author.

times, mainstream media weakens the events, and “it is very important that the media enters the communities”, but at the same time it is rare that reality is represented as it really is. All of this implies that content produced directly by indigenous people from different communities, but connected through one principle, is important in sharing their reality with the rest of the country, and eventually the world, seen and represented by their own eyes, voices and resources.

Case study three: influencer

The third case study is the Instagram profile of the indigenous activist and communicator/influencer Alice Pataxó⁸. She is an indigenous of the *Pataxó* community, in the south of the state of Bahia in Brazil and uses her personal profile on Instagram as a way to speak up about issues concerning indigenous communities, demystify misleading concepts, and also share her culture with the internet. In her own words, she is part of a struggle, in which her generation “in photos, videos and demonstrations, keeps on bringing communication that changes *the today* and, without question, the future perspective, we were never past, we are an important part of the present. We are and we will be future.” To better understand her role in proposing a counter argumentation to mainstream media, four different posts were analyzed.

It was possible to observe that Alice Pataxó uses her Instagram account to combat not only misleading and prejudiced media narratives, but also widely spread narratives in society in general. She uses her platform to speak in the name of indigenous peoples, but at the same time, she gives space for other indigenous people to speak for themselves, as in the case of the visit in the communities. Her content is varied, mostly involving *vlog-style* videos, informative posts, and videos in which she explains some aspects of her culture or talks about environmental issues. She merges different approaches to represent her *Pataxó* culture, and at the same time, be a part of and represent the shared mission of indigenous people in Brazil: stay present and alive, destigmatizing their history along the way, and, as she mentioned in one of the videos, representing “indigenous people with the face of the diversity they have in this country”.

From the perspective of an indigenous person, the presence of indigenous people in the media is vital. As Marcos Kaingang states, it brings visibility to the indigenous communities and shows that they are capable of representing their own story. Other than that, according to him, it is essential for strengthening the struggle and bringing more visibility that media explores the inside of the communities, and in the case of Alice Pataxó, the perspective actively **comes** from the inside. Marcos Kaingang also talks about how important it is for indigenous people to be represented in the media with the traditional clothes, paintings, and performing their rituals, because it reinforces the fight, and this is something that Alice Pataxó brings frequently to her profile. With the perspective coming from the inside like in this case, is one more step towards debunking the “classist vision” and the “dominant discourse” of mainstream media, as mentioned by Karine Emerich. Furthermore, representing the indigenous communities as they really are in daily life, and naturally showing their diverse cultural and identity aspects, endorses what Marcos Kaingang stated about popular knowledge regarding indigenous people. He expressed: “it is important not to stay only in the book, but to get to know reality for itself”.

⁸ Alike the previous sections, any direct citation was translated by the author.

Conclusion: Aligning Media with Reality

It has been a long journey of European culture from Dante's time to recent times - many languages have disappeared, and many others have been revitalized. In Brazil, however, these processes are not at all in the past, and the dynamics involve a long and withstanding process of power relations, originating in colonial times. This paper began with the discussion of different theories; representation theory, linguistic anthropology and symbolic interactionism. Throughout the paper, it was pointed out that these theories can be connected between themselves, taking the perspective of the current hypermediated world and observing how media plays a big role in negotiating *meaning*, and how people make sense of reality around them. Expanding the concept of language to other semiotic symbols, here called signifying systems, it was possible to analyze the different ways in which the attempt to renegotiate dominant ideas can happen.

In the case of the documentary, it was noticeable that the choice was to explicitly combat the dominant narratives by placing them next to the counter argumentation, where the indigenous perspective prevailed. Other than that, the documentary is itself a testament of the indigenous communities' history in the country in the past decades. Regarding the media channel *Mídia Indígena*, it was clear that they also fight the dominant representation explicitly; by making a statement through the words they use to put together their news reports, instead of trying to remain neutral or even alleviate the situation. Together with that, they also represent indigenous identities by showing how indigenous cultures are inserted in the popular culture, producing informative posts and by celebrating the diverse identities with coverage of cultural events. In the case of the influencer profile, Alice Pataxó, she addresses indigenous matters with information right from the source, bringing the perspective of someone from the inside. At the same time that she takes a light approach, by showing elements of her culture in a natural way, using *vlogs* and informative posts, she takes on a reassuring language, choosing the right words to build her statement in defense of indigenous rights and accurate representations.

Considering all of this, the answer to the research question is yes, media representation does work as a tool for indigenous communities to renegotiate their identities. In this case, it is important to bring back the concept of identity used in this paper: it is the categorization in a social role, or social group, where the meanings and expectations regarding this role are aligned with the person's identification. The indigenous communities are well aware of their identification. What is in discussion here is the meanings and expectations typically associated with them, which are endorsed by mainstream media. The renegotiation of identity is especially clear not only by observing how different the narratives proposed by indigenous voices are from the mainstream media representations, but also by taking into consideration what the interviewees had to say about the matter. As Marcos Kaingang said, the presence of indigenous people in the production of media content is essential, because it brings visibility and shows reality as it is, and by representing the indigenous cultures as diverse as they are and giving space for the different activities to be represented, the real identity can be preserved and reassured. There is, of course, a limitation if the audience proportion of mainstream media and 'alternative' media produced by indigenous people are compared. As Karine Emerich expressed, mass communication has a classist view, which involves a dominant discourse, difficult to be broken, so media content

produced by indigenous people are a “small rock in the mainstream media shoe”. This certainly does not mean that it is irrelevant. On the contrary, it is a big step if compared to how the situation was some decades ago. If the image can be even more important than the reality, accurate representations of indigenous communities and their identities are the way to align the expectations with the identification, to align the image with the reality.

On the same note, the only way to give indigenous communities the power of discourse and the authority of negotiating their own meanings through media is to understand the possible strategies that can be used, and the dynamics in which the enforced powerless can work their way through different media channels. And this is what this paper analyzed, hoping to clarify the ways in which the renegotiation of indigenous communities’ identities can be done.

Bibliography

This essay is a shortened version of the following: Tilvitz, L. E. N. (2024): Counter-Narratives in Indigenous Media: Negotiating Identity. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th November 2024. BBU FIMB.

Alice Pataxó (2024) [Instagram]. 17 October. Available at:
https://www.instagram.com/p/DBM3mdZy9K0/?img_index=1
 Accessed: 01 November 2024

Alice Pataxó (2024) [Instagram]. 26 February. Available at:
<https://www.instagram.com/p/C30RLmkR-mP/>
 Accessed: 01 November 2024

Alice Pataxó (2024) [Instagram]. 28 September. Available at:
<https://www.instagram.com/p/DACBpZoyT7A/>
 Accessed: 01 November 2024

Alice Pataxó (2024) [Instagram]. Available at:
https://www.instagram.com/alice_pataxo?utm_source=ig_web_button_share_sheet&igsh=ZDNlZDc0MzIxNw==
 Accessed: 31 October 2024

Alighieri, D. (1986). *De Vulgari Eloquentia*. Turin: UTET.

Anderson B. (2006) *Imagined Communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.

Barbosa, A., C., A. (2011) *Educação da Criança na Revitalização da Identidade Indígena: O Contexto Xokleng/Laklãnõ*. 2011. Dissertação (Mestrado em Educação) – Programa de Pós-Graduação em Educação/Mestrado, Universidade Regional de Blumenau, Blumenau.

Batista, D. N., Silva, L. W. A. da e Simas, H. C. P. (2015) *O outro lado do índio: representações sociais na mídia*. Revista Eletrônica Mutações, 6(11), p. 141–151. Available at: periodicos.ufam.edu.br/index.php/relem/article/view/1001
 Accessed: 02 November 2024

Benshoff, H., M. (2016). *Film and Television Analysis: An Introduction to Methods, Theories, and Approaches*. London: Routledge.

Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Berkeley: University of California Press.

- Bourdieu, P. (1991) *Language and Symbolic Power*. 6th ed. Cambridge: Harvard University Press.
- Brasil de Fato (2021) *A cultura Kaingang está nas telas*. 22 April. Available at: <https://www.brasildefato.com.br/2021/04/22/a-cultura-kaingang-esta-nas-telas>
Accessed: 07 October 2024
- Duranti, A. (2000). *Linguistic Anthropology (Spanish Edition)*. Madrid: Cambridge University Press.
- Embaúba Filmes. (2024) *Vincent Carelli*. Available at: https://embaubaplay.com/diretor_s/vincent-carelli/
Accessed: 22 October 2024
- Extensão, Esporte e Cultura - Unicamp (2019) *Revitalização de línguas indígenas - A identidade de um povo*, YouTube. Available at: https://youtu.be/hY_cBr3j6UY?si=gnL2bXDJYDOXATqb
Accessed: 11 October 2024
- Flow Filmes & pH7 Filmes (2015) *Sabedoria Kaingang*, YouTube. Available at: https://youtu.be/hY_cBr3j6UY?si=gnL2bXDJYDOXATqb
Accessed: 10 October 2024
- Foucault, M. (1972) *The Archaeology of Knowledge and The Discourse on Language*. New York: Pantheon Books.
- Franchetto, B., Vieira, M. M., Maia, M., & Lemle, M. (2019). *Línguas indígenas e gramática universal*. São Paulo: Contexto.
- Fulkaxó, N., T. (2019). *Entre Cartas, Crônicas e Textos Jornalísticos*. Camaçari: Pinaúna.
- Funari, P., P. Piñon, A. (2016) *A temática indígena na escola: subsídios para os professores*. São Paulo: Contexto.
- G1. (2024) *Corpo de indígena é encontrado com sinais de asfixia; polícia investiga caso*, 18 October. Available at: <https://g1.globo.com/ms/mato-grosso-do-sul/noticia/2024/10/18/corpo-de-indigena-e-encontrado-com-sinais-de-asfixia-policia-investiga-caso.ghtml>
Accessed: 22 October 2024
- G1. (2024). *Protesto de indígenas contra usina de Belo Monte interdita a rodovia Transamazônica no Pará*. 18 September. Available at: <https://g1.globo.com/pa/para/noticia/2024/09/18/protesto-de-indigenas-contra-usina-de-belo-monte-interdita-a-rodovia-transamazonica-no-para.ghtml>
Accessed: 19 October 2024
- Garcia, E. F., (2007). *O projeto pombalino de imposição da língua portuguesa aos índios e a sua aplicação na América meridional*. Dossiê: Os índios na História: abordagens interdisciplinares. doi: <https://doi.org/10.1590/S1413-77042007000200003>
- Griffin, E. (2012). *A First Look at Communication Theory* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Guaratira, S. da S. C., & Costa, C. D. N. da (2020) *Experiences of Sakurabiat language and culture rescue*, Cadernos de Linguística, 1(3), pp. 01–14. doi: 10.25189/2675-4916.2020.v1.n3.id249.
- Habermas, J. (1974). *On Social Identity*. Telos, 1974(19), 91–103. doi:10.3817/0374019091
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: SAGE Publications.
- Iamarino A. (2024). *As línguas originais do Brasil*, YouTube. Available at: <https://youtu.be/0-7u8eExmBw?si=WZ50tW3vmn-QjBKk>
Accessed 13 October 2024

- Johansson, S. (2021). *The Dawn of Language: The Story of How We Came to Talk*. London: MacLehose Press.
- Kamusella, T. (2009) *The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Keim, E. J., & Santos, R. F. (2013) *Educação escolar indígena: interculturalidade e cosmovisão na revitalização da língua e cultura Xokleng/Laklãnõ*. doi: <https://doi.org/10.4025/tpe.v16i2.24375>
- Kettletrinda (2020). *Martírio, Vincent Carelli*. Available at: <https://youtu.be/nVbmXmu2C2I?si=J3R5mcQbdPPpBe9W>
Accessed 20 October 2024
- Langacker, R. 1999. *Assessing the cognitive linguistic enterprise in Cognitive Linguistics: Foundations, Scope, and Methodology*. T. Janssen and G. Redeker, 13–59. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- McCall, G. J., & Simmons, J. L. (1978). *Identities and interactions*. New York: Free Press
- Mídia Indígena Oficial (2024) [Instagram]. 12 October. Available at: https://www.instagram.com/p/DBBeQ6Qv0p2/?img_index=8
Accessed 30 October 2024
- Mídia Indígena Oficial (2024) [Instagram]. 13 July. Available at: https://www.instagram.com/p/DBcbpKPPGAj/?utm_source=ig_web_copy_link
Accessed 25 October 2024
- Mídia Indígena Oficial (2024) [Instagram]. 18 October. Available at: https://www.instagram.com/reel/DBQ8-8uJeaN/?utm_source=ig_web_copy_link
Accessed 29 October 2024
- Mídia Indígena Oficial (2024) [Instagram]. Available at: https://www.instagram.com/midiaindigenaoficial?utm_source=ig_web_button_share_sheet&igsh=ZDNlZDc0MzIxNw==
Accessed 25 October 2024
- Palmer, G. B., & Sharifian, F. (2007). *Applied Cultural Linguistics: Implications for Second Language Learning and Intercultural Communication*. La Rioja: John Benjamins Publishing.
- Stets, J. E., & Burke, P. J. (2000). *Identity Theory and Social Identity Theory*. *Social Psychology Quarterly*, 63(3), 224. doi:10.2307/2695870
- Stryker, S. (1980). *Symbolic interactionism: A social structural version*. New Jersey: Blackburn Press.
- Tilvitz, L. E. N. (2024): Counter-Narratives in Indigenous Media: Negotiating Identity. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th November 2024. BBU FIMB.
- Turner, R. H. (1978). *The role and the person*. *American Journal of Sociology*, 84, 1-23.
- Vitrine Filmes. (2020) *Martírio*. Available at: <https://www.vitrinefilmes.com.br/filme/martirio/>
Accessed: 22 October 2024

PÉNZÜGYEK

Pham Mai Linh

Bridging The Gap: How Fintech Is Revolutionizing Financial Inclusion In Vietnam And India

BGE TDK 2024: **Különdíj**

TDK konzulens: Dr. Vallyon Andrea Júlia

Introduction

The growth of financial technology (FinTech) has accelerated changes in global financial services, bringing new opportunities for financial inclusion, especially in emerging markets. Financial inclusion, defined as the provision of accessible and affordable financial services, plays a critical role in economic development, poverty reduction, and social stability. However, many individuals in developing economies continue to face barriers to accessing traditional financial services due to geographic, economic, and digital literacy constraints (World Bank, 2022).

This study examines the role of FinTech in promoting financial inclusion by focusing on two emerging economies: India and Vietnam. India has successfully implemented the Unified Payments Interface (UPI) as an inclusive, government-backed payment system. Vietnam, by contrast, relies primarily on private-led platforms such as MoMo and VNPAY, operating within a developing regulatory framework. The research aims to address the following questions:

1. How do FinTech platforms, such as UPI in India and MoMo/VNPAY in Vietnam, contribute to financial inclusion?
2. What are the primary challenges and opportunities in scaling FinTech solutions in these emerging economies?
3. What policy lessons can be learned from the experiences of India and Vietnam?

Using a comparative case study approach, this paper explores how regulatory, infrastructural, and socio-economic factors influence FinTech adoption and financial inclusion.

Literature Review

Financial Inclusion and the Role of FinTech

Financial inclusion refers to the accessibility of financial products and services, particularly for underprivileged individuals. The World Bank (2022) defines financial inclusion as "the ability of individuals to carry out transactions, save, borrow, and invest in ways that promote economic stability and resilience." Studies suggest that financial inclusion can improve poverty reduction and economic development (Demirgüç-Kunt et al., 2018).

FinTech has emerged as a key driver of financial inclusion through mobile banking, digital wallets, and real-time payment systems. These solutions provide banking access to unbanked populations, particularly in developing regions (Chen et al., 2019). Research highlights that digital payment platforms significantly reduce transaction costs and enhance financial accessibility (Arner et al., 2020).

The Role of Government and Regulation in FinTech Adoption

Regulatory frameworks play a crucial role in FinTech adoption. In India, government initiatives such as Digital India and Aadhaar (a biometric identity system) have facilitated the growth of digital finance. The Reserve Bank of India (RBI) and the National Payments Corporation of India (NPCI) have developed regulatory mechanisms that promote competition while ensuring security (RBI, 2022).

Conversely, Vietnam is still developing its regulatory framework. The State Bank of Vietnam (SBV) has introduced the National Financial Inclusion Strategy, yet challenges remain due to fragmented data protection policies and a lack of formal digital literacy programs (Le & Hoang, 2022).

Challenges in FinTech Adoption: Digital Literacy, Trust, and Infrastructure

Despite its potential, FinTech adoption faces significant challenges, including:

- Digital literacy: Limited knowledge and trust in digital financial services hinder adoption, particularly in rural areas (Nguyen & Tran, 2021).
- Cybersecurity and data privacy: Concerns over fraud and data protection deter users from engaging with FinTech platforms (Gowda, 2021).
- Infrastructure limitations: Poor internet connectivity in rural areas affects digital payment adoption, particularly in Vietnam (World Bank, 2022).

Comparative Analysis of FinTech in India and Vietnam

India: Unified Payments Interface (UPI)

India's Unified Payments Interface (UPI), launched in 2016 by NPCI, has become one of the most inclusive digital payment systems worldwide. Key factors behind UPI's success include:

- Government support through policies like Aadhaar and Digital India.
- Public-private collaboration, with platforms such as Google Pay and PhonePe integrating UPI.
- Low-cost transactions and seamless interoperability among banks and payment providers (NPCI, 2023).

Vietnam: MoMo and VNPAY

Vietnam's digital payment ecosystem is dominated by private-sector platforms such as MoMo and VNPAY. Key characteristics include:

- Strong market penetration through partnerships with over 30 banks (State Bank of Vietnam, 2023).
- Targeting urban populations, particularly young, tech-savvy users.
- Challenges in expanding adoption due to low digital literacy and underdeveloped regulatory frameworks (Le & Hoang, 2022).

Comparison: UPI vs. MoMo/VNPAY

Factor	India (UPI)	Vietnam (MoMo/VNPAY)
Leadership	Government-led	Private-sector driven
Interoperability	Seamless across banks and platforms	Limited between providers
Regulatory support	Strong regulatory framework	Developing regulatory policies
Financial inclusion reach	Expands into rural areas	Primarily urban-focused
Challenges	Cybersecurity, digital literacy	Infrastructure, trust, regulation

FinTech's Role in Remittances, SME Financial Accessibility, and Microfinance

FinTech has played a pivotal role in transforming the remittance industry, making cross-border transactions faster, more affordable, and more accessible. In developing countries like India and Vietnam, where a significant portion of the economy relies on remittance inflows, digital financial services have provided innovative solutions to reduce transaction costs and improve financial access for migrant families.

One of the major developments in this space is the integration of mobile payment solutions into remittance services. India's UPI is expanding internationally, enabling seamless cross-border

transactions with countries such as Singapore, the UAE, and Nepal. This has reduced remittance transfer times from several days to mere seconds while significantly cutting down costs associated with traditional money transfer agencies.

Similarly, Vietnam's MoMo and VNPAY have partnered with global payment platforms to create digital remittance corridors. These efforts have enhanced the financial security of millions of Vietnamese overseas workers and their families by ensuring instant access to funds. However, regulatory hurdles in Vietnam remain, as anti-money laundering (AML) and know-your-customer (KYC) policies require further refinement to enhance the efficiency of digital remittance services.

Beyond remittances, SME financial accessibility has also greatly improved due to FinTech innovations. In India, digital lending platforms such as BharatPe and Paytm Business provide microloans and working capital to small businesses without requiring traditional collateral. Vietnam, on the other hand, has seen a rise in peer-to-peer (P2P) lending services, such as Tima and VayMuon, helping SMEs secure funding despite the underdeveloped formal banking sector.

Lastly, microfinance institutions have benefited greatly from digital finance, particularly in enabling rural populations to access credit. India's microfinance sector has leveraged digital payments and AI-driven credit scoring to expand financial inclusion among underserved communities. Vietnam is gradually following suit, but a lack of regulatory clarity on digital microfinance platforms has slowed adoption.

FinTech's Impact on Government Welfare Payments and AI Integration

Government welfare payments have been increasingly digitized, improving efficiency, transparency, and financial inclusion. In India, UPI and Aadhaar-linked bank accounts have facilitated direct benefit transfers (DBTs), allowing millions of beneficiaries to receive government subsidies, pensions, and COVID-19 relief funds without intermediaries. The elimination of middlemen has significantly reduced corruption and delays in payments, benefiting low-income and rural populations the most.

Vietnam has also begun digitizing welfare payments through partnerships with mobile wallet providers such as ZaloPay and VNPAY. However, adoption remains limited due to gaps in digital literacy and banking infrastructure, especially in remote regions. Future government efforts will need to focus on expanding broadband access and launching financial literacy campaigns to ensure broader adoption of digital welfare payments.

Another critical aspect of financial technology is AI-driven financial solutions, which are increasingly being used for risk assessment, fraud detection, and personalized financial recommendations. In India, major FinTech firms such as Razorpay and Cred utilize machine learning algorithms to analyze spending habits and offer tailored financial services. Vietnam is

catching up, with startups like Trusting Social leveraging AI-based credit scoring to extend loans to underbanked individuals who lack formal credit history.

AI integration in FinTech not only enhances efficiency but also strengthens cybersecurity by detecting fraudulent transactions in real-time. However, data privacy concerns remain a significant hurdle in both India and Vietnam, requiring stronger regulatory frameworks to protect user information.

Policy Frameworks, Cross-Border Payment Solutions, and Future Growth Strategies

Strengthening Cybersecurity and Data Protection

Both India and Vietnam need stronger cybersecurity regulations to enhance user trust. India's Personal Data Protection Bill (pending approval) and Vietnam's upcoming cybersecurity law aim to address data privacy concerns (Government of India, 2022; State Bank of Vietnam, 2023).

Improving Digital Literacy Programs

- India's Digital Literacy Mission has made progress, but expansion is necessary (Joshi, 2020).
- Vietnam needs structured digital education initiatives to increase trust in FinTech (Nguyen et al., 2021).

Expanding Financial Infrastructure

- India's BharatNet initiative aims to improve rural internet access, supporting UPI growth (World Bank, 2022).
- Vietnam must invest in 4G and 5G expansion to enable wider adoption of mobile payments (State Bank of Vietnam, 2023).

Conclusion

This is a post from World Bank and the new role of digital payment systems in supporting financial inclusion in emerging markets can be found here: Lessons from the FinTech Landscapes in India and Vietnam. While the approaches are different, India's Unified Payments Interface (UPI) and MoMo and VNPAY of Vietnam have each immensely supported expanding financial services to underserved populations. Despite the extensive government support and interoperability across banks and payment providers making UPI widely adopted, Vietnam, with its market-oriented model and targeted government support, has managed to thrive on the back of urban and young populations.

Answers to Research Questions

Intra- to inter-country FinTech platforms like UPI in India and MoMo/VNPay in Vietnam are no exception in making efforts to drive financial inclusion.

UPI and MoMo/VNPay have driven financial inclusion through the provision of easy, low-cost digital transactions which are mobile-enabled. The open-access, government-enabled design of UPI has allowed it to spur interoperable financial services for both urban and rural Indians. This contrasts with MoMo and VNPay which have relied on private sector collaboration to gain traction in Vietnam, especially amongst younger, urban users. Each mobile network yields financial services based on its local infrastructure and uses its network to provide a solution for countries facing different kinds of financial accessibility challenges.

What would you describe as the main challenges and opportunities in scaling FinTech solutions in such markets?

These include the disparity of digital literacy, data privacy issues, and infrastructures challenges, particularly in rural areas. Others break in connection on digital literacy to increase, cybersecurity upping existing selection is of coalescence which offline payment achievement shall be instant access refinement. Public-private partnerships help overcome these challenges and scale FinTech services; for instance, in India, private apps have integrated UPI and in Vietnam, MoMo has partnered with local banks.

What are the policy implications and global lessons that can be learned from the experiences of India and Vietnam?

India shows how governmental support and good policies can rapidly scale up FinTech services and offers a widely applicable model for other countries that wish to drive digital payments more deeply into economic systems as a means of achieving broad financial inclusion. The Vietnam case illustrates how innovation in the private sector can flourish even when regulatory structures are nascent. In both cases, both underline the necessity for policies that promote innovation: but on an even footing with protecting personal data, and cybersecurity. Which should only be achieved if governments and private FinTech firms cooperate — not compete.

List of Research Result

Government and Private Sector Collaboration: While India has successfully implemented UPI based on strong government support and open-access frameworks, Vietnam has shown at a high level how a growing market can rely on private-sector-led development in a changing regulatory context (with MoMo and VNPay leading growth).

Digital Literacy as a Core Enabler: The gaps in digital literacy are perhaps one of the biggest impediments to FinTech adoption. Examples like India Digital Literacy Mission and MoMo

running its rural outreach program highlight how educating users can lead to improved trust and engagement on digital platforms.

Cybersecurity And Data Privacy Concerns - Perception of security has a significant impact on the trust in digital finance. India and Vietnam are also trying to improve their cybersecurity regulation, as is evidenced by an impending law designed to tackle data protection issues in Vietnam.

Lack of Internet accessibility in remote areas impacts FinTech scalability as mentioned by Infrastructure as a Base to Financial Inclusion. While internet connectivity investment initiatives like India's BharatNet are critical to ensure provision of reliable digital financial services to rural areas.

Lessons for Nation on Digital Payment Architecture—Model of low-cost Government-backed Digital Payments available for other countries to emulate – Case Study of UPI, India Impressive example of FinTech-drive inclusion — in which private-sector innovation generates volume in the absence of rich regulatory infrastructure — is found in Vietnam.

To sum up, FinTech in India and Vietnam has contributed significantly to financial inclusion, but persistent challenges will require action on policy, infrastructure and digital literacy. Future research must investigate the wider impact of FinTech on socio-economic development such as how cross-border payment systems, AI-based financial technologies affect economic growth, and how offline solutions scale in hard-to-reach contexts.

Bibliography

This essay is a shortened version of the following: Pham, M.L. (2024): Bridging the Gap: How FinTech is Revolutionizing Financial Inclusion in Vietnam and India. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th November 2024. BBS FICHT.

Arner, D.W., Buckley, R.P., & Zetsche, D.A., 2020. *The Evolution of FinTech: A New Post-Crisis Paradigm?* Harvard Law School Forum.

Chen, Y., Mao, S., & Liu, J., 2019. *WeChat Pay and Alipay: Financial Innovation in China*. Journal of Chinese Economic and Business Studies, 17(4), pp.322-340.

Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L., & Singer, D., 2018. *Financial Inclusion and Inclusive Growth: A Review of Recent Developments*. World Bank Policy Research Working Paper No. 8692.

European Payments Council, 2020. *SCT Inst: Achievements and Challenges*. Available at: <https://www.europeanpaymentscouncil.eu>
Accessed 2 Nov. 2024

Government of India, 2022. *Personal Data Protection Bill*. Ministry of Electronics and Information Technology. Available at: <https://www.meity.gov.in/data-protection>
Accessed 2 Nov. 2024

- Joshi, M., 2020. *Digital Payment Systems in India: The UPI Model*. Journal of Payments, 6(1), pp.45-67.
- Le, T.T., & Hoang, N., 2022. *Cybersecurity and Data Privacy in Vietnamese FinTech*. Journal of Southeast Asian Studies, 53(2), pp.134-149.
- National Payments Corporation of India (NPCI), 2021. *UPI Annual Report 2021*. NPCI. Available at: <https://www.npci.org.in>
Accessed 2 Nov. 2024
- National Payments Corporation of India (NPCI), 2023. *UPI 2023: Transaction Growth and Future Roadmap*. NPCI. Available at: <https://www.npci.org.in/upi>
Accessed 2 Nov. 2024
- Nguyen, T.H., & Tran, P.T., 2021. *Digital Financial Literacy in Vietnam: A Case Study of MoMo and VNPAY Users*. Vietnamese Journal of Economic Studies, 12(2), pp.118-140.
- Nguyen, T.H., Le, T.P., & Hoang, D.M., 2021. *Rural Financial Inclusion and Digital Payment Adoption in Vietnam*. Journal of Rural Development, 15(1), pp.37-56.
- Pham, M.L. (2024): Bridging the Gap: How FinTech is Revolutionizing Financial Inclusion in Vietnam and India. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th November 2024. BBS FICHT.
- Reserve Bank of India (RBI), 2022. *Digital Literacy and Financial Inclusion in Rural India*. Available at: <https://www.rbi.org.in>
Accessed 2 Nov. 2024
- State Bank of Vietnam, 2022. *National Financial Inclusion Strategy*. Available at: <https://www.sbv.gov.vn>
Accessed 2 Nov. 2024
- State Bank of Vietnam, 2023. *Plans for Expanding Rural Internet Access and Financial Inclusion*. Available at: <https://www.sbv.gov.vn>
Accessed 2 Nov. 2024
- World Bank, 2022. *Digital Payments and Financial Inclusion: Global Trends and Regional Insights*. World Bank. Available at: <https://www.worldbank.org>
Accessed 2 Nov. 2024

List of Abbreviations

UPI - Unified Payments Interface
 NPCI - National Payments Corporation of India
 SBV - State Bank of Vietnam
 RBI - Reserve Bank of India
 AML - Anti-Money Laundering
 KYC - Know Your Customer
 DBT - Direct Benefit Transfer
 AI - Artificial Intelligence
 P2P - Peer-to-Peer

VEZETÉS ÉS SZERVEZÉS

Németh Katalin

Nemi esélyegyenlőséget támogató intézkedések a magyar vállalatoknál

BGE TDK 2024: OTDK-ra jelölve

TDK konzulens: Dr. Ferkelt Balázs

Bevezetés

A 21. századot az álmodozások korának is lehetne nevezni. Ebben a korszakban látszólag már nincsenek korlátai annak, hogy az emberek elképzeléseik szerint alakítsák életútjukat. A média is azt harsogja, hogy merjünk nagyot álmodni, hiszen vágyaink megvalósíthatóak. Vajon az ábrándozásból született célkitűzések valóban teljesíthetőek? Ez nagyban függ a társadalmi helyzetünktől. A világ sokszínű nemzetek halmaza, ennek következménye, hogy eltérő a különböző nációk társadalmának gondolkodásmódja is. A nők társadalmi helyzete például egyike azon témáknak, amelyben ez nagyon jól tükröződik. Bizonyos régiókban a lányoknak nincs hozzáférése az oktatáshoz, nem megengedett, hogy iskolába járjanak, míg más országokban támogató intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy biztosítsák a nemek közötti esélyegyenlőséget. Az egyik leggyakrabban alkalmazott megoldás ennek érdekében a nemi kvóta. A kvóta lehetővé teszi, hogy a képzett nők nagyobb létszámban tölthessenek be felsővezetői pozíciót. Ez az eszköz ideiglenes szabályozóként működik addig, amíg a nők és a férfiak között meg nem szűnik az egyenlőtlenség, és egyforma bánásmódban nem részesülnek. Akadnak olyan területek is, ahol az emberek pozitív attitűdje szükségtelenné teszi ezeknek a kvótáknak az alkalmazását is, hiszen természetes számukra, hogy társadalmuk minden tagja egyenlő esélyekkel bír. A dolgozatom célja, hogy Magyarország helyzetét elemezzem nemi esélyegyenlőség és karrierlehetőségek szempontjából és megvizsgáljam, milyen módszerekkel lehetne megszüntetni azokat a korlátokat, amelyek visszatartják a képzett női munkavállalókat a felsővezetői pozíciók elérésétől.

Kutatásomat a következő kérdések mentén végeztem el: Hogyan befolyásolják a nemi szerepekkel kapcsolatos kulturális attitűdök Magyarországon a nők karrierlehetőségeit? Szükséges-e Magyarországon a nemi kvóta alkalmazása? Milyen egyéb, a nemek közötti egyenlőséget támogató intézkedések vannak érvényben a Magyarországon működő vállalatoknál?

A fenti kérdések megválaszolásához egyaránt alkalmaztam szekunder és primer kutatási módszereket. Könyveket, szacikkeket, tanulmányokat, interjúbeszélgetéseket, statisztikákat, újságcikkeket, jelentéseket és egyéb online forrásokat dolgoztam fel, valamint mélyinterjú, kérdőívezés formájában végeztem primer kutatást is.

Nemi esélyegyenlőség a magyar munkaerőpiacon

Diszkrimináció és esélyegyenlőségi terv

Egy a magyar nők munkaerőpiaci diszkriminációját vizsgáló 2022-es felmérés szerint a magyar vállalkozások többségének nem jut ideje és fölös kapacitása arra, hogy a munkavállalók beilleszkedését elősegítsék és az ezzel járó többletkiadásokat vállalni tudják. A teljesítményorientált gazdasági életben ennek negatív hatásait különösen a női munkavállalók érzik, akik a leépítéseknek is leginkább kitett társadalmi csoportnak számítanak. A vizsgálati minta szerint három tényezőben jelenik meg a negatív diszkrimináció, ezek a fizetés, az előítélet és a gyermekek megléte, illetve azok száma (Kömüves et al., 2023.).

A hátrányos megkülönböztetés csökkentésének érdekében a 2003. évi CXXV. törvény előírja, hogy az ötven főnél több munkavállalót foglalkoztató költségvetési szervek és a többségi állami tulajdonban lévő jogi személyeknek kötelessége esélyegyenlőségi tervet elfogadni. A versenyszférában – amennyiben a hazai törvényi előírás alapján nem is kötelező a terv elkészítése – számos esetben a külföldi anyavállalat globális sokszínűségi/etikai irányelveinek hatására kényszerül a cégvezetés lokális esélyegyenlőségi stratégia kidolgozására (Kömüves et al., 2023.). A megkérdezett nők több, mint 75%-a nem tud arról, hogy a munkahelyüknek van-e kidolgozott esélyegyenlőségi terve. Ez az arány rettentően alacsonynak számít és arra utal, hogy a szervezeteknek, ha van is esélyegyenlőségi tervük, azt aktívan nem propagálják.

Nők vállalati vezetőtestületekben és irányításban

Húsz-huszonöt évvel korábbi európai összehasonlításban különösen magas volt a női vezetők száma Magyarországon. Ez 2012-re teljes fordulatot vett és Magyarország nemcsak nemzetközi viszonylatban, hanem saját korábbi eredményeihez képest is rendre alulmúlta. A legjelentősebb visszaesés a versenyszférában volt tapasztalható (Nagy, 2013.). 2023-ban a női igazgatók aránya 10,5% volt, ami több mint 23,3%-kal maradt el az uniós átlagtól. Az Európai Unió tagállamainak rangsorolásában hazánk utolsó előtti helyen áll, csupán Ciprus marad el még jobban (Erdélyi, 2024.). A társadalom értékrendszere, a nemi kultúra nagyban felelős ezért a jelenségért.

Magyarországon nincsenek olyan nemi esélyegyenlőséget támogató intézkedések, amelyek a nők felsővezetői pozícióba kerülését segítenék. A Budapesti Értéktőzsde weboldalán sincs információ erre vonatkozóan, valamint a magyar kormány sem hozott olyan rendelkezést az elmúlt időszakban, ami a vezetői szinteken való feljebb kerülést könnyíteni kívánta volna a „gyengébbik nem” számára. A magyarországi, tőzsdén jegyzett cégek sem fordítottak különösebben figyelmet a nemi esélyegyenlőség fontosságára egészen 2022-ig. 2022. október 22-én jóváhagyta a Tanács az uniós nemi kvótarendszerrel kapcsolatos törvényjavaslatot.

Az uniós nemi kvótaszabályozás

Az új jogszabály értelmében a tőzsdén jegyzett vállalatoknak arra kell törekedniük, hogy 2026-ra az alulprezentált nem tagjai töltsék be a nem-ügyvezetői igazgatói pozíciók legalább 40%-át. A

tagállamok úgy is dönthetnek, hogy a kvótát egyaránt alkalmazzák a nem-ügyvezetői igazgatói és az ügyvezetői pozíciókra is. Ezekben az országokban a célkitűzés, hogy az összes igazgatói pozíció 33%-át a vezetői pozíciókban kisebbséget képező nem tagjai töltsék be. A tőzsdén jegyzett társaság szabályozása szerint az a tagállam illetékes ebben, amelyben a társaság székhellyel rendelkezik, nem az, amelynek a piacára a társaság részvényeit bevezették. Abban az esetben, ha egy vállalat nem tud megfelelni az elvárásoknak, módosítania kell a vezetőtestületi tagok kinevezésére irányuló kiválasztási eljárását, illetve bírsággal is kell számolnia. Természetesen tagállamonként az irányelv gyakorlati alkalmazása eltérhet, hiszen a nemi kvótával kapcsolatos intézkedés nem minősül rendeletnek. A jogszabály tartalmaz további rendelkezést még arra vonatkozóan, hogy az érintett vállalatoknak évenkénti jelentési kötelezettségük van a nemek vezetőtestületeikben fennálló képviseléről, valamint azon intézkedésekről, amelyeket a 33%, illetve a 40%-os cél elérésének érdekében tesznek (Európai Unió Tanácsa, 2024.).

A tőzsdén jegyzett magyar cégek és a nemi esélyegyenlőség

Az Európai Unió nemi esélyegyenlőséget támogató irányelvének törvénybe való átültetésére az tagországok két évet kaptak. A vállalatoknak ennél egy kicsivel több időt biztosítanak: nekik 2026. június végéig van idejük, hogy elérjék a kitűzött célt. Amennyiben ez nem valósul meg, pénzbírsággal vagy akár a kifogásolt pozíciók kötelezően történő újbóli meghirdetésével is büntethetőek a cégek (Baker McKenzie, 2022.). Eddig a nemi kvóta csak törvénytervezet formájában létezik, kvótatörvény a magyar jogrendbe továbbra sem lett beépítve, így az érintett cégek sem kötelesek még teljesíteni az uniós elvárásokat. A nemi esélyegyenlőség fontosságának megítélése vállalatonként eltér. A magyarországi nagyvállalatok közül kevésnek van részletes esélyegyenlőségi tervezete, így nem igazán van lehetőség arra, hogy a nemek közötti egyenlőséget támogató intézkedéseiket behatóan vizsgáljuk. A következőkben néhány nagyvállalat nemi esélyegyenlőségért tett lépéseit fogom röviden bemutatni.

OTP Bank Nyrt.

A nemi kvóta irányelvének bevezetésével kapcsolatban a vállalatvezetés azt nyilatkozta, hogy, amint hatályba lép a kvótatörvény, egyértelmű elvárásokkal alkalmazkodni fog. Az OTP Bank jelenleg elfogadott stratégiája értelmében célkitűzés, hogy mind az igazgatóságnak, mind a felügyelő bizottságnak legalább egy női tagja legyen. A vezető testületi tagok összetételére kizárólag a közgyűlésnek van hatása, hiszen a vállalat formája nyilvánosan működő részvénytársaság. A vezetők kiválasztási folyamatánál a társaság figyelembe veszi a Magyar Nemzeti Bank ajánlásait, amelynek alapjául az Európai Befektetési Alap iránymutatása szolgál. „A részvényesek a jogszabályok által biztosított keretek között tehetnek javaslatot jelöltre. A felügyelő bizottság egy tagját, az 5%-nál nagyobb tulajdoni résszel bíró Groupama cégcsoport jelöli. A Felügyelő Bizottság tagjainak egyharmadát a Bank üzemi tanácsa jelöli a Társaság munkavállalói közül. Jelenleg az igazgatóság 11 fővel működik és egy hölgy tagja van, a felügyelő bizottság pedig 6 főből áll (OTP Bank Nyrt., 2024.).

MOL Nyrt.

Jelenleg a cég igazgatótanácsában, vezérigazgatói bizottságában a helyzet változatlan, továbbra is csak férfi vezetők vannak, a 12 tagú felügyelőbizottságának egy női tagja van. A MOL Csoport jelentése szerint a női vezetők aránya az elmúlt évhez képest növekedett 26,5%-ról 27,9%-ra. Ami a felsővezetői pozíciókat illeti, jelenleg 8,5%-os a női részvétel. A vállalatnak van sokszínűség és társadalmi befogadás érdekében kidolgozott keretrendszere, amelynek nemekről szóló része kiterjed az önkéntes toborzási célokra és elvekre. A cég ezzel azt szándékozza elérni, hogy vonzó munkahely legyen a női munkavállalók számára. A 2023-as évben az összes felvett munkavállaló 36,4%-a volt nő, ami magasabb arány a csoporton belüli női munkavállalói aránynál. Rendszeresen méri a vállalat teljesítményét nemi esélyegyenlőség kapcsán, valamint félévente készítenek tájékoztatót a felsővezetés számára a tapasztalatokról. (MOL Csoport, 2024.). Growww néven frissdiplomás programot is tervezett a MOL, amelyben a kiválasztottak körülbelül fele már most nő, ugyanakkor vezetőképző programot is indítottak, amelyben a női résztvevők aránya körülbelül 36% volt 2022-ben. A kiválasztási folyamatokra vonatkozó előírás, hogy a jelentkezők közül minimum egy női jelöltet is meg kell hallgatni, és az interjúztatók között is egy női kollegának jelen kell lennie (Növekedés, 2022.).

Richter Gedeon Nyrt.

Az EU-s szinten bevezetett nemi kvóta a vállalat számára nem okozott kihívást, hiszen már 2022-ben elérte az igazgatótanácsában a 17%-os női részvételi arányt, míg felügyelőbizottság esetében meghaladta a 30%-ot. 2024-ben a 12 fős igazgatótanácsnak 4 női vezetői tagja van, ami egyharmados részvételi arányt jelent. A vállalat felügyelőbizottságának 5 tagjából 2 szintén nő. A társaság még 2018-ban elfogadott, 5 évre szóló Sokszínűségi Politikájának céljai között szerepelt a vezető testületek tagjai között a 30%-os mérték elérése. A vállalat igazgatósága az albizottsági tagok jelölésénél és megválasztásánál mindenkor figyelembe veszi a megfelelő szakmai és személyes kompetenciák érvényesítése mellett a nők részvételét is. Eszerint a gyógyszergyártó cég valamennyi albizottságában a nők részvételi aránya több, mint 30% (Növekedés, 2022.). A Richter a generációs sokszínűsége törekszik, amelyet tréningek szervezésével is próbál elősegíteni. Ezek egyikét különösen a vezetők számára tervezték, hogy a csapatokon belüli különbözőséget vita helyett új lehetőségek forrásának tekintsék. A kiválasztási folyamatoknál a jelöltek neme és kora nem befolyásoló tényező a vállalat fenntarthatósági jelentése alapján. Ez vonatkozik a szakmai fejlődési lehetőségekre és a vezetői kinevezésekre is (Richter Gedeon Nyrt., 2024.).

Zwack Unicum Nyrt.

A vállalat végrehajtó bizottságnak egy női tagja van, Virágh Orsolya személyében, aki az emberi erőforrásokért felelős tiszviselői pozíciót tölti be. Az 1:4 arány kifejezetten kedvezőnek számít a 11 tagú igazgatótanács összetételéhez képest, amelynek egyedüli tagja Zwack Isabella, Zwack Sándor húga (Zwack Unicum Nyrt., 2024.). A vállalat 2024-es fenntarthatósági jelentését olvasva nem sikerült érdemi információhoz jutni arra vonatkozóan, hogy a nemi kvóta hatására tettek-e

valamiféle célkitűzést a női vezetők számának növelésére. Ami a nemi diszkriminációt illeti, az italgyártó cégnek van kidolgozott eljárási rendje a probléma kezelésére. A Zwack Unicum Nyrt. továbbá figyelmet fordít a kismamák munkába való visszatérésére. Ezt speciális, napi szintre lebontott onboarding folyamattal segítik elő (Zwack Unicum Nyrt., 2024).

Waberer's International Nyrt.

A Waberer's Csoport elkötelezett a sokszínűség megteremtése és az egyenlőség fenntartása iránt, ennek érdekében nagy figyelmet szentelt annak, hogy javítsák a női vezetők arányát a vállalatcsoporton belül. Bár a logisztikai szolgáltató vállalat executive szintjén kizárólag férfi vezetők vannak, 2023-ban az igazgatói szinten a nők aránya elérte a 30%-ot. A munkavállalók előléptetésénél, toborzásánál a szakmai tudást és a képesítést tartják mérvadónak, az etnikai, nemzeti vagy nemi hovatartozás nem számít befolyásoló tényezőnek. A Waberer's diszkriminációmentes munkahelynek vallja magát, az elmúlt években a beszámoló szerint nem történt hátrányos megkülönböztetésből adódó incidens. A vállalat célja a jövőre nézve nem csak a vállalati, hanem a gépkocsivezetői pozíciókban is a női munkavállalók számát növelni (Waberer's International Nyrt., 2024.).

Magyar Telekom

A Deutsche Telekom, az irányelveket megadva, kötelezte a leányvállalatait esélyegyenlőségi és egyenjogúsági intézkedések alkalmazására 2001-től kezdődően (Schön, 2002.). A Deutsche Telekom Csoport részeként a Magyar Telekom Csoport is átvette az anyavállalat sokszínűségről, esélyegyenlőségről és befogadásról szóló irányelveit. A Magyar Telekom célja a diszkriminációmentes, esélyegyenlőséget biztosító munkahely megteremtése. Ennek eléréséhez dolgozták ki esélyegyenlőségi tervüket is. A tervezet egyik meghatározó pontja volt 2023-ban a munkatársi közösségek megalkotása: Nők a Telekomban, Akadálymentes Telekom, Családos Telekom és Magenta Pride. Mindegyik közösség célja a kollégák támogatása. Az EU 2022-ben elfogadott, a tőzsdei cégek testületeire vonatkozó 40%-os női vezetői kvótát érintő irányelvvel összhangban kívánja a vállalat ezt a célértéket teljesíteni. 2023-ban a női vezetők aránya a Magyar Telekom Nyrt.-ben 27,27% volt.

Attitűdvizsgálat a nemi kvótaszabályozások kapcsán

Anyag és módszer

A kutatás során egy saját fejlesztésű, 15 kérdést tartalmazó kérdőívet alkalmaztam. A kérdőívet csak online módon töltöttem ki, Google űrlap segítségével a közösségi platformokon terjesztettem 2024 szeptemberében és októberében.

A kérdőív minden olyan személy számára elérhető volt, akik már betöltötték 18. életévüket. A téma komplexitásából adódóan nem vontam be a kutatásba fiatalabb korosztályt. A kutatási eredmények nem általánosíthatók a teljes magyar népességre, a levont következtetéseket csak a minta esetében tartom érvényesnek.

A primer kutatás során a válaszadók nemi kvótával kapcsolatos attitűdjét, előismeretét és a magyar női vezetők helyzetét vizsgáltam. A kérdőív minden kérdése zártvégű volt, azaz a válaszlehetőségek adottak voltak.

A kutatásban összesen 156 személy vett részt, 112 nő és 44 férfi. A vizsgálati személyek korcsoport szerinti megoszlását a 3.-s ábra szemlélteti. A kördiagramm alapján megállapítható, hogy a kérdőívet kitöltők relatív többsége (55%) a 21-30 éves korosztályba tartozik, ezt követi az 51-60 évesek csoportja (44%). A mintában a legalacsonyabb a 65 éven felüli kitöltők részvételi aránya (5%).

Az attitűdvizsgálat elemzése

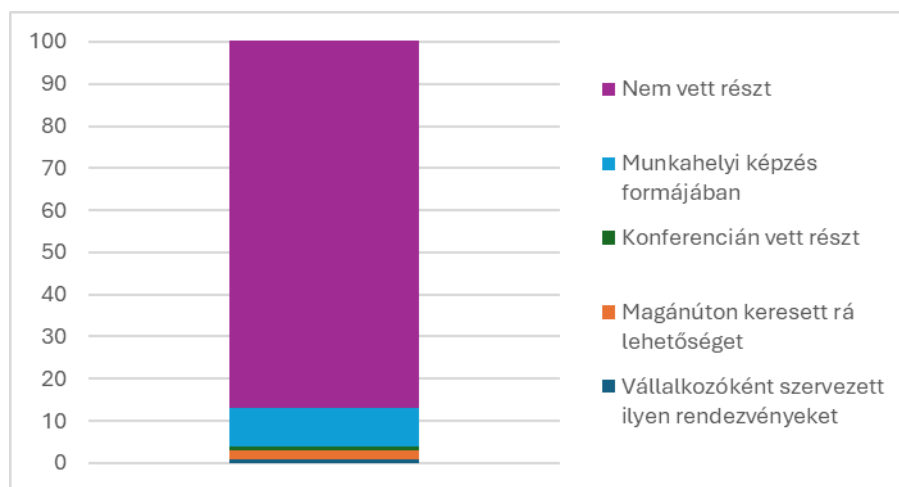
A női kvótával kapcsolatban többféle hozzáállás alakult ki a világban az adott ország politikai, gazdasági, társadalmi körülményeinek megfelelően. Általában a kelet-közép európai poszt szocialista országokban kifejezetten negatív asszociációkat kelt ez az eszköz, emiatt nem is alkalmazták eddig. Vajon a magyarok esetében is az elutasító magatartás a jellemző? Ebben a részben a közvéleménykutatás eredményeiből ez is kiderül. A feltett kérdések közül ebben a fejezetben csak a legfontosabbakat tárgyalom.

1. Ön számára mennyire fontos a nemi esélyegyenlőség?

A 4. ábra a nemi esélyegyenlőség fontosságának megítélését szemlélteti nemek szerint. Ennek méréséhez Likert-skálát alkalmaztam, amelyen 1(nem fontos) és 5(nagyon fontos) fokozatok között jelölhették a kitöltők véleményüket. Egyértelműen megállapítható, hogy a női válaszadók számára sokkal nagyobb jelentéssel bír a nemek közötti egyenlőség, mint a férfiak esetében. A nők 67 százalékának kiemelten fontos az egyenlőség, míg a férfiak 41 százaléka véli ezt hasonlóan fontosnak. Kizárólag férfi kitöltők (5%) töredéke vallotta, hogy számára nem tölt be meghatározó szerepet a nemek közötti egyenlő esélyek biztosítása.

2. Vett már részt olyan képzésen vagy rendezvényen, amelynek célja a nemi esélyegyenlőség népszerűsítése volt? Milyen módon vett részt a programon?

1. ábra: Nemi esélyegyenlőséget népszerűsítő programon való részvételi arány (%)

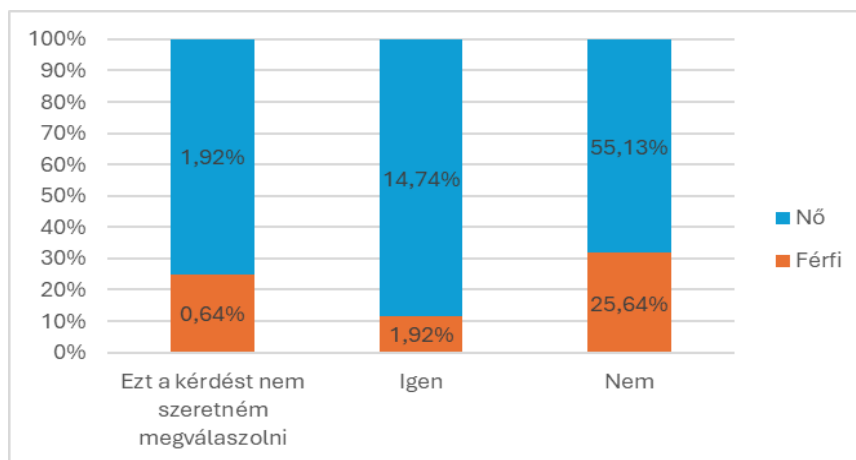

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves adatok alapján

A 156 résztvevőből csak 13 személy állította, hogy részt vett nemi esélyegyenlőséget népszerűsítő programon. Ez kicsivel több, mint 8%, ami borzasztóan alacsony. Ezeknek a személyeknek főképp munkahelyi képzés formájában volt lehetőségük ilyen képzésen résztvenni. Véleményem szerint az emberi feledékenység is hozzájárulhat ehhez az alacsony arányhoz, hiszen, ha egy esemény vagy program nem volt különösebben emlékezetes az adott személy számára, könnyedén elfelejti, hogy egyáltalán részt vett rajta. Ugyanakkor ezeket az eredmények azt is tükrözik, hogy a magyar munkáltatók nem fektetnek kellő hangsúlyt a nemi esélyegyenlőségre. Ha van is esélyegyenlőségi tervük, valószínűleg ritkán kommunikálják dolgozóik felé.

3. Érte-e valaha munkahelyén hátrányos megkülönböztetés nemi hovatartozása miatt?

2. ábra: Érte-e valaha munkahelyén hátrányos megkülönböztetés nemi hovatartozása miatt? (%)

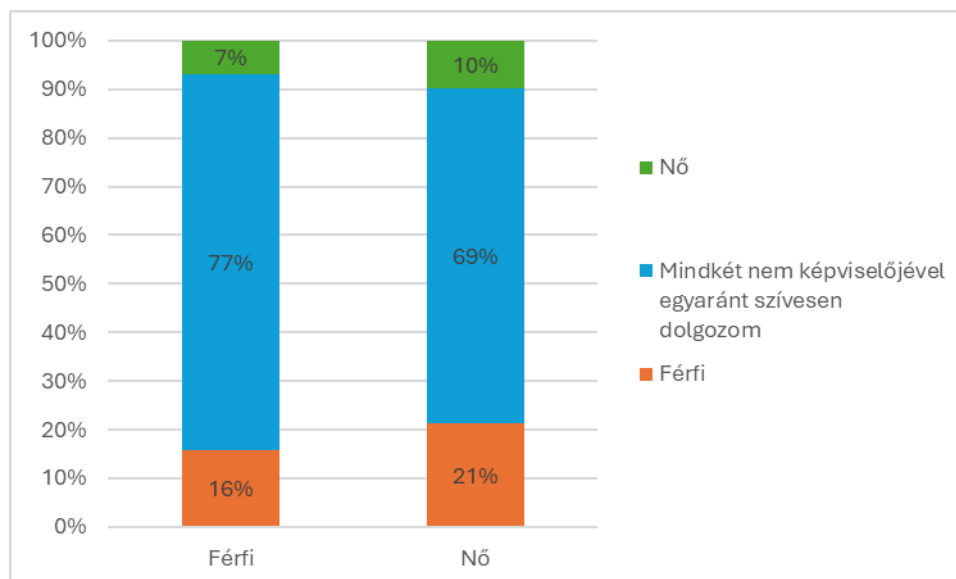

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves adatok alapján

A 6. ábra alapján egyértelműen megállapítható, hogy a munkahelyi nemi diszkrimináció ismeretlen probléma a megkérdezettek többségének. 81 százalékuk sosem élt át negatív megkülönböztetést nemi hovatartozása miatt. Akik ezt mégis megtapasztalták, azok zömében (15%) a női munkavállalók csoportjába tartoznak.

4. Alkalmazottként női vagy férfi vezetővel dolgozna szívesebben?

3. ábra: Preferencia a vezető neme kapcsán (%)

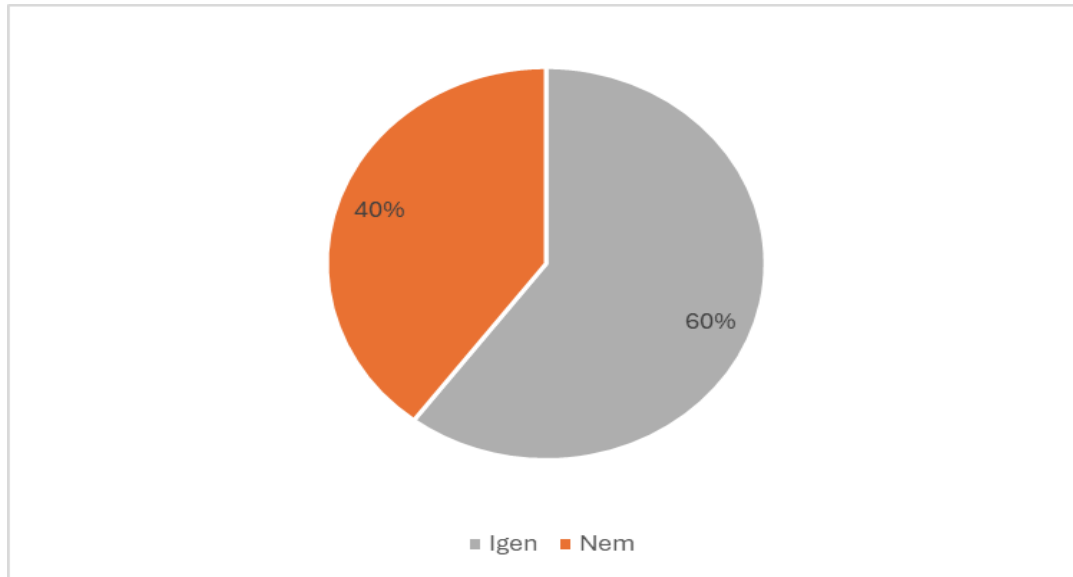
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves adatok alapján

A válaszadók preferencia vizsgálata a vezetők neme kapcsán arra mutatott rá, hogy a férfiak és a nők több, mint kétharmada egyaránt szívesen dolgozik mindkét nem képviselőjével. Ez arra enged következtetni, hogy a kutatásban résztvevőknek nem számít igazán a vezetői szerepet

betöltő neme. Az eredmények alapján férfi vezetők nagyobb népszerűségnek örvendenek a női vezetőkhez képest. Ez azért érdekes jelenség, mert a nők 21 százaléka inkább választja a férfi vezetőt felettesének, mint a nőit, ugyanez megállapítható a férfiak esetében is.

5. *Hallotta-e már azt a kifejezést, hogy nemi kvóta?*

4. ábra: Hallotta-e már azt a kifejezést, hogy nemi kvóta? (%)

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves adatok alapján

A nemi kvóta valószínűleg egyike azon nemi esélyegyenlőséget támogató intézkedéseknek, amelyeket a média is előszeretettel tárgyal. Ezt alapul véve feltételeztem, hogy az emberek többsége már hallott róla, amit a kapott válaszok is alá tudtak támasztani. A megkérdezettek több, mint 60% már hallotta a nemi kvóta kifejezést.

6. *Ön szerint Magyarországon szükség van a nemi kvótára? Véleménye szerint a nemi kvóta javítaná a nemi esélyegyenlőséget hazánkban?*

A válaszadók 64,7%-a úgy véli, hogy a nemi kvóta bevezetése szükséges lenne hazánkban, hiszen az intézkedés hatására javulna a nemi esélyegyenlőség. A válaszok összehasonlítását követően azt a megállapítást teszem, hogy azok a válaszadók, megközelítőleg 35%, akik a kvótát szükségtelennek gondolják, általában az intézkedés nemi esélyegyenlőségre való pozitív hatásával sem értenek egyet. Azok, akik szükségesnek találják a kvótát, hisznek a jóra való hatásában is.

7. A nők vezetői pozíciókhoz jutását akadályozó tényezők

1. táblázat: A nők vezetői pozíciókhoz jutását akadályozó tényezők

Mérték	Konzervatív gondolkodásmód	Gyerekvállalás	Háztartásvezetés	Idős hozzátartozó ápolása	Munkáltató által nyújtott munkába való visszatérés lehetősége és feltételei
1	14	1	21	20	8
2	19	12	25	31	15
3	41	28	62	43	59
4	44	57	23	36	45
5	38	58	25	26	29

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves adatok alapján

A nők vezetői pozíciókhoz jutását számos tényező gátolhatja. Az 5. táblázatban látható néhány ezek közül a hátráltató faktorok közül. A kitöltők 1-től 5-ig terjedő skálán jelölték, hogy mennyire érzik befolyásoló hatásúnak az adott tény. A nők karrierjére nézve a legnagyobb kihívást a válaszadók szemében a gyerekvállalás jelenti 115 személy a 156 résztvevőből (több, mint 70%) jelölte ezt 5-ös vagy 4-es fokozatú nehézségnek. A munkáltató által nyújtott munkába való visszatérés lehetősége és ennek feltételei tűnik a második legnagyobb akadálnak, amely a vezetői karrierek útjában áll. Ettől kicsivel marad el a konzervatív gondolkodásmód a többségében 3-asra,4-esre értékelt negatív hatásával. Ami a háztartásvezetést és az idős hozzátartozó ápolását illeti, egyik sem látszik komolyan hátráltató tevékenységnek a válaszok alapján. Bár az utóbbi esetében eléggé megoszlik az emberek véleménye, a többség csak 3-asra értékelte ezt a tényezőt. A háztartásvezetés bír a legmérsékeltőbb visszatartóerővel.

A támogató szolgáltatásoknak köszönhetően csökkent a nőkre kirótt felelősség az utóbbi időben. Bár az uniós kimutatások szerint ezek a szolgáltatások nem igazán elterjedtek hazánkban, a jelen statisztika alapján pozitívabbnak tűnik a helyzet (Csákné et al., 2024.). Megfizethető áron az iskola utáni programok, a gyermekfelügyelet, valamint az olyan otthoni szolgáltatások, mint a kertrendezés, takarítás. Bár a válaszadók 92,9%-a nem veszi igénybe egyiket sem, tudnak a rendelkezésre álló lehetőségekről.

Összefoglaló

A primer kutatás alapján megállapítható, hogy a nemek közötti egyenlőség fontos mindkét nem képviselőinek számára, különösen a magyar társadalom nő tagjainak szemében van kiemelt fontossága. A vizsgálati személyek 92 százaléka állítása szerint sosem vett részt nemi esélyegyenlőséget népszerűsítő programon, amelynek oka valószínűleg a munkáltató passzív hozzáállása a gender mainstreaminghez. Talán részben emiatt a kutatásban résztvevők 40

százaléka sosem találkozott a nemi kvóta kifejezéssel. Ennek ellenére volt elképzelésük arra vonatkozóan, hogy mely európai országokban vezettek be már korábban is ilyen intézkedést. Feltételezhetnénk, hogy a nemi diszkrimináció viszonylag magas a magyar vállalatoknál, azonban ezt megcáfolja az a tény, hogy a válaszadók 81 százaléka sosem szembesült ezzel a problémával. Bár sokan állítják, hogy a magyarok konzervatív felfogásúak a megkérdezettek közel 65 százaléka úgy véli, hogy Magyarországon szükség van a nemi kvótára, mert bevezetésével a nemi esélyegyenlőségen jelentősen lehetne javítani. Megállapítható, hogy az emberek gondolkodásmódja pozitív irányú változást vett. Ez a kijelentés a válaszadókra mindenképp igaz, azonban nem vonatkoztatható a magyar társadalom egészére. A magyar népesség hozzáállásának vizsgálatához egy jóval átfogóbb, komplexebb kutatás szükséges.

Összegzés, következtetések

Az emberek attitűdje, illetve a hagyományok csak nagy nehézségek árán, vontatottan módosítható. Ezt vélem a legnagyobb kihívásnak, amivel a magyar női vezetőknek is meg kell küzdeniük. Összehasonlítva Magyarország helyzetét a többi országgal, különösen az Európai Unió tagországaival, megállapítható, hogy a nemi esélyegyenlőséget támogató intézkedések terén komoly hiányosságok tapasztalhatók. Az egykori keleti blokk tagországai hasonló kényszerpályát követtek, azonban a rendszerváltást követően eldönthették, hogyan alakítják az új társadalmi berendezkedést. Bár vonzó volt a szovjet idők előtti hagyományos családmódelhez való visszatérés gondolata, nem minden ország választotta ezt. Az akkori döntések hatását a jelenlegi nemi esélyegyenlőségi helyzet tükrözi. Sok esetben azok a nációk, köztük Magyarország is, amik ragaszkodtak a múlt újraépítéséhez nem tudnak vagy nem akarnak megfelelő teret biztosítani olyan társadalmi fejlődési folyamatoknak, mint például a nemi esélyegyenlőség megteremtése a munkaerőpiacon. A 2000-es évektől kezdődően, több hullámban vezettek be európai országok kvótaszabályozást annak érdekében, hogy a nemek közötti egyenlőséget biztosítsák. Magyarország sosem kezdett hasonló nemi esélyegyenlőségi tervek elkészítésébe. Hazánk nem tartozik azok közé az országok közé, ahol az emberek attitűdje elegendő lenne társadalmi változás előidézésére, ezért szükséges nemi esélyegyenlőséget támogató intézkedések bevezetése. Ezt a gondolatot a magyar emberek egy része is támogatja. Az attitűdvizsgálatban résztvevők úgy vélik, hogy a nemi kvóta alkalmazása szükséges lenne hazánkban a nemi esélyegyenlőtlenségek megszüntetésének érdekében. Bár nem feltétlenül a nemi kvótatörvény a legjobb megoldás a problémára, mindenképpen hatékony és gyors eszköznek számít. Hazánkban valószínűleg a Magyar Telekom Nyrt. az egyedüli cég, amely sikeresen alkalmazott önkéntes nemi kvótát eddig. Ugyan ez részben a német anyavállalatnak a hatására történt, mégis óriási előrelépésnek számít magyar viszonylatban. Számos magyar nagyvállalat nem fordít kellő figyelmet a nemi esélyegyenlőségi terv kidolgozásának, ezt mutatják éves fenntarthatósági beszámolóik és a női tagok száma is a felsővezetésben. Az elkövetkező években ezek a cégek fognak a legtöbb nehézséggel szembesülni az uniós kvótaszabályozás szabta elvárások miatt. Jelenleg Magyarországon még nincs hatályban hasonló törvény, azonban előbb-utóbb bevezetésre fog kerülni. A nemi kvótán kívül még akadnak olyan vállalati gyakorlatok, amelyek javítani tudják az

alulprezentált nem karrieresélyeit. A kiválasztási folyamatok szabályzatának módosításával, munkatársi közösségek létrehozásával, valamint tehetségmenedzsment területén képzések szervezésével egyaránt lehet segíteni a nemi esélyegyenlőség elérését vállalati szinten.

Meglátásom szerint a nemi kvótatörvény nem a megfelelő megoldás a nemi egyenlőtlenségek kezelésére. Az emberek passzív attitűdje azonban szükségessé teszi ennek az eszköznek az alkalmazását, mivel enélkül a nemi esélyegyenlőség megteremtése borzasztóan hosszú időt ölelne fel. Ha a társadalom gondolkodásmódját szeretnénk módosítani, oktatáson keresztül, az több generáción át elnyúló folyamat lenne. Az esélyegyenlőséget támogató eszközök, szabályozás és oktatás összehangolása vezet a hosszútávú sikerhez.

A magyar vállalati szférát vizsgálva előrelépésnek számít, hogy bizonyos vállalatok igyekeznek a maguk esélyegyenlőségi stratégiáját kidolgozni. Ugyan ezek még eléggé kezdeti szakaszban tartanak a vállalatok többségénél, mindenképpen a változás időszakának pozitív előjelei. Bízom benne, hogy egyre több cég fogja felismerni az egyenlő esélyek fontosságát és lépéseket tesz a fenntartható fejlődés irányába. A magyar vállalatoknak csak ilyen módon lesz lehetősége felzárkózni a nyugati cégek teljesítményéhez.

Irodalomjegyzék

Ez a tanulmány az alábbi TDK dolgozat rövidített változata: Németh Katalin (2024): Nemi esélyegyenlőséget támogató intézkedések a magyar vállalatoknál. TDK Konferencia, Budapest, 2024. november 28. BGE KVIK

A TDK dolgozat alapjául szolgált „A nemi kvóta bevezetése és hatásai a németországi vállalatoknál” című, 2022-es intézményi TDK-n és OTDK-n bemutatott dolgozatom. Egyezések lehetnek a két dolgozat tartalmában.

Csákné, D. – Szennay, Á. – Timár, G. (2024.): *Női Vállalkozók Magyarországon-Global Entrepreneurship Monitor Különjelentés*. Budapest: Budapesti Gazdasági Egyetem.

Erdélyi, D. (2024.. március 8.): *Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány*. Forrás: A nők gazdasági szerepvállalása az EU-ban és Magyarországon: <https://www.oeconomus.hu/oecogram/a-nok-gazdasagi-szerepvallalasa-az-eu-ban-es-magyarorszagon/>

Európai Unió Tanácsa. (2024. április 23.): *Nemek közötti egyensúly a vállalati vezetőtestületekben*. Forrás: [www.consilium.europa.eu: https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/gender-balance-corporate-boards/](https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/gender-balance-corporate-boards/)

Kömüves, Z. – Szabó, S. – Szabó-Szentgróti, G. – Hollósy-Vadász, G. (2023): Nők munkaerőpiaci diszkriminációjának szférák szerinti. *Civil Szemle*, 157-172.

KSH. (2022.. október 31): *A nők aránya a vezetők körében*. Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: <https://ksh.hu/s/kiadvanyok/fenntarthato-fejlodes-indikatorai-2022/2-17-sdg-5>

Magyar Telekom. (2024): *Fenntarthatósági Jelentés 2023*. Budapest: Magyar Telekom Nyrt.

- McKenzie, B. (2022.. június 23.). Forrás: European Union: Board gender quotas a step closer: <https://insightplus.bakermckenzie.com/bm/employment-compensation/european-union-board-gender-quotas-a-step-closer>
- MOL Csoport. (2024): *Integrált Éves Jelentés*. Budapest: Deloitte Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft.
- Nagy, B. (2013): *Nők a vállalati vezetőtestületekben és irányításban* . Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem.
- Németh, K. (2022): A nemi kvóta bevezetése és hatásai a németországi vállalatoknál. TDK Konferencia, Budapest, 2022. BGE PSZK
- Németh K. (2024): Nemi esélyegyenlőséget támogató intézkedések a magyar vállalatoknál. TDK Konferencia, Budapest, 2024. november 28. BGE KVIK
- Növekedés. (2022. április 6.): *Kötelező lesz nőket ültetni a cégvezetésbe – Mit szólnak ehhez a vállalatok?* Forrás: Növekedés: <https://novekedes.hu/elemzesek/kotelezo-lesz-noket-ultetni-a-cegvezetesbe-mit-szólnak-ehhez-a-vallalatok>
- OTP Bank Nyrt. (2024): *2023. Évi Integrált Éves Jelentés*. Budapest: OTP Bank Nyrt.
- Richter Gedeon Nyrt. (2024): *Fenntarthatósági Jelentés 2023*. Budapest: Richter Gedeon Nyrt.
- Schön, C. (2002): *Betriebliche Gleichstellungspolitik*. Wuppertal: Hans-Böckler-Stiftung.
- Waberer's International Nyrt. (2024): *2023 ESG Jelentés*. Budapest: Waberer's International Nyrt.
- Zwack Unicum Nyrt. (2024): *Fenntarthatósági Jelentés*. Budapest: Zwack Unicum Nyrt.
- Zwack Unicum Nyrt. (2024.. november 1.). *Befektetőknek/Testületek és Menedzsment*. Forrás: Zwack Unicum : <https://zwackunicum.hu/befektetoknek/testuletek-es-menedzsment/>

VILÁGGAZDASÁG

Biborka Kiss

The Effects of the Russia-Ukraine War on the Eurasian Economic Union

BGE TDK 2024 **2. helyezés**

TDK konzulens: Dr. Gyene Pál István

Introduction

As the saying goes, actions speak louder than words. This holds true for countries, where balance—between internal and external interests, self-interest, and the common good—is critical. The Russia-Ukraine war, a significant geopolitical event, has rippled through the Eurasian Economic Union (EAEU), an economic integration comprising Armenia, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, and Russia. The conflict has disrupted economic integration, strained political alliances, and exposed deep fault lines within the union. This paper evaluates how the war has influenced the EAEU, focusing on Russia's shifting role and the growing influence of external powers like China and Europe. By delving into the historical context, the union's structure, and case studies of member states, this paper aims to provide a comprehensive understanding of the EAEU's trajectory amid the shifting global order.

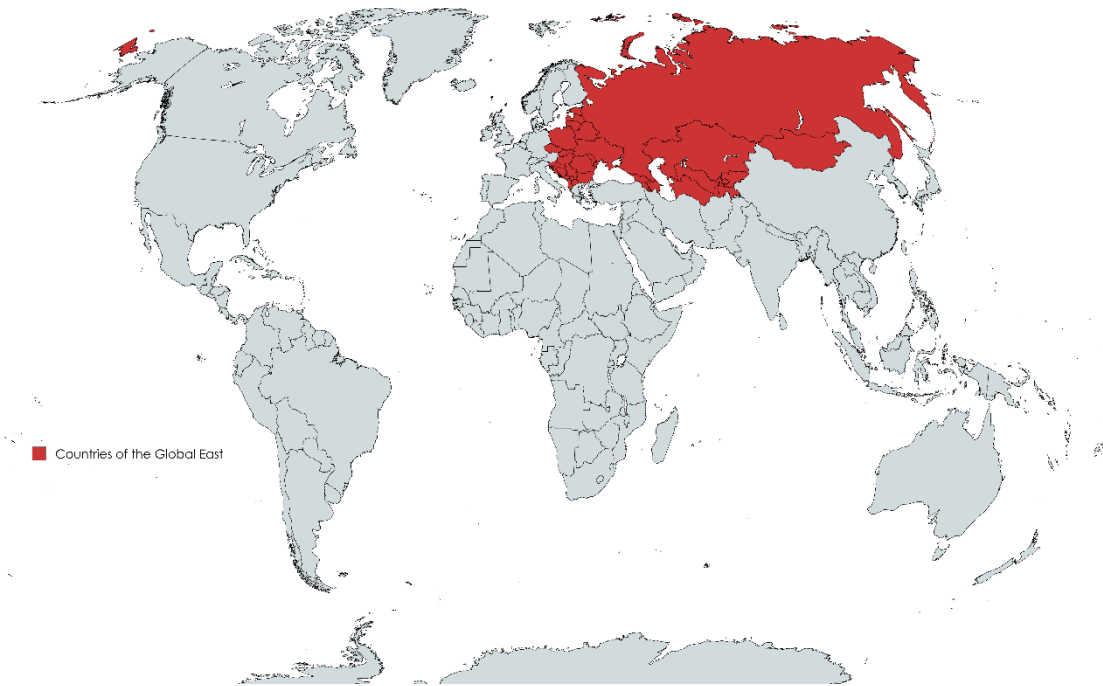
This paper evaluates the geopolitical and regional economic impact of the Russia–Ukraine war on the traditional zone of interest of the Russian Federation. The research focuses on the first viable economic integration of the post-Soviet region: the Eurasian Economic Union (EAEU). The scope of this paper is limited to the review of causality in the political-economic environment of its five member states: Armenia, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan and Russia. Through a comprehensive analysis of the adopted directions in the fields of macroeconomics and international relations (IR), it aims to showcase the characteristics of the integration, particularly between 2022 and 2024. After establishing the common principles of development, case studies of each of the five member states provide a more in-depth snapshot of the trends and potential changes in the macroeconomic and IR environment of the region.

Ultimately, this paper seeks to answer how the Russian aggression against Ukraine has changed the relationships between EAEU member states, primarily between the Russian Federation and the other four members. Further, it posits the hypothesis that as a consequence of the War, Russia's role as the “big brother” of the (Asian) post-Soviet states is loosening and giving way to stronger Chinese and European economic influences around the region. Through this hypothesis, it ponders the future feasibility of pan-Eurasian ideologies and unity concepts, primarily the “Greater Eurasian Partnership” concept of Russia, en lieu with the “One Belt One Road” initiative of China.

Background and Theory

Traditional classifications like the Global North and South oversimplify the geopolitical landscape, especially for post-Soviet states. Introducing the concept of the Global East addresses this gap. The Global East comprises states with shared historical legacies of socialism and

Figure 1. : Map of the Global East

Source: own edition based on Trubina et al., 2020

geopolitical liminality, straddling influences from both the Global North and South. (Müller, 2020). This context is essential for understanding the EAEU's challenges and vulnerabilities in the wake of external shocks like war and sanctions.

Eurasianism—an ideological blend of Russian, Central Asian, and Caucasian identities—informs the EAEU's foundation. While pragmatic Eurasianism emphasizes economic cooperation, Russia-centric Eurasianism positions Moscow as the region's leader, counterbalancing Western ideologies (Vinokurov and Libman, 2012). The ideological underpinnings of the EAEU sought to unify culturally diverse states through economic collaboration, yet recent events suggest these foundations may be weakening under the strain of geopolitical shifts. This dynamic interplay between ideology and pragmatism highlights the precarious nature of regional integration within the EAEU framework.

Figure 2. – Concepts of Eurasia

	Eurasia as the post-Soviet area	Eurasianism as ideology	Pragmatic Eurasianism
Constituent factor for Eurasia	Shadow of the Soviet past	Cultural, historical and geo-political commonality	Emerging economic linkages
Perception of Europe	Excluded (with possible exception of post-Communist countries)	Excluded (and treated as the <i>Other</i> constituting Eurasia)	Included
Perception of Asia	Excluded (with possible exception of Mongolia and China)	Partly included (depending upon particular approach: China, Japan, Great Steppes)	Included
Perception of Westernization and modernization of Eurasia	Limited probability of the FSU becoming an integral part of the Western world (therefore a long-term special designation needed)	Rejection of modernization through Westernization and search for 'another way'	Learning from the West as the strategy of modernization; limited attention to ideology and focus on economic aspects
Nature of the concept	Geographical notion, definition of an area for research, policy and business purposes	Science or ideology	Set of foreign policy or economic policy ideas without ideological pretence

Source: Vinokurov and Libman, 2012

President Putin has long relied on propaganda to craft a narrative that seeks to recontextualize historical events, projecting a vision of Russia as the rightful successor to imperial and Soviet legacies. Through carefully constructed messaging, the Kremlin frames Russia as the bastion of traditional values, portraying Western powers as aggressors rewriting history to undermine Russian sovereignty. This revisionist narrative is not only aimed at domestic audiences to foster national unity but also forms a key component of Russia's foreign policy, shaping its approach to all post-Soviet integrations (Sz. Bíró, 2023). Within this ideological framework, Putin positions the Greater Eurasian Partnership (GEP) as a geopolitical alternative to Western-centric alliances. The GEP, a concept of fostering integration amongst integrations, emphasizes the inclusion of countries like China, India, and ASEAN states, transcending the formal boundaries of the EAEU. By aligning the GEP with the EAEU's economic goals, Russia envisions an expanded sphere of influence that promotes regional interconnectivity and economic resilience in a multipolar world. The GEP's potential lies in its ability to integrate trade routes, harmonize policies, and foster collective development, providing a counterweight to Western-dominated institutions (Kortunov, 2020). However, applying this Russia-centered foreign policy objective to the exclusively economic integration that is the EAEU comes with dangers of politization that would be rejected by member states such as Kazakhstan and Armenia. This fact emphasizes the delicate position the integration faces: remaining reliable economic partners both in and outward, achieving higher

level of economic harmonization, whilst maintaining sovereignty of foreign policy and domestic affairs. A dichotomy that is in part the reason behind the moderate pace in which EAEU member states deepen economic integration.

Historical Context of the Russia-Ukraine Conflict

The Russia-Ukraine conflict began with tensions over Crimea in 2014, following Ukraine's pivot toward the EU. The annexation of Crimea and the subsequent war reflect Russia's efforts to maintain geopolitical influence and resist the eastward expansion of Western alliances (Cosgrove, 2020). For Ukraine, this marked a pivotal shift toward European integration, while for Russia, it signaled the erosion of its sphere of influence in Eastern Europe. These developments underscored the competing visions of regional order in the post-Soviet space, with Ukraine seeking alignment with Western institutions and Russia advocating for a reinvigorated Eurasian bloc (Sz. Bíró, 2023).

The conflict also strained relations within the EAEU, as member states reassessed their alignment with Moscow. Sanctions imposed on Russia by Western powers intensified these tensions, creating economic ripple effects that undermined the bloc's cohesion and realigned economic goals both domestically and regionally. Member states faced the challenge of balancing their reliance on Russia with the need to diversify economic and political partnerships to mitigate risks. The conflict thus became a litmus test for the EAEU's resilience and adaptability in an era of heightened geopolitical uncertainty (Vinokurov et al., 2024).

The Eurasian Economic Union: Structure and Objectives

The Eurasian Economic Union (EAEU) is governed by a multi-tiered structure designed to facilitate regional integration and economic cooperation among its member states. At the top of this structure is the Supreme Eurasian Economic Council, which comprises the heads of state or government from all EAEU member countries. The Supreme Council is the highest decision-making body, responsible for determining the strategic direction of the EAEU, approving its budget, and addressing issues of fundamental importance to the union. Decisions in the Supreme Council are made on a consensus basis, ensuring that all member states have equal weight in determining the union's policies (Vinokurov, 2018).

The next level of governance is the Eurasian Intergovernmental Council, which includes the heads of government from the member states. This body is tasked with implementing the decisions of the Supreme Council, coordinating member states' positions, and overseeing the practical aspects of economic integration. The Intergovernmental Council addresses more detailed issues related to trade, tariffs, and sector-specific regulations, providing a crucial link between high-level policy and operational implementation (Vinokurov, 2018).

Below the Intergovernmental Council is the Eurasian Economic Commission (EEC), which functions as the EAEU's executive body. The EEC is divided into two main levels: the Council and the Board. The Council consists of deputy prime ministers from each member state and is

responsible for ensuring the enforcement of the union's policies, particularly in areas such as customs regulation, competition, and industrial cooperation. The Board, on the other hand, comprises representatives from all member states and handles the day-to-day operations of the EAEU, including drafting and proposing regulations, monitoring compliance, and managing relations with external partners. The EEC plays a pivotal role in harmonizing policies across member states and ensuring that the EAEU functions as a cohesive economic bloc (Vinokurov, 2018).

A foundational aspect of the EAEU's operations is its adherence to the benchmarks established in the Treaty on the Eurasian Economic Union, signed in 2014. These benchmarks include the establishment of a common market for goods, services, capital, and labor, which is central to the union's mission. The treaty outlines specific objectives such as reducing barriers to trade among member states, achieving macroeconomic stability through controlled inflation and sustainable fiscal policies, and fostering fair competition within the EAEU. Furthermore, the treaty emphasizes the importance of protecting intellectual property rights and harmonizing technical regulations to facilitate trade within the union (Treaty of the EAEU, 2015; Vinokurov, 2018).

Another important feature of the EAEU's structure is its rotating presidency, which allows each member state to assume the chairmanship of the Supreme Council and other governing bodies on an annual basis. This rotating presidency ensures that all member states have the opportunity to influence the EAEU's agenda and priorities, fostering a sense of shared ownership and mutual accountability within the union (Vinokurov, 2018).

The official language of the EAEU is Russian, reflecting the historical ties among its member states as well as Russia's predominant role within the union (Vinokurov, 2018). The use of a single official language facilitates communication and coordination across the EAEU's various institutions and member states, ensuring that decisions and policies are clearly articulated and uniformly understood. Even though official documentation is to be translated to the languages of all EAEU member states, the decision to uniformly utilize the Russian language reiterates the influence of Russia over the integration and is to an extent safeguarding its regional relevance.

The facilitation of free trade and economic integration, the promotion of macroeconomic stability through benchmarks like low inflation, sustainable public-sector growth, and the strengthening of the region's collective bargaining power are central objectives of the union. (Treaty of the EAEU, 2015; Vinokurov, 2018) Despite these ambitions, the EAEU's dependency on Russia as its economic and political cornerstone has left the bloc vulnerable to external shocks, as seen during the Russia-Ukraine war. The lack of robust mechanisms for conflict resolution and policy coordination further exacerbates the EAEU's structural weaknesses.

Impacts of the Russia-Ukraine War on the EAEU

The decisions of the Supreme Eurasian Economic Council during its regular meetings in the aftermath of the Russia-Ukraine war reflected a pragmatic approach to mitigate the challenges

faced by the bloc. One of the key macroeconomic measures adopted was the promotion of economic self-sufficiency within the EAEU. The SEEC emphasized the development of alternative trade routes and logistical frameworks to reduce the reliance on Western-controlled transit pathways, particularly in light of sanctions and disrupted global supply chains. This included prioritizing investments in domestic infrastructure projects such as the expansion of railway networks and modernization of cross-border trade facilities to strengthen intra-EAEU connectivity.

The SEEC also focused on enhancing financial sovereignty among its member states by encouraging the use of national currencies in mutual trade transactions. This move aimed to decrease the reliance on the US dollar and euro, which had become less accessible due to restrictions on Russia's banking system. Agreements were put in place to facilitate the use of the Russian ruble, Kazakhstani tenge, and other local currencies for trade settlements, a policy designed to stabilize internal trade dynamics and foster resilience against external financial pressures (Decision of the EAEU Supreme Council number 26., signed GEDecember 25th, 2023, Saint Petersburg).

Another significant decision made by the Council was to expand the bloc's external economic partnerships. This included deepening collaborations with China under the framework of the Belt and Road Initiative (BRI), a pan-Eurasian vision, alternative to the GEP, centered around economic, infrastructural and cultural interconnectivity. The SEEC underlined the complementary nature of the BRI and EAEU objectives in fostering regional connectivity and trade facilitation. However, it is worth noting that collaboration with China on the BRI is mentioned as part of the GEP framework, which further demonstrates the struggle for concentrated regional influence between Russia and China over the Central Asian and Caucasian regions. Additionally, negotiations with countries in Southeast Asia and the Middle East were accelerated to diversify export markets and secure new trade agreements. These measures reflected the EAEU's strategic pivot to reduce overdependence on traditional Western markets and align itself with the emerging markets of the neighboring Global South (Decision of the EAEU Supreme Council number 17., 2022; and number 27., 2023).

While these decisions were ambitious and forward-looking, their implementation revealed inherent challenges within the EAEU framework. For instance, the varying levels of economic development and geopolitical priorities among member states often hindered coordinated action. Kazakhstan's increasing engagement with China, Armenia's growing alignment with the European Union, and Kyrgyzstan's dependence on remittances from Russia exemplified the divergent trajectories within the bloc. These disparities underscored the limitations of the EAEU's institutional structure as well as a lack of a harmonized, synergistic economic approach in dispersing tensions during times of crisis.

The war disrupted trade routes and supply chains, particularly for energy and agriculture. Sanctions on Russia further isolated the EAEU's largest economy, forcing member states to

explore alternative trade partners. Kazakhstan and Kyrgyzstan, for example, deepened economic ties with China through the BRI. The loss of access to Western markets and financial systems has compelled the EAEU to reorient its trade practices, with varying degrees of success among its members. These disruptions have not only strained the EAEU's internal cohesion but also raised questions about its long-term viability as a regional bloc (EDB, 2024).

The conflict exposed the EAEU's internal fractures (Chitadze 2023). While Belarus remains closely aligned with Moscow, reinvigorating their mutual commitment to collaboration established in the Union State, the other member states have assumed a more moderate, silent position. Kazakhstan and Armenia have sought to diversify their partnerships. Kazakhstan's growing relationship with China reflects its strategic calculus to mitigate overdependence on Russian economic power, while Armenia's dissatisfaction with Russia's handling of the Nagorno-Karabakh conflict distanced the two politically, driving the Caucasian state to seek deeper alliance with the European Union (Engval et al., 2023). Kyrgyzstan remains heavily dependent on the Russian economy, as the larger part of the country's domestic product derives from remittances from migrant workers on the Russian labor market. However, the country's resale potential is gaining larger significance, as the Kyrgyz economy aptly transmits goods between Russia and China – a trend that has increased the significance of the Chinese counterpart as well. The differing priorities of member states show that maintaining cohesion within the EAEU will be dependent on the ability to harmonize largely different economic structures under the banner of a common economic goal, with less and less focus being placed on a harmonious foreign policy.

As evidenced by the above trends, China's BRI has expanded its influence in Central Asia, challenging Russia's dominance. Infrastructure investments and trade agreements with Kazakhstan and Kyrgyzstan exemplify this shift, reshaping the region's economic landscape. The growing economic interdependence between Central Asian states and China highlights the diminishing centrality of Russia within the EAEU framework. This realignment underscores the broader geopolitical implications of the Russia-Ukraine war, as external powers like China increasingly assert themselves in the region. Never the less, it is important to realize that the Russian Federation remains a driving economic force within the integration, accounting for the majority of the block's internal GDP and GNI.

Case Studies of EAEU Member States

Russia's economy, strained by sanctions, remains the EAEU's anchor. However, its ability to lead is diminishing as member states increasingly pursue independent agendas. With GDP growth stagnating and traditional energy markets shrinking, Russia faces mounting economic pressures. Sanctions targeting the financial and energy sectors have hindered export revenues, while trade diversification remains limited. Additionally, the Kremlin's focus on the war has diverted resources and political capital away from regional leadership, creating opportunities for other powers, such as China, to expand their influence.

Kazakhstan has adopted a pragmatic multi-vector foreign policy that allows it to balance relations with Russia, China, and the European Union. As a key player in China's Belt and Road Initiative (BRI), Kazakhstan has prioritized the development of transport corridors, such as the Trans-Caspian International Transport Route, enhancing its position as a trade hub connecting Europe and Asia (Slamgazhy et al., 2024). Economically, Kazakhstan has leveraged its robust oil and natural gas sectors to attract significant foreign direct investment from Europe. Reforms aimed at diversifying its economy and improving governance have further boosted its appeal as a regional economic partner, enabling it to gradually reduce its dependence on Russia (Gyene 2023).

Armenia's foreign policy has shifted markedly due to dissatisfaction with Russia's handling of the Nagorno-Karabakh conflict. The country has sought closer ties with the European Union, capitalizing on agreements such as the EU-Armenia Comprehensive and Enhanced Partnership Agreement (CEPA). This deal has facilitated trade liberalization and increased European investment in Armenia's technology and agriculture sectors (Engvall et al. 2023). While still a member of the EAEU, Armenia's pivot reflects a broader strategy to diversify its economic relationships and enhance national security, reducing its reliance on Russian guarantees.

Belarus remains the most closely aligned with Russia among the EAEU member states, with their integration deepening under the Union State framework. This relationship has provided Belarus with financial and political stability, including access to subsidized energy imports and loans. However, this alignment comes at the cost of diminished policy autonomy, as Belarus has increasingly tied its economic future to Russia's geopolitical strategy. The country's economy continues to rely heavily on exports of machinery and agricultural products to Russia, leaving it vulnerable to shifts in Russian domestic demand (Masters 2023; EDB, 2024).

Kyrgyzstan, heavily dependent on remittances from migrant workers in Russia, faces economic vulnerabilities exacerbated by sanctions on the Russian economy. Approximately 30% of Kyrgyzstan's GDP is derived from remittances, underscoring its reliance on labor migration to Russia. However, Chinese investments in infrastructure, including road and rail projects under the BRI, have offered Kyrgyzstan an alternative path to economic growth. These developments have strengthened regional connectivity while enabling Kyrgyzstan to explore trade opportunities beyond Russia (Gyene, 2023).

These case studies reveal the diverse economic and foreign policy trajectories of EAEU member states. While Kazakhstan and Armenia are actively pursuing partnerships to reduce reliance on Moscow, Belarus remains steadfastly integrated with Russia. Kyrgyzstan's growing economic ties with China highlight the increasing complexity of regional dynamics. These varying strategies underscore the EAEU's challenge of fostering cohesion among its members in the face of external pressures and internal disparities.

Implications for the EAEU

The war has accelerated the EAEU's shift away from a Russia-centric model. Member states are diversifying their trade relationships, reducing dependency on Moscow, and exploring collaborations with China, Europe, and other regions. Without strong leadership, the EAEU risks fragmentation. Divergent political and economic priorities among members highlight the need for institutional reforms to ensure long-term viability. The emergence of external powers within the region further complicates the EAEU's ability to function as a cohesive economic bloc, raising fundamental questions about its future trajectory (Chitadze, 2023).

Economic pragmatism is replacing ideological alignment as the EAEU's guiding principle. This shift could lead to a more balanced, multilateral integration model, albeit at the cost of reduced unity. Two dominant frameworks, the Greater Eurasian Partnership (GEP) and the Belt and Road Initiative (BRI), exemplify the growing competition for influence in the region (Karaganov, 2018). While the GEP represents Russia's vision of a unified Eurasian economic space, emphasizing its role as a bridge between Europe and Asia, the BRI, spearheaded by China, prioritizes infrastructure investments and trade facilitation as a means to expand Beijing's influence.

The GEP promotes an inclusive model of cooperation, aiming to integrate EAEU members with countries such as the BRICS states, Egypt, Iran and others. By advocating for the alignment of regional initiatives, Russia seeks to reinforce its leadership role within the EAEU while countering the growing dominance of China. However, the limited economic resources and geopolitical challenges faced by Russia hinder the GEP's implementation, leaving it largely aspirational compared to the BRI, which boasts significant financial backing and well-established projects across Central Asia.

China's BRI, on the other hand, has made substantial inroads into the region, reshaping trade and economic patterns through investments in transport corridors, energy pipelines, and industrial zones. Kazakhstan, for instance, has emerged as a key transit hub within the BRI framework, benefiting from enhanced connectivity with European and Asian markets. These developments underscore the contrasting dynamics of the GEP and BRI: while the GEP relies on ideological narratives and regional solidarity, the BRI leverages tangible economic incentives and infrastructure development to deepen China's influence (Shakhanova and Garlick, 2020).

The competition that the BRI poses to the GEP illustrates the broader struggle for regional dominance between Russia and China. For the EAEU, navigating this power dynamic presents both opportunities and challenges, seeing as the GEP has been adapted on the SEEC level of the integration as a common goal in the foreign trade trajectory. Implementing a piece of Russian national foreign policy on the supranational level further signifies Russia's central role in the EAEU. Aligning with the GEP offers a scenario to consolidate the bloc's internal cohesion, enhance economic partnerships through collaborating with other existing integrations in and around the region and maintain Russia's leadership role in Eurasia. However, the practical

advantages of engaging with the BRI, such as improved infrastructure and access to diversified markets, make it an attractive alternative for member states seeking economic growth.

These developments reiterate the need for the EAEU to adapt to a multipolar world, embracing flexibility and inclusivity in its approach to regional integration. Institutional reforms that address internal disparities, coupled with a strategic balancing of external partnerships, will be essential for ensuring the EAEU's relevance. Ultimately, the bloc's ability to thrive will depend on its capacity to harmonize member states' interests while effectively managing the competing influences of the GEP and BRI. It is worth considering how the continued developments of the Russia-Ukraine War might affect the alignment of EAEU member states with the GEP in the future.

Conclusion

Having looked at the turbulent relationship of member states of the Eurasian Economic Union, one thing can be said for certain. The geopolitical significance of the Global East is more prominent than ever before. As a consequence of the Russia-Ukraine War, the region is experiencing dual trends, on the one hand gaining economic momentum through the deepening economic integration, on the other hand suffering the severe economic consequences of the sanctions imposed on Russia (and Belarus), the engine of said economic integration.

Due to being cut off from trade with the Global North, Russia is seeking deeper alliances with its counterparts within the EAEU. This trend, however, is met with mixed reactions. Although there is no outright criticism of Russia's actions, member states, other than the de facto Russian protectorate of Belarus, adapted a policy of "strategic silence", confirming to Russian pseudonyms for the War, such as "special operation in Ukraine", but expressively refusing any potential involvement in support of Russia. This silence speaks louder than any statement in confirming the delicate position of the states in view of this international crisis that is happening between two of their previously close allies.

Commitments towards further economic harmonization and working towards establishing an EAEU internal market have not changed. The objectives set forth in the EAEU Treaty remain central to the economic development of all five nations. However, there is increasing fear of politization of the integration by the Russian Federation, which notion is met with outright rejection on the part of both Armenia and Kazakhstan. The EAEU, although not meant to advance political harmonization of the member states, became the driver to the Russian geopolitical vision of GEP, which, despite collisions with national statements, is time and again incorporated in strategic decision making on the highest level of the integration.

Regarding geopolitical influence, the Russian grip on Armenia and Kazakhstan is definitely slipping, on Kyrgyzstan it remained unchanged in general, while on Belarus it locked with an iron fist. Armenia seeks closer relations with the EU, while Kazakhstan is experiencing a rise in Chinese investment and high-level collaboration between the two in context of infrastructural

projects of the Belt and Road Initiative. Whilst the five remain connected by the EAEU, it is the purely economic nature of the integration which allows for its functioning. In case of notions of politicizing the EAEU gain traction, it will land on the long list of failed attempts at resynchronizing economic relations in the region.

At this time, the notion of a pan-Eurasian integration seems inaccessible. The idea behind the GEP, the integration of integrations, is on countless occasions synonymous with the Russian desire to return to its former power position. It seems to erode into an arm-wrestling match with China, which makes it innately political in nature and as such not acceptable for many current partners of the Federation.

As the bloodletting continues both in economic and very physical terms, the Eurasian Economic Union faces multitudes of challenges to overcome. As China seeks to expand its economic sphere of interest, it will necessarily collide with that of Russia. Only the future will decide if there will be a singular power emerging in Eurasia and if yes, who will it be.

References:

This essay is a shortened version of the following: Kiss, B. (2024): The Effects of the Russia-Ukraine War on the Eurasian Economic Union. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th november 2024. BBS FIMB

Belt and Road Initiative (no date) *World Bank*. Available at: <https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/brief/belt-and-road-initiative>
Accessed: 27 October 2024

Chitadze, N. (2023) 'HOW THE RUSSIA-UKRAINE WAR CHANGED THE MODERN WORLD', *Strategic Panorama*, pp. 5–17. Available at: <https://doi.org/10.53679/2616-9460.1.2023.01>.

Cosgrove, J. (2020) 'THE RUSSIAN INVASION OF THE CRIMEAN PENINSULA, 2014–2015 A Post–Cold War Nuclear Crisis Case Study', in. The Johns Hopkins University Applied Physics Laboratory LLC.

EAEU and Egypt held sixth round of negotiations on free trade agreement (no date). Available at: <https://eec.eaeunion.org/en/news/eaes-i-egipet-proveli-shestoy-raund-peregovorov-po-soglasheniyu-o-svobodnoy-torgovle/>
Accessed: 29 October 2024

EDB Macroeconomic Outlook 2024 – 2026 (2024). Almaty, Kazakhstan: Eurasian Development Bank. Available at: <https://vinokurov.info/edb-macroeconomic-outlook-2024-2026-2/>
Accessed: 17 October 2024

Engvall, J., Khan, I. and Melin, K. (2023) 'Post-Soviet no more – the transformative impact of war on Russia's neighbors - The SAIS Review of International Affairs', *The SAIS Review of International Affairs* [Preprint]. Available at: <https://saisreview.sais.jhu.edu/post-soviet-no-more-the-transformative-impact-of-war-on-russias-neighbors/>
Accessed: 3 October 2024

- Gyene P. (2023) 'Az orosz–ukrán háború közép-ázsiai látószögből', *Külügyi Szemle*, 22(3), pp. 67–82. Available at: https://doi.org/10.47707/Kulugyi_Szemle.2023.3.04.
- Karaganov, S. (2018) 'The new Cold War and the emerging Greater Eurasia', *Journal of Eurasian Studies*, 9(2), pp. 85–93. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.euras.2018.07.002>.
- Kiss, B. (2024): The Effects of the Russia-Ukraine War on the Eurasian Economic Union. SSA (TDK) Conference, Bp. 28th november 2024. BBS FIMB
- Kortunov, A. (2020) *Eight Principles of the "Greater Eurasian Partnership"*. Available at: <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/eight-principles-of-the-greater-eurasian-partnership/>
Accessed: 16 October 2024
- Masters, J. (2023) 'The Belarus-Russia Alliance: An Axis of Autocracy in Eastern Europe | Council on Foreign Relations', *Council on Foreign Relations*, 27 September. Available at: <https://www.cfr.org/backgrounder/belarus-russia-alliance-axis-autocracy-eastern-europe>
Accessed: 30 October 2024
- Müller, M. (2020) 'In Search of the Global East: Thinking between North and South', *Geopolitics*, 25(3), pp. 734–755. Available at: <https://doi.org/10.1080/14650045.2018.1477757>.
- Shakhanova, G. and Garlick, J. (2020) 'The Belt and Road Initiative and the Eurasian Economic Union: Exploring the "Greater Eurasian Partnership"', *Journal of Current Chinese Affairs*, 49(1), p. 33. Available at: <https://doi.org/10.1177/1868102620911666>.
- Slamgazy, A. et al. (2024) 'Kazakhstan's media coverage of China: How the Belt and Road Initiative strengthens geopolitical ties', *Journal of Eastern European and Central Asian Research*, 11(2), pp. 362–376. Available at: <https://doi.org/10.15549/jeecar.v11i2.1529>.
- Sz. Bíró, Z. (2023) *Putyin háborúja - Progress Könyvek (Budapest, 2023)*. Budapest: Gondolat Kiadó. Available at: <https://www.szaktars.hu/gondolat/view/sz-biro-zoltan-putyin-haboruja-2023/?query=orosz+ukr%C3%A1n+h%C3%A1bor%C3%BA&pg=181&layout=s>
Accessed: 16 October 2024
- Trubina, E. et al. (2020) 'A part of the world or apart from the world? The postsocialist Global East in the geopolitics of knowledge', *Eurasian Geography and Economics*, 61(6), pp. 636–662. Available at: <https://doi.org/10.1080/15387216.2020.1785908>.
- Vinokurov, E. (2018) *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Palgrave Macmillan. Gewerbestrasse 11, 6330 Cham, Switzerland: Springer Nature Switzerland AG. Available at: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-92825-8>.
- Vinokurov, E. and Libman, A. (2012) 'Eurasian Integration: Challenges of Transcontinental Regionalism', *MPRA Paper* [Preprint]. Available at: <https://ideas.repec.org/p/pramprapa/61639.html>
Accessed: 17 October 2024
- Vinokurov, E. and Libman, A. (2024) *The Elgar Companion to the Eurasian Economic Union*.

‘Взаимная торговля Кыргызской Республики со странами ЕАЭС и унификация методологии в странах’ (2019). Central Statistical Bureau of Kyrgyzstan. Available at: <https://stat.gov.kg/media/files/2a3ee43e-0107-4b33-8421-7e9f79011884.pdf>.

Внешняя и взаимная торговля товарами (no date). Available at: https://eec.eaeunion.org/comission/departement/dep_stat/union_stat/current_stat/tradestat/
Accessed: 16 October 2024

Правовой портал - Просмотр документа (no date). Available at: https://docs.eaeunion.org/docs/ru-ru/01519238/cncd_30102018_76
Accessed: 16 October 2024

List of abbreviations:

BRI – Belt and Road Initiative

CEPA – Comprehensive and Enhanced Partnership Agreement

EAEU – Eurasian Economic Union

EEC – Eurasian Economic Commission

EU – European Union

GDP – Gross Domestic Product

GEP – Greater Eurasian Partnership

USA – United States of America

USSR – Union of Soviet Socialist States

A KÖTET SZERZŐI

Boda Kristóf Nemzetközi Tanulmányok alapszakos hallgató a BGE Külkereskedelmi Karán. Tanulmányait 2023 szeptemberében kezdte meg, jelenleg másodéves hallgató. Tanulmányaiban elsődleges szempont a nemzetközi szintér, elsősorban a geopolitika elemzése és átfogó ismerete. Kutatási területe a Kaukázus térsége, azon belül Georgia elemzése, politikai és gazdasági kritériumok teljesülése az Európai Unió csatlakozásához, illetve a Visegrádi országokkal való kapcsolata. Kutatása révén részt vehetett a 2024-es BGE TDK konferencián, ahol Nemzetközi kapcsolatok – Nemzetközi intézmények szekcióban második helyezést ért el, nevezési jogot szerezve a 2025-ös 37. OTDK-ra. Erősségei közé tartozik a nemzetközi politikai és gazdasági kapcsolatok, geopolitikai stratégiák elemzése.

Dr. Kovács Ildikó PhD a BGE KKK Marketing Tanszékének oktatója, 2019-től a Digitális marketing specializáció felelőse, egyetemi docens. 15 éves vállalati tapasztalattal 2007-től tart egyetemi kurzusokat a vállalati marketing különböző területeiről BA és MA szinten. Több hazai, egyetemek közti fenntartható fogyasztás vizsgálatát célzó kutatócsoport tagja. Vendégelőadóként több hazai egyetemen is oktatott. Meghatározó oktatási területei a marketingtervezés, a marketingkutatás, a piaci becslési és előrejelzési módszerek, valamint a digitális marketing analitikai területei. 2021 óta a Budapesti Gazdasági Egyetem Tudományos Diákköri Tanácsának elnöke.

Hermona Benyam Erdachew is a first-year Master's student from Ethiopia studying International Relations at BUEB. Her research focuses on Ethiopia's diplomacy in the post-colonial era and the African anti-colonial movement. Inspired by her country's unique role in resisting colonialism and fostering African unity, she aims to highlight the country's pivotal contributions to Pan-Africanism. Hermona presented her paper at the 2024 TDK Conference, where she received the special prize for her work. Her research examines the strategies and legacy of Ethiopia's diplomatic efforts, emphasizing their relevance to contemporary global relations. Passionate about diplomacy and peacekeeping, she hopes to build a career in these fields, contributing to conflict management and global relations.

Horváth Boglárka Nemzetközi Gazdaság és Gazdálkodás mesterszakos hallgató a BGE Külkereskedelmi Karán. Ezzel párhuzamosan a Nemzeti Közszerológati Egyetem Vízstudományi Karán Vízpolitika és vízdiplomácia mesterszakon tanul. Korábban a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán Nemzetközi Tanulmányok szakon szerzett diplomát. Jelenlegi iskolai kötelezettségei mellett aktív ifjsági szervezeti tevékenységet végez. Szabadidejét a közép-ázsiai térség történetének megismerésével, valamint a nemzetközi kapcsolatok globális rendszerének mélyreható tanulmányozásával tölti. Jellemvonásait a komplex, rendszerszintű gondolkodás, a szervezői és vezetői készségek, valamint az interkulturális kapcsolatteremtés határozzák meg. A 2024-es őszi TDK konferenciára a vízgazdaságosság kereskedelmi relevanciájáról készített munkájának elkészítéséhez a jelenlegi vízügyi helyzet és párhuzamos tanulmányai adták az ihletet. Ezen írását a zsűri különdíjjal jutalmazta.

Horvát Lilla a BGE Külkereskedelmi Karának Nemzetközi Gazdálkodás alapszakos, végzős hallgatója. Tanulmányait 2021 szeptemberében kezdte meg, és az elmúlt évek során számos

kutatócsoportban végzett kutatás révén, illetve TDK dolgozat szerzőjeként aktívan részt vett az egyetem tudományos életében. A jelen tanulmánykötetben megjelent dolgozatával a 2024. évi kari TDK konferencián I. helyezést ért el a Nemzetközi kapcsolatok és intézmények szekcióban, valamint a bizottság a szerzőt és dolgozatát a 37. OTDK-n való részvételre is javasolta. Érdeklődési köre szerteágazó, azonban elsősorban a nemzetközi kapcsolatok és diplomácia témakörei állnak közel a szívéhez. Szabadidejében az Európai Parlament ifjúsági nagyköveteként tevékenykedik, melynek keretében Európai Unió ifjúságpolitika témakörben tart előadásokat, illetve továbbképzéseket középiskolások és egyetemisták számára egyaránt.

Hukné Dr. Kiss Szilvia PhD a BGE KKK Szaknyelvi Irodájának oktatója, nyelvész, főiskolai docens. Főképp német üzleti nyelvi és szaknyelvi, valamint szakmai készségfejlesztő kurzusokat tart, emellett több tananyag kidolgozásában is részt vett. 2019-ben egy kutató- és fejlesztőcsoport tagjaként egy német projektalapú oktatási módszertan és tananyag kidolgozásáért Európai Nyelvi Díjat kapott. 2006-2022 között a BGE NyelvVilág című folyóiratának szerkesztőbizottsági tagja. 2019 óta a BGE KKK Tudományos Diákköri Tanácsának titkára. 2006 és 2023 között a Külkereskedelmi és Külügyminisztérium nyelvvizsgaközpontjának német nyelvi felelőse. Érdeklődési körébe tartoznak még a kisebbségi nyelvek, különösen a magyarországi német nyelvjárások.

Kiss Biborka is a final year BA student of International Business Economics specializing in Economic Diplomacy at BBU. She has always had a deep interest in uncovering the delicate connections of trade and foreign policy on a global level and currently aims to advance her fields of interest through academic and practical aspects as well. Her paper on the effects of the Russo-Ukrainian War on the EAEU has achieved second place in the World Economics section of the 2024 BBU Student Research Conference and she will represent the University at a national level as well. She was also invited to represent Hungary at the ConSIMium 2025 simulation of the European Council in Brussels.

Laura Eduarda Nonemacher Tilvitz is a third year BA student from Brazil studying Communications and Media at BUEB FIMB. She has a great interest in Anthropology, so in her TDK research paper she combined this area of studies with the power of communication. In her paper, she explores how indigenous communities from Brazil can use different forms of media to gain power over their narratives, since dominant media often portrays a dishonest image of these populations.

Manilath Vannavong is a third-year BA student from Laos studying International Business Economics at BUEB FIMB. With a growing interest in financial literacy and youth empowerment, she focuses on understanding how young adults in developing countries approach saving and investing. Her TDK research paper, titled "*Attitudes Toward Saving and Investing Among Young Adults Aged 18–26 in Vientiane Capital*," investigates the financial behaviors, influences, and barriers affecting youth in Laos. Through a quantitative survey of 250 participants, her study reveals critical insights into how social expectations, fear of financial risk, and insufficient financial education shape young adults' financial decisions. Her research was awarded First Prize in the section of Economic Psychology – Economic Sociology at the 2024 TDK Conference. She aims to promote inclusive financial knowledge and support evidence-based reforms for financial literacy among young people, contributing

to the broader discourse on economic development, behavioral finance, and public policy in Laos.

Ma. Susana Selena Ramos Peñaflorida is a third-year BA student studying International Business Economics at BUEB FIMB. She is the author of *A Comparative Study on Consumer Data Privacy and Protection under the European Union's Digital Services Act and the Philippines' Internet Transactions Act in E-Commerce*. Presented at the 2024 TDK Conference, her research paper earned a special prize for its insightful analysis of the strengths and challenges of these regulatory frameworks. Her work highlights the cultural, economic, and technological factors shaping e-commerce policies, offering valuable perspectives on consumer data privacy and protection in the digital age. Driven by a deep interest in sustainable development and global economics, she aspires to discover ways to bridge international markets and policies. With a strong focus on creating unbiased solutions, she aims to contribute to global economic growth while advocating for responsible business practices and innovation.

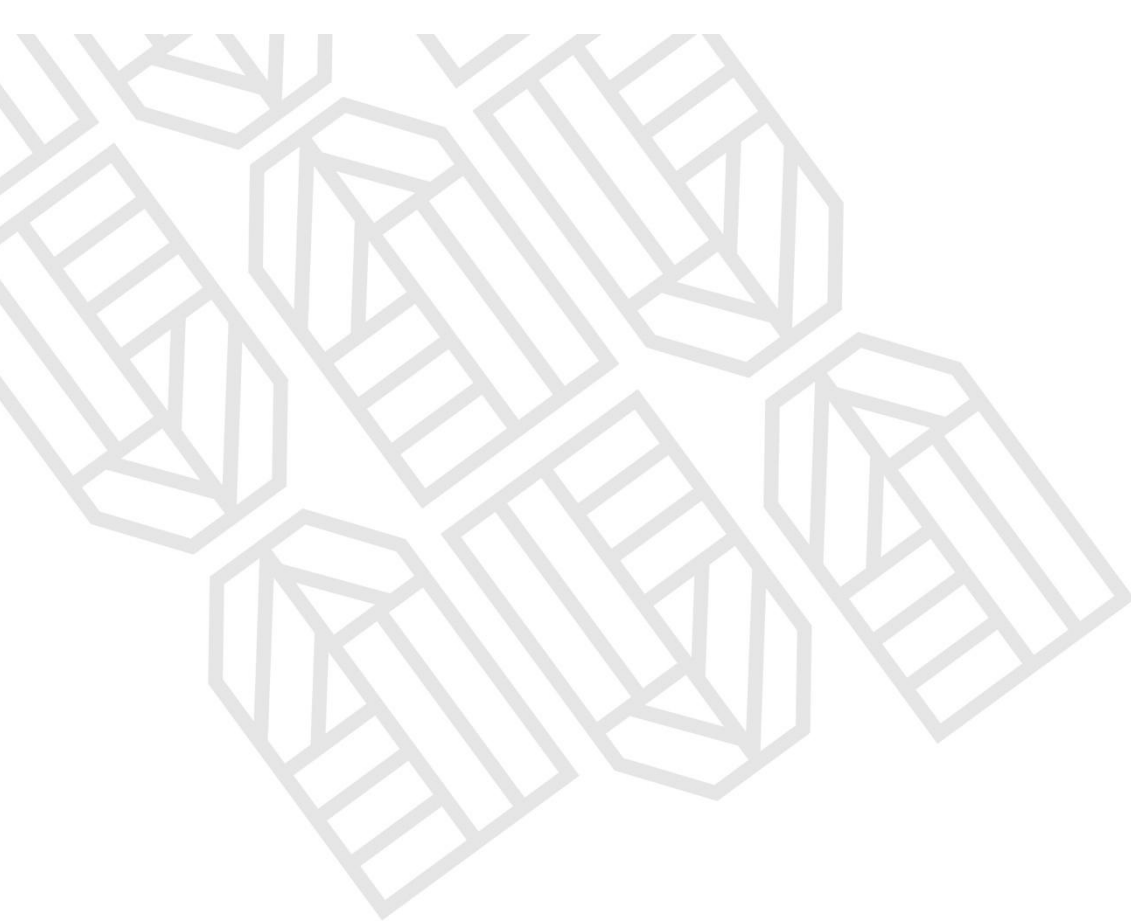
Németh Katalin Nemzetközi Gazdaság és Gazdálkodás mesterszakos hallgató a BGE Külkereskedelmi Karán. Korábban ugyanebben az intézményben szerzett Nemzetközi Gazdálkodás alapszakon diplomát. 2022-ben kezdte meg kutatói munkáját a német nemi kvótaszabályok kapcsán, amelyet az éves BGE TDK Konferencián, Vezetés és szervezés szekcióban, második helyezéssel díjaztak, és a 36. OTDK-ra jelöltek. Ennek kiegészítéseként írta meg 2024-ben magyarországi helyzetelemzését, amelyet szintén jelöltek az országos konferenciára. Érdeklődési köre kiterjedt, szívesen tanul idegennyelveket, készít országtanulmányokat és üzleti terveket. A jövőben a kelet-, délkelet-ázsiai régiókban szeretne külföldi közvetlen tőkebefektetéssel foglalkozni.

Pham Mai Linh is a second year BA student studying International Business Economics at BUEB FIMB. She is deeply interested in financial technology and its role in enhancing financial accessibility in emerging markets. Her research focuses on digital payment ecosystems and financial inclusion, particularly in India and Vietnam. By analyzing government-backed initiatives like India's Unified Payments Interface (UPI) and private-led models such as MoMo and VNPAY in Vietnam, her study sheds light on how FinTech can bridge financial gaps in developing economies. Her work was recognized at the 2024 TDK Conference, where she was awarded the special prize in the Finance I. section for her contribution to the discourse on digital finance and economic development. She aims to further explore FinTech's impact on cross-border payments and financial stability in the future.

Pintér Kathrin Marketing mesterszakos hallgató a BGE Külkereskedelmi Karán, főiskolai diplomáját a Szolnoki Főiskola külgazdasági szakán szerezte. A jelen tanulmánykötetben megjelent dolgozatával a 2024. évi intézményi TDK konferencián 2. helyezést ért el a Marketing – Fogyasztói magatartás – Reklám III. szekcióban, valamint a bizottság a 37. OTDK-n való részvételre is javasolta. Szakmai tapasztalatot a médiaszektorban szerzett értékesítési és marketing területen. A dolgozat témáját az egészséges életmód iránti személyes érdeklődése inspirálta.

Sztyehlik Endre Nemzetközi Gazdálkodás alapszakos hallgató a BGE Külkereskedelmi Karán. Tanulmányai mellett a kutatómunkát is kiemelten fontosnak tartja. Másodéves hallgatóként a 2022-es TDK konferencia Vezetés és szervezés szekciójában kapott első helyezést, majd tanulmányai utolsó évében, 2024-ben Ágazati- és regionális gazdaságtan szekcióban is első helyezéssel honorálták munkáját. Mindkét alkalommal jelölték az OTDK-ra. Széleskörű érdeklődését tükrözik a kutatási témái. Első alkalommal a MOL vállalatstratégiáját, másodjára a budapesti közterület-megújítás gazdasági hatásait vizsgálta. A jövőben tervei között szerepel a budapesti városfejlesztéssel kapcsolatos kutatások folytatása, valamint a nemzetközi gazdaságtan tanulmányainak elmélyítése mesterképzésen.

Zarándné Dr. Vámosi Kornélia PhD okl. közgazdász, értékelemző, egyetemi docens. Közel 10 évet töltött a versenyszférában, 2006 óta végez oktatói tevékenységet. 2014 óta a BGE KKK Marketing Tanszék oktatója, FOSZK, BA és MA képzéseken is tart előadásokat, fő kutatási területe az értékelemzés-innováció, a fogyasztói magatartás és a marketingkommunikáció. 2019 tavasza óta a Kar Tudományos Diákköri Tanácsának elnöke. Évről-évre számos szakdolgozatnak és TDK dolgozatnak a témavezetője. 2021-ben Kiváló Mentor díjat kapott, 2022-től a „Kutatásra fel, oktatói-hallgatói tudományos közösség” kutatócsoport vezetője.

Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem

1055 Budapest, Markó u. 29-31.

www.uni-bge.hu